

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

THEODOR FONTANE “EFFİ BRİEST” ,
LEV NİKOLAI TOLSTOY “ANNA KARENİNNA” ,
HALİT ZİYA UŞAKLIGİL “AŞK-I MEMNU”
ÖRNEKLERİNDE “FARKLI KÜLTÜRLERDE ALDATAN
KADININ TOPLUMDAKİ YERİ”

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sevinç EĞİLMEZ

BURSA 2007

T.C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YABANCI DİLLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
ALMAN DİLİ EĞİTİMİ BİLİM DALI

THEODOR FONTANE “EFFİ BRIEST” ,
LEV NİKOLAI TOLSTOY “ANNA KARENİNNA” ,
HALİT ZİYA UŞAKLIGİL “AŞK-I MEMNU”
ÖRNEKLERİNDE “FARKLI KÜLTÜRLERDE ALDATAN
KADININ TOPLUMDAKİ YERİ”

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sevinç EĞİLMEZ

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Celal KUDAT

BURSA 2007

ÖZET

THEODOR FONTANE “EFFİ BRIEST” ,
LEV NİKOLAI TOLSTOY “ANNA KARENİNNA” ,
HALİT ZİYA UŞAKLIGİL “AŞK-I MEMNU”

ÖRNEKLERİNDE “FARKLI KÜLTÜRLERDE ALDATAN KADININ TOPLUMDAKİ
YERİ”

Sevinç EĞİLMEZ
Yüksek Lisans Tezi

Bu çalışmada Alman , Rus ve Türk kültürlerinde birer klasik sayılan ve her biri 19 . yüzyılın önemli yazarları tarafından yazılan üç eser incelenmiş ve birbirleriyle karşılaştırılmıştır . “Aldatan Kadının Toplumdaki Yeri” her üç eser için de ortak motiftir . Yapılan incelemeler sonucunda bu motifi destekleyecek veriler bulunmuş ve bu veriler birbirleriyle karşılaştırılarak üç eser arasındaki ortak , benzer ve farklı yönler tespit edilmiştir . Karşılaştırma yöntemiyle varılan sonuçlar doğrultusunda 19 . yüzyıldan günümüze değin “Aldatan Kadının Toplumdaki Yeri” yorumlanmaya ve konuyla ilgili güncel örnekler verilerek çözüm önerileri geliştirilmeye çalışılmıştır .

Yapılan karşılaştırma bize farklı kültürlerde , hatta aynı kültürün farklı sosyo – ekonomik tabakalarında aldatan kadına olan yaklaşım tarzının farklı olduğunu göstermiştir . Eserlerde olayın çözümü de kültür farklılığının etkisiyle birbirinden ayrılır. Ortak olan ise farklı kültürel yapıya dahi mensup olsalar , aldatan kadının toplumdan dışlanmasıdır.

Halit Ziya Uşaklıgil’in Aşk-ı Memnu isimli eserinde mensup olduğu sosyal tabakadan memnun olmayıp, daha iyi yaşam şartları için kendisinden yaşça büyük, iki çocuk sahibi , maddi geliri yüksek Adnan Bey ile evlenen Bihter’ in evliliği sırasındaki yasak aşk anlatılır. Bihter’ in kocasına ihaneti ortaya çıkınca evlenmeden önceki sosyal tabakanın şartlarına dönmek istemediği ve eşini aldattığı için toplumun aşağılayıcı tepkilerine maruz kalmamak için çözümünü intiharda görür ve hayatına son verir.

Theodor Fontane’in Effi Briest isimli yapıtında annesinin etkileri ile çocuk yaşta olan Effi’nin 40 yaşındaki kaymakam Baron von Innstetten ile evlenmesi sonucu , evliliğinde aradığı aşkı bulamayışı ve aradığı aşkı bir başka erkekte bularak eşine ihaneti anlatılır . Effi’nin ihaneti eşi tarafından öğrenilince , Effi hem eşi , hem de ailesi tarafından yalnızlığa terk edilir ve hastalanarak ölür.

Dünyaca ünlü Rus yazar Lev Nikolai Tolstoy’un toplumun üst tabakasına mensup , iyi bir statüye sahip Alexis Alexandrovitche ile evlenen genç ve güzel Anna’nın eşine bir türlü sevgi besleyememesi sonucu eşini aldatması Anna Kareninna isimli eserinin konusudur . Anna ihaneti sonucu toplumun ağır tepkileriyle karşılaşır ve toplumdan dışlanır . Bu tepkilere katlanamayan Anna psikolojik bunalıma girer ve intihar eder.

Danışmanı : Yrd . Doç . Dr . Celal KUDAT

Sayfa Sayısı : 160

Anahtar Sözcükler : Karşılaştırmalı Edebiyat , Kültür ve Toplum , Aldatma , Aldatan Kadın

ABSTARCT

“ THE POSITION OF UNFAITHFUL WOMEN IN SOCIETY” IN THE EXAMPLES OF THEODOR FONTANE “EFFI BRIEST”, LEV NIKOLAI TOLSTOY “ ANNA KARENINA”, HALIT ZIYA UŞAKLIGIL “ AŞK-I MEMNU”

Sevinç Eğilmez

The written works which had been accepted as a classic in Turkish, Russian and German cultures and written by important writers of 19 th century, had been examined and compared with each other in this study. “ The position of unfaithful women in society” is a common motive for three written works. The datas supporting this motive had been found and compared to each other in common, similar, different sides of three written works had been proven as a result of studies. The position of unfaithful women in society from 19 th century until today, had been tried to be interpreted and also daily examples about the subject had been given to develope solution suggestions.

The comparison had shown us, the approach manner towards unfaithful women in different cultures, and also in different socio-economic classes of same culture is different. The solution of event is distinct in each written works, because of the cultural difference. The common point is that, the unfaithful women are rejected from society, even they belong to different cultural structure.

It’s explained in Halit Ziya Uşaklıgil’s “Aşk-ı Memnu “ the forbidden love of Bihter during her marriage who wasn’t satisfied with the social class she belonged to and got married with “Adnan Bey” who was elder than her and had got two children as well as a high financial standart. When her treachery against her husband has come into light she found her solution in suicide and ended her life, since she didn’t want to go back to the social class conditions before her marriage and she also didn’t want to experience with humiliated reactions of society.

In Theodor Fontane’s work called “ Effi Briest” it is spoken about Effi who was at her child ages and got marry with the influence of her mother a 40 year old governor Baron von Innstetten where she couldn’t find the love she’s looking for and she finally found it from a different male and she was unfaithful to her husband. As her husband was informed about her unfaithfulness, she was left from her husband as well as from her family into her loneliness and died after she became ill.

The most well kown Russian writer Lev Nikolav Tolstoy’s work Anna Kareninna is the subject of the young and beautiful Anna who could never tender love to Alexis Alexandrouitche and was unfaithful to this man she married with, the man who belongs to the highest society class and has got a good statue. As a result of this unfaithfulness, she experienced with humiliated reactions of society and was dismissed of society. Anna who couldn’t hold out these reactions became psychological exasperation / depression and committed suicide.

Thesis adviser : Ass. Prof. Celal KUDAT

Pages : 160

Key Words : Comparative Literature , Culture and Society , Unfaithfulness, Unfaithful Women

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR.....	viii
GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1.....	2
1. EDEBİYAT.....	2
1.1. KARŞILAŞTIRMALI EDEBİYAT	5
BÖLÜM 2.....	10
1. HALİD ZİYA UŞAKLIGİL / AŞK-I MEMNU.....	10
1.1. Yazar Hakkında.....	10
1.2. Eserin İçeriği.....	12
1.3. Kahramanların Tanıtımı.....	17
1.3.1. Bihter.....	17
1.3.2. Behlül.....	17
1.3.3. Nihal.....	18
1.3.4. Adnan Bey.....	18
1.3.5. Firdevs Hamm.....	19
1.3.6. Peyker.....	19
1.3.7. Bülent.....	20
1.4. Eşlerin Evlenme Sebepleri.....	20
1.4.1. Bihter'in Evlenme Sebepleri.....	20
1.4.2. Adnan Bey'in Evlenme Sebepleri.....	21
1.5. Eşlerin Evlendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu.....	22
1.6. Behlül ile Bihter'in Birbirlerine Karşı Tutumu.....	25
1.7. Aldatma Sırasında ve Sonrasında Eşlerin Birbirlerine Karşı Tutumu.....	32
1.8. Aldatan Kadına Toplumun Bakış açısı.....	36
BÖLÜM 3.....	43
1. THEODOR FONTANE / EFFİ BRIEST.....	43
1.1. Yazar Hakkında.....	43
1.2. Eserin İçeriği.....	44

1.3.	Kahramanların Tanıtımı.....	46
1.3.1.	Effi Briest.....	46
1.3.2.	Baron von Innstetten.....	46
1.3.3.	Binbaşı Crampas.....	47
1.3.4.	Luise Briest.....	47
1.3.5.	Wüllersdorf.....	47
1.4.	Eşlerin Evlenme Sebepleri.....	48
1.4.1.	Effi'nin Evlenme Sebepleri.....	48
1.4.2.	Innstetten'in Evlenme Sebepleri.....	51
1.5.	Eşlerin Evlendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu.....	52
1.6.	Crampas ile Effi'nin Birbirlerine Karşı Tutumu.....	61
1.7.	Aldatma Sırasında ve Sonrasında Eşlerin Birbirlerine Karşı Tutumu.....	67
1.7.1.	Eşlerin Aldatma Sırasında Birbirlerine Karşı Tutumu.....	67
1.7.2.	Eşlerin Aldatma Belgelendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu.....	74
1.8.	Aldatan Kadına Toplumun Bakış açısı.....	81
BÖLÜM 4.....		86
1.	LEV NİKOLAI TOLSTOY / ANNA KARENİNA.....	86
1.1.	Yazar Hakkında.....	86
1.2.	Eserin İçeriği.....	87
1.3.	Kahramanların Tanıtımı.....	91
1.3.1.	Anna Arcadieva Karenin.....	91
1.3.2.	Alexis Alexandrovitch Karenin.....	91
1.3.3.	Kont Alexis Kirilovitch Wronsky.....	92
1.3.4.	Daria Alexandrovna Oblonsky.....	92
1.3.5.	Stephan Arcadieva Oblonsky.....	92
1.4.	Eşlerin Evlenme Sebepleri.....	93
1.4.1.	Anna'nın Evlenme Sebepleri.....	93
1.4.2.	Alexis'in Evlenme Sebepleri.....	93
1.5.	Eşlerin Evlendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu.....	93
1.6.	Wronsky ile Anna'nın Birbirlerine Karşı Tutumu.....	94
1.7.	Aldatma Sırasında ve Sonrasında Eşlerin Birbirlerine Karşı Tutumu.....	109
1.7.1.	Eşlerin Aldatma Sırasında Birbirlerine Karşı Tutumu.....	109
1.7.2.	Eşlerin Aldatma Belgelendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu.....	114
1.8.	Aldatan Kadına Toplumun Bakış açısı.....	122

BÖLÜM 5.....	131
1. ESERLERİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	131
1.1. Benzer Yönlerinin Karşılaştırılması.....	131
1.1.1. Bayan Eşler	
Effi , Anna ile Bihter Arasındaki Benzerlikler.....	131
1.1.2. Bay Eşler	
Innstetten, Alexis ile Adnan Arasındaki Benzerlikler.....	134
1.1.3. Üçüncü Şahıslar (Bay)	
Crampas, Wronsky ile Behlül Arasındaki Benzerlikler.....	135
1.2. Farklı Yönlerinin Karşılaştırılması.....	136
1.2.1. Bayan Eşler	
Effi, Anna ile Bihter Arasındaki Farklılıklar.....	136
1.2.2. Bay Eşler	
Innstettin, Alexis ile Adnan Arasındaki Farklılıklar.....	138
1.2.3. Üçüncü Şahıslar (Bay)	
Crampas, Wronsky ile Behlül Arasındaki Farklılıklar.....	139
1.3. Aldatan Kadına Toplumun Bakış Açısının Karşılaştırılması.....	141
1.3.1. Sosyal Yaşamda Aile Yapısı ve Aldatma.....	141
1.3.1.1. Anadolu’da Aile Yapısı , Toplum ve Aldatmaya Karşı	
Tepkiler (19. Yüzyıldan Günümüze).....	141
1.3.1.2. Almanya’da Aile Yapısı , Toplum ve Aldatmaya Karşı	
Tepkiler (19. Yüzyıldan Günümüze).....	143
1.3.1.3. Rusya’da Aile Yapısı , Toplum ve Aldatmaya Karşı	
Tepkiler (19. Yüzyıldan Günümüze).....	145
1.3.2. Aldatan Kadına Toplumun Bakış Açısındaki Benzerlikler	147
1.3.3. Aldatan Kadına Toplumun Bakış Açısındaki Farklılıklar	150
SONUÇ.....	153
KAYNAKÇA.....	158
ÖZGEÇMİŞ.....	160

KISALTMALAR

Alm.	:	Almanca
bkn.	:	Bakınız
c.	:	Cilt
çev.	:	Çeviren
ed.	:	Editör
es. t.	:	Eski Türkçe
Fr.	:	Fransızca
H.Z.U.	:	Halit Ziya Uşaklıgil
İng.	:	İngilizce
L.N.T.	:	Lev Nikolai Tolstoy
s.	:	Sayfa
ss.	:	Sayfadan sayfaya
sy.	:	Sayı
T.F.	:	Theodor Fontane
ts.	:	Basıl tarihi yok
v.b.	:	ve benzeri
v.dğr.	:	ve diğerleri
y.y.	:	Basıl yeri yok

GİRİŞ

Bu çalışmanın konusu evliliğinde aradığı aşkı bulamayan genç bir kadının kocasını aldatması sonucu , ihanetinin ortaya çıkmasıyla , içinde yaşadığı toplumun kendisine yaklaşım tarzının ne olabileceği ya da ne olduğudur . Şüphesiz bu konu birçok yazar tarafından ve farklı dönemlerde ele alınmıştır . Aynı konu H.Z. Uşaklıgil , L.N.Tolstoy ve T.Fontane gibi usta kalemler tarafından yazılan eserler doğrultusunda bu çalışmada incelenmiştir .Çünkü H.Z.Uşaklıgil'in Aşk-ı Memnu'su , L.N.Tolstoy'un Anna Karenina'sı ve T.Fontane'nin Effi Briest'i bu bağlamda iyi birer örnek teşkil etmektedirler .

Çalışma , edebiyat ve karşılaştırmalı edebiyatın tanımlanmasından sonra eserlerin tanıtımıyla devam eder . Eserin , yazarının ve kahramanlarının tanıtımı yapıldıktan sonra , belirlenen ve konuyla ilgisi olan ana başlıkların analizlerine geçilir . Her bir eser tek tek incelenip , konuyu ve ana başlıkları destekleyecek veriler doğrultusunda analiz edilmiştir . Daha sonra eserler kendi aralarında karşılaştırılmıştır . Karşılaştırma eserler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar şeklinde gerçekleştirilmiştir . Genel olarak yapılan karşılaştırmanın yanı sıra , çalışmanın asıl konusunu teşkil eden "Aldatan Kadına Toplumun Bakış açısı" da yine benzerlikler ve farklılıklar olmak üzere iki alt başlık halinde karşılaştırılmıştır . Sonuç bölümünde ise karşılaştırmalar sonucu elde edilen veriler doğrultusunda , çalışmanın değerlendirmesini içermektedir . Değerlendirme aşamasında , evli bir kadının ihanetinin gerçekleştiği toplumların olaya ve kadına yaklaşım tarzının yorumlanması , ihanet karşısında toplumun var olan çözüm yolları ile geliştirilebilecek çözüm olasılıkları , aldatan ve aldatılan açısından durumun en az hasar verecek şekle getirilip getirilemeyeceğinin ve bu bağlamda toplumun yazılı olmayan kanunlarının (tabularının / değerlerinin) değişip değişemeyeceğinin tartışılması yer almaktadır . Tabii konunun kendisi çok geniş bir perspektife sahip olduğundan , çalışma yukarıda isimleri yazılı eserlerdeki verilerle sınırlı tutulmuştur .

BÖLÜM 1

1. Edebiyat

yazın (*es.t. edebiyat Alm. Literatur Fr. littérature İng. literature*) **1.** Düşünce , duygu, olay ve imgeleri ; güzel , etkili bir biçimde anlatan söz sanatı . **2.** Bu sanatın ilkelerini , kurallarını ve bu yolda oluşturulmuş ürünleri inceleyen bilgi dalı . **3.**Herhangi bir çağda bir dilde yaratılmış sözlü ya da yazılı , sanat değeri taşıyan yapıtların bütünü . **4.**Herhangi bir bilim dalıyla ilgili yazı ve yapıtların tümü .¹

Tanımdan da anlaşılacağı üzere edebiyatın birden fazla anlamı mevcuttur . Bir bilim dalı olarak edebiyatın her dönemde geçerliliğini koruyabilecek kesin ve değişmez bir tanımını yapmak pek mümkünmüş gibi görünmüyor . Çünkü edebiyat , yani yazın bilim dinamik bir yapıya sahiptir . Bu nedenle tanımlar kültürden kültüre , çağdan çağa değişebilmektedir . Aynı kültürün , aynı toplumsal sınıfın ve hatta aynı dönem yazarları arasında bile edebiyatın tanımı birbirinden farklı özellikler taşıyabilir .

Bunun yanı sıra göz ardı edilemeyecek bir başka gerçek ise , edebiyatla ilgilenen ve bu alanda çalışmalar yapacak olan bireylerin kendilerini tatmin edecek bir tanımlamaya gereksinim duyacaklarıdır .

Yukarıda yer alan tanımlardan bize hitap eden birinci ve üçüncü tanımlardır . İlk tanımı açımlayacak olursak edebiyatın her şeyden önce bir söz sanatı olduğu sonucuna varırız . Söz sanatının malzemesi ise dildir , gerek yazılı , gerekse sözlü olsun . İnsanlar arasında iletişimi sağlayan da budur . Dolayısıyla bir duyguyu , bir düşüncüyü aktarabilmek için her şeyden önce gereksinim duyulan dildir . Dilin duyguları , düşünceleri yazılı olarak ve etkili , estetiksel özelliklerle yansıtan sanata da edebiyat denilmektedir . Üçüncü tanıma bakacak olursak , bugüne değin yazılmış ve düşünceleri, duyguları etkili şekilde kuşaktan kuşaklara aktaran eserlerin edebiyat olduğunu anlayabiliyoruz . Yalnız bu eserlerin de yine edebiyat sayılabilmesi için bir “sanat değeri” taşıma zorunluluğu vardır .

---

¹ Göğüs , Beşir ,v.dğr. , *Yazın Terimleri Sözlüğü* , Dil Derneği Yayınları , Ankara , 1998 , s. 131 .

Kemal Bek , Eski Türk Yazını isimli eserinde edebiyatı şu şekilde tanımlamıştır :

“(…) “duygu , düşünce ve savların , güzelduyusal (estetik) ve etkili bir dille , sözlü ya da yazılı olarak iletilmesi” (…)”² .

Dili yazmak için bir araç olarak kullanan ve bu şekilde duygu ve düşünce aktarımı yapan yazarlar , dili ne derece estetik ve etkili kullanacaklarına kendileri karar verirler . Yazarlar arasında bu açıdan farklılıklar gözlemlenebilmektedir . Bu farklılığa rağmen , kullandıkları araç değişmez ; hepsi aktarım için dili kullanmak zorundadırlar .

Edebi metinler reel dünyadan örnekler ve iletiler içerse dahi , reel dünyanın bire bir aynısı değildir . Yazar eserinde bunları kendince , isteği doğrultusunda değişime uğratarak işler . Bunun nedenini ise Emin Özdemir , Eleştirel Okuma isimli çalışmasında şu sözleriyle açıklar :

“Çünkü her yazımsal yaratı , gerçeğin ya da yaşantının belirli bir anlama göre dilde yeniden üretilmesiyle oluşur .”³

Her yazılı metin kurmaca değildir . Kullanmalık metin diye adlandırılan metinler kurmaca özellik taşımazlar . Okur kullanmalık metinlerin iletilerini olduğu gibi alımlar . Buna karşın yazımsal bir değeri olan her edebi metnin kurmaca olduğunu Akşit Göktürk şu sözleriyle ifade eder Okuma Uğraşı isimli eserinde :

“Yazımsal metinlerin büyük çoğunluğu , yaşadığımız dünyadaki durumlarla değerleri , gerçek deneysel bilgilerimizle açıklayamayacağımız bir bağlamda , bir kurmaca dğnyanın kendine özgü tutarlılığı içinde , yeni ilişkilerde sunar . Bu bakımdan , her yazımsal metnin kurmaca bir metin olduğu söylenebilir .”⁴

Okurun kullanmalık metinlerde iletilmek isteneni olduğu gibi alımlayabildiğini yukarıda belirtmiştik . Yazımsal metinlerdeki ileti ise okur tarafından direk alımlanamaz . Okur bu iletileri metinle karşılıklı iletişime girerek , kendi ön yaşantıları ile ilişkilendirerek alımlar . Her yazılı metin ister kullanmalık olsun , ister yazımsal bir

---

² Kemal , Bek ; *Metin İncelemeleriyle Sözlü Yazın Dönemi'nden Tanzimat Dönemi'ne Eski Türk Yazını* , Donkişot Yayınları , İstanbul , 2004 ; s. 20 .

³ Özdemir , Emin , *Eleştirel Okuma* , Bilgi Yayınları / Bilgi Dizisi :128 , Ankara , 5. Basım , 2002 , s. 43 .

⁴ Göktürk , Akşit , *Okuma Uğraşı , Yazın Metninin Kavramışında Okur – Metin – Yazar* , İnkılap Kitabevi , İstanbul , 3.Baskı , 1988 , s. 42 .

değer taşıyın mutlaka bir ileti taşır . Kullanmalık metinlerin iletileri açık seçik , gerçek dünyada olduğu gibi verilir okuyucuya (gazete metinleri , yemek tarifleri vb.) . Ancak kurmaca özellik taşıyan metinlerin iletileri Emin Özdemir'in de belirttiği üzere yazar tarafından önceden belirlenmiş değildir :

“Yazınsal metnin iletileri , önceden saptanılmış , kurallaştırılmış bir yargı , değişmez bir gerçek değildir .”⁵

İletilmek istenenin bir belirgenlik taşıyaması okuyucu ile bağlantılıdır . Çünkü her okuyucu kendi kişisel değerleri , özellikleri ile metinle iletişime geçer . Bu nedenle de ileti her okur için aynı anlamı taşımaz . Okur iletiyi alımlar , yorumlar . Metin ile okurun kaşılıklı iletişimi sonucunda ise okur mutlaka kendisi için yarar sağlayacak çıkarımlarda bulunur . Böylelikle yazınsal metinler bir işlev kazanırlar .

Özetlemek gerekirse edebiyat bir söz sanatıdır ve estetik bir değer taşıyan her yazılı metin bir edebi eser niteliği taşır . Edebi metinleri kullanmalık metinlerden ayıran özelliği kurmaca olmasıdır ; yani gerçek dünyayı bire bir yansıtmamasıdır . Kurmaca metinlerin iletileri açık seçik belirtilmez . Bu iletiler okuyucu tarafından saptanır ve her okuyucu için de aynı şeyi ifade etmeyecektir .

---

⁵ Özdemir , Emin , *Yazınsal Türler* , Bilgi Yayınları / Bilgi Dizisi :128 , 4. Basım , Ankara , 1999 , s . 44 .

2. Karşılaştırmalı Edebiyat

karşılaştırmalı yazın (*es.t. mukayeseli edebiyat Alm. vergleichende Literatur Fr. literature comparée İng. comparative literature*) Birbirinden ayrı toplumların yazınlarının ürünü olan , ayrı dillerde yazılmış yapıtları , konu , düşünce ya da biçim bakımından inceleyerek , ortak , benzer ya da benzemeyen yanlarını saptamak , yazın akım ve hareketlerini değişik yönlerden karşılaştıran , nedenleri üzerinde yorumlar getiren yazın .⁶

Verilen tanımdan da anlaşılacağı üzere iki farklı kültüre ait olan ve sanatsal bir değeri olan edebiyat eserlerinin karşılaştırılması esasına dayanan bir bilim dalıdır karşılaştırmalı edebiyat . Karşılaştırmalı edebiyat biliminin bir bilim niteliği taşıyabilmesi ve amacına ulaşabilmesi için bazı önkoşullar gerekmektedir . İlk önkoşul karşılaştırmının yapılabilmesi için en az iki yazınsal eser var olması zorunluluğudur . Şüphesiz karşılaştırmayı yapacak olan araştırmacı birbirleriyle karşılaştıracağı eser sayısını amacı doğrultusunda artırabilir de . İkinci önkoşul ise karşılaştırılacak eserlerin bir sanatsal değer taşıması gerekliliğidir ; çünkü edebiyat biliminin bir alt dalı olan karşılaştırmalı edebiyat biliminin de kapsamına tıpkı edebiyat biliminde olduğu gibi estetik yönü ağır basan sanatsal eserler girer .

Yapılacak olan karşılaştırmının amacı , birbirleriyle karşılaştırılacak eserlerin aynı , benzer ve farklılıklarının belirlenmesidir . Eserler konu , üslup , biçim ve / veya düşünce bazında karşılaştırılır . Elde edilen doneler araştırmacı tarafından amacı doğrultusunda yorumlanır . Böylelikle karşılaştırmalı edebiyat bilimi işlevini kazanmış olur .

Araştırmayı yapacak olan kişi öncelikle arasında karşılaştırma yapacağı eserleri belirlemelidir . Seçilen eserler aynı dönem içersinde yazılmış olabileceği gibi , farklı dönemlerde de kaleme alınmış olabilir . Karşılaştırılan eserler ister aynı , isterse farklı topluma , kültüre , dile sahip olsun aralarında benzerlikler , ortak ve / veya farklı noktalar mutlaka bulunacaktır . Aynı kültür , aynı dönem yazarları arasında bile farklılıklar göze çarpacaktır . Eğer çarpıyor ise , yani birebir aynı ise incelenen eserlerden birisi kesinlikle taklittir . Taklit olan bir eser için de orijinallikten bahsedilemez . Tespit edilen benzer ve ortak noktaların bile kendilerine özgün nitelikler taşıması gerekmektedir , eğer eser taklit değil ise . İki eser arasında bu ortak ve benzer noktaların bulunması da doğaldır , çünkü edebiyat başlı başına bir etkileşim alanıdır .

---

⁶ Göğüs , Beşir ,v.dğr. , *Yazın Terimleri Sözlüğü* , Dil Derneği Yayınları , Ankara , 1998 , s. 71 .

Bir yazar okuduğu herhangi başka bir yazardan etkilenebilir . Bu etkilenme kendi kültürü içerisindeki bir yazardan olabileceği gibi , yabancı bir yazardan da olabilir . İki farklı yazar eserlerinde aynı konuyu işleseler bile birbirlerinden konunun işleniş tarzında , konuya bakış açılarında , kullandıkları üsluplarda farklılık göstereceklerdir . Ancak bu şekilde her iki yazarın da eseri özgün nitelikler taşıyabilir ve taklit olmaktan uzaklaşır .

Karşılaştırma genellikle ulusal bir eserle yabancı bir eser arasında yapılır . Bu şekilde yapılmasındaki amaç yabancı olanın ulusal olanı geliştirmesini sağlamaktır . Bu yöndeki çalışmalar ilk olarak Tanzimat döneminde başlamıştır . Bu dönemde özellikle “Batılılaşma” çabası içersine girilmiştir . Osmanlı Devleti’nin bir imparatorluk olması , bu imparatorluğun çok uluslu olması anlamına da gelmektedir bir yerde . Çok ulusluluğun etkisiyle Tanzimat dönemine kadar doğu kültürü , yazarlarımızı , şairlerimizi etkilerken , Tanzimat döneminden itibaren batı ön planda tutulmuştur . Özellikle de Fransa bu konuda oldukça baskındır . Tanzimat döneminden itibaren yazarların batıya uyanan ilgisi yapılan çevirileri de artırmış , bu çeviriler kendilerinin etkilenmelerinin yanı sıra <<yabancı olana >> farklı bakış açıları geliştirerek , kendi alanlarında ilerleme sağlamalarına zemin hazırlamıştır . Ülkemizde karşılaştırmalı edebiyat bilimi Tanzimat döneminden itibaren , özellikle de batılılaşma isteği ve yapılan çevirilerle şekillenmeye başlarken , Avrupa’da 17. yüzyıldan itibaren gelişmeye başlamış bir bilim dalıdır . Ama bir bilim dalı olarak kabul görmesi farklı tarihlere isabet eder . Örneğin Almanya’da 19. yüzyılda , bir bilim dalı olarak anılmaya başlayan komperatistiğin , Fransa’da yer edinmesi 19. yüzyılın sonunu bulmuştur . Türkiye’de ise bu tarih yakın bir döneme isabet eder :

“Karşılaştırmalı edebiyat bölümü Türkiye’de ilk defa 1996 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde kurulmuştur . Bundan sonra açılan bölümse Osmangazi Üniversitesi’nde kurulmuştur .”⁷

Yukarıdaki veriden de anlaşılacağı üzere karşılaştırmalı edebiyat bilimi 20. yüzyıldan itibaren Türkiye’deki üniversitelerde bir ders olarak okutulmaya başlamıştır .

---

⁷ **Ayrıntılı bilgi için bkz. Wikipedia 12.12.2006 (Çevrimiçi)**

http://tr.wikipedia.org/wiki/Kar%C5%9F%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1mal%C4%B1_Edebiyat

Bu tarihten öncesine baktığımızda ise bu alanda yazılmış bir çok yüksek lisans ve doktora tezinin bulunduğunu görüyoruz .⁸

Her bilim dalı gibi karşılaştırmalı edebiyatın da yararlandığı yöntemler vardır . Adından da anlaşılacağı gibi karşılaştırma esasına dayanır . İnci Enginün , Mukayeseli Edebiyat isimli eserinde bu konuya şöyle değinir :

“Mukayese , bir metod olarak , düşünce kadar eskidir . Edebiyat araştırmalarında da bir yazarın diğerinden farklılığı ancak karşılaştırmalarla ortaya konulur .”⁹

Aynı eserde karşılaştırmalı edebiyatın amacını da farklı edebiyatların birbirleriyle etkileşimi ve bu etkileşimin hangi bağlamlarda olduğunu incelemek olduğunu da belirtir İnci Enginün (1999 : 14) . Daha önce de belirtildiği üzere araştırmacı karşılaştırmayı farklı bağlamlarda yapabilir . Burada önemli olan yapılan incelemenin anlamlı hale gelmesidir . Anlamlı hale gelmesi ise belli kriterlere bağlıdır .Bu kriterler Angelika Corbineau – Hoffmann’ın kitabında , “(...) iki eser arasındaki karşılaştırma ortak ve farklı noktaları gün ışığına çıkarırsa (...) .”¹⁰ şeklinde ifade edilir . Zaten ancak bu şekilde karşılaştırmalı edebiyatın bir anlam ve işlev kazanacağını da belirtir yazar (Corbineau – Hoffmann ; 2004 ; 89) .

Karşılaştırmının çoğunlukla “ortak konu” ve “motif” ağırlıklı yapıldığını ise Gürsel Aytaç’ın Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi ismini taşıyan çalışmasından öğreniyoruz .¹¹ Motifin ne anlama geldiğinin burada açıklanması gerekliliği mevcuttur :

“**motif** (*Alm.Motiv Fr. , İng. motif*) Bir yazın yapıtında sık sık vurgulanan temel düşünce , imge ya da yinelenen anlatım .”¹²

Birçok yazar , yabancı olsun veya olmasın , aynı motifi kullanarak eserler meydana getirmişlerdir . İşlenen motif her ne kadar aynı bile olsa , motifin işleniş şeklinde farklılıklar mutlaka bulunacaktır . Bu farklılıklar eserin oluştuğu toplumun siyasi –

⁸ Aytaç , Gürsel , *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi* , Gündoğan Yayınları , Ankara ,1997 , s. 56-60 .

⁹ Enginün , İnci , *Mukayeseli Edebiyat* , Dergah Yayınları , 2. Baskı , 1999 , s. 17 .

¹⁰ Corbineau – Hoffmann , Angelika , *Einführung in die Komparatistik* , Erich Schmidt Verlag , Berlin , 2. Auflage , 2004 , s. 89 .

Bu çalışmada çeviriler tarafımdan yapılmıştır .

¹¹ Aytaç , Gürsel , *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi* , Gündoğan Yayınları , Ankara ,1997 , s. 74 .

¹² Göğüs , Beşir ,v.dğr. , *Yazın Terimleri Sözlüğü* , Dil Derneği Yayınları , Ankara , 1998 , s. 82 .

sosyal yapısından ve yazıldığı dönemin şartlarından kaynaklanacağı gibi , yazarın kişisel özelliklerinden de kaynaklanabilir . Yazar ister istemez bu koşullardan etkilenecek ve yapıtında bu etkilenmişliği yansıtacaktır . Edebiyat Bilimi'nin Yöntemleri isimli eserinde Manon Maren – Grisebach bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir : “(...) yazar ve yazarın yetiştiği çevre iyice bilinmeden hiç bir eser anlaşamaz .”¹³

Araştırmacı bu etkileri ortaya çıkarabilmek için komperatistiğin yararlandığı pozitivist yöntemden yardım alır . Bu yöntemin yardımıyla yazarın hayatı ve içinde yaşadığı koşulların sayesinde eser – yazar ilişkisi çözümlenir . Karşılaştırmalı edebiyatın yararlandığı birçok yöntem vardır ; bu yöntem çeşitliliği araştırmacının işini kolaylaştırdığı gibi , onun amacına uygun yöntemi belirleyip o doğrultuda çalışmasını da sağlar .

Yazın bilimin bir alt dalı olan komperatistik , edebiyatın diğer alt dallarıyla da etkileşim içersindedir . Bu alt dallardan birisi de 1960'lı yıllardan itibaren ortaya çıkan Alımlama Estetiği'dir . Berna Moran'ın Edebiyat Kuramları ve Eleştiri yapıtında alımlama estetiğinin genel bir kuram olduğunu öğreniyoruz :

“(...) edebiyat eserlerinin anlamı ve yorumu ile ilgili olarak okurun işlevini inceleyen çeşitli kuramlara verilen genel bir addır .”¹⁴

Alımlama estetiği yazar – metin – okur üçgeninde , okurun geçirdiği süreçleri ele alır ; çünkü okur ister istemez eserle karşılıklı bir ilişki içersine girer . Okurken kendisinden bir şeyler bulur ve bulduklarını kendi yaşanmışlıklarıyla ilişkilendirir . Bu okurdan okura ve hatta aynı okurun eseri tekrar okuyuşunda değişime uğrayabilir . Yazar tarafından eserde verilen ipuçları doğrultusunda iletilmek istenen mesajı her okur kendine göre yorumlar . Özetle okumak görecelidir diyebiliriz , tıpkı güzellik gibi . Bu nedenle de yabancı eserlerin bir toplumda nasıl yorumlandığı ve nasıl bir etki oluşturduğu komperatistiğin alanına girer .

---

¹³ Maren – Grisebach , Manon , çev. Arif Ünal , *Edebiyat Bilimi'nin Yöntemleri* , Atatürk Kültür Merkezi Yayını – sayı : 99 , Ankara , 1995 , s. 9 .

¹⁴ Moran , Berna , *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri* , Cem Yayınevi , 8. Baskı , İstanbul , 1991 , s. 219 .

Komperatistiğin yararlandığı başka inceleme yöntemleri de mevcuttur .¹⁵ Bu çalışmada bunlara tek tek değinilmemiş , sadece belli başlıları ve en yaygın olarak kullanılanları belirtilmiştir .

Çalışmamızda üç farklı kültürün , üç usta yazarın ve yazıldığı dönem göz önünde bulundurulduğu takdirde birer klasik sayılan üç eserin incelemesi ve inceleme sonucu elde edilen verilerin birbirleriyle karşılaştırılması bulunmaktadır . Karşılatırmalı olarak çalışılmasının temel nedeni eserlerin motifidir . Aynı motifin bu eserlerdeki ortak , benzer ve farklı yönlerinin karşılaştırılması seçilen konu bakımından uygun düşmektedir . Nitekim bu karşılatırmanın sonucunda , bu verilerin yorumlanmasıyla çalışma bir işlev ve anlam kazanır . Aynı motifin üç farklı toplumda yansımaları ve yazarları tarafından okuyucuya nasıl iletildiği önem arz etmektedir ; çünkü ayrı kültür ve toplumlarda oluşan bu eserler aracılığıyla toplumların konuya yaklaşım tarzları gözler önüne serilmektedir . Günümüzde de güncelliğini koruyan toplumların bu yaklaşımları ve bu yaklaşımların yanlış / doğru yönleri tartışmaya açık bir konudur .

---

¹⁵ **Ayrıntılı bilgi için bkz.** Aytaç , Gürsel , *Karşılatırmalı Edebiyat Bilimi* , Gündoğan Yayınları , Ankara ,1997 , s. 84 - 87 .

BÖLÜM 2

1. HALİT ZİYA UŞAKLIGİL / AŞK –I MEMNU

1.1. Yazar Hakkında

Halit Ziya Uşaklıgil 1866 yılında İstanbul’da doğar .Uşak’ta helvacılıkla geçimini sağlayan bir aileye mensuptur . Uşak’tan İzmir’e göç ettikten sonra “Uşakizadeler” ismiyle anılırlar . İstanbul’a da bir şube açan aile , bu şubenin idaresini Halit Ziya’nın babası Hacı Halil Efendi’ye verirler . Hacı Halil Efendi’nin üçüncü ve en küçük çocuğudur . İstanbul’da bir mahalle mektebine başlar , ama çok geçmeden o mektepten ayrılarak , Fatih askeri rüşdiyesine geçer . Edebiyata ilgisi daha o yaşlardayken baş gösterir . Bu ilgiyi tetikleyen sebeplerden birisi de babasıyla birlikte gittiği Gedikpaşa tiyatrosunda izlediği piyeslerdir . Babası Hacı Halil Efendi’nin işlerinin bozulması üzerine İzmir’e tekrar geri dönerler . İzmir’de ilk önce İzmir rüşdiyesine verilir Halit Ziya . Bu arada tanınmış bir avukat olan Auguste de Jaba’nın yanında da Fransızca öğrenmeye başladı . Büyükbabasından iyi izlenimler bırakması üzerine Avusturyalı katolik rahipler idaresinde olan Mechitariste okula verilir . Fransız diline hakim olmaya başlamasıyla birlikte , bu dilden tercüme yapmaya başlar . Babası İzmir’de ticaretle uğraşır ve Halit Ziya da babasına yardımcı olur .Arkadaşı Tevfik Nevzat ile NEVRUZ dergisini (1884) , bundan iki yıl sonra da HİZMET gazetesini çıkarırlar .İlk edebi eserlerini bu gazetede yayımlar . İzmir rüşdiyesinde Fransızca öğretmenliği yapar . Daha sonra Osmanlı Bankası’nda çalışır . 1893 yılında İstanbul’da Reji İdaresi’nde başkatiplik görevine başlar . 1896 yılında Edebiyat-ı Cedide topluluğuna katılır .Servet-i Fünun dergisinde yazıları yayımlanır . 1901 – 1908 yılları arasında yazarlığı bırakır . 1908 yılında yeniden yazmaya başlayan Halit Ziya 1923 yılına kadar yazdıklarını yayımlamaz . Darülfünun-ı Osmaniye’de Batı edebiyatı ve estetik dersleri verir. Siyasi görevlere de getirilmiştir .Aynı görevler nedeniyle Almanya , Fransa ve Romanya’ ya gitmiştir . Cumhuriyet’in ilanından sonra Yeşilköy’deki evine çekilir ve 1945 yılında vefat eder .

Servet-i Fünun dönemi yazarlarımızdan olan Halit Ziya , aynı zamanda çağdaş Türk romanının ilk örneklerini de Türk edebiyatına kazandırmıştır . Eserlerinde toplumsal yapıyı fazla irdilemediğini Anlatıdan Eleştiriye isimli eserinde belirten Kemal Bek , bunun nedenini şu şekilde açıklar :

“Dönemin baskıcı siyasal ortamı , hikaye ve romanlarında toplumsal yapıyı ve koşulları yeterince irdilemesini engellemiştir .”¹⁶

Tanzimat dönemi yazarlarımızın korumak amacıyla cesaret edip konu edinemediği Müslüman kadınına eserlerinde yer vermiştir . Orhan Okay’ın Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı isimli çalışmasında Servet-i Fünun yazarlarının bu konuya yaklaşımları şu sözlerle ifade edilmiştir :

“(…) , biraz daha farklı , özel bir sınıfın yaşayışını yansıtan Servet-i Fünun romancısının böyle bir endişesi kalmamış , Türk kadınına , aşkla iffet arasındaki etik hesaplaşmasında aşkı tercih ettirebilmiştir .”¹⁷

Halit Ziya’nın gençlik dönemine ait ilk yapıtları *Nemide* , *Bir Ölünün Defteri* ve *Ferdi ve Şürekası*’dır . Mehmet Kaplan’ın Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2 isimli eserinde Halit Ziya Uşaklıgil’in Servet-i Fünun ekolüne katıldığı , hatta yazılarıyla bu akımı yönlendirdiği belirtilmiştir .¹⁸ Yazdığı *Mai ve Siyah* isimli roman , onun ustalık döneminin ilk romanıdır ve Servet-i Fünun dergisinde de yayımlanmıştır .Halit Ziya’nın *Aşk-ı Memnu* isimli eseri ise ilk büyük Türk romanı olarak kabul edilir .

Diğer Eserleri : *Kırık Hayatlar* ,*Sefile (romanlar)* ;*Solgun Demet* ,*Küçük Fıkralar* , *Bir Muhtıranın Son Yaprakları* , *Bir Yazın Tarihi* , *Onu Beklerken* , *Bir Hikaye-i Sevda* , *Sepette Bulunmuş* , *Hepsinden Acı* , *Aşka Dair* , *İhtiyar Dost* , *Kadın Peçesi* , *İzmir Hikayeleri (öyküler)* ;*Kırk Yıl* , *Bir Acı Hikaye* , *Saray ve Ötesi (anılar)* ; *Kabus (oyun)* ; *Fransız Edebiyatının Numune ve Tarihi* , *Hikaye ve Temaşa* , *Yunan Edebiyatı* , *Latin Edebiyatı* , *Alman Tarih-i Edebiyatı* , *Fransız Tarih-i Edebiyatı* , *Sanata Dair (inceleme , deneme , eleştiri)* .

¹⁶ Bek , Kemal , *Anlatıdan Eleştiriye* , Donkişot Yayınları , İstanbul , 2005 , s . 39 .

¹⁷ Okay , Orhan , *Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı* , Dergah Yayınları , İstanbul , 2005 , s . 82 .

¹⁸ Kaplan , Mehmet , *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2* , Dergah Yayınları , İstanbul , 1999 , 4 . Baskı , s . 171 .

1.2. Eserin İçeriği

Halid Ziya Uşaklıgil'in 20.yüzyılın başında (1900) kaleme aldığı ve Türk Edebiyatı klasikleri arasında yer alan "Aşk-ı Memnu" isimli eser zenginlik ve lüks yaşam hırsıyla kendisinden yaşça büyük , iki çocuk sahibi ,dul bir erkekle evlenen genç bir kadının evliliğinde aradığı aşkı ve mutluluğu bulamayışını ,kocasına ihanetini ve ihanetinin açığa çıkmasıyla intihar edişini konu edinir .

Romanın ana kahramanı Bihter babasız büyümüştür . Annesi Firdevs Hanım henüz 18 yaşında iken evlenir ve iki kız çocuğu dünyaya getirir ; Peyker ve Bihter . Evliliğinde aradığını bulamayan Firdevs Hanım için kocası bir düşman , evlilik hayatı ise katlanılması zor bir birlikteliktir . Firdevs Hanım'ın kocası bir gün karısı tarafından aldatılmış olduğunu öğrenir ve bu acı gerçeği öğrendikten kısa süre sonra vefat eder . Hoppalığı ve eğlence merakı ile tanınan Firdevs Hanım genç yaşta dul kalır , ama kocasının ölümünden kendisini sorumlu tutmasına rağmen zengin koca arayışından da vazgeçmez . Seneler geçer ve 45 yaşına gelen Firdevs Hanım hala genç olduğu kanısındadır ve zengin koca bulma hayalini gerçekleştirmek için çaba sarf eder . Senelerin geçmesiyle beraber büyüyen kızlarını da kendisine birer rakip olarak görür . Peyker annesinin onaylamadığı bir aşk evliliği yapar . Bihter ise henüz becardır ve annesi için tehlike arz eder .Firdevs Hanım kızları ile beraber çıktıkları sandal gezintilerinde orta yaşlı , dul ve iki çocuk babası olan Adnan Bey ile sıkça karşılaşır . Bihter'in annesi Adnan Bey'in kendisiyle ilgilendiğini düşünür . Oysa yakışıklı ve zengin olan Adnan Bey Bihter'e ilgi duymaktadır .İlk karısını kaybetmiştir ve Bihter'in eniştesi Nihat Bey aracılığıyla Bihter ile evlenme isteğini kendilerine bildirir . Firdevs Hanım bu beklenmedik teklif karşısında şoke olur ve Bihter ile Adnan Bey'in arasındaki yaş farkını bahane ederek bu evliliğe karşı çıkar . Bihter ise bu teklife zenginlik hevesiyle sıcak bakar . 22 yıllık geçmişini küçümseyen Bihter bu idealine kavuşabilmek adına annesinin tüm itirazlarına rağmen Adnan Bey ile evleneceğini söyler . Böylelikle ailesinin kötü unvanından da kendini sıyrırmış olacaktır. Adnan Bey zengindir ve bir yalıda küçük yaşta annesini kaybetmenin ruhunda derin yaralar açan ve bir tür psikolojik rahatsızlığı olan kızı Nihal ; gülmekten başka gayesi olmayan oğlu Bülent ; maceraperest ve sürekli Nihal ile bir dargın bir barışık olan yeğeni Behlül ve

hizmetkarlarla birlikte yaşar . İlk karısını kaybettikten sonra evlenmez ve kendisini çocuklarına adar . Çocuklarının büyüüp bir gün evlenecekleri ve yalnız kalacağı fikri Adnan Bey'i Bihter ile evlenmeye iter .Yalnız kendisine çok düşkün olan Nihal'in vereceği tepkiden çekinir ve bu nedenle bu fikri söylemesi için Nihal'in Fransız olan öğretmeni Mlle de Courton'u görevlendirir . Nihal öğrendiğinde kıskanır ve bu fikre sıcak bakmamasına rağmen babasını üzmemek adına onay verir .

Bu onayı verdikten sonra Nihal öğretmeni ve kardeşiyle Ada'ya büyük halasına gider . 15 gün geçtikten sonra İstanbul'a dönerler . Adnan Bey ile Bihter bu arada evlenirler . Bihter de çocukları görmek ister , ama bu görüşmeden biraz da korkar . İlk karşılaşma her iki tarafında beklediğinden olumlu geçer . Evdeki oda değişikliklerine Nihal hem şaşırır , hem de babasının odasına açılan ara kapının kilitli olmasına içerler . Nihal babasından kaçır , özellikle o evdeyken ondan uzak durur . Babası yokken ise Bihter ile iyi zaman geçirir . Sadece Bihter'e << anne >> diyemez . Bunu fark eden Bihter ise kendisine ismi ile hitap etmesine izin verir . O dönem Nihal'in ergenlik çağına girişidir ve Bihter bunu kullanarak kendisini Nihal'e sevdirmeye çalışır . Nihal de Bihter'in bu ilgisinden hoşlanır , ona ısınmaya başlar . Nihal'e çarşaf alınır ve giydirilip babasına ve kuzenine gösterilir . Behlül Nihal'e her zaman ki gibi takılır ve yengesine de iltifat etmekten kendisini alamaz . Behlül tabiatı itibariyle kadınların dilinden iyi anlayan , onlara nasıl davranılması gerektiğini bilen bir kişidir .

Evliliklerinin üstünden bir yıl geçmiştir ve her iki ailenin tüm fertlerinin katılacağı bir piknik / gezinti organize edilir . Bu piknikte Behlül Peyker'e asılır , fakat karşılık bulamaz . Bihter ise bunu fark eder ve ablası ona bu durumdan rahatsızlığını açıkça dile getirir . Adnan Bey ve Peyker'in eşi Nihat Bey sohbete daldıkları için gelişmelerin farkına varmazlar . Nihal ve öğretmeni onlardan yürüyerek uzaklaşırlar ve Nihal bir yıldır içinde biriktirdiği tüm üzüntülerini öğretmenine anlatır . Piknikten döndüklerinde ise Bihter bir tuhaftır ve odasına çekildiğinde hayatındaki büyük eksikliğin farkına varır . Her şeye sahiptir , ama aşk yoktur . O gece kadınlığı uyanır Bihter'in . Hatta onu merak edip yanına gelen kocasına bile isteksiz ve soğuk davranır . Kocasıyla sevişmek için istemez , çünkü kocası kendisini tatmin etmez . Çoğu zaman kendisini sevişmek için zorlar , zira bu sevişme dakikaları onun için bir eziyettir . Kocasını sever , ama bir arkadaş , bir dost gibi ; ona aşık değildir . Bu nedenle de onunla beraber olmaktan

genellikle kaçınır . Bu evliliği gerçekleştirmek için her şeyi göze almıştır , ama şimdi bu evliliğin bir hata olduğunu kabullenir . Hata olduğunu kabullenmesiyle tüm acı gerçekleri de net olarak görür . O gece Behlül'ü özellikle düşünmemeye çalışır . Kendisiyle bir hesaplaşmaya girer ; iç çatışma yaşar . Bu iç çatışmayı yaşarken ablasını babasına benzettikleri için kıskanır , çünkü kendisi de annesine benzetilir ve o annesine benzeyip kovasını aldatmak istemez .

Bülent yatılı okula verilir . Hizmetçilerden Şakire Hanım , kızı Cemile ve eşi Süleyman Efendi de giderler ve tüm bu gitmelerden Nihal Bihter'i sorumlu tutar . Nihal , sevdiklerinin hep böyle teker teker gideceklerini düşünür . Bunun üzerine rahatsızlanır ve babasını suçlar . Behlül sık sık İstanbul'a iner ve evdekilerin özel siparişlerini getirir . Bihter de bir gün Behlül'ün ısmarladığı şekerleri getirip getirmediğini sormak için Behlül'ün odasına gider . Sohbet ederler ve ilk yakınlaşmaları gerçekleşir . Bihter kaçarcasına odayı terk eder . Behlül bu ilk yakınlaşmadan sonra olanlara inanamaz ve Bihter ile bir ilişki yaşarsa diğerlerinden farklı olacağını düşünür . Yalnız amcasına karşı vicdanen rahatsızdır ve vicdanının sesini susturmak için kendince haklı bahaneler üretir . Bihter ise bu ilk yakınlaşmadan sonra kendisini lekelenmiş sayar . Annesine benzediğini , bu durumun genetik olduğuna kanaat getirir ; ama toplumun değer yargılarını düşününce kendini vicdanen rahatsız hisseder . Behlül'ün oyuncağı olmaktan korkar ve onun gözünde alçalmamak için onu hayatının merkezi yapmaya , onunla bir aşk yaşamaya karar verir . Fakat bu kararı vermesine rağmen bir hafta boyunca Behlül'den kaçır . Behlül ise davranışlarında herhangi bir değişikliğe gitmez , herkese yine aynı davranır . Bihter'in aile tarafında bir düğün olacaktır . Bihter ve Nihal Firdevs Hanımlara giderken onlara Behlül de katılır . Behlül Peyker ile ilgilenince Bihter tuhaflaşır ve kıskandığını kendisine bile itiraf edemez . Yalıya döndüklerinde Behlül Bihter'e konuşmaları için ısrar eder ve bu konuşma sırasında Bihter'i onu sevdiği konusunda ikna etmeye çalışır . Bihter mutludur ve artık o da kendisine Behlül'ü sevdiğini itiraf eder . Önce arada bir görüşürler ve bu görüşmeler kısa süreli olduğundan birbirlerini özlerler . Bu yasak ilişkinin yalıda fark edilmesinden korkarlar . Düğüne giderler ve bu düğünde Nihal Firdevs Hanım , yani Bihter'in aile geçmişini öğrenir . Ertesi gün eve dönerler ve aynı gece Bihter tüm tehlikeleri göze alarak Behlül'ün odasına gider . O gece birlikte olmadan önce Bihter vicdan azabından

ve endişelerinden bahseder ve Behlül'den bazı sözler ister . Düğüne gittikleri geceden itibaren Nihal babasına acımaya başlar ve Bihter'den de uzaklaşır . Bihter'e karşı aylardır içinde biriktirdiği kını ise Bülent'in odası kendininkinden ayrılınca açığa çıkarır . Zaman zaman Nihal davranışlarından ötürü pişman olur , ama bu davranışlarını değiştirmez de . Kendini haksız bulur çoğu zaman . Davranışlarının sebebi ise ilgiye muhtaç olmasıdır ve onunla ilgilenilmediği kanısı ona << ölmeyi >> düşündürür . Bu arada Firdevs Hanım rahatsızlanır ve kızı Bihter'in yanına gelecektir . Nihal ise bu yüzden babasına isyan edeceği bir sırada Behlül'den babasını böyle davranarak çok üzdüğünü öğrenir ve daha uysal davranmaya karar verir . Fakat tam bu kararının üzerine bu sefer de öğretmeninin evden gönderileceğini öğrenir ve babasını , özellikle Bihter'i suçlamasına rağmen herhangi bir tepkide bulunmaz .

Kış geçer ve tüm kış ayları boyunca Behlül ile Bihter'in yasak ilişkileri sürer . Behlül koca bir kış mevsimini sadece Bihter yüzünden evde geçirir . Eski hayatını özler , çünkü Bihter ile olan ilişkisinden sıkılmaya başlar . Bihter'e yalan söyleyerek eski özlediği hayatına döner . Bihter ise Behlül'ün yalan söylediğini anlar , ama onu kaybetmemek için yüzüne vurmaz . Adnan Bey cephesinde ise pişmanlıklar , endişeler ve şüpheler hüküm sürer . Özellikle kızına haksızlık ettiği ve Bihter ile evliliğinin bir hata olduğu düşünceleri hakimdir . Bihter'in kendisine olan soğukluğu ondan şüphelenmesine yol açar ve bu yüzden de karısını ustalıklı sorgular . Hatta Behlül'ü bile sorguladığı olur , çünkü onun gençliğini kıskanır . Bir gece Bihter yalıda yalnız kalır ve Behlül'ün odasında Behlül'ü beklerken Nihal'in öğretmenine yakalanır ve ertesi gün öğretmen evden ayrılırken uyuyan Nihal'i bu konuda uyarır . 3 gün sonra eve dönen Behlül Bihter ile karşılaşmaktan çekinir , yüreğinde ise Bihter'e karşı bir acıma hisseder . Öğretmenin evden ayrılmasıyla Firdevs Hanım gelir ve Bihter'den intikam alma amacıyla ağlarını bir örümcek gibi örmeye başlar . Behlül gelir gelmez Firdevs Hanım'ı görür ve Firdevs Hanım artık onun evlenmesi gerektiğini ve evleneceği kızın Nihal olduğunu söyler . Behlül ise evlenme fikrinin bulunmadığını şaka yoluyla Firdevs Hanım'a ima eder . Firdevs Hanım bunun üzerine bu fikrini Bihter'e de açtığını söyleyince , Behlül onun her şeyi bildiğini düşünür . Behlül ile Nihal'in evlilik meselesi evde bir şaka olarak sürüp giderken , Bihter ile Behlül görüşmeye devam ederler . Bihter Behlül'ün kendisini aldatmış olmasını kabullenir , hatta annesinin bu ilişkiden

haberdar olmasını bile umursamaz . Behlül ise Bihter'in Nihal'le olan evlilik şakası konusundaki endişelerini dindirirken , bir yandan da bu fikre sıcak bakmaya başlar . Henüz 15 yaşında olan Nihal bu şakadan sıkılır , babası Adnan Bey ise bu evliliğin gerçekleşmesini arzular . Nihal ile Behlül bu konuda konuşurlar ve Behlül bunun bir şaka olmaktan çıkmasını istediğini Nihal'e söylerken Bihter duyar . Bihter bunun üzerine Behlül'ü tehdit eder ve Behlül de buna karşılık isyan eder . Nihal ile Behlül'ün evlilik meselesi ciddiye binince Nihal Ada'ya büyük halasının yanına gönderilir . Hizmetkarlardan Beşir de onunla gider . Beşir Nihal'e aşıktır ve bu kara sevda Beşir'i amansız bir hastalığın pençesine düşürür , vereme .Nihal Ada'da iken Behlül gelir ve Nihal'i evlenmeye ikna eder . Beşir açık hava iyi gelir düşüncesiyle Nihal ile birlikte gönderilmiştir , ama düşünülenin aksine daha kötü olur . Behlül'den bir gün sonra Bülent gelir ve Behlül'e bir not iletir . Notu okuyunca Behlül Ada'dan ayrılır , ama notu yere düşürür ve düşürdüğünü fark etmez . Notu okuyan Nihal hemen Beşir ile birlikte İstanbul'a döner . Yalıda Behlül'ü göremeyince , Behlül ile Bihter hakkındaki şüpheleri silinir . Gece Behlül gelince Bihter ile konuşmalarına şahit olan Nihal fenalaşır . Kızını kucaklayan Adnan Bey , onu yatağına götürür . Odaya kimsenin girmesini istemez . Odaya giren Beşir ise her şeyi Adnan Bey'e anlatır . Beşir anlattıktan sonra Adnan Bey Bihter'i arar . Fakat Bihter ihanetinin açığa çıkmasıyla kendisini odaya kapatır ve kocasının ısrarlarına kulak asmayarak kapıyı açmaz ve intihar eder . Beşir de ölür . Nihal'e Ada'nın havasının iyi geleceği düşüncesiyle , baba-kız Ada'ya giderler . Başlanılan duruma yine geri dönmüştür ; baba-kız yine beraberlerdir , ama yorgun ve kalpleri kırgın bir şekilde . Adnan Bey ile Bihter'in evliliği süresince evden ayrılan ya da gönderilen hizmetkarlar ve öğretmen yalıya geri döneceklerdir .

1.3. Kahramanların Tanıtımı

1.3.1. Bihter

Genç ve güzel bir bayandır . Babasını küçük yaşta kaybetmiştir . Annesi Firdevs Hanım özel hayatlarındaki farklılık ve eğlenceye düşkünlüğü ile tanınan ve kötü bir üne sahip << Melih Bey takımı >> na mensuptur . Bihter'in aile kökeni asil olmayan bu aileye dayanmaktadır . Az da olsa Fransızca ve Rumca bilgisine sahiptir . Piyano çalar . Hırslı , engel tanımayan , kıskanç ve hırçın bir mizacı vardır . Giyimine aşırı özen gösterir . Eğlenceye , iyi vakit geçirmeye düşkündür . Baş sıkıştığında yalana başvurur . Amacı doğrultusunda kendisine engel olabilecek ve kendisini sıkıntıya düşürebilecek kişileri saf dışı bırakacak kapasitededir . Mücadelecidir . Geçmişini küçümser . Gözü yükseklerdedir . Kocasını Adnan Bey ile arasında büyük yaş farkı vardır ve sadece lüks yaşam hevesiyle evlenir . Kocasına aşık olamaz , onu bir dost gibi görür . Evliliğinde aşkı bulamayışı kocasına ihanet etmesine sebep olur . Evlendiğinde 22 , intihar ettiğinde ise 25 yaşındadır . İntihar etmesinin sebebi kocasına ihanetinin ortaya çıkmasıdır .

1.3.2. Behlül

Adnan Bey'in yeğenidir . Memur çocuğudur . Galatasaray'da yatılı öğrenci iken hayatı tanır . Maceraperest , uçarı ve çapkındır . Espritüel bir kişiliğe sahiptir ve bu özelliği çevresi tarafından sevilmesine yol açar . Geleceğe dair idealleri yoktur . Hayatı ciddiye almaz . Eğlenceye düşkündür . Kadınlarla arası iyidir ve her kadını yeni bir dünya olarak görür . Yenilikçidir . Bakımlı bir erkektir . Para onun için güçtür . İnsanları kızdırmaktan hoşlanır . Fırsat düşkünüdür . Vicdanen rahatsız olduğunda kendince haklı bahaneler üretir ve böylece vicdanının sesini susturur . Amcasının karısı Bihter ile gizli bir ilişki yaşar ve kısa sürede bu ilişkiden sıkılır . Daha sonra ise amcasının kızı Nihal ile evleneceği sırada Bihter ile olan ilişkisi ortaya çıkar ve Behlül evi terk eder , yani kaçar .

1.3.3. Nihal

Adnan Bey'in ilk evliliğinden olan kızıdır . Uzun boylu ve narin bir yapıdadır . Mavi gözlü , sarışın , güzel bir kızdır . Küçükken çok yaramazdır . Sabırsız , şımarık ve hırçın bir kişiliktir . Bir işle / şeyle çok fazla ilgilenemez ; çabuk sıkılır . Dikkat zorluğu olduğu için öğreterek öğrenebilir . Ruhunda zıtlıklar barındırır ; mutlu iken bir anda hüzünlenir .Paylaşımca değıldir . Kıskanç ve inatçıdır . Hobby olarak piyano çalar ve elişi yapar . Annesinin ölümünden olumsuz etkilenir ve bu nedenle üzüntüye gelemes ; bir tür sinir rahatsızlığı vardır . Doğduğunda kıskandığı kardeşi Bülent'e ve babasına aşırı bir bağlılığı vardır . Babasıyla arkadaş gibidir . Yalnız babası ikinci evliliğini yapınca araya mesafe koyar ve babasına içten içe bir kin besler . Kaybetme korkusu taşır . Bihter ile arkadaş olmaya çalışır ,ama bunu başaramaz , çünkü her kötü olaydan Bihter'i sorumlu tutar . Bihter ile aralarında adeta soğuk bir savaş hüküm sürer . Çocukça davranır . Bir tek Fransız olan öğretmenine içini döker . Babası evlendiğinde 12 yaşında olan Nihal , Behlül ile evlenmeyi kabul ettiğinde 15 yaşındadır .

1.3.4. Adnan Bey

Zengin , yakışıklı ve bakımlı bir adamdır . 30 yaşına kadar sakin bir hayat sürer ve daha sonra ilk evliliğini yapar . Karısını hiç aldatmaz ; onun tek aşkı karısıdır . İlk evliliğinden bir kızı (Nihal) ve bir oğlu (Bülent) olur . İlk eşi amansız bir hastalığa yakalanınca her türlü fedakarlığı yapar , ama eşi kurtulamaz . Çocuklarına aşırı düşkün bir babadır . Çocuklarının bir gün evlenip gidecekleri ve kendisinin yalnız kalacağı düşüncesi onu ikinci evliliğini yapmaya iter . Kendisinden genç olan Bihter ile evliliğinin yanlışlığını zaman içerisinde fark eder . Bihter'i çok sever , ona hayrandır , ama karısının onu sevdiğinden şüphe eder . Kendisini Bihter'e karşı eksik bulur . Bu nedenle dönem dönem endişelere kapılır .Yeğeni Behlül'ün gençliğini , dinamikliğini kıskanır . Kızına haksızlık ettiğini düşünür . Zor beğenen bir yapıya sahiptir . Tahta oymacılığı hobbysidir . Ustalıkla insanların ağızından laf almaya çalışır , zekidir . Mutlu olmak için ikinci evliliğini gerçekleştirir , fakat umduğu mutluluğu bulamaz .

Behlül'ü kendi evliliği için bir tehdit olarak gördüğünden , Bihter'in annesi Firdevs Hanım'ın da etkisinde kalarak kızı Nihal ile Behlül'ün evlenmesine sıcak bakar . Ayrıca kendisi ölünce kızının yalnız kalmasını istemez . Karısının ihaneti ve kızının yarı ölü durumu bir türlü kabullenemediği evlilik hatasının gerçekliğini bir tokat gibi yüzüne indirir .

1.3.5. Firdevs Hanım

Kötü bir üne sahip << Melih Bey takımı >> diye anılan aileye mensuptur . 18 yaşında evlenir , fakat hayallerinin gerçekleşmemesiyle mutluluğu dışarıda arar . Kocasını Firdevs Hanım'ın kendisine ihanetini öğrenince ölür . Genç yaşta dul kalan Firdevs Hanım zengin koca arayışına girer . Evliliğinden 2 kızı olur ; Peyker ve Bihter . 45 yaşına gelir , ama ikinci kez evlenme fikrinden vazgeçmez . Kızlarını da bu anlamda birer rakip olarak görür . Şişman , huysuz , alıngan , yaşlandığını kabullenmeyen basit bir kadındır . Kendisini genç göstermek adına süsüne ve giyimine itina gösterir . Yaşlılığının verdiği bir psikolojiyle hassaslaşır , en ufak bir şey / durum karşısında ağlar . Ufak tefek rahatsızlıkları vardır ve bu rahatsızlıklar onu çekilmez bir insan yapar . Damadı Nihat Bey'i (Peyker'in kocası) pek sevmez . Bihter'in kocası Adnan Bey ile arası iyidir . Adnan Bey'in yeğeni Behlül'e fazlasıyla yüz verir , gereksiz samimiyet gösterir . Çıkarlarını ön planda tutar . Bihter ile Behlül arasındaki yakınlaşmayı sezinler ve kızından intikam alabilmek için Behlül ile Nihal'in evlenme fikrini ortaya atar ; hatta damadı Adnan Bey'i bile bu konuda ikna etmeyi başarır .

1.3.6. Peyker

Bihter'in ablasıdır ve Bihter'den 3 yaş büyüktür . Annesinin onaylamadığı bir aşk evliliği yapmıştır . Kocasını Nihat Bey memurdur . Bihter evlendiği sırada Peyker ilk çocuğuna hamiledir . Mizaç olarak babasına benzetilir . Ailesine , kocasına ve çocuğuna aşırı düşkündür . Yuvasına bağlı bir kadındır . Uysaldır , annesinin aşırı davranışlarına tepkide bulunmaz . Kocasına ihanet etmeyi aklından bile geçirmez . Behlül'ün

kendisine yakınlaşma çabalarına karşılık vermez , ama bu konuda Bihter'i uyarır . Bu nedenle de iki kız kardeşin arasına bir soğukluk girer .

1.3.7. Bülent

Adnan Bey'in ilk evliliğinden dünyaya gelen oğludur . Annesini bebek denecek yaşta kaybettiği için hatırlamaz . Ablası onun için adeta bir annedir . Yaramazdır . Babası ikinci evliliğini yaptığında 9 yaşındadır .Gülmekten hoşlanır . Bihter ile arası iyidir ; hatta ona “anne” diye hitap etmekte zorlanmaz . Yatılı okur .

1.4. Eşlerin Evlenme Sebepleri

1.4.1. Bihter'in Evlenme Sebepleri

Bihter genç ve güzel bir kadındır ve kendi isteğiyle kendisinden yaşça büyük Adnan Bey ile evlenir . Bunun temelde iki sebebi vardır . Birincisi zengin bir hayat sürme düşüncesi , çünkü Bihter kendi yaşadığı hayattan daha fazlasını düşler ; ikincisi ise Firdevs Hanım'ın kızı olarak artık anılmak istemeyip , bu unvandan kurtulmak istemesidir .

Adnan Bey ilk eşini kaybetmiş ve iki çocuk sahibi , zengin bir adamdır . Zengin olması Bihter'in ona << evet >> demesine sebep olur , çünkü hayalindeki hayata kavuşmak için Adnan Bey biçilmiş kaftandır :

“İşte , işte , bütün o çılgıncasına sevilip de alınamamış şeyler , işte onlar ihtiyarının [*isteğinin*] kabzası önünde en küçük bir emeline münkad [*boyun eğme*] ve amade bekliyor , mülevven [*renkli*] gözleriyle onu çağırıyordu .” (H.Z.U. s. 48).¹⁹

---

¹⁹ Halit Ziya Uşakgil'in Aşk-ı Memnu isimli eserinden yapılacak olan bundan sonraki alıntılar , alıntının ardında (H.Z.U. sayfa numarası) şeklinde belirtilecektir .

Yalnız Bihter annesinin tanınmasını isteklerinin önünde bir engel sayar . O ise artık << Melih Bey takımı >> ile birlikte anılmak istememektedir . Bu evliliği gerçekleştirmekle ailesinin ve kendisinin geçmişinden adeta intikam alacaktır :

“Böyle kendisini emellerinin husulü [*gerçekleşmesi*] imkanını ümit edebilmekten menettikleri için ailesine kalbinde derin bir husumet vardı .Oh ! Şimdi onlardan ne güzel bir intikam vesilesi bulmuş olacaktı .” (H.Z.U. s. 47) .

Bihter Adnan Bey’in çocuklarının olmasını bile olumlu karşılar . Ona , zaten kızının (Nihal’in) bir gün evlenip gideceği ve oğlanın (Bülent’in) ise yatılı okula verileceği bildirilmiştir . Böylece çocuklar onu rahatsız etmeyeceklerdir . Ama durum böyle olmasına karşın genç yaşta çocuk sahibi olma fikri ona hoş gelir :

“Bana ,anne diyecekler , öyle mi ? Mini mini bir anne ! Yirmi iki yaşında iken bir genç kızın annesi olmak !.. Şu halde onu on yaşında doğurmuş olacağım . Hele oğlan !.. Oh ! Sahih , ablamın hakkı var : Yumuk yumuk gözleriyle bir bakıyor ki ... .”(H.Z.U. s. 44) .

1.4.2. Adnan Bey’in Evlenme Sebepleri

Adnan Bey Bihter ile evlenmeye karar vermeden dört yıl önce ilk eşini , yani çocuklarının annesini kaybetmiştir . İlk karısı öldüğünden beri çocuklarına hem anne , hem de baba olmaya çalışmıştır . Yeterince fedakarlık yaptığını düşünür :

“(...) evin içinde bir annenin kaybolduğundan onların mini mini ruhunu mümkün mertebe [*olabildiğince*] gafil tutabilmek için çocuklarına valide olmuş idi ; fakat şimdi artık bu fedakarlıkta devama makul [*akla uygun*] bir sebep görmüyordu .” (H.Z.U. s. 62) .

Ayrıca çocuklarının büyüyüp evden tek tek ayrılacağını da bilir . İşte bu yalnız kalma düşüncesi ikinci evlilik kararını almasına sebep olur :

“Bülent zaten mektebe gidecekti , Nihal birkaç sene sonra gelin olacaktı . Çocuklarının rabitaları kendisinden yavaş yavaş çözülecek , (...) . (...) , evet , yapayalnız kalacaktı .” (H.Z.U. s. 62) .

1.5. Eşlerin Evlendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu

Bihter annesinin bu evliliğe karşı çıkmasına adeta kafa tutar ve Adnan Bey ile evlenir . Evliliklerinin ilk aylarında olağanüstü bir durum yaşanmaz . Adnan Bey Bihter’i seven bir adamdır . Bihter ile küçük bir çocukla ilgilenir gibi ilgilenir , ona ufak bir çocuğa gösterilen şefkati gösterir :“Fakat bu çılgınlık ! Çırılçıplak , pencereye karşı , (...) .” (H.Z.U. s.201) . Görüldüğü üzere onun sağlığıyla bile yakından alakadardır . Adnan Bey Bihter ile evlendiğine memnundur , ama karısının sevgisinden bir türlü emin olamaz :“Sen de beni seviyor olsan , bundan emin olmak mümkün olsa ... .” (H.Z.U. s.202) .

Bihter evlendiklerinden beri kocasını bir koca gibi değil , samimi bir dost gibi sever . Bir türlü kocasına aşık olamaz . Bu sebeple de kocasına ister istemez soğuk ve durgun davranır . Bir eş olarak kocasına karşı olan görevlerini yerine getirirken bile zorlanır , hatta bu görevlerden çoğunlukla kaçır :“Onun kollarının arasında gözlerini kapamak , kendisini ve onu görmemek , bu muaşaka [*sevişme*] saatlerini onunla beraber yaşamamak isterdi .” (H.Z.U. s.203) . Bu görevlerden kaçmanın kolay bir yolunu da bulur üstelik . Adnan Bey ile kendi odasının arasındaki kapıyı kilitler . Karısıyla normal bir evlilik hayatı sürmeye çabalayan Adnan Bey ise evlendiklerinden bu yana birçok kez karısının direnişiyle karşı karşıya kalır . Zaten bu soğuk davranışlar Adnan Bey ile Bihter’in odaları arasındaki kapının kilitlenmesi , Bihter’in yalnız kalmak istemeleri Adnan Bey’i şüphelenmeye sürükler . Böyle hissetmesine ise Adnan Bey ile sevişirken Bihter’in durgunluğu sebep olur ve bir koca olarak da karısının o anki ruh durumunu hissetmektedir :

“(…) Bihter’i kollarının arasında camit [*cansız*] bir cisim ruhsuzluğuyla , ölmüş bir kadın hissizliğiyle , o deraguşların [*kucaklamaların*] heyecanlarından hisse alamayarak , gözlerini başka bir sevda hayali ararcasına onun gözlerinden ayırarak , vücudunu verip de asıl kadınlığının hararetini [*sıcaklığım*] vermeyerek hissettikçe (...) .” (H.Z.U. s. 365) .

Kocasına soğuk davrandığının Bihter de farkındadır . Hatta böyle davranmakla ona haksızlık ettiğini de bilmektedir ve bu yüzden suçluluk hissine kapılır . Adnan Bey’e

karşı tavırlarını değiştiremediği ve kendisini vicdanen rahatsız hissettiği için kocasının kendisini kötü hissetmemesi amacıyla onun gönlünü almayı da ihmal etmez :

“(…) erkeklik gururunun muahezeleri [*darılmaları*] öyle celi [*açık*] bir ifade kesp ederdi ki birden Bihter onu tesliye [*avunmaya*] , hayır , onu daha ziyade mesut edememekten af talebine lüzum görür (...) .” (H.Z.U. s. 365) .

Ama bu gönül alma çabası Adnan Bey’e yapmacık gelir . Karısına yetmediğini düşünür ve nitekim de Adnan Bey Bihter’e yetmemektedir . Bu tatminsizlik hem Bihter hem de Adnan Bey için olumsuzluk teşkil eder . Adnan Bey bu yetersizlik düşüncesi ile hırçınlaşıp karısının kalbini kırar , ama karısını ağlarken görünce yaptıklarını unutturmaya çalışır :

“Arada bir isyan etmek isterdi ,acı bir kelime ile onu tahkir ederek [*aşağılayarak*] intikamını almaya lüzum görürdü , kaç kereler ağlatmış idi ; sonra o ağlarken kendisini hodkam [*bencil*] bularak muaheze eder , bütün kıskançlıklarını utanılacak bir zül [*alçalma*] olmak üzere unutmak ve unutturmak isterdi .” (H.Z.U. s.366) .

Hırçınlıklarının temel sebebi kıskançlıktır . Karısının evlenmeden önce birisine aşık olduğunu , onu unutamadığı varsayımları üretir :

“Bihter’in izdivacından evvel birisini sevmiş olabilmesine ihtimal vererek bu mevhum [*varsayılan*] aşkın mevhum hatırasını kıskanırdı . Belki bu aşk hala onun kalbinden silinmemişti ; (...) .” (H.Z.U. s. 366 - 367) .

Bu varsayımların doğruluğunu kendine kanıtlamak amacıyla Bihter’e fark etmeden cevaplayacağı sorular yöneltir ; yani karısını sorgular . Bu sorgulamalar sonuçsuz kalınca yeğeni Behlül ile ilgili endişeler taşımaya başlar Adnan Bey , çünkü yeğenini bir tehlike olarak görür :“(…) ; onları bir gece yan yana , bir musavver risaleye [*resimli dergiye*] bakarken görerek , kendi kendisine bu genç adamın bir tehlike olabileceğini itiraf etmiş idi .” (H.Z.U. s.367) . Adnan Bey bu şüphelerin yersiz olduğunu kendi kendisine kabul etmek zorunda kalsa bile içini kemiren kurt onu rahat bırakmaz . Bu şüphe , Behlül’ün kendisine bir sözü ile silinse dahi yine de Adnan Bey Behlül’ü kıskanmaktan kendini alamaz . Behlül’ü karısından değil , gençliği nedeniyle kıskanır .

Bir yılı geride bıraktıkları günlerde ise Bihter için acı gerçekler su üstüne çıkar ve Bihter'in yüzüne bir tokat gibi çarpar . Her iki ailenin de katıldığı bir piknikte Adnan Bey'in yeğeni Behlül , Bihter'in ablası Peyker'e kur yapar . Bihter ise bu durumun farkındadır :

“Behlül (...) ve dört adım ötede , ta karşısında birden orada peyda oluvermişçesine yengesini gördü . Bihter'le Behlül ancak bir saniye süren bir müddet zarfında bakıştular. Bihter gözlerini çevirdi , (...) .” (H.Z.U. s. 175) .

Bunu takip eden sayfada ise Peyker Bihter'e bu durumun hoşuna gitmediğini belirtir ve Bihter'e kocasıyla , aldatmak için evlenmediğini söyler . Bihter bu sözün üzerinde o an için durmaz , ama bu gelişmelerden yine de etkilenir . Sınırları bozulur :“(...)sebebini pek iyi tayin edemeyerek , kendisinde öyle bir taşmak , birisiyle kavga etmek , bir hırçnlık yapmak ihtiyacı keşfediyordu ki (...) .” (H.Z.U. s.193) .

Aynı gece Bihter'deki bu farklılık devam eder . Erkenden odasına çekilen Bihter kocasına bile yalnız kalmak istediğini belirtir . Bihter evliliklerinin başından beri kocası ile ilişkiye girdikten sonra kendini kirlenmiş gibi hisseder . Durum böyle olmasına karşın Bihter piknikten döndükleri geceye kadar bunu analiz etmekten kaçınır . O gece ise bu gerçekle yüz yüze gelir:

“Bir müddet bu hissi tahlil etmemek [*çözümlememek*] , bu titreyişlerin altında saklanan müthiş hakikati görmemek istedi . Bu muaşakalardan , (...) kirlenmiş bir çiçek pejmürdeliği [*perişanlığı*] duyarak çıktıkça düşünmemek için vücudunu , zihnini susturmaya çalışırdı .” (H.Z.U. s. 204) .

Hayallerine kavuşmak adına yapılan bu evlilik sırasında göz ardı edilen ya da o an için olumlu görünen detayların olumsuz yanları Bihter için önemli olmaya başlar . Bu göz ardı edilen ya da olumlu görünen detayların olumsuz taraflarını yukarıda saydığımız etkenler ortaya çıkarır . Örneğin evlenirken çocukların varlığı Bihter'i sevindirirken , evlendikten sonra << üvey annelik >> rolü onu sıkmaya başlar . Bunun yanı sıra hizmetkarlar da kendisini bir türlü sevememişlerdir ve en önemlisi de kendisini o muhteşem yalıya ait hissedememesidir :“(...) lakin her zaman duyulan bir noksan vardı ki evi ona ait bir şey olmaktan men ediyordu ” (H.Z.U. s.207) .

Evliliğinin yanlışlığını kabullendikten sonra yaşadığı sevgi yoksunluğunun farkına varır . Kocasını tarafından sevilir , ama bu ona yetmez , çünkü o aşk ister ve o mutluluğunu aşık olmaya bağlar . Bu aşamada ablasının söylediği “Ben kocama hıyanet etmek fikriyle evlenmedim” (H.Z.U. s.176) sözleri gelir aklına . Küçüklüklerinden beri Bihter annesine , Peyker ise babasına benzetilir ve Bihter bu durumdan rahatsızlık duyar . O annesine benzemeyecek , kocasını aldatmayacaktır :“Başkaları , kendisi , Bihter , kocasına hıyanet etmek maksadıyla evlenmişti , öyle mi ? Bunu yapmayacaktı , bir Firdevs Hanım’a benzemeyecekti .” (H.Z.U. s.210) .

Kadınlığı uyanan Bihter kendi kendisine sevmenin yasak olduğunu , ama bir aşk yaşayamazsa da öleceğini düşünür . Sevmek ister , ama kocasına ihanet etmek istemez ; kendi içinde çelişkiye düşer .

1.6. Behlül ile Bihter’in Birbirlerine Karşı Tutumu

Bihter , Adnan Bey ile evlendiği ilk dönemlerde Behlül ile aralarında göze çarpacak kadar kayda değer bir durum yaşanmaz . Aralarında ne gereğinden fazla bir samimiyet , ne de bir soğukluk vardır . Ölçülü , olması gereken şekildedir konuşmaları ve birbirlerine davranış şekilleri .

Behlül yalındaki hemen hemen herkesin özel siparişlerini alıp getirdiğinden , Bihter aklında herhangi bir art niyet olmadan Behlül’ün odasına girer ve ısmarladığı şekerleri alıp almadığını sorar . Yalnız bu sırada Behlül’ün özel hayatına dair resimler yere saçılınca Bihter’in merakı uyanır . Resimlere bakarken fazlasıyla birbirlerine yaklaşmış olduklarının farkına varır Bihter . Halbuki iki ailenin birlikte yaptıkları piknikten sonra Bihter Behlül’den uzak durma kararı almıştır . Bu nedenle Behlül’den kaçmaya çalışır . Behlül ise Bihter’in kaçmasını farklı yorumlar : “Bir kadın ki sizden ictinap ediyor [uzaklaşıyor] , sizden korkuyor demektir ; daha doğrusu size karşı kendisinden korkuyor demektir .” (H.Z.U. s.241) . Behlül onu odada zorla tutmaz , ama o bir türlü odadan çıkamaz . Sonunda kendisinde o kuvveti bulur odadan çıkmaya kalkışır . Odadan kaçma sebebi o birkaç dakika yakınlığın Bihter’e bir suç gibi görünmesidir . Yalnız Behlül’ün ısrarları ile karşı karşıya kalır : “(...)Ne için gideceksiniz ? .. Oh! .. Beş dakika daha ... .” (H.Z .U. s.242) .

Behlül ısrar eder , çünkü Bihter'in eninde sonunda birisini seveceğini tahmin etmektedir ve kendisi de yaşadığı hayattan artık zevk alamamaktadır :

“Ne için ricat etmeli , diyordu : Bütün hayat benim için Bihter'in ayaklarına dökülen o resimlerle , satın alınan bu münasebetlerle mi geçecek ? İşte bir kadın ki beni seviyor , henüz sevmiyorsa bile yarın sevecek ; evet , bir kadın ki mutlak beni yahut bir başkasını sevecek . Şu halde ne için beni sevmeyip de başka birini sevmesine müsaade etmeli ?.. .” (H.Z.U. s. 243) .

Burada iki husus göze çarpmaktadır : İlki Behlül Bihter'in evliliği ile ilgili ruh halini sezinlemektedir ; ikincisi ise kendi hayatıyla ilgili olumsuz yaşantılardan sıyrılmak için Bihter'in kadınlığının uyanmasını bir fırsat gibi görüp değerlendirmek istemesidir .

Bihter'in odadan çıkma girişimleri sonuçsuz kalır ve Behlül'ün kendisini öpmesine engel olamaz . Bihter odadan ayrıldıktan sonra Behlül kendisi ile bir iç hesaplaşmaya girer . Bihter ile az önce yakınlaştıklarına inanamaz ve bu durumu kendi hayatı için bir dönüm noktası sayar :“Sevda hayatında , bu akşamdan başlamış bir müstesna fasıl [bölüm] açılıyordu .” (H.Z.U. s.247) .

Bihter'in Behlül'e cazip gelmesinin iki nedeni vardır : Behlül bugüne kadar yaşadığı tüm geçici ilişkileri kimseden çekinmeden herkese anlatabilmiştir . Oysa Bihter ile arasındaki yakınlık gizli kalmak zorundadır . Ayrıca Bihter karşısında kendisini yenik hisseder , çünkü o değil , Bihter gelip kendisini almıştır (H.Z.U. s.251) .

O gece Behlül yemeğe çağrılınca ret cevabı verir , yani yemeğe inmez ; çünkü Adnan Bey ile karşılaşmaktan kaçınır . Vicdanen rahatsızdır ve pişmandır . Bu pişmanlığını ise suçu başka bir şeye yükleyerek üzerinden atmaya çalışır : “ Bu izdivaç dünyanın en çılgın bir şeyi idi . Elbette böyle bir kadın böyle bir kocaya sadık kalamazdı . Şu halde onun ne kabahati olabilirdi ? Kabahat asıl izdivacın idi .” (H.Z.U. s.252) . Behlül pişmanlığını ve vicdanının sesini böyle bir savunma mekanizması oluşturarak bastırır. Bihter ile yaşayacağı yasak ilişkinin zorlukları , tehlikeleri kendisine heyecan vereceğini düşünür .

Behlül'ün bu düşüncelerine karşın Bihter cephesinde durum daha farklıdır . O bu ilk yakınlaşmadan olumsuz etkilenmiştir : “Bu ilk aşk günahından sonra Bihter hastalanmış gibiydi .” (H.Z.U. s.255) . Daha önce annesine benzemeyeceğini iddia eden Bihter , bunun tam tersi bir olay yaşayınca , hissettiklerinden rahatsızlık duyar .

Bihter yaşanan yakınlaşmanın sabahında kendisinden iğrenir ve bu durumu ancak Behlül'ü seviyor olsa idi affedilebilir olduğu kanaatine varır . Behlül'ü sevmemektedir ve bu , başka bir gerçeği Bihter için aydınlatır : “Demek onun kanında , kanının zerrelerinde bir şey vardı ki onu böyle sürüklemiş , sebepsiz , özürsüz Firdevs Hanım'ın kızı yapmış idi .” (H.Z.U. s.256) . Firdevs Hanım'ın kızı ve <<Melih Bey takımı>> na dahil olmaktan kurtulmak adına Adnan Bey ile evlenen Bihter , bu durumdan kurtulamadığının farkındadır .

Behlül'ün eline o gece odadan çıkmamakla bir koz verdiğini , ona itiraz etmediği için onun oyuncağı olacağını sanır ve Bihter onun oyuncağı olsaydı durumu kendi lehine çevirmeye karar verir . Behlül'ü hayatının merkezi haline getirerek , Behlül ile bu yasak aşkı yaşayacaktır . Ancak bu şekilde , onun gözünde alçalmış bir kadın olmaktan sıyrılacaktır : “(...) ; bu aşk günahına öyle bir istikbal mecrası [*gelecek yolu*] tayin etmeliydi ki onu tenzil [*alçaltmak*] değil ila etsin [*yüceltsin*] .” (H.Z.U. s.257) .

Tam bir hafta Bihter özellikle Behlül ile yalnız kalmaktan kaçınır . Behlül ise her zaman ki gibi lakayt davranmaktadır ve Bihter'e karşı kayıtsız kalır . Çünkü o , Bihter'den önce birçok geçici ilişkiler yaşamıştır , kadınlar hakkında tecrübe sahibidir ve nasıl davranacağını bu deneyimlere dayanarak iyi bilmektedir :

“Kadınlar takip edildikçe müsterihtirler [*kayıtsızdırlar*] . Sizin hala onlarla meşgul olmanız , hala onların arkasında koşmanız ekseriyet üzere kalplerinin ihtiyacını tatmine kifayet eder [*yeter*] ; fakat kayıtsız kalmanızı asla affedemezler ve o zaman o ilk sukuttan sonra onlar sizi takip eder .” (H.Z.U. s.259) .

Bu geçen bir haftanın sonunda Nihal ve Bihter bir akrabasının düğünü nedeniyle annesi Firdevs Hanımlara gitmek üzere iken Behlül de onlara katılmak için ısrar eder . Behlül bu ziyaret sırasında piknikte olduğu gibi Peyker ile ilgilenir ve bu durum Bihter'i rahatsız eder . Bu duyduğu rahatsızlık Behlül'ü tehlikeli bulmasından kaynaklanır ve bu tehlikeyi önlemek adına kocasını kandırıp , onun evden uzaklaştırılmasını sağlamayı düşünür : “Bir şey icat edecekti , kocasına söylenecek öyle bir şey bulacaktı ki bu adamdan onu kurtarsın .” (H.Z.U. s.267) .

Bihter bunları düşünürken ister istemez Behlül'ü sahiplenip , kıskandığının farkında değildir . Nitekim böyle düşünmesine sebep olan asıl sebepler Bihter'in yaşadığı bu duygulardır . Behlül ile Bihter yalaya döndükten sonra konuşurlar ve bu konuşma

sırasında Bihter Behlül'e adeta onu bırakması , tekrar dost olmaları için yalvarır . Behlül ise Bihter'i iknaya çalışır . Behlül'ün Bihter'e söylediği bu sözler onu ikna etmek için söylenir , ama Behlül için artık bir hakikattir :

“Siz de beni seviyorsunuz , uzaktan uzağa bunu hissediyordum , şu halde bahtiyar olmak için ne mani vardı ? Bugün bahtiyar olduktan sonra sevişmemeye , bu saadeti kendi ellerimizle öldürmeye sebebiyet verecek ne olabilir ?” (H.Z.U. s.269) .

Bihter Behlül'ün sözlerinden sonra kendisini rahatsız edici düşüncelerden sıyrılır ve Behlül'ü sevdiğini kendi kendisine itiraf eder . Bihter evliliğinde bulamadığı ve hayatında eksik olan aşkı bulmuştur ve bu durumdan hoşnuttur . Yalnız bu yasak aşkın ev halkı tarafından anlaşılacağından fazlasıyla çekinir , özellikle de Nihal'in bunu fark etmesinden korkar :“Bilsen , demiş idi ; en ziyade Nihal'den korkuyorum .” (H.Z.U. s.273) .

Tehlikelerle dolu bu durum Bihter'e garip bir haz verir , onu heyecanlandırır . Bu tehlikeleri göze almasının bir sebebi tüm benliğiyle Behlül'e ait olmak istemesi ve diğer bir sebebi ise onun için fedakarlıklar yaptığını ona göstermektir .

Behlül ise eski hayatını adeta bir kenara iter ve o hemen hemen hiç evde bulunmayan adam her geceyi evde geçirmeye başlar ve bu durum Adnan Bey'in dikkatinden kaçmaz : “Behlül tarik-i dünya oldu [*dünyayı terk etti*] .” (H.Z.U. s.276) .

Bihter akrabasının düğününden sonra geceyi birlikte geçirmek için Behlül'e söz verir ve o gece birlikte olurlar . O gece Bihter Behlül'e endişelerini ve korkularını dile getirir :

“(…) Bihter vicdanının azabından ,hıyanetinin bu züllünden [*alçaklığından*] bahsetmek istedi ; bunlardan bahsederse bir cinayet itirafından duyulan hiffeti [*hafifliği*] bulacağını zahipti [*kapıldı*] .” (H.Z.U. s.287) .

Bunun üzerine Bihter kocasının öğrenmesi durumunda bu mutluluklarının nasıl etkileneceğini sorar ve Behlül'ün tatmin edici cevabı onun kendisini Behlül'e teslim etmesine yeter.O ve ondan sonraki geceler Bihter büyük fedakarlıklarda bulunarak Behlül'ün odasına gitmeye devam eder .

Bir kış mevsimi boyunca ilişkileri rutin bir şekilde sürüp gider ,fakat Behlül bu rutinlikten sıkıldığını ve eski hareketli hayatını özlediğini fark eder :“ O zaman kalbinde derin bir tahassür [*özlem*] hissediyordu , onun hayatı işte o alemin heyecanları içinde yuvarlanmalıydı ; (...) .” (H.Z.U. s.343) . Bihter ile yaşadığı yasak ilişki de kendisini rahatsız eden bir şeyler olduğunun farkındadır . Ki bunlar Behlül’ün zaman zaman Bihter’e kin beslemesine sebep olur . Her şeyden önce Bihter ile rolleri değişmiş olmaktan huzursuzdur : “Behlül , pek sarıh [*açık*] olmamakla beraber , bu kadının elinde kendisinin evet , asıl kendisinin bir kadın hükmünde kalmaya başladığını fark eder (...)” (H.Z.U. s.344) . Ayrıca Bihter’in fedakarlık diye adlandırıp , Behlül’ü kaybetmemek adına her şeye kayıtsız şartsız razı olmasını Behlül fedakarlık olarak değil , basitlik olarak yorumlar ; çünkü Bihter’in aşk yaşadığı kim olursa olsun aynı şekilde davranacağını düşünür .

Durum böyle olunca Behlül kendi içinde çelişkiler yaşamaya başlar . Bir taraftan Bihter’i hala çekici bulur , diğer taraftan da ona saygı duymaz . Bu saygı duymayışı onun önüne başka bir gerçeği çıkarır :“Erkekler bir kadını sevebilmek için ona hürmet edebilmelidirler ; (...) .” (H.Z.U. s.345) . Bu ifade Behlül’ün Bihter’i gerçek anlamda sevmediğini , onu sadece arzuladığı gerçeğini yansıtır .Bu düşünceleri Behlül’ü Bihter de kusurlar aramaya yöneltir . Hatta onu sevmek için ona hoş görünen şeyler bile artık kusur gibi görünmeye başlar . Çoğu zaman Behlül bunları düşünmemek için kendini zorlar . Hislerinin yerini mantığının almasını engelleyemez ve yalan söylemeye başlar ; üstelik bunu Bihter fark eder :

“Bihter bu karşısında gülümseyen adamın ,bu kendisine özür bulmaya çalışan sesin bir yalan olduğunu ,kadın hissiyle,aldatılmaya başlanan ,artık sevememekte takaddüm etmeyen [*önce davranmayan*] bir kadın hissiyle anlamış idi .” (H.Z.U. s.356) .

Bihter Behlül’ün kendisine yalan söylediğini anladığını Behlül’e belli edip , bunu onun yüzüne vurmaz , ama yıkılır .Özellikle de Behlül’ün eve dönmemesi onun mutluluğunun sonu olacağını düşünür ve onun dönmemesinden korkar : “Eğer o gelmeyecek olursa bu geceyi nasıl geçirecekti ? Aman yarabbi ! Demek saadeti bu kadar küçük bir şeye merbut [*bağlı*] idi .” (H.Z.U. s.372) .

Bu düşüncelerle boğuşurken kendini avutur .Behlül'ün onu aldatmayacağını sanır ; ama yanılır , çünkü Behlül üç gece eve gelmez .Yani Bihter kendi kendisini kandırır . Gururlu bir kadın olan Bihter , Behlül'e bu üç günlük evden kayboluş ile ilgili herhangi bir şey sormaz . Kısa süren bir dargınlık evresinden sonra Behlül'ün odasına gider ve bir açıklama ister . Behlül tarafından yapılan açıklamaya karşı çıkmaz , kabullenir : “(...) bu izahat o kadar çabuk teati olunarak o kadar kolay kabul edilmiş oldu ki (...) .” (H.Z.U. s.408) . Gururunu böylece ayaklar altına almış olur Bihter . Aldatılmış olduğunu kabullenir . Rahatsızlığı nedeniyle yalıya taşınan Firdevs Hanım'ın her şeyi bildiğini söyleyen Behlül'ün uyarılarına bile kulak asmaz . Aşkı onun gözlerini kör etmiştir ; hiçbir şeyden korkmaz .

Behlül ile Nihal'in evlilik konusu ortaya çıkınca , kıskanç bir yaradılışa sahip olan Bihter huzursuzlaşır ve kendi kendisini bunalıma sokar :“Bu latife beni öldürüyor , (...) .” (H.Z.U. s.410) . Behlül Bihter'i sözleriyle yine telkin eder ve Bihter o an için rahatlatmaya çalışır , ama başarılı olamaz . Bir gün Bihter , Nihal ile Behlül'ü evlilik konusunu konuşurlarken görür ve ister istemez kulak misafiri olur . Behlül'ün bu konuda ciddi düşündüğünü , artık bu konunun bir şakadan ibaret olmadığını öğrenince deliye döner ve buna izin vermeyeceğini ima eder : “Bir izdivaçtan belki , fakat bu izdivaçtan menetmek bence bir hak değil , hatta mutlak bir vazifedir (...) .” (H.Z.U. s.419) . Behlül'ü tehdit edercesine buna engel olacağını belirtirken her kim ile olursa olsun aldatılmayı kabulleneceğini , ama Nihal söz konusu olursa Nihal'e her şeyi açıklayacağını söyler :

“ (...) lakin anlamıyor musunuz ki bugün , şimdi o burada iken içeriye giren kadın , onun yüzüne karşı da haykırabilirdi : << Seni aldatan bu adam şu dakikaya kadar beni de aldatıyordu . O senin için bir koca olamaz , çünkü daha evvel kendisini başka birisine vermiş idi : Bana !.. >> diyebilirdi .” (H.Z.U. s. 420) .

Bihter bu gelişmeye kadar sürekli olarak kandırıldığına kanaat getirir . Behlül'ün tüm söylediklerinin yalan olduğunu anlar . Ama hala bir umut vardır içinde Behlül'ün kendisine döneceğine dair :

“ Son bir ümidi vardı (...) .İhtimal bu adam onu böyle salıvermek istemeyecekti , o çıkarken koşacak , ellerine sarılacak , << Hayır ,aramızda yalan olan bir şey varsa o da bunlardır , ötekiler sahihti , evet , yalnız onlar sahih !..>> diyecekti .” (H.Z.U. s. 421) .

Nihal ile Behlül'ün evlilik şakasının mimarı , kızına Adnan Bey ile evlenmesinden dolayı kin duyan Firdevs Hanım'dır ve bu konu ciddiye binince Bihter annesi Firdevs Hanım'a acı gerçeği , yani Behlül ile olan yasak aşkını itiraf eder . Eğer annesi Bihter ile işbirliğine yanaşmazsa , Bihter her şeyi kocasına anlatacağını söyler :

“Bugün , bu saatte sizden beklenen şeye muvafakat etmeyecek olursanız hiç ses çıkarmamak , onun , bilirsiniz ya kimin , damadınızın , avdetini beklemek ve gidip ona demek ki : Siz kızınızı Behlül'e veriyorsunuz ; pek güzel , fakat o işte hemen bir seneden beri karınızın aşığıdır !..”
(H.Z.U. s.484) .

Firdevs Hanım kızı ile işbirliği yapar , ama sonuç beklenildiği gibi olmaz . Ana-kız bunun sessiz sedasız yapılabileceğini düşünürler , ama yanılırlar . Behlül'ün dikkatsizliği sonucu ona gönderilen not Nihal'in eline geçer . Nihal her şeyi öğrendikten sonra , bir zincirin halkaları gibi , herkes peş peşe bu gizli aşkı öğrenir . Bihter herkesin öğrenmesiyle kendisini savunacak ya da bu aşkı yaşamasını haklı çıkaracak herhangi bir nokta bulamadığı için intihar eder , çünkü kocasının yüzüne bakamayacağını anlar .

Kısaca özetlemek gerekirse Bihter evliliğinde bulamadığı aşkı Behlül'de bulur . Zaten hayatındaki bu eksiklik onu böyle bir ilişkiye hazır hale getirir ; sadece ikna edilmesi gerekmektedir . Behlül Bihter'i hislerine inandırınca Bihter dolu dizgin bu aşkı yaşamaya başlar . Gözü hiçbir şey görmez , tehlikeler bile ona hoş görünür . Gerekli olan tüm fedakarlıkları yapar aşkını ayakta tutabilmek için . Sevgilisinin gözünde alçalmayı bile önemsemez .Yaşadığı aşkı hayatının merkezine koyan Bihter , sevgilisi Behlül'ün yalan söylediğini bile bile ona inanmış görünür , çünkü onu kaybetmek korkusu taşır . Aşkı için gururunu ayaklar altına alan Bihter , Behlül'ü tamamen kaybedeceğini anlayınca dişi bir kaplan gibi tırnaklarını çıkarmaktan çekinmez ve onu kaybetmemek adına her yola başvurur ; hatta annesinin kendisine kin beslediğini bilmesine rağmen , ondan yardım istemekten kendisini alamaz . Aşkını kaybetmemek için sahip olduğu saygın bir evliliği ve evliliğin ona getirdiği tüm maddiyatı , en önemlisi de hayatını kaybeder .

1.7. Aldatma Sırasında ve Sonrasında Eşlerin Birbirlerine Karşı Tutumu

Bihter'in piknik dönüşü hayatındaki eksikliğin farkına varmasıyla ve kadınlığının uyanmasıyla birlikte kocası Adnan Bey ile ilişkisi de olduğundan daha durağan bir hal alır . Piknik dönüşü Bihter'in Behlül ile yaklaşması kocası Adnan Bey'e karşı olan davranışlarını da doğal olarak etkiler . Nitekim kendisini ilk etapta lekelenmiş sayar ve bundan sonra kocasına ve görevlerine karşı sürekli olarak ihanet edeceği düşüncesi kendisini vicdanen rahatsız eder :“Kocasına karşı ,vazifesine karşı ,bundan sonra artık herkese , (...) hıyanet ederek ,(...) . ” (H.Z.U. s.256) . Hatta o kadar rahatsızdır ki bu durumdan , kocasına gidip her şeyi anlatmayı bile düşünür .

Ancak bunu yapmaya cesareti yoktur . Ayrıca bu yaşadığını devam ettirmekten başka da bir çıkar yol görememektedir . Kocasının değil de Behlül 'ün üzerinde nasıl bir izlenim bıraktığı kendisi için daha önemlidir :

“ (...)yine o odaya , yine onun kollarına avdet etmemek [*dönmemek*] mümkün değildir . Behlül 'ün hatırasında tesadüfle temellük edilmiş [*sahip olunmuş*]bir sefile hükmünde kalamazdı ; (...) . ” (H.Z.U. s. 257) .

Her ne kadar vicdanen rahatsızsa da , kocasına sanki hiçbir şey yaşamamışçasına davranır : “(...) Bihter hiçbir şey duymayarak , hatta dudaklarında bir asabi tehaşi [*çekinme*] bile hissetmeyerek kocasını öpmüş (...) . ” (H.Z.U. s.258) .

Evde de rahat değildir üstelik ; çünkü endişelere kapılır herkesin bildiğine dair . Ancak Behlül ile ikinci görüşmesinden sonra bu hisleri tamamen değişir . Behlül ile yaşayacağı yasak ilişki hariç hayatında ne var ise silinmiş gibidir . Mutludur ama endişeleri ve korkuları da devam etmektedir . Adnan Bey'in bir gün karısı ve yeğenini birbirleriyle bakışırken yakalar ve Bihter bu durumdan fena halde etkilenir :

“Böyle bakışırken fark edilmiş olmak Bihter için o kadar ehemmiyet kesp etti ki o gün saatlerce kocasının birden üzerine yürüyerek ve ellerini kavrayarak <<Bana hıyanet ediyorsun , bunu senin gözlerinde gördüm ! >>demesinden titredi . ” (H.Z.U. s.272) .

Bihter ile Behlül yalnız kalabilmek için hemen hemen her fırsattan yararlanırlar . Yalnız Bihter bu özlenen anlarda bile temkinli davranır taşıdığı endişeler yüzünden : “(...) Çantayı veriniz , rica ederim , herkes indi , yalnız kalışımıza bir mana verirler ... ” (H.Z .U. s.285) .

Yaşadığı bu yasak ilişkiden o denli mutlu olmasına rağmen Behlül ’ün kendi odasında bir gece talep etmesine yine de razı gelmez . Kocasını ve kendisine ait olan bu odayı , yaşadığı ilişki için kullanmayacaktı ve bunun belli başlı bir tek sebebi vardı : “(...) kocasına ait olan bu mahremiyet köşesini telvis etmeyecek idi [*kirletmeyecekti*]. ” (H.Z.U. s.274) . Bu teklifi reddetmesinde ki temel sebep bu imiş gibi görünse de , bilinçaltında yatan sebep aslında daha farklıdır ; Behlül’ün gözünde aşağılık birisiymiş gibi görünmekten çekinir .

Adnan Bey ise evliliklerinin üstünden iki yıl geçtikten sonra evliliklerini muhakeme etmeye başlar . Bu muhakeme sonucu ise bu evliliğin bir hata olduğuna karar verir . Evliliklerinin ilk zamanlarında mutluluktan sürekli örttüğü gerçek artık kendini belli etmeye başlar : “Evvelce bahtiyarlığının taze neşvesi o ıstıraplarını örterken şimdi onlar bahtiyarlığını eziyor , boğuyordu .” (H.Z.U. s.365) . Adnan Bey karısını genç olduğu için kendi ihtiyarlığından kıskanır . Karısının odaları arasındaki kapıyı kilitlemesi Adnan Bey üzerinde karısının onu sevmediği izlenimini uyandırır .Bihter ’in soğuk davranışları Adnan Bey ’i ster istemez şüphelere sürükler . Yalnız bu şüphelerini doğrulayacak herhangi bir kanıtta da ulaşamaz : “Bihter onun olurken kendisini başkasına veriyor gibiydi .” (H.Z.U. s.365) . Adnan Bey ’in şüpheleri önce Bihter ’in geçmişinde yaşadığı bir aşka ve bu aşkı unutamamasına dayanır . Daha sonraları is bu şüphe kimlik değiştirir ve bu şüphe “ Behlül ” adını alır . Ancak bu herhangi bir olay sonrası meydana gelmiş bir şüphe değildir . Zaman zaman da böyle bir şüpheye kapıldığı için kendisini suçlamaktan da geri kalmaz :

“Fakat Behlül , Bihter ’den o kadar uzak görünüyor , Bihter , Behlül hakkında her zaman öyle meyilsiz bir lisan kullanıyordu ki ikisinin arasında bir tehlike vukuunun ihtimalinden korkmak Adnan Bey ’e , çirkin , utanmaksızın itirafı mümkün olmayan , kaba bir kıskançlıktan mütevellit bir zelil [*aşağılık*] his göründü .” (H.Z.U. s.367) .

Behlül ile Bihter ’den şüphelenmesini anlamsız bulmasına rağmen içini kemiren kurt onu rahat bırakmaz . Sürekli bu konuda bir çelişki yaşar Adnan Bey . Hatta bu

şüphelerin yersiz olduğunu kendine kanıtlamak istercesine bazen bu konuyu düşünmekten kaçınır :“Mümkün değil , demiş ve hayalinde onlara karşı irtikap olunmuş [işlenmiş] bir kabahati (...) .”(H.Z.U. s.367) . Behlül ’ü bir tehlike gibi görmesine , Behlül öyle büyük bir incelikle son verir ki, Adnan Bey ’in kafasındaki şüphelerin tamamı neredeyse silinir :“Görüyorsunuz ya , demiş idi, ötekiler hep birer birer gidiyorlar . Bihter Hanım ’da Mlle de Courton ’dan sonra beni göndermek arzusu uyanacak zannediyorum .” (H.Z.U. s.368) .Behlül ’ün bu ustalıklı ifadesi bile Adnan Bey ’in Bihter ’e bunu iletip , karısının tepkisini ölçmesine engel olamaz : “Geçenlerde Behlül bana ne dedi , biliyor musun ? Mlle de Courton ’dan sonra nöbet kendisine geleceğinden korkuyor .” (H.Z.U. s.369) .

Bihter , bunun kocasının yine bir sorgulaması olabileceği düşüncesiyle kendisini ilgilendirmiyormuş gibi davranır , ama öyle görünememekten de korkar :“Yalnız kalmak için azim bir ihtiyaç duydu , kocasıyla biraz daha beraber bulunursa kayıtsız kalamamaktan , kendisini idare edememekten korktu .” (H.Z.U. s.371) .Adnan Bey ’in Bihter ’e iletmişti Behlül ’ün ayrı eve çıkma düşüncesinde olma olasılığı Bihter ’i derinden sarsar . Bihter , Behlül ’ün odasında bunu düşünürken zamanın nasıl geçtiğinin farkına varmaz :“Bu saatte , sebepsiz burada bulunmak ona o kadar münasebetsiz göründü ki kalkıp gitmek istedi . İhtimal Adnan Bey avdet etmiş , onu sormuş idi ; (...) .” (H.Z.U. s.375) .

Behlül ’ü o gece odasında beklerken Nihal ’in öğretmeni Mlle de Courton ’a yakalanır Bihter . Mlle de Courton ’un kocasına bu durumu yansıtması sonucunda , kocasının Bihter ’in odasına gelip bir açıklama isteyeceğini düşünür :“(…) artık ihtiyar mürebbiye bildiklerini söyleyebilir , Adnan Bey gelip kendisinden izahat isteyebilirdi ... ” (H.Z.U. s.385) .

Ancak Behlül üç gün evden uzak kaldıktan sonra Adnan Bey bu durumu bir şaka malzemesi yapar . Karısına karşı duyduğu şüpheler bu şakaları ona bakarak yapmasına sebep olur : “Göreceksiniz , diyordu ; bu gece , ihtimal bir gece daha Behlül burada kaldıktan sonra yine haftalarca kaybolacak .” (H.Z.U. s.393) . Fakat Bihter ve Behlül o kadar dikkatlidirler ki bu şakalar karşısında renk vermezler . Özellikle Behlül Adnan Bey ’in bu şakaları karşısında nasıl cevap vermesi gerektiğini gayet iyi bilir : “Kim bilir , belki hakkınız var . Bütün bir kış uslu bir çocuk olduktan sonra artık her şey

affolunabilir , değil mi ?” (H.Z.U. s.393) . Bihter ise bu şakalar karşısında tepkisiz gibi görünmeye çalışır . Yalnız Adnan Bey öyle ısrarlı bir şekilde bu şakalara devam eder ki Behlül bile bir an için , Adnan Bey ’in sezinlemiş olacağına dair bir şüpheye kapılır : “Acaba biliyor mu ?” (H.Z.U. s.394) .

Bihter ’in annesi Firdevs Hanım ’ın ortaya attığı Nihal ile Behlül ’ün evlilik konusu ciddi olmaya başlayınca Bihter annesine her şeyi açıklar ve annesinden kendisine yardım etmesini ister . Bu evlilik gerçekleşmemelidir Bihter ’e göre . Firdevs Hanım , Behlül ve Nihal Ada ’da iken Behlül ’e bir not göndererek onu geri , yalıya çağırır . Bihter o gece eğer Behlül gelmez ve bu evlilikten vazgeçmezse her şeyi kocası Adnan Bey ’e açıklamayı düşünür :

“Demek Behlül gelmeyecekti , demek bu gece izdivacının son gecesiydi . (...) , kocasıyla beraber odalarına çekilirken , o kendi odasında kalacak ve orada hepsini , hepsini itiraf edecekti (...) . Biçare adam , bu gece kendisini bekleyen şeyden ne kadar uzak , diyordu .” (H.Z.U. s.497) .

Behlül o gece gelir ve Bihter ile aralarında geçen tüm konuşmalar Nihal tarafından duyulur . Nihal bir nevi sinir krizine tutulur ve Adnan Bey onu kucaklayıp odasına götürür . Adnan Bey odaya kimsenin girmesini istemez . Tam da bu esnada Adnan Bey ’in içersinde bir şüphe uyanır :

“Bir şey var , demiş idi . (...) Sonra , bütün bu kargaşalık arasında , bilinemez nasıl bir hisle , gözleri Bihter ’i aramıştı . Bihter ne için orada değildi ? Neden herkesle beraber ve herkesten ziyade o telaş etmiyordu ?” (H.Z. s.502) .

Adnan Bey Nihal ile ilgilenirken odaya giren hizmetkarlardan Beşir , Bihter ile Behlül arasındaki yasak aşka dair ne biliyorsa anlatır . Beşir ’i sonuna kadar dinleyen Adnan Bey anlatılanlar karşısında yıkılır ve çılgına döner :

“(...) ; sonra birden taşan çılgın bir tehevürle [*öfkeyle*] , bir şeyler kırmak , bir şeyler öldürmek isteyen bir feveran [*köpürme*] ile kalktı . Ne yapacağını bilmiyordu , odanın içinde dönüyordu . Bihter ! Bihter ! Ona Bihter lazımdı ; kollarından tutacak , Bihter ’i kıracaktı .” (H.Z.U. s. 504-505) .

Behlül bu evliliği gerçekleştirmekten vazgeçmezse her şeyi kocasına açıklamayı düşünen ve tüm olabilecekleri göze alan Bihter , Nihal 'in babasına her şeyi anlattığı düşüncesiyle irkilir ve olabilecekleri gözünde canlandırmaya çalışır :

“O zaman Adnan Bey , çıldırarak , onu , onların hepsini kollarından tutarak atacaktı . (...) Demek buradan , böyle , mülevves bir alüfte zilletiyle [*kirli bir fahişe alçalmasıyla*] atılacaktı (...).” (H.Z.U. s. 505) .

Bihter bu düşüncelerle kocasının odasına gider ve kocasının silahını alır . Kendisini öldürmeyi planlamaktadır . Silahı alıp odasına gider ve kapıyı kilitlet . Kilitlenen kapının açılmak istendiğini fark eder : “Açınız , diyorum , lakin neden açmıyorsunuz , diyordu .” (H.Z.U. s.510) . Kapıdaki kocasıdır ; ama Bihter 'in kocasıyla yüz yüze gelmeye cesareti yoktur . Adnan Bey ise karısının odasının kapısında karısına yalvarır : “Bihter , diyordu , açınız , rica ederim . Anlamıyor musunuz ? Rica ediyorum ... ” (H.Z.U. s.510) . Ancak Bihter kafasına koymuştur bir kere kendisini öldürmeyi . Bu nedenle kocasının tüm ısrarlarına rağmen kapıyı açmaz ve tetiği çeker .

1.8. Aldatan Kadına Toplumun Bakış açısı

Eserde toplumun bakış açısı açıkça yansıtılmamakla birlikte , kısıtlı verilerle bu bakış açısı okuyucuya hissettirilmektedir . Bu bakış açısı eserde genellikle Adnan Bey'in hizmetkarları aracılığıyla iletilmektedir .

Yalının hizmetkarları Şakire Hanım , Şayeste ve Nesrin Bihter'in Adnan Bey ile evlenip yalıya geldiği ilk günden itibaren yan yana geldiklerinde genellikle Bihter hakkında konuşurlar , yani dedikodu yaparlar . Hakkında konuşulan sadece Bihter de değildir üstelik ; Firdevs Hanım ve Peyker de bu konuşmalardan nasibini alır :

“Artık ikide birde evin için üçü birleşir , (...) Firdevs Hanım'dan , Peyker'den , bilhassa [*özellikle*] Bihter'den bahisler olur ; yarı işitilmiş sözlerden , nakıs [*eksik*] dinlenilmiş hikayelerden türlü hükümler çıkarılırdı .” (H.Z.U. s.181) .

Firdevs hanım ve Peyker'den söz edilmesinin sebebi ise , yalıya << HANIM >> olarak gelen Bihter'in aile ününün herkesçe bilinmesidir . Hatta bu sebepten dolayı

genellikle Firdevs Hanım , Peyker ve Bihter gözlemlenmektedir . Bu üç hizmetçi Şakire Hanım'ın küçük yaştaki kızı Cemile'nin yanında da hiçbir kaygı taşımadan konuşmaktan çekinmezler ; çünkü Cemile bu konuda tembahlidir :“<<Ağzından bir şey kaçırsan dudaklarını koparırım !>>” (H.Z.U. s.181) . Şakire Hanım , Şayeste , Nesrin ve Bihter arasında bir soğuk savaş vardır . Evin hizmetkarları hanımlarını bir türlü kabullenemezler ; hanımları onlar için adeta bir düşmandır:

“Üçünün arasında böyle ilk gününden başlayarak gittikçe artan bir husumet yavaş yavaş Bihter'e karşı patlamaya müheyya [hazır] bir isyan kuvvetini alıyor , hemen bütün hizmetçilerin hanımları hakkında mevcut olan bir kin noktası bu sonradan gelen hanım için büyüyen , nihayet kalplerini büsbütün istila edecek , bir adavet derecesini buluyordu.” (H.Z.U. s.180) .

Hizmetçilerden Şakire Hanım özellikle Firdevs Hanım , Peyker ve Behlül arasındaki şakalaşmalardan hoşlanmaz , çünkü yapı itibariyle ahlaki değerlere sıkı sıkıya bağlıdır : “ (...) , ikide birde Behlül'ü Peyker'in yahut Firdevs Hanım'ın yanında gördükçe baş ağrıları tutarak alnını bir yemeniyle sıkıyordu .” (H.Z.U. s.180) . Hatta bu ahlak duyguları öyle kuvvetlidir ki , bu şakalaşmalardan dolayı eşini ve kızını alıp yalıda ayrılacağını bile dile getirir . Üstelik Peyker , Firdevs Hanım ve Behlül arasındaki iletişimden yola çıkarak Bihter için de yargıya varmaktan çekinmez : “ Yaşarsak görürüz a , diyordu ; - Bihter'i kastederek – bu kadın beyin başına ne belalar getirecek .” (H.Z.U. s.180) .

Bu üç hizmetçi yalıda meydana gelen tüm olumsuzluklardan Bihter'i sorumlu tutarlar . Şakire Hanım'ların evden ayrılmalarının suçu da yine Bihter'e yüklenir :

“ Gidiyorlar , artık bu evde oturamayacaklar . Sade onlar değil , bu evde hiçbir kimse oturamayacak . Biz şimdi hepimiz göze batıyoruz . Anlıyorsunuz ya , kimin gözüne batıyoruz... Birer birer hep kolumuzdan tutularak , sokağa atılacağız . Bizden kurtulduktan sonra artık rahat etsinler ...” (H.Z.U. s. 229) .

Bihter ile Behlül arasında yaşanan yasak aşk henüz başlamamıştır . Bu nedenle yukarıda belirtilen << göze batma >> bu bağlamda düşünülmemelidir . Ancak hizmetçilerin Nihal'i karşılıklarına alıp anlattıkları , hizmetçileri evden ayrılmaya iten sebepler olarak sıralanmaktadır:

“(...) o güne kadar Nihal'den sıkı bir ihtiyat [*sakınma*] ile saklanan küçük küçük şeyler , bütün hizmetçiler için hanımlardan şikayete vesile olan bin türlü hiçler , beyden işitilen bir tekdirle [*azarla*] , hanımın bir gün tesadüfle fark olunmuş bir fısıltısı arasında kurulan münasebetler , sade bir nazardan çıkarılan fazla manalar , daha sonra bir göğüs geçirilmesiyle izahından vazgeçiliyor zannettirilen sanki daha mühim vakalar , bütün bu bir yığın şikayet Nihal'in önüne dökülüyor , (...) .” (H.Z.U. s. 229 - 230) .

Tüm sorumlu Bihter olarak görünse de , Şakire Hanım da tamamen suçsuz değildir :
“(...) O da annemle uğraşmasaydı ...” (H.Z.U. s.236) .

Bihter ile Behlül arasındaki ilk yakınlaşmadan sonra ise toplumun var olan değer yargıları Bihter'in düşünceleri aracılığıyla yansıtılmaktadır : “Filanın , kocasına bir hıyanetinden bahsedilirken o kızarıp gözlerini indirmeyecek miydi ?” (H.Z.U. s.257) .

Bihter ile Behlül yasak aşklarına başladıktan sonra ise Bihter bu ilişkinin kendisini haz etmeyen hizmetçiler tarafından fark edilebileceği düşüncesiyle , hizmetçilerden olabildiğince uzak kalmaya çalışır . Bihter evdeki hizmetçilerden çekindiği gibi Nihal'in öğretmeni Mlle de Courton'dan da çekinir :

“<<Şüphesiz bu biliyor !>> derdi . Nasıl olmuştu da bu sır onun nazarında taayyün etmiş [*belirmiş*] idi ? En evvel manasız bir hiç onun vesveseli sinirlerini tahrik etmiş olacak , Behlül'le Bihter'in nefes alışlarına kadat teftiş altında tutularak nihayet muhakkak bir şey elde edilmemekle beraber delail [*deliller*] itibarıyla bütün hakikat anlaşılmalı bulunacaktı .” (H.Z.U. s. 378) .

Bir tesadüf sonucu Mlle de Courton Bihter'in Behlül ile yasak aşk yaşadığını öğrenir . Bihter'in akrabasının düğününe gitmek için hazırlanırken bunu istemeyerek de olsa keşfetmiştir . Bu durumu bildiğinden sürekli tedirgindir , çünkü hanımının ayağına dolanan herkesi saf dışı bıraktığının bilincindedir :

“İhtiyar kız buna her zaman , fakat asıl düğüne gidilecek gün aranılmamış bir tesadüfle Bihter'le Behlül'ün sırlarına vakıf olduğu ve o sırada kapısını vaktiyle kapayamadığı dakikadan başlayarak , intizar etmiş [*beklemiş*] idi .” (H.Z.U. s. 378) .

Bunun yanı sıra Bihter bir gece Behlül'ün odasında , Behlül'ü beklerken Mlle de Courton'a yeniden yakalanır . Öğretmen Bihter'i rahatlatmak için çaba harcarsa da bunu başaramayacağını farkına varır . Bihter ise bu beklenmedik durumdan kötü etkilenir :
“ (...) bu kadının yanında , kocasına hıyanet etmiş bir kadın ayıbını ve zilletini duyarak , boğulan sesiyle :” (H.Z.U. s.381) . Öğretmen her ne kadar durumu bilmezlikten gelse de , onun ağzından çıkan her bir söz Bihter üzerinde olumsuz etki yaratır ve Bihter bu yakalanmadan sonra öğretmeni bir tehlike olarak görmeye başlar . Bu tehlike Bihter için çift taraflıdır ; hem kocasına durumu anlatabilir , hem de aşkını rahatça yaşamasına engel olabilir . Her ikisini de göze alamayan Bihter , onun yalıdan uzaklaşması gerektiğine inanır :

“Onun elinde bu hakikat Bihter'in aleyhinde o kadar müthiş bir silah olabilirdi ki Bihter silahı iptal edememeye o silaha malik [*sahip*] olandan kurtulmak suretiyle çare bulmayı düşünmüş idi . Onun için Mlle de Courton gönderiliyordu .” (H.Z.U. s. 378) .

Nitekim öğretmen bu ilişkiyi bildiği için de evden ayrılırken Nihal'i uyarması gerektiğine inanır : “Nihal , dedi ; sana yalnız son bir nasihat olmak üzere söylüyorum , buna dair benden izahat istemeyeceksin . (...) Behlül'den sakın ... ” (H.Z.U. s.383) . Çocuğu gibi sevip ilgilendiği Nihal'e bu uyarıyı yapmaya kendini bir anlamda mecbur hisseder , çünkü Nihal'in annesi ölürken ona emanet etmiştir Nihal'i . Ayrıca her şeyi net bir şekilde bildiği için olabilecekleri tahmin etmektedir ve Nihal'in yara almamasını sağlamalıdır .

Evden ayrılan Şakire Hanım ve kızı Cemile bir gün yalıya , Cemile'nin evleneceği haberini vermek için gelirler . O sıralar Nihal ile Behlül'ün evlilikleri üzerine konuşmalar yapılmaktadır yalıda . Nesrin bu haberi Şakire Hanım'a iletir ve Şakire Hanım da ister istemez Nihal'in ilgisini çekecek bir tepkide bulunur :

“Yalnız bir aralık Şakire Hanım'ın Şayeste ve Nesrin'e gözünün ucuyla bir şey göstererek :
- E , dediğine dikkat etmişti .Hiçbir şey ifade etmeyen bu sualin zengin manaları var gibiydi .” (H.Z.U. s. 424) .

Şakire Hanım'ın Bihter'i kastettiğini Nihal anlar . Kendi kafasında bunu yorumlamaya çalışsa da , yine de konduramaz Bihter'e memnuniyetsizliği .

Nihal ile Behlül'ün evlenme meselesini Firdevs Hanım ortaya atmıştır . Kurnaz bir kadın olan Firdevs Hanım , Behlül ile kızının arasında cereyan eden gelişmeleri az çok tahmin etmektedir . Kızının tüm engellemelerine rağmen Adnan Bey ile evlenmesi , ana kızı zamanında düşman haline getirmiştir , çünkü Firdevs Hanım'a göre kızı Adnan Bey'i onun elinden almıştır . Kızına bu yüzden öfkeli ve onun yaşadığı mutluluğu bozmak niyetindedir . Bir amacı daha vardır Firdevs Hanım'ın ; o da kızının Adnan Bey ile olan evliliğinin bitmesini engellemektir , çünkü Adnan Bey karısının yaşadığı yasak aşkı öğrenirse bu evliliği bitirecektir ve bu şaşalı hayat da onlar için son bulacaktır . Bihter de annesinin bu amacını anlar : “İtiraf ediniz ki bu izdivacı bir parça da , hatta tamamıyla , o münasebeti bildiğiniz için icat ettiniz .” (H.Z.U. s.485) . Firdevs Hanım kızının evlenirken aile unvanından kurtulmak niyetinde olduğunun bilincindedir . Aile unvanından kasıt , aslında kendisinin geçmişte yaşadığı ilişkiler nedeniyle adının çıkmış olmasıdır . Kızına düşmanlık beslediği için , kızının kendi konumuna gelmesine adeta memnundur : “Firdevs Hanım'ın dudaklarında bir tezyif [*alay etme*] ve istihkar [*hor görme*] handesi beliriyordu , (...) .” (H.Z.U. s.485) . Firdevs Hanım bu durumdan mutludur .

Bihter ile Behlül'ün yasak aşkını Nihal öğrenir . Nihal'in öğrenmesiyle gün yüzüne çıkan bu ilişkiyi herkes öğrenince , Bihter neler yaşayabileceğini ve insanların ona nasıl davranacağını zihninde canlandırmaya çalışır :

“(...) mülevves bir alüfte zilletiyle [*kirli bir fahişe alçalmasıyla*] atılacaktı ve iki gün içinde bu vaka bütün halka yayılacak , bu memleketin havasında , etrafında handeler serperek , çalkalanacaktı . O zaman , Bihter için Firdevs Hanım'ın hayatı başlayacaktı. Etraftan kendisine gülümseyerek bakmak için salahiyet [*yetki*] bulan gözler açılacak , yalının şehnişinine mektuplar atılacak ve (...) .” (H.Z.U. s. 505 - 506) .

Görüldüğü üzere Bihter aldatan kadın olduğu için herkesin gözünde ilişki kurulabilecek adi bir kadın konumuna gelmektedir . Eşine ihaneti ortaya çıkıp herkes tarafından öğrenildikten sonra yaşamını zorlaştırmak ve iğrençleştirmek için herkes kendisinde bir hak bulacaktır . Çünkü o bir kadındır ve yaptığı toplum tarafından onaylanacak bir durum değildir . Hatta topluma göre kadının alınının lekesidir , çıkmaz . Bu ihanette karşı tarafı temsil eden Behlül ise yapılandan kendini kolayca sıyracaktır , çünkü toplumun yaklaşımına göre erkeğe bir şey olmaz ; onun elinin kiridir , yıkar

temizlenir . Kısacası Behlül'ün aldatmadaki durumu hoş görülebilecek niteliktedir . O namusuz olmaz , ama Bihter namussuz olur . Kısacası toplum ihanete erkek açısından değil ama kadın açısından olumsuz yaklaşmaktadır . Ataerkil bir toplum yapısına sahip olduğundan kadın evde çocuklarla ilgilenen , ev işlerinden sorumlu ve kocasının her isteğini yerine getiren , ona sadık bir yapıda olmalıdır . Fazlasına hakkı yoktur . Evliliğinde bulamadıklarını talep etmesi yanlıştır , olanla yetinmelidir . Bihter gibi evliliğinde umduğunu bulamayan kadının , hayatındaki eksikliği gidermek istemesi , birisine aşık olması ve bu aşkı gerektiği gibi yaşaması namussuzluktur . Toplum aldatan kadına cezasını verecektir , ama buna sebep olan etkenleri araştırmaya gerek duymayacaktır . Ortada bir ihanet vardır ve sebepleri ne olursa olsun önemsenmeden cezalandırılacaktır , kadına da maalesef bu cezayı kabul etmek düşecektir :

“... Ve bunları kabul etmek lazım gelecekti . Bunları reddedemeyecekti . Ne salahiyetle ? Firdevs Hanım'ın kızı değil miydi ? Kocasının evinden kovulmamış mıydı? Bu zillet hayatı boynuna dolanmış bir zincir idi ki onu boğuncaya kadar sürüklemek icap ediyordu .”
(H.Z.U. s.506) .

Bihter olacakları bu şekilde tasavvur ederken çevresindeki , yakından tanıdığı insanların da kendisine nasıl davranacaklarını gözünün önüne getirir :

“Beşir'in dehlizden çıktığını , merdivenleri yavaş yavaş tırmandığını gördü . Öyle zannetti ki geçerken derin ve vahşi bir lezzetle ona bakıyor . Artık herkeste bu nazarı bulacaktı . Hatta annesinde , hatta hemşiresinde , hatta , eniştesinde ; hususuyla bu herifin her vakit onun gözlerini inmeye mecbur eden gözlerinde bu nazar ne çirkin manalar kesp edecekti [anlamlar kazanacaktı] .” (H.Z.U. s.507) .

Bu düşünceler içersindeyken intihar etme kararı verir Bihter ve hemen harekete geçer . Kocasının silahını , kocasının odasından almak için hizmetçilerin önünden geçerken , artık hanımlarına aldırış etmediklerinin farkına varır ; yani toplumun davranış şekli de böylelikle belli edilmiş olur :“(...) Şayeste ile Nesrin , duvara dayanmış , görüşüyorlardı . O geçerken vaziyetlerini tebdil etmediler [değiştirmediler] . Arkasından onu gülen gözlerle takip ediyorlar zannetti .”
(H.Z.U. s.508) .

Özetlemek gerekirse toplumun aldatan kadına bakış açısı genellikle hizmetçiler ve Bihter'in düşünceleri aracılığıyla yansıtılmaktadır . Berna Moran Türk Romanına

Eleştirel Bir Bakış 1’de , Bihter’i içinde yaşadığı koşulların değişime uğrattığını şu sözleriyle ifade eder :

“Bihter başta namuslu bir kadındır ve namuslu kalmak için çırpınır ; ne var ki içinde bulunduğu koşullar ve yaradılışındaki bir eğilim , onu önüne geçilmez bir zorunlulukla , kocasını aldatan bir kadın yapar .”²⁰

Berna Moran’ın bu sözleri , Bihter’in annesinden aldığı özellikler ve Behlül ile aynı evde bulunuşu , kocasına aşık olamayışı gibi sebeplerin varlığı , Bihter’in kocasını aldatmasına zemin oluşturduğunu gözler önüne daha iyi sermektedir . Kısıtlı olan bu veriler bize göstermektedir ki , kadının aldattığı herkesçe öğrenildikten sonra , kadına ne toplum , ne de en yakınları rahat vermeyeceklerdir . Kadının neden aldattığı ve bu aldatma eyleminin altında yatan temel sebepler araştırılmadan ; yani kısacası yargısız infaz yapılarak suçlanacak ve hakketmediği davranışlarla karşı karşıya kalacaktır .

---

²⁰ Moran , Berna , *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1 / Ahmet Mithat’tan A . H . Tanpınar’a* , İletişim Yayınları , İstanbul , 15 . Baskı , 2003 , s . 95 .

BÖLÜM 3

1. THEODOR FONTANE / EFFİ BRIEST

1.1. Yazar Hakkında

“Almanya’da modern gerçekçi edebiyatın ilk ustası”²¹ sayılan Theodor Fontane 30 Aralık 1819 yılında Neuruppin’de dünyaya gelir . Fransız asıllı bir aileye mensuptur . Eczacı olan babası kötüleşen maddi durum karşısında 1826 yılında eczanesini satar ve aile Swinemünde’ye göç eder . Babası burada yeniden bir eczane açar . Fontane’nin ilk öğretmenleri annesi ve babası olur . Annesinden okuma dersleri , babasından ise Latince , Fransızca , coğrafya ve tarih dersleri alır . Çocukluk yıllarını Swinemünde’de geçiren Fontane , lise eğitimini almak için doğduğu Neuruppin’e gider . Eczacılık eğitimi alır ve bir eczanede kalfalık yaptığı sırada İngiltere hayranlığı ile ilk şiir denemelerini kaleme alır . 1844’de *Tunnel über der Spree* isimli derneğin etkin üyesi olur . Derneğe üyeliği sırasında Blad türüne yönelir . Bu arada İngiltere’ye birkaç kez seyahat eden Fontane , İngiltere’de gazete muhabirliği de yapar . Daha önceden tanıdığı arkadaşı Emillie Rouanet-Kummer ile 1847 yılında evlenir . *Vossische Zeitung*’da yankı uyandıran tiyatro eleştirileri yazar ve iyi yapıtlar vermeye başlar . Yaşlılık döneminde ise sanatının doruk noktasına ulaşır . 56 yaşında *Vor dem Sturm*’u yazar . Fontane’nin ilk romanı olan *Vor dem Sturm* tarihsel bir roman niteliği taşır ve dört cilt halinde yayınlanır . 1892’te rahatsızlanan Fontane , kendini daha az yoracak *Meine Kinderjahre* isimli otobiyografisini 1893’te tamamlar ve 1894 yılında da yayınlar . Bundan dört yıl sonra ise otobiyografisinin devamı sayılabilecek *Von Zwanzig bis Dreissig* isimli eseri yayınlanır . Üzerinde beş yıl çalıştığı ve 1898 yılında yayınlanan *Effi Briest* ve 1893 yılında yayınlanan *Frau Jenny Treibel* adlı romanlarında kadının toplumsal konumlarını işler . *Effi Briest* ve *Der Stechlin* (1898) yazarın en çok okunan eserleridir . *Effi Briest* isimli eserinde yazarın toplumsal tasvirlerden , sosyal sınıf manzaralarından ayrıldığını , bunun yerine psikolojik çözümlemelere ağırlık verdiğini

---

²¹ Ana Britannica Genel Kültür Ansiklopedisi , Cilt 12 , İstanbul : Ana Yayıncılık A.Ş. , 1993, s. 296

belirtir Gürsel Aytaç Yeni Alman Edebiyatı Tarihi adını taşıyan çalışmasında .²² Ayrıca *Effi Briest* 1974 yılında Fassbinder tarafından sinemalaştırılmıştır . Celal Kudat ise Fontane'nin üslubunun dönemin diğer önde gelen yabancı yazarlarla örtüştüğünü ve kendisini takip edeceklere de zemin oluşturduğunu ifade eder .²³1891 yılında Schiller ödülüne layık görülen ünlü yazar 20 Eylül 1898 yılında Berlin'de ölür .

1.2. Eserin İçeriği

Fontane'nin "Effi Briest" isimli romanı , küçük yaşta sevmediği ve yaşça da kendisinden büyük olan bir adamla , annesinin isteği üzerine evlenen bir kadının yaşadığı olaylar üzerine yazılmıştır .

Effi , Briest ailesinin tek çocuğudur ve 17 yaşındadır . Annesi bekarken Baron von Innstetten isimli bir genç kendisine talip olmuştur , fakat Bay Briest ortaya çıkınca Effi'nin annesi Bay Briest ile evlenmiştir . Baron von Innstetten bu olaydan sonra askerlikten ayrılmış ve hukuk tahsiline devam etmiştir . 1870 harbi patlak verince yeniden askerliğe dönmüştür . Savaş bitince de Kessin kazası kaymakamı olur . 38 yaşında olan Baron , Hohen-Cremmen'e anne tarafından kuzenlerini ziyarete gelir ve Briest ailesini de ziyaret etmek ister . Bu ziyarette daha önce de karşılaşmış olduğu Effi'e talip olur.Kısa bir süre içerisinde evlenen Effi ve Baron von Innstetten balayı seyahatinden sonra , Baronun görev yeri olan Kessin'e yerleşirler . Effi yaşı gereği çok canlı ve hareketli bir bayandır . Hemen hemen hiçbir şeyi ciddiye almayan bir yapıya sahiptir . Kısacası çocuk ruhludur . Baron von Innstetten ise prensip sahibi bir adamdır ve kendi prensiplerine de sıkı sıkıya bağlıdır . Böyle olmasına rağmen Effi'e fazlasıyla sempatik davranır ve ona çok müsamaha gösterir , ama Effi yine de Barondan korkar , çekinir .

Effi ve eşi için Kessin'de yeni bir hayat başlamıştır . Effi , Gieshübler isminde yaşlı bir eczacı ile tanışır ve onunla iyi anlaşır . Innstetten Effi'e yerleşmesi için bir müddet izin verir ve daha sonra Innstetten ve Effi aile ziyaretlerine başlarlar . Innstetten'in işleri nedeniyle bir akşam yalnız kalan Effi , Geert'in daha önce bahsettiği Çinlinin hayaletini görür . Geert eşinin korktuğunu bilmesine rağmen , eşiyle pek ilgilenmez .

²² Gürsel , Aytaç , *Yeni Alman Edebiyatı Tarihi* , Multilingual , İstanbul , 2002 , s . 309 .

²³ Kudat , Celal , *Deutsche Literatur , Arbeit mit Texten und Textausschnitten vom Mittelalter bis zum Naturalismus* , Aktüel Yayınları , 2004 , s . 253 .

Yükselme hırsı nedeniyle işlerini ön planda tutar , eşini bu sebeple çoğunlukla yalnız bırakır ; kısacası onu ihmal eder . Trippelli'nin şarkı söylediği Gieshübler'in daveti ve Noel , Effi için geçici oyalanmalar olsa da , aslında Kessin'deki hayat Effi için can sıkıcı olmuştur . Bu arada Effi hamiledir ve evliliklerinin ilk yılında Annie isminde bir kız çocukları dünyaya gelir . Effi'nin hamileliği sırasında Kessin'e redif bölge komutanı olarak binbaşı Crampas isminde bir adam atanır . 45 yaşında olan Crampas evli ve iki çocuk babasıdır . Crampas ile Innstetten harp zamanından beri tanışır ve Innstetten Crampas'ın geçmişte birçok macera geçirdiğini bilir . Görevleri gereği Innstetten ve Crampas genellikle davetlerde karşılaşır ; tabii Effi ile de . Effi , Innstetten ve Crampas at gezilerine çıkarlar . İşleri nedeniyle bu at gezilerine bazen Geert katılamaz . Geert'in bulunmadığı at gezilerinde Crampas'ın Effi'e Geert ile ilgili söyledikleri Effi'nin aklını karıştırır . Bunun yanı sıra Crampas ve Effi bu at gezilerinde birbirlerine yakınlaşmaya da başlarlar . Bu durumdan rahatsız olan Effi büyük bir üzüntü içersindedir . Daha sonra Effi sürekli doktor tavsiyesini gerekçe göstererek yürüyüşlere başlar . Effi ile Crampas'ın arasında bir şeyler olduğunu düşünen ve bunu bir türlü ispatlayamayan Innstetten Berlin'e tayinini ister . Effi bu haberi duyunca çok sevinir . Kısa bir süre içersinde Berlin'e yerleşirler . Karı kocanın Berlin'e yerleştikten sonra araları daha iyi olmuştur . Berlin'e yerleşmelerinden , ilk çocuklarının doğumundan 7 yıl sonra bir çocuk sahibi daha olmak isterler ve Effi bunun için tedavi görmek zorundadır . Effi ile Geert bu sebeple bir süre ayrı kalacaklardır . Effi gideli beş hafta olmuştu ki ilk çocukları Annie merdivenlerden düşerek ufak bir kaza geçirir . Bu kaza sonucu evdeki yardımcılar Johanna ve Roswitha telaşlanırlar ve Annie'nin yarasını sarmak için bir sargı bezi bulmaya çalışırlar . Bu sırada ellerine bir deste mektup geçer . Eve gelen Innstetten bu mektupları bulur ve okur . Mektupları okuduktan sonra karısının kendisini Crampas'la aldatmış olduğunu anlar . Bunun üzerine Crampas ile düello yapmaya karar verir ve bu düelloda Crampas ölür . Innstetten Effi'nin ailesine bir mektup yazarak durumu bildirir ve böylece karı koca ayrılırlar . Effi'nin ailesi de Effi'e kucak açmaz bu sebeple de Effi yalnız yaşamaya başlar . Tüm bu yaşananlar sonucunda Effi rahatsızlanır . Effi'e kızı Annie de gösterilmek istenmez , ama Effi bir yolunu bulur ve kızıyla görüşmesi için Geert'ten izin istettirir . Kızıyla görüşmesi Effi'nin rahatsızlığı açısından iyi gelmemiş , çocuğuyla arzuladığı iletişimi kuramamıştır .

Durumu gittikçe kötüleşen Effi , doktorunun tavsiyesi üzerine ailesinin yanına alınır . Hastalığı ilerleyen Effi kısa süre sonra Hohen-Cremmen'de ailesinin yanında vefat eder .

1.3. Kahramanların Tanıtımı

1.3.1. Effi Briest

Effi , Briest ailesinin tek çocuğudur . Ele avuca sığmaz , hareketli ve cıvıl cıvıl bir genç kızdır . Innstetten ile nişanlandığında 17 yaşındadır . Güzel bir genç kız olan Effi annesinin etkisiyle evlenmeye karar verir . Yapı itibariyle gülmekten ve yeni , kendisini oyalayacak şeylerden hoşlanır . Evlenmek gibi insanın hayatını değiştirecek olan bir meseleyi bile yeterince ciddiye almaz . Yarın ne olacağını düşünmeden hissettiği kuvvetli duyguları yaşanması gerektiği gibi yaşar ; yani anlık duygulara kendini kaptırır . O anlık duyguları yaşayabilmek adına tehlikeleri göze alır ; kafasına koyduğunu mutlaka yapar . Bunun yanı sıra korkak , ürkek ve çekingendir . Azimli değildir . Yalan söylemekten ya da söylemek zorunda kalmaktan hoşlanmaz ; açık yüreklidir . İradesi zayıftır , olayların akışına kendisini bırakır . 25 yaşında kocasına olan ihaneti ortaya çıkar ve bu nedenle de yalnız yaşamaya mecbur kalır . Ölümüne az kala baba ocağının kapıları yeniden kendisine açılır . Hohen – Cremmen'de gözlerini hayata yumar .

1.3.2. Baron von Innstetten

Geçmişte Effi'nin annesi ile kısa süreli bir aşk yaşar , ama Luise'nin babası evlenmelerine izin vermez . Bunun üzerine Hohen – Cremmen'den ayrılır . Askerlikten ayrıldıktan sonra hukuk tahsili yapar . Yaptığı tahsil 1870 savaşı nedeniyle yarım kalır , çünkü askerliğe yeniden döner . Yüksek makamlarca sevilir ve bu sevgi onun savaştan sonra kaymakam olmasını sağlar . Kessin kazası kaymakamı olur . Effi ile nişanlandığında 38 yaşındadır . Yapı itibariyle mesleğini her şeyin üstünde tutar . Yükselme hırsı vardır ve bu uğurda gerekenleri yapmaktan yılmaz . Sevgisini

göstermesini beceremeyen bir adamdır . İşlerinin yoğunlu nedeniyle karısını ihmal eder . Sinirlidir , ama karısının toyluğundan kaynaklanan hatalarını hoşgörülle karşılmasını da bilir . Kurnazdır , evde bulunmadığı zamanlarda denetimi elden bırakmamak için karısını korkutmaktan çekinmez . Kin tutmamasına rağmen eşinin ihanetini ağır ödettirir . Kibar ve prensiplerine bağlı bir kişiliğe sahiptir .

1.3.3. Binbaşı Crampas

Innstetten ile eskiden beri tanışırılar . Evlidir . Biri on , biri sekiz yaşında iki çocuğu vardır . Eşin bayan Crampas kendisinden yaş büyüktür . Karısı yapı itibariyle soğuk bir kişiliğe sahiptir . Binbaşı Crampas çapkındır ve bir bayanla nasıl iletişim kurması gerektiğini iyi bilir . Geçmişinde bir çok macera yaşamıştır ve bu konuda deneyimlidir . Lakayt davranışlar sergiler. Arkadaşının eşini , yani Effi'i baştan çıkarmak için elinden geleni ardına bırakmaz ve sonunda amacına ulaşır . Hayatı ve yaşadığı olayları ciddiye almayan bir tavrı vardır . Effi ile yasak ilişkisinin üstünden yedi yıl kadar geçtikten sonra , arkadaşı Innstetten tarafından düelloya davet edilir ve düello sonucunda hayatını kaybeder .

1.3.4. Luise Briest

Effi'nin annesidir . Kızının üzerinde etkilidir . Evde birçok konuda onun verdiği kararlar uygulanır . Effi'nin Innstetten ile evlenmesini , zamanında kendisinin gerçekleştiremediği hayallerini kızının yaşamasını istediği için onaylar . Effi annesine göre kendisi için neyin doğru olacağına karar veremeyecek kadar gençtir . Effi'den daha heyecanlıdır bu evlilik yüzünden . Her anne gibi gerektiğinde yol gösterir . Yeri geldiğinde fikir verir . Evliliğin devam etmesi için çaba sarf eder .

1.3.5. Wüllersdorf

Innstetten'in iş arkadaşıdır . Innstetten ailesini sürekli ziyarete gelir , iyi anlaşırılar . Innstetten ona en özel sırlarını açıp akıl danışacak kadar çok güvenir . Innstetten adına

Crampas'ı düelloya davet eden kişidir . Ayrıca Innstetten'in olayla ilgili şahitliğini de yapar . Effi ile ayrıldıktan sonra arkadaşını yalnız bırakmaz . Innstetten'in dert ortağıdır .

1.4. Eşlerin Evlenme Sebepleri

1.4.1. Effi'nin Evlenme Sebepleri

Effi orta düzeyli bir ailenin tek çocuğudur . Anne Luise ilk gençlik yıllarında Baron von Innstetten ile karşılıklı bir aşk yaşar , fakat durum böyle olmasına rağmen Baron ile evlenemez . Daha sonra Bay Briest , ailesi tarafından Luise için uygun görülür ve böylelikle Luise Bayan Briest olur . Bu evliliğin üzerinden yıllar geçtikten sonra Baron von Innstetten Hohen – Cremmen'e (Effi ve ailesinin yaşadığı yer) akraba ziyaretine gelir . Bu geçen zaman zarfında Baron kaymakam olmuştur . Hohen – Cremmen'e gelmişken Briest ailesini de ziyaret etmek ister . Bu ziyaret Effi ile evlenmek istediğini ailesine belirtmek içindir .

Effi çocuk yaşta , dünyayı toz pembe çerçeveler ardından gören genç bir kızdır : “Hadi gelin! Salıncak sallanalım . (...) Gene yüzünüzü ekşittiğinize göre bunu istemiyorsanız , elim üstünde oynayalım .” (T.F.s.17) .²⁴ Effi'nin çocuk yaşta olması ve hayatı yaşı gereği henüz ciddiye almaması , evliliği de düşündürmez ona : “Benim evliliği beklediğimi mi zannediyorsun ? Bir bu eksikti .” (T.F.s.9) .

Baron von Innstetten , Briest ailesine Effi ile evlenmek niyetinde olduğunu belirtince , Luise kızı Effi üzerinde etkili olmaya çalışır , ama bu etkileme Effi'nin üzerinde baskı kurarcasına olmaz :

“ Şüphesiz adam senden yaşlı ; fakat aslına bakarsan yaşlı olması daha iyi . Üstelik iyi ahlaklı , mevki ve karakter sahibi bir adam . Hayır demezen , ki bunu benim Effimden hiç beklemem , herkesin kırk yaşında nail olabildiği bir mevkie yirmi yaşında erişebilirsin .” (T.F.s.20) .

---

²⁴ Theodor Fontane'nin Effi Briest isimli eserinden yapılacak bundan sonraki alıntılar , alıntının ardında (T.F. sayfa numarası) şeklinde belirtilecektir .

Effi 17 yaşında olduğu için ister istemez annesinin etkisinde kalır . Oysa annesi Luise kendisinin gerçekleştiremediği evliliği kızının gerçekleştirmesini içten içe arzulamaktadır .18 yıl önce yaşadığı ve geride bıraktığı aşk hikayesini hatırlayınca , Effi'nin annesi heyecanlanmış ve kızının neler hissedip , neler düşüneceğini göz önünde bulundurmadan , kızı üzerinde etkili olmaya çalışmıştır :“O , baronun karısı olamamıştı ; şimdi kendisinin yerine kızı geçmişti .” (T.F.s.21) .

Baron von Innstetten evlenmek dile getirdiği gece nişanlanırlar ve Effi nişanlanmanın verdiği bir heyecanla kendisini mutlu hisseder . Üstelik annesinin etkisinde kaldığı da açıkça bellidir :“Evlenmek için herkes münasıptır . Yeter ki asil , mevki sahibi ve yakışıklı olsun .” (T.F.s.23) .

Kaymakam Innstetten , yukarıdaki alıntıdan da anlaşılacağı üzere , sayılan tüm vasıflara sahip bir adamdır . Yalnız hem Luise'nin etkisinde kalan Effi , hem de Luise'nin kendisi çok önemli bir hususu gözden kaçırmışlar . Bu husus , sayılan tüm bu vasıfların sağlıklı bir evlilik oluşturmada ve bu kurulan evliliği yürütmede yeterli olup olmadığıdır . Effi yaşı gereği zaten annesinin etkisi altındadır ve toyluğu nedeniyle de çok fazla derin düşünemez , ama annesi hem yaş , hem de tecrübe bakımından bunları düşünecek , hatta akıl yürütecek olgunluktadır . Durum böyle olmasına rağmen , kendisinin gerçekleştiremediği evliliği kızının gerçekleştirebileceği düşünce Luise'yi fazlasıyla heyecanlandırır ve bu heyecan onun da bir anne olarak sağlık düşünmesini engeller .

Nişan töreninden hemen sonra Innstetten görev yeri olan Kessin'e döner. Nişanlısı Effi'e sık sık mektup yazar :“Innstetten , söz verdiği gibi hakikaten her gün yazıyordu ; (...) .” (T.F.s.25) . Effi ise bu mektupların her birine değil de , sadece haftada bir kez karşılık vermesi gerektiğinden memnundur :

“(…) ; onun mektuplarını almakta en hoş olan taraf da , haftada yalnız bir kere kısacık bir cevap beklemesiydi . Her seferinde kendisini teshir eden , hoş gidecek şekilde boş ve manasız yazılarla dolu bu cevabı da alıyordu .” (T.F.s.25) .

Effi'nin yapmak üzere olduğu evliliğe ve de eşi olacak insana ilgisizliği de böylelikle belli olur . Üstelik bu ilgisizlik Effi'nin düğün ve kına gecesi hazırlıklarına katılmamasından da anlaşılır .

Düğün hazırlıklarının sürdüğü sırada Effi'nin annesiyle yaptığı bir konuşmada , Effi'nin evlilikten beklentileri konu edilir . Öncelikle evlilikten beklediği kocasıyla eşitlik , incelik ve aşktır . Bunların yanı sıra ihtişam , sürekli kendisini meşgul edecek , oyalayacak değişiklikler beklemektedir evlilikten :

“Başta aşk , bundan hemen sonra ihtişam , debdebe , şan ve şeref , daha sonra da eğlence ve değişiklikler gelir . Evet , değişiklikler , her zaman bir yenilik , her zaman beni güldürecek veya ağlatacak bir şey olmalı .” (T.F.s.42) .

Geert ölçülü bir şekilde Effi'e olan ilgisini mektuplarında ifade etmesine rağmen yine de Geert'in yazdığı mektuplar Effi'nin beklediği nitelikte değildir . Bu durumu önce annesine “ Öyle ya ! Geert de bir kaymakam .” (T.F.s.43) alaycı bir şekilde dile getirirken , annesi kendisine bu konuyla ilgili soru sorduğunda ise Geert'in bu şekilde yazmasının daha iyi olacağını söyler :“ Hayır , hayır , anne . Doğru söylüyorum ki hayır , bunu istemem . Böyle olması daha iyi .” (T.F.s.45) .

Annesinin sorgulaması bununla kalmaz . Effi'nin ruh halinden şüphelenerek Geert'i sevip sevmediği sorusunu yöneltir kızına . Effi ise Geert'i sevdiğini söyler , ama Effi'nin yanıtından nişanlısını bir sevgili gibi değil , herhangi bir insan gibi sevdiği anlaşılır :

“Niçin onu sevmiyeyim ? Hulda'yı seviyorum , Berta'yı seviyorum , Herta'yı da seviyorum . (...) Benim iyiliğimi isteyen , bana karşı iyi olan ve nazımı çeken herkesi severim . Geert de pekala benim nazımı çekecek .” (T.F.s.45) .

Bu konuşmanın devamında ise Effi , Geert'in prensiplerine sıkı sıkıya bağlı olmasından ve kendisinin böyle prensiplerinin bulunmamasından dolayı endişelendiğini ve hatta ondan korktuğunu dile getirir .

Tüm bu veriler Effi'nin nişanlı olmasına rağmen henüz evliliği kaldırabilecek olgunlukta olmadığını gösterir niteliktedir . Çok genç olan Effi annesinin etkisiyle evlenmeye <<evet>> demiştir , ama bunun ciddiyetini kavrayamayacak kadar da toydur . Yaşı gereği her şeyi toz pembe görmektedir .

1.4.2. Innstetten'in Evlenme Sebepleri

Eserde Geert von Innstetten'in Effi ile evlenme sebepleri hakkında doğrudan bir açıklama yer almamasına rağmen , Geert'in Hohen – Cremmen'de bulunduğu süre içerisinde Briest ailesini ziyaret etmek istemesi dikkat çeker . Nitekim Effi'nin annesi Luise ile geçmişte kısa süreli bir aşk yaşamıştır ve Luise'nin babası evlenmelerine izin vermemiştir . Yıllar sonra Hohen – Cremmen' e bir kaymakam olarak gelir ve böylece kendini hem Hohen – Cremmen'lilere , hem de 18 yıl önce evlenemediği Luise'e ispatlamış olur . Ayrıca Effi ile evlenmek istemesine sebep olan bir diğer etken de , Luise ile yaşadığı kısa süreli aşkın etkisinden kurtulamayıp , Effi'de annesini tekrar yaşamak istemesi olarak yorumlanabilir .

Kessin' e dönen Geert (Baron von Innstetten) Effi'e aralıksız mektup yazar , yalnız Effi'nin az yazmasını kendisi istemiş olmasına rağmen , yazdığı bir mektupta Effi'e bu konuda sitemde bulunur :

“Sevgili Effi! Düğünümüz yaklaştıkça mektupların seyrekleşiyor . Posta geldiği vakit ilkönce daima senin yazını arıyorum ; fakat senin de bildiğin gibi umumiyetle aramam boşa çıkıyor (hoş , ben de senden fazla mektup istememiştim) .” (T.F.s.43) .

Üstelik Effi'nin ilgisizliğini sadece yazdığı cevaplarından değil ; kına ve düğün hazırlıklarına katılmamasından da anlar . Bu hazırlıkları onun yerine annesi gerçekleştirmektedir .Buna karşılık Baron von Innstetten kayınvalidesi Luise ile tüm bu hazırlıklar için sürekli iletişim içersindedir :“Düğün dolayısıyla yapılacak hazırlıklar , çeyiz , ev eşyası meseleleri gibi ciddi işler için bayan Briest damadı ile kendisi mektuplaşıyordu .”(T.F.s.25) .

Baron von Innstetten bu evliliğin gerçekleşmesi için elinden geleni yapar ve tuttuğunu koparan bir adam olması nedeniyle de istediğini elde eder .

1.5. Eşlerin Evlendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu

Effi ile Geert düğünden hemen sonra balayına çıkarlar . Bay ve Bayan Briest ise düğünün ertesi günü kendi aralarında Effi ve Geert'ten konuşurlar . Effi'nin babası kızının hala bir çocuk gibi görünmesinden ve hatta Innstetten'in çocuk gibi gördüğü kızını bazı özellikleri nedeniyle sıkacağından bahseder :

“Innstetten'in – (...) – Effi'ye Wallhalla'nın başlıca sanat hazinelerini sayıp döktüğünü umarım . Instetten çok iyi bir adam , fakat onun şu sanat iptilası yok mu ! Halbuki Effi, (...) yaradılışından bir çocuktur . Korkarım ki Innstetten sanat aşkıyle kızı rahatsız edecek .” (T.F.s.50) .

Ayrıca bir baba olarak endişelidir . Effi'nin düğün töreninde tuhaf görüldüğünü belirtir ve böyle tuhaf görünmesini ise Geert'i sevmediğine bağlar . Damadının ise Effi'nin sevgisini kazanamayacağını dile getirir : “Çünkü , Innstetten bütün meziyetlerine rağmen bu sevgiyi kolay kolay kazanacak bir adam değil .” (T.F.s.51) . Anne Luise kendisi de endişeli olmasına rağmen , Bay Briest'in endişelerini yatıştırmaya çalışır .

Düğünden üç gün sonra Effi ailesine mektup yazar . Bu mektupların ardı arkası da kesilmez . Balayında yazdığı tüm mektuplarda eşinin kendisine iyi davrandığını dile getirir : “Bilhassa bana karşı bir melek kadar iyi muamele ediyor ; hiç kibir göstermiyor ; (...) .” (T.F.s.57) .

Yalnız dikkat çeken bir nokta da Effi'nin eşine sürekli temkinli davranması gerektiğini ifade etmesidir . Eşi Geert dikkatli birisidir ve eşinin böyle olması bir anlamda Effi'nin de dikkatli davranmasını zorunlu kılar .

Effi ile Geert'in balayı seyahati biter ve Geert'in görev yeri olan Kessin'e dönerler . Effi'i gördüğü yeni çevre ve başlayacağı yeni hayat heyecanlandırır . Özellikle Geert'in anlattığı bazı şeyle Effi'i meraklandırdığı gibi ürkütür de . Bir Çinli'den söz açılınca Effi ister istemez korkusunu ifade eder : “Ama anlatacakların gene insanı korkutacak şeyler olmasın .” (T.F.s.65) .

Geert Kessin ve Kessinliler hakkında karısına ufak tefek bilgiler verir ; bir anlamda yaşayacakları yeri ve Effi'nin karşılaşacağı insanları tanıtmaya çalışır eşine . Bu tanıtımı yaparken de eşine uyarılarda da bulunur :

“(…)menfaatlerini biraz fazla düşünürler (…) . Evet , onlara karşı ihtiyatlı bulunmak lazımdır .
(…) Seni kandırmadığımı göstermek için de sana küçük bir nümune vermek , bir nevi sicil defteri veya eşhas listesi tanzim etmek isterim .” (T.F.s.65) .

Geert Effi'e bu bilgileri verirken Effi duyduklarına inanamaz ve heyecanlanır . Bu evlilikten bekledikleri arasında sürekli kendisini oyalayacak şeylerin olması gerektiğini annesine ifade etmiştir . Eşinden edindiği bilgiler doğrultusunda da bu beklentisinin gerçekleşeceği aşıkardır: “Bütün bunlar fevkalade , Geert , Hiç bitirilemeyecek altı roman gibi.” (T.F.s.66) .

Geert eşinin meraklı ve biraz da korkarak kendisini dinlediğini fark eder . Effi'yi rahatlatılmak adına köpeği Rollo'dan bahseder :

“ Fakat o sadece bir Ternöv köpeğidir ; beni seven ve seni de sevecek olan çok güzel bir hayvan ... Senin etrafında olduğu müddetçe emniyettesin demektir ; canlı , ölü kimse yanına yaklaşamaz .” (T.F.s.67) .

Bu ifadede fark edileceği üzere , Geert eşini rahatlatmaya çalışırken bile << ölü kimse >> diyerek yine Effi'nin yüreğine bir korku salıvermekten geri kalmaz . Effi balayı sırasında ailesine yazdığı bir mektubunda eşinden korktuğunu anlatır . Şimdi bu korkusuna bir de eşinin anlattıklarından doğan korku eklenir .

Effi aradaki yaş farkını önemsemeden eşine uyum sağlama çabasıdır . Geert ise karısının bu gayretinden habersiz onu şımartacak derecede iyi davranmaktadır . Üstelik bu o kadar belirgindir ki , Effi tarafından hissedilememesi söz konusu değildir : “Benim gibi zavallı , küçük bir insanı ne kadar çok şımartıyorsun ! ” (T.F.s.72) . Bu cümleden anlaşılacağı üzere kendisini kocasının yanında << zavallı , küçük >> görmektedir ; yani kendisini yetersiz hissetmektedir .

Effi ilk geceyi evinde rahat geçiremez , çünkü üst kattan sesler duyar ve ürker . Ertesi sabah da bu nedenle geç uyanır ve oda hizmetçisine geç uyanmasına bunu bahane eder . Oda hizmetçisinden Geert'in erken uyandığını ve kendisini kahvaltıya beklediğini öğrenir . Kahvaltı etmek için eşinin yanına gittiğinde ise kendisini geç uyandığı için

suçlu hisseder : “Fakat Effi , kendisini kabahatli görmekten hoşlanıyor , (...) .” (T.F.s.78) . Oysa Geert geç uyanılmasına tahammül edemediği halde eşine tek bir imada bulunmaz . Buna karşın karısının hallerini sevimli ve çekici bulduğunu ve onu kıskandığını üstü kapalı bir şekilde dile getirir :“(...) benden evvel ölmemelisin . Doğrusu , ben ölürsem öbür dünyaya seni de beraber götürmek isterim . Seni başkasına bırakmak işime gelmez ; buna ne dersin ?”(T.F.s.80) .

İlk gece kocasına duyduğu sesleri anlatınca , Geert tepkisiz kalır . Sadece Effi’ e evde yapmak istediği değişikliklere karar vermesini söyler . Birlikte evi gezerler ve Effi tasarladığı değişikliklerle ilgili fikirlerini belirtir . Innstetten salonla ilgili fikri hariç hepsini kabul eder . Evden çıkarken salonla ilgili düşüncesini yineler : “Yukarıdaki salon meselesini de daha düşünürüz ; fakat eskisi gibi bıraksak en iyisi olacak .” (T.F.s.85) . Innstetten’in salonla ilgili kati fikri herhangi bir değişikliğe gidilmemesi yönündedir . Yalnız eşini kırmamak adına bir esneklik payı da bırakır . Zaten kendisinin fikrinin aslında ne olduğunun eşi tarafından anlaşılacağını bilir .

Kessin’e gelmelerinin üstünden yarım hafta geçtikten sonra aile ziyaretlerine başlarlar . Aile ziyaretlerini bitirdiklerinde Effi eşinin kendisine soğuk davrandığından yakınır : “Yalnız beni bir kerecik öpebilirdin . Ama bunu hiç düşünmüyorsun .Bütün o uzun yolda kıpırdamadın bile ; kardan adam gibi soğuksun .” (T.F.s.98) .Yeni evli oldukları için Effi eşinden biraz daha fazla ilgi görmek istediğini ve aslında bunun eksikliğini hissettiğini açıkça belli eder . Geert’i soğuk bulduğunu söyleyerek de bunun mesajını direk verir .

Geert ise bu yakınmaya tepki olarak sadece << düzelirim >> demekle yetinir . Çünkü onun için birinci derecede önemli olan yapılan aile ziyaretleri hakkında karısının izlenimlerini öğrenmektir : “Şimdilik bütün bu ziyaretler ve temaslar hakkında ne düşündüğünü öğrenmek istiyorum .” (T.F.s.98) .

Effi için sıkıcı olan bu ziyaretler daimi olarak sürer . Sıkıldığını eşine söylediğinde ise , Geert haklı olduğunu , ama bu ziyaretlerin kaçınılmaz olduğunu da ekler . Kessin halkı ile sürekli iletişimde bulunması gerekliliği Innstetten için mesleğinin bir parçasıdır . Kaymakam olması nedeniyle Geert’in işleri yoğundur ve Effi’i çoğunlukla yalnız bırakmak zorunda kalır . Hatta işleri gereği eve geç geldiği zamanlarda olur :

“Beni bekleme , Effi . Gece yarısından evvel dönemem ; belki saat ikiyi bulur , belki daha da geç kalırım .” (T.F.s.100) .

Mesleğinde yükselme hırslı olan birisidir Innstetten , bu nedenle de her fırsatı değerlendirir ve yüksek mevkide , kendisine yükselmek için yararı dokunacak insanların gözüne girmek için fazlasıyla çaba gösterir . Bu uğurda evliliğini ve eşini ikinci plana atmaktan , yani ihmal etmekten de çekinmez . Innstetten’in karısını yalnız bırakması çevrenin de gözünden kaçmaz . Kaymakamlık hademesinin karısı bayan Paaschen’in sözleri bunu kanıtlar niteliktedir : “Ama , karısını çok yalnız bırakıyor ...” (T.F.s.106) .

Effi kocasının geç geleceği zamanlarda kendisini oldukça yalnız hisseder ve kendisini nasıl ve ne ile oyalayacağını şaşırır . Effi bu etkiyle arkadaşlarına özlem duyduğunu ve korktuğunu hizmetçisi Johanna ile konuşurlarken belirtir : “İçimde öyle bir hasret ve... (...) Öyle bir korku var ki ... ” (T.F.s.108) . Johanna kendisini yalnız bırakmaması konusunda önerilerde bulunur , ama Effi bunları kabul etmez , çünkü kocasının bunu öğrenmesini istemez : “Bey korktuğumu bilmemeli ; böyle şeylerden hoşlanmaz .” (T.F.s.108) . << Hoşlanmaz >> ifadesinin altında aslında Effi’nin eşinden çekindiğinin ipuçları yer alır . Yapı itibariyle Innstetten sınırlı birisini olduğunu bilir .

Effi kendi evinde korkar , korkulu rüyalar görür . Kocasına ona daha önce Kessin’de yaşamış ve orada da ölmüş bir Çinli’nin hikayesini anlatmıştır ve Effi de bu hikayenin etkisinden kurtulamaz . Bu Çinli’nin ruhunun evde gezdiğini düşünür ; fakat Geert’in bunu öğrenmesini istemez : “(...) ; beni böyle görmemeli . Belki benimle alay eder , sonra onu affedemem .” (T.F.s.111) .Kocasının öğrenmesini istemez , çünkü kocasının kendisini hala çocukmuş gibi görmesinden çekinir . Kendisine inanmayacağını düşünür .

Geert eve geç geldiği gecenin sabahında Johanna’dan Effi’nin nasıl bir gece geçirdiğini öğrenir ve sert bir şekilde böyle saçmalıkları bir daha duymak istemediğini söyler . Böylelikle Effi’nin düşünceleri doğrulanmış olur . Effi’i görünce ise onu mecburiyetten yalnız bıraktığını açıklar : “(...) , seni düşüncesizliğimden veya keyfimden yalnız bırakmıyorum , böyle olması lazım geldiği için yalnız bırakıyorum ; elimde başka çare yok ; ben vazifede olan bir adamım; (...) .” (T.F.s.115) .

Effi eşinin mesleğinde yükselmek azminde olduğunu farkındadır ; hatta kendisi de bunu ister ve eşine destek verir . Bu hususta fedakarlık yapmaya da razıdır üstelik . Fedakarlık << yalnız kalmak >> anlamına gelse bile : “(...) ben burada icabederse yalnız da kalırım ; (...)” (T.F.s.115) .Effi bunu söylerken yalnız kalabilmesinin tek şartı olarak yaşadıkları evi değiştirmek olduğunu da ilave eder . Baron von Innstetten ise mevkisi gereği , eşinin bir Çinli'nin hayaletinden korktuğu için ev değiştirdiler , diye bir söylentinin çıkmasının kariyerini olumsuz etkileyeceğini izah eder karısına . Bu açıklamayı yetersiz bulan Effi eşinin kendisini anlamadığını düşünür ve alınır :

“Hakikaten çok , pek çok üzuldüm ; seni görünce de artık bütün korkumdan kurtulacağımı zannettim . Fakat sen bana sadece , prense ve kasabaya karşı kendini gülünç yapmak istemediğini söylüyorsun . Bu pek sudan bir teselli .” (T.F.s.118) .

Bu tartışmadan anlaşılacağı üzere Effi'nin kocasına güvenir , ama bu güveni sarsılır . Özellikle de Geert'in mesleğini ve yükselmeyi her şeyin üstünde tuttuğunu açıkça gösteren en güzel veridir . Sonunda eşinin ona olan güveni sarsılrsa dahi çevrenin düşüncelerini önemsemeyi tercih eder . Effi o kadar alınır ki , daha da ileri gidip kocası için yaptıklarını yüzüne vurur : “Senin arzuların önünde eğildim , uysal davrandım , fakat zannedersem sen de bana karşı daha çok alaka gösterebilirdin .” (T.F.s.118) .

Tartışmanın temelinde yatan asıl sebep Effi'nin ilgiye olan açlığıdır . Devam eden satırlarda da zaten Effi bu ilgiye muhtaç olduğunu vurgular .

Baron karısının incinmiş olduğunu farkına varır ve gönlünü almaya çalışır . Effi kocasının bu davranışı karşısında , dile getirdiklerini unutmuşçasına , yaptıklarının çocukça olduğunu bilincine varır :

“(...) herhalde sana çok çocuk gibi geliyorum , yahut hiç değilse beni çok saf buluyorsun , değil mi? İlk önce korkum , sonra da evi satmanı teklif etmem , daha kötüsü de prens hakkında söylediklerim ... Ne kadar gülünç .” (T.F.s.121) .

Effi'nin yaşı gereği kendisini eşine karşı yetersiz hissetmesi hemen hemen her ifadesinde yer alır . Bu da eşiyile kendisi arasındaki yaş farkının psikolojisini olumsuz etkilediğini gösterir.

Effi'nin Noel'i iyi geçirmesi için Geert ve Gieshübler (aile dostları) ellerinden geleni yaparlar . Fakat Effi'nin Noel sonrası annesine yazdığı mektupta yalnızlık

hissinden bir türlü kurtulamadığı anlaşılır . Aynı mektupta Geert'in bir çocuğu olacağı için sevindiğinden de bahseder . Doğacak bebek Geert'e göre bir anlamda Effi'i oyalayacaktır :

“Innstetten her gün bu husustaki memnuniyet ev sevincini belli ediyor . Etrafında canlılık ve oyalanacak bir şey veya Geert'in dediği gibi elimde “Sevgili bir oyuncak” olacağı için (...) .” (T.F.s. 147) .

Geert'in doğacak çocukları için << oyuncak >> nitelemesi Effi'nin hoşuna gitmez , çünkü bu kelime Effi'e göre , eşinin kendisini hala çocuk yerine koyduğunun göstergesidir . Mektupta annesine üzerinden zaman geçmesine rağmen etkisinden kurtulamadığı Çinli'den de bahseden Effi , annesinden özellikle cevap yazarken bu konuya değinmemesini tembihler:

“Verdiğim bu haber hakkında mektubunda bir şey yazmamamı senden bilhassa rica ederim ; çünkü Innstetten'e mektuplarınızı her zaman gösteriyorum , sana bunu yazdığımı öğrenirse kendini kaybedecek kadar kızar .” (T.F.s.149) .

Aynı mektupta bu konu hakkında eşinin çelişkili davrandığından , yani bir taraftan ruhların varlığının uydurma hikayeler olduğundan , diğer taraftan da ruhların varlığına inandığından bahseder . Effi'i şaşırtan nokta ise Geert'in her konudaki ılıman tavrının bu konuda bulunmayışıdır .

Yalnızlık hissini etkisiyle mütemadiyen annesiyle mektuplaşır . Mektuplarında yalnızlığından şikayet ederken , bu yalnızlığa az da olsa Gieshübler sayesinde katlanabildiğini anlatır . Luise ise kızının sürekli bu adamdan bahsetmesiyle alay eder ve Effi'nin Gieshübler'e aşık olduğu yolunda şakalar yapar . Annesi art niyetli olmayan bu şakalarla aslında Effi'nin kanayan yarasına parmak basar , çünkü onun hayatında aşk eksiktir :

“(...) o , bu suretle evlilik hayatında esas itibariyle neyin eksik olduğunu , müphem bir halde de olsa , hissetti : Effi, kendisine bağlılık gösterilmesinden , neşe ve duygularının tahrik edilmesinden , küçük itina ve iltifatlardan mahrumdu .” (T.F.s.152) .

Üstelik Effi kocasının sevmesini bilmediğine kanaat getirir . Geert açısından ise durum tamamen farklıdır . O vicdanen rahattır , çünkü karısını sevdiğini bilir ve bu sevgisini göstermek için ayrı bir çaba içersine girmesi gerektiğini düşünmez .

Geert akşamları evde de karısıyla ilgilenmez , hatta işlerinin olduğunu belirterek karısını yalnız bırakır : “ İçeride daha halledilecek karışık bir işim var .” (T.F.s.153) . Geert’in Effi’i bu kadar ihmal etmesi , karısının psikolojisini bozmaktan başka bir işe yaramaz . Effi kendisini o kadar yalnız hisseder ki , var olduğuna inandığı hayaletle bile gereksinim duyar :

“Gece uyanacak olursam , pabuçların yere süründüğünü duyup , duymıyacağımı anlamak için arada yukarıya kulak veriyorum ve her taraf sessiz kalırsa hemen hemen hayal kırıklığına uğruyor , kendi kendime : o kadar fazla kötü davranmadan ve çok yakından geçmeden keşke tekrar gelse (...).” (T.F.s.154) .

Psikolojisi o denli bozulmuştur ki , bir hayaletten bile medet umacak hale gelir . Doğumuna az bir zaman kala Katolik olan ve yaşlı bir Berlinliye bakan Roswitha ile tanışır . Roswitha’nın haline acır ve bir anda ona güvendiği için , ona doğacak olan bebeğe bakma teklifini sunar . Böylelikle kendisinin yalnızlığını hafifletecek bir de arkadaş bulmuş olur . Bu teklifi sunmasına rağmen , yine de kocasının onayını almak ister :

“İlkönce , karşiki kaymakamlık dairesinde - (...) - bulunan kocama gidip çocuğa baktırmak için seni tutmak istediğimi söyleyeyim . O istediklerimi kabul edecektir ama evvela kendisinin muvafakatini almak mecburiyetindeyim .” (T.F.s. 170) .

Bu onayı almak istemesine sebep , ona duyduğu saygıdır . Bunun yanı sıra kocasının sınırlı bir yapıya sahip olduğunu bilir ve temkinli davranmak ister .

Roswitha’nın eve taşınmasının üzerinden çok geçmeden Effi Annie ismini verdikleri bir kız çocuğu getirir dünyaya . Vaftiz töreninden sonra Effi çocuğuyla beraber ailesinin yanına Hohen – Cremmen’e gider . Innstetten izin alamadığı için onlarla birlikte gidemez . Hohen – Cremmen’de altı hafta kalır ve kendi evini pek fazla özlemez : “(...) Hohen – Cremmen’de geçirdiği günler içinde “tekin olmıyan evi” bir iki kere özlemişti ;(...) .”(T.F.s.176) . Kendi evini özlemeyişini iki şekilde açıklamak mümkün :

Birincisi kendi evinde sürekli ürker ve huzursuzdur ; ikincisi ise eşinin işleri yüzünden sürekli yalnız kalır . Bu iki etken evini özlemesini engeller .

Babası bir gezinti sırasında kızına Innstetten ile ilgili şaşkınlığını dile getirir : “Yalnız , onun izin alıp da buraya koşup gelmemesine hayret ediyorum . İnsanın böyle genç bir karısı olunca ...” (T.F.s.180) . Effi’nin kendisi de Innstetten’in gelmeyeşine içerler , ama yine de bunu babasına belli etmez , hatta kocasının davranışını mazur göstermeye çalışır : “ Innstetten vazifesine çok bağlıdır (...) Sonra , kocamdan kaçmıyorum ya ! Ben her zaman onunum .” (T.F.s.180) .

Yalnız Kessin’e döner dönmez eşine bu konudaki sitemlerini de dile getirmekten geri kalmaz :“(...) Hohen – Cremmen’de beni bir dul gibi altı hafta yapayalnız bırakmazdın .” (T.F.s.182) . Bu sözlerine Innstetten’in mesleği gereği sevgisini göstermek istemediğini de bildiğini ekler .

Innstetten’in ise karısının bu sitemkar hali hoşuna gider . Karısını bu haliyle daha çekici bulur ve bunu itiraf eder :“İnsanı tahrik eden , çeken bir halin var .” (T.F.s.183) .

Effi doğum yapmadan önce Kessin’e Crampas isminde bir binbaşı atanır . Binbaşı ile Innstetten birbirlerini önceden beri tanırlar ve Effi Hohen – Cremmen’den döndükten sonra Crampas’ın ziyaretleri artar . At gezintileri gündeme gelir . İlk zamanlar Crampas ve Innstetten çıkarlar bu gezintilere , ama sonra Effi de bu gezintilere katılmak istediğini söyler . Innstetten uygun bir at bulunamayacağını bahane ederek buna rıza göstermez . Ne yapıp eden Crampas Effi’e uygun bir at bulur ve böylece Effi de katılır gezintilere . Innstetten işleri nedeniyle bazen gezintilere katılamaz . Nitekim Innstetten’in bulunmadığı bir gezintide Effi Crampas’tan eşinin << mistik bir yanı >> nın olduğunu öğrenir . Duyduklarına şaşırır ve inanır: “ Sözüñüze inanıyorum (...) Bana ne müspet , ne de menfi hiçbir şey söylemedi ; onun bu husustaki fikrini bir türlü anlayamadım .” (T.F.s.197) .Crampas’ın anlattıklarından sonra ; Effi , Geert’in onun korkularına nasıl öyle kayıtsız kaldığını anlar . Eve dönüp etraflıca düşününce ise , binbaşuya inanmaması gerektiğinin kanaatine varır : “Crampas , dedikoducu olduğun için insana hoş vakit geçirten bir adam ; fakat itimad edilecek bir kimse değil (...)” (T.F.s.202-203) .

İnanmaması gerektiğini mantığı vasıtası ile kabul etse de arada Crampas'ın söylediklerine akli takılmıyor değildi . Ve bu durum ister istemez Innstetten'e olan davranışlarına yansır .

Geert , artık seyahatlerde bulunmaz ve işlerinden arta kalan zamanını Effi ile geçirir . İtalya'ya yaptıkları geziyi yeniden gözden geçirirlerken Gieshübler de çoğunlukla yanlarında olur .

Noel öncesi düzenlenen bir piyeste Effi bir rol alır ve büyük beğeni toplar . Geert de eşi ile övünür : “ Fakat beni en çok sevindiren , o herkesin başını döndüren güzel karım oldu .” (T.F.s.220) . Effi'nin gururunu okşayan Geert , bunun sonrasında eşi ile bayan Crampas'ı kıyaslar : “Sen de zavallı bayan Crampas gibi olabilirdin ; (...) .” (T.F.s.222) .

Binbaşının hallerini izleyen Innstetten , Crampas'ın eşi yüzünden Effi'den uzak durmaya çalıştığını söyler ve Crampas'ın bu davranışını doğal bulmadığını sebebiyle birlikte açıklar : “(...) , senden hep kaçınıyor ve senin yüzüne bile bakamıyordu . Bu hiç de tabii bir şey değil ; çünkü o , kadınlarla , bilhassa senin gibi kadınlarla meşgul olmasını seven bir adam ; (...) .” (T.F.s.222) . Zeki bir adam olan Geert , sohbe bu şekilde girerek , konuyu tamamen farklı bir yöne sürükler . Crampas ile arkadaşlığı eskilere dayandığı için , onun nasıl bir karaktere sahip olduğunu bilir ve Effi'e yalnız kaldıklarında nasıl davrandığını tahmin eder . Konuyu farklı yöne sürüklemesindeki amaç ise eşine fark ettirmeden ağzını arayıp , onun nasıl tepki vereceğini görmektir . Crampas'ın büyük bir ustalıklarla karısını evde kalmaya nasıl ikna ettiğini anlatır Effi'e . Effi'nin , eşinin bu anlattıkları karşısında verdiği doğal tepki bayan Crampas'a acıdır : “Öyleyse onun , yani Crampas'ın yaptığı çok çirkin bir şey ; (...) .” (T.F.s.223) . Geert karısının verdiği tepkilerden memnundur , ama yine de uyarıda bulunmayı ihmal etmez: “Kendini ondan sakın .” (T.F.s.224) . Effi'e bu uyarıyı yaparken baskıcı davranmaz . Fazlasıyla , hatta belli edercesine ondan uzak durmasının da gereksiz olduğunu ekler .

Effi , Crampas konusunu değiştirmek için yukarıdan duyduğu seslerden bahseder . Eşine bu konuda şaka yapıp yapmadığını sorar . Geert'in verdiği cevap ise , Crampas'ın Geert'in mistik yönü olduğu iddiasını doğrular niteliktedir ve bu cevap Effi'e hemen

bunu hatırlatır : “(...) ; insan sadece düzgün hareket etmeli ki korkmaya lüzum kalmasın .” (T.F.s.224) .

Görüldüğü üzere Geert dönem dönem eşinden ve eşine yanaşmaya çalışan Crampas’tan şüphelenir . Ama henüz buna sebep oluşturabilecek herhangi bir durum da ortada yoktur . Zaten Innstetten’in şüpheleri eşinin verdiği doğal tepkiler sayesinde de yatıştır .

1.6. Crampas ile Effi’nin Birbirlerine Karşı Tutumu

Hamile olan Effi tüm kış mevsimini yalnızlığı ile boğuşurken geçirir . Fazlasıyla canı sıkılan Effi’i tek oyalayan annesine yazdığı mektuplardır . Kessin’e bölge komutanı olarak gelen binbaşı Crampas hakkında da Effi annesine bu mektupların birinde bilgi verir : “Bu adam evli , biri on , biri sekiz yaşında iki çocuğu var ; karısı kendisinden bir yaş büyük olduğuna göre kırk beş yaşında .” (T.F.s.156) .Üstelik annesine Crampas ile ilgili sadece genel bilgileri vermekle yetinmeyip , onun geçmişi ve yaşadığı maceralarla ilgili duyduğu söylentileri de anlatır . Crampas Effi’nin ilgisini çekmeyi başarmıştır ve bu açıkça belli olur : “Crampas’ın büsbütün başka , güler yüzlü , taşkın neşeli bir adam olabildiğine , (...) kanaat getirdim . (...) Fevkalade dirayetli , mükemmel bir kavalye .”(T.F.s.156-157).

Effi’nin kızı Annie’nin vaftiz töreninde , Effi’nin yaptığı bir şakayı Crampas ciddiye alınca , Effi neşelenir : “Sizi , kalbleri daha iyi okuyan bir insan zannetmiştim .” (T.F.s.174) . Crampas ise geçmişte yaşadığı maceralardan edinmiş olduğu tecrübelere dayanarak , Effi’nin neşelenmesini fırsat bilir ve iltifatlarda bulunur : “Ah , hanımefendi , henüz on sekizinde olmıyan genç , güzel kadınlarla bütün okuma sanatı muvaffakiyetsizliğe uğruyor .” (T.F.s.174) .

Effi , Hohen – Cremmen’den döndüğünün ertesi günü eşiyile veranda da kahvaltı yaparken Crampas gelir . Innstetten ve Crampas eskiden beri birbirlerini tanıdıkları için Effi’nin pek de ilgisini çekmeyen bir sohbeta dalarlar . Sonunda Effi sohbeta farklı bir seyir vermek amacıyla müdahale eder ve Kessin’de kış mevsimini çekilir hale getirmek adına sosyal aktiviteler düzenlenmesi konusunu açar . Crampas da bunu destekler . Hatta bir piyeste Effi ile birlikte rol almaktan bahseder : “ Piyesler şimdiden seçildi :

(...) , belki de Euphrosyne von Gensichen . Siz Euphrosyne rolünü alırsınız , ben de ihtiyar Goethe olurum .” (T.F.s.188) .

Crampas’ın ziyaretleri süreklilik kazanır . Verandada yapılan sohbet sonrası Innstetten ile Crampas genellikle at gezintilerine çıkarlar , Effi ise evde çocukla ilgilenir . At binmeyi seven Effi bu isteğini belirtir . Kocasını ata binmesini istemediği için uygun at bulunamayacağını bahane eder . Ama Crampas’a göre Effi’nin ata binmesi harika bir fikirdir , bu nedenle Innstetten’in ortaya attığı bahaneye çözüm getirir : “atı bulmak meselesini bana bırakın” (T.F.s.191) . At meselesini Crampas başarı ile çözümlerince , hep birlikte gezintilere çıkmaya başlarlar . Seçim kampanyası başlayınca Geert bu gezintilerin çoğuna katılamaz . Zaten Crampas ve Effi de yanlarında muhafızlık eden Knut ve Kruse olmasa bu gezintileri yapamazlardı ; çünkü bu Kessinliler’in dikkatini çekerti .

Innstetten’in katılmadığı gezintilerde binbaşı , Geert’in karakteri hakkında eşine bilgiler verir :“(...) Innstetten’in bir de mistik tarafı vardır ki bu , arkadaşlar arasında ilk fena tesiri yaratmıştı .” (T.F.s.196) . Bu bilgileri verirken detaya inmemeye özen gösterir , ama Effi’nin merakını uyandırdığı için , Effi buna izin vermez ve anlatması için ısrar eder :

“Fakat gaddarlık ediyorsunuz , binbaşı . Böyle merakımı ne diye tahrik edip beni işkenceye sokuyorsunuz ? İlk önce ortada bir mesele varmış , sonra da hiçbir şey yokmuş gibi davranıyorsunuz .” (T.F.s. 196) .

Binbaşı bilerek bu şekilde davranır . Onun amacı Effi ile arasındaki sohbeti sıcak tutmaktır . Nitekim Effi’nin bu sözleri üzerine Geert’in geçmişte hortlak hikayeleri anlattığını ve bunu mesleğinde yükselmesi için bir araç olarak kullandığını iddia eder . Effi sessiz kalınca da Geert’in bulunmadığı bir ortamda , onun aleyhinde konuşulmasının Effi’i incitmiş olabileceğini düşünür :

“Sizi incittim mi ? Yahut , yanımızda bulunmayan bir dostu , her şeye rağmen kabul etmek mecburiyetindeyim ki biraz tenkiddan geçirmiş olmamı mertliğe yakıştıramadınız mı ? (...) Bu bahse onun önünde hiç çekinmeden devam edeceğim (...)” (T.F.s.197) .

Crampas’ın sözlerinin devamında Effi’nin üzerinde yanlış bir izlenim bırakmaktan çekindiği belli olur . Halbuki Effi bunu düşünmez bile . Evinde yaşadığı ürkütücü

olaylarla Crampas'ın anlattıkları arasında bir bağ kurmaya çalışır ve yaşadıklarını binbaşuya anlatır . Bununla da kalmayıp Crampas'tan Geert'in neden böyle davrandığına dair açıklama ister ; hatta baskı kurar :

“Kaçamak istemem , binbaşı . Bütün bunlar benim için çok önemlidir . O sizin arkadaşınızın ben de sizin arkadaşınızım . Bu işin esasını öğrenmek istiyorum ? Onun bunda maksadı nedir ?” (T.F.s. 199) .

Crampas önce açıklamak istemez , ama sonunda onun bu şekilde davranmasına iki sebep gösterir :

“(…) , onun fikrine göre günün birinde bakanlıkta bir daire başkanı veya buna benzer bir şey olabilecek kaymakam baron Innstetten gibi bir adam , alelade bir evde yani , (...) oturamaz . (...) Hortlaklı bir ev , hiçbir zaman alelade bir yer değildir...” (T.F.s.199) .

Birinci sebep budur . İkinci sebep ise ; işleri yüzünden evde bulunmadığı zamanlarda , genç olan karısını uydurduğu hortlak hikayesiyle bir nevi denetim altında tutmak istemesidir . Kısacası bir terbiyecisi gibi davrandığını söyler .

Sonbahar gelir ve at gezintileri mevsim şartları yüzünden kesintiye uğrar . Hep birlikte son bir gezinti yapmaya karar verirler , ama son anda baronun bir işi çıkar ve gezintiye katılamaz . Bu son at gezintisinde Effi ile Crampas arasında öncekilere oranla daha samimi bir sohbet geçer : “Hakikaten öyle sanıyorum ki , size aşk ilan etsem bunu pek tabii ve yerinde bulurdunuz , binbaşı .” (T.F.s.205) .Binbaşı Crampas ise Effi'nin bu imalı , biraz da iğneleyici sözleri karşısında , geçmişte yaşadığı maceralara dayanarak rahat hareket eder : “ Bu kadar ileri gitmek istemem . Fakat böyle bir şeyi arzulamıyacak insanı görmek isterdim . İnsan düşünce ve arzularında serbesttir .” (T.F.s.205) .

Crampas verdiği cevapla , Effi'i düşündüğünü inkar etmemiş olur . Ancak Effi de Crampas'ın yaşamış olduğu maceralardan haberdardır ve bu yüzden binbaşuyu kendini beğenmiş biri olarak niteler , hatta bunu onun yüzüne söylemekten de çekinmez . Aralarında geçen sohbetin samimi havasını Effi'e yanaşmak için fırsat sayan Crampas , bu durumu hemen değerlendirir : “(...) Bunu söylerken genç kadının eline yavaşça dokundu .” (T.F.s.207). Daha da ileri giderek << hanımefendi >> dediği Effi'e ismi ile hitap eder . Effi bunu fark edip kendisine bakınca kendisini toparlar .

Sohbetin devamında binbaşı Effi'e acı son ile biten bir aşk hikayesi anlatır . Hikayede aldatıldığını anlayan kral , kraliçenin aşığını öldürtür . Effi anlatılan hikayeyi beğenir , ancak Crampas'tan , kendisine bir daha bu tarz hikayeler anlatmamasını rica eder : “(...) bana başka hikayeler anlatsanız daha iyi edersiniz , hem de bu benim daha çok çok hoşuma giderdi .” (T.F.s.213) .

Kahvaltı sofrasını toplaması için yanlarında yardımcı olarak getirdikleri Kruse'i çağırırlar . Sofra toplanırken Crampas Effi'nin bardağını kendisi alır ve böylelikle de Effi'e olan ilgisini açıkça belli eder : “Bardağın birisini , oradakini bırak . Onu kendim alacağım .” (T.F.s.214) . Effi Crampas'ın bardağı almasına izin verir , ama bundan bir mana çıkartmaması gerektiğini de ekler : “Bardağı saklayınız , fakat rica ederim , bundan beni lekeliyecek neticeler çıkartmayınız . Zaten bunu Innstetten'e anlatacağım .” (T.F.s.215) .

Kendince ufak bir uyarıda bulunan Effi , Crampas'ın Geert için söylediği << böyle şeyleri görülmeleri lazım geldiği şekilde görececek adam değildir >> niteliğinin doğruluğunu kabul edince , yaptığı ufak uyarının yersiz olduğunun farkına varır . Innstetten'e bunu anlatamayacaktır .

Yapılan gezintileri ve bu gezintiler sırasında yaşananları Effi yeniden düşünürce bir rahatsızlık hisseder ve bu gezintilerin mevsim nedeniyle sona ereceği için sevinir : “ (...) , bütün bunların artık herhalde maziye karışmış bulunmasına memnun oluyordu .” (T.F.s.216) . << Herhalde>> kelimesi bir kesinlik de ifade etmez , çünkü Effi tüm bunların geride kalmasını arzular , ama bundan emin değildir .

Noel'den önce Crampas bir piyes düzenler ve bu piyeste Effi'e de bir rol verir . Effi bunu duyduğunda bu fikrin sahibini tahmin etmekte zorlanmaz : “ Bu planı tasarlayan binbaşı mı ?” (T.F.s.218) .

Kişiliği gereği yeniliklerden hoşlanan Effi için bu tür aktiviteler bir değişiklik teşkil eder . Yalnız yine de bir kurt içini kemirir : “ Kendini sakın ! “ (T.F.s.218) .

Piyas başarıyla oynanır . Piyas hazırlıkları sırasında Crampas rejisör olmasına rağmen Effi ' e fazla karışmaz . Bu durumu kendince çözümleyen Effi , kafasında , Crampas ' ın bazı şeyleri anladığı varsayımını yürütür . Effi varsayımında haklıdır , ama Crampasın bilinçli bir şekilde böyle davrandığından haberi yoktur : “Tecrübeleri

sayesinde , sevgi işlerinde çok iyi bildiği “tabii gelişmenin” seyrini bozmayacak derecede zeki ve kadınları tanıyan bir adamdı .” (T.F.s.219 – 220) .

Effi , Crampas’ın uzak durmasından hem hoşnuttur , hem de bunu içten içe istemez . Genç kadın bir iç çatışma yaşar ve bu iç çatışmanın gözlenebilir belirtileri Noel günü su üstüne çıkar : “Binbaşının , kendisine bağlılık ve saygısını göstermesinden adeta korkuyor , lakayt davranması üzerine de neşesini kaybediyordu ; (...) .” (T.F.s.225) . İçindeki huzursuzluk ve düşüncelerindeki ikilem davranışlarına da yansır . Aynı gün Uvgala orman baş muhafızlığına bir gezi yapılır ve Crampas ilk fırsatta sohbet etmek için Effi’e yanaşır . Yalnız Effi’den umduğu şekilde bir yakınlık görmez (T.F.s.230) .

Geziden eve dönerken Innstetten ile Effi ayrı kızaklara binmek mecburiyetinde kalırlar , çünkü Gieshübler’in kızağını süren adam rahatsızlanmıştır . Effi tamamen yalnız kalmaz Sidonie kendisine yol arkadaşlığı yapar . Yolda bir tehlike ile karşı karşıya kalırlar . Innstetten tehlike nedeniyle Crampas’ın iki bayanın bulunduğu kızağa geçmesini söyler . Sidonie tehlike karşısında kızağı bırakıp , babasının arabasına geçer . Crampas bu durumu lehine çevirmekte gecikmez ve eline geçen fırsatı değerlendirip hemen yalnız kalan Effi’nin yanına geçer : “Sizi yalnız bırakamam , hanımefendi .” (T.F.s.245) . Başka bir seçeneği kalmayan Effi , Crampas’a oturması için yer açar . Effi’nin bu davranışı farklı yorumlanmaya açıktır , ancak Crampas bunu yapmaz : “(...) Crampas , bununla boş hayallere kapılmayacak kadar kadınları tanıyan bir adamdı .” (T.F.s.245) .

Kızaklar ormandan geçerken Effi hem korkar , hem de tedirgindir . Titremeye başlar . Crampas Effi’e ilk defa bu sayede istediği ölçüde yaklaşabilir : “ (...) Crampas genç kadının elini aldı ; hala kapalı tuttuğu parmaklarını açarak ateşli ateşli öptü .” (T.F.s.246) . Bu öpücüklerin etkisiyle Effi’nin ayakları yerden kesilir .

Baronin ile o gece kızakta fazlasıyla yakınlaşan Crampas , Noel’de de ilgisini belli eder . Üstelik ilgisini belli ettiği sırada Effi yalnız değildir : “(...) Effi’nin yanına gelerek sıhhati hakkında malumat rica etti .” (T.F.s.254) .

Noel’den hemen sonra Effi kendisini iyi hissetmez . Onu rahatsız eden vicdanıdır : “ Bu başka bir şeydi ... vicdanımdı ... Effi sen mahvoldun .” (T.F.s.258) . <<Sen mahvoldun>> ifadesi Effi’nin psikolojisini başka söze gerek bırakmadan yeterince açık

bir şekilde ortaya koyar . Bazı şeyleri düzeltmek için de çok geç kaldığının farkındadır : “(...); bir kere ok yaydan fırlamıştı .” (T.F.s.258) . Effi artık evliliğindeki eksikliği , yani aşkı bulmuştur . Eşinin durumunu fark eden Innstetten , doktora gitmesini tavsiye eder ve böylece Effi ile Crampas’a istedikleri zemini hazırlamış olur .

Effi doktorun uyguladığı tedaviyi bahane eder ve eşini katılması gereken aile ziyaretlerine yalnız gönderir . Eşini bu konuda ikna ederken hem onun gönlünü almayı ihmal etmez , hem de Crampas’la buluşmasını kolaylaştıracak zemini hazırlar : “Burada araba dursun , Geert . Sen soldan yoluna devam edersin ; ben de sağdan kumsala kadar gider sonra korunun ortasından dönerim . Biraz uzak ama o kadar da değil .” (T.F.s.260) .

Bu şekilde hem kendisi tedirgin olmadan Crampas ile buluşur , hem de baronun şüphelenmesine sebep oluşturabilecek her şeyi ortadan kaldırmış olur . Ayrıca bu buluşmalar sadece Geert evde yokken değil , o evde bulunduğu zamanlarda da devam eder . Effi tüm tehlikeleri göze alır ve Innstetten evde bir şeylerle meşgul iken aynı bahane ile evden çıkar ve sözde yürüyüşünü yapar . Geert evde olduğu için ise yine onun şüphelenmesini engelleyecek bir önlem geliştirir : “Roswitha , şosedan aşağıya ineceğim ; sonra sağdan atlıkarıncanın bulunduğu meydana gider , orada seni beklerim , gelip beni al .” (T.F.s.260) .

Crampas bu buluşmalar sürerken ,resmi bir iş nedeniyle Kessin’den ayrılır . Innstetten’e halletmesi gereken iş ile ilgili bilgilendirici bir mektup yazar . Mektupta Effi’e de selamlarını gönderir : “ Lutufkar koruyucum muhterem hanımefendiye saygılarımı söyleyiniz .” (T.F.s.262) . Bu şekilde Effi’e gizlice ilgisini belli etmeye çalışır , ama ifade Effi’i zor durumda bırakacak kadar açık ve nettir . Eğer Effi temkinli ve kurnazca davranıp tepkisini kontrol etmeyi başaramasaydı , eşinin şüphelenmesi için ve hatta Effi’i bu hususta sorgulaması için geçerli bir kanıt teşkil ederdi .

Crampas Kessin’e döndüğünde Innstetten Berlin’dedir . Crampas yokken çıkmadığı gezintilere Effi yeniden başlar . Üstelik bu gezintilere çıkmak için Hiçbir engel tanımaz : “(...) ; havanın müsait olmayışı bile Effi’yi gezmesinden alıkoyamıyordu .” (T.F.s.264) . Crampas’ın lakaytlığı kendisine geçmiş gibi davranır . Hatta o kadar rahattır ki , Roswitha’ya bile kendisini almaya gelmemesini söyler .

Innstetten Berlin'den dönünce , Effi'e iyi bir haber verir ; daha yüksek bir mevkie tayini çıkmıştır . Berlin'e taşınacaklardır . Effi ev bulmak amacıyla Berlin'e gitmeden önce Crampas'a bir mektup yazar . Bu mektupla aralarındaki ilişkiyi sona erdirir ve vedalaşır : “(...) ; bu bir veda mektubudur . (...) Aramızda olanı unutunuz ; beni unutunuz .” (T.F.s.287) . Aynı mektupta Crampas'ı yaşadıklarından sorumlu tutmaz , suçun kendisinde olduğunu “(...) yaptığınız mazur görülebilir ; ama benim yaptığım mazur görülemez ” ifadesinde açıkça dile getirir . Aynı ifade aslında bir nevi bu olaya toplumun yaklaşım tarzını gösterir . Evli ve iki çocuk sahibi olmasına rağmen Crampas'ın yaptığı , yani eşini aldatıp evli bir bayanla yasak bir aşk yaşaması çok acı sonuçlar doğurmayacaktır ; buna karşılık evliliğinde aşkı bulamayan genç bir kadının aşkı araması ve bulduğuna inanıp , yasak olsa dahi aşkını yaşaması katlanılamayacak kadar ağır sonuçlar meydana getirecektir . Ayrıca Effi'nin yazdığı mektuptan anlaşılacağı üzere pişman olduğu aşık ortadadır . Mektubu yazıp mezarlıkla orman arasında bir eve bırakır . Bu da Effi ile Crampas'ın ilk defa mektuplaşmadıklarını gösterir .

Effi'nin Kessin'den ayrılacağı gün , Crampas Effi'i uzaktan yolcu etmeye gelir . Gemide bulunan Effi , iskelede Crampas'ı görünce korkar , çünkü yanında eşi vardır . Korkar , ama mutlu da olur . Crampas da tıpkı Effi gibi heyecanlanır : “Bütün hali değişik olan Crampas da belli bir şekilde heyecanlıydı ; (...) .” (T.F.s.288) . Birbirlerini uzaktan selamlarlar ve bu onların son görüşmeleridir .

1.7. Aldatma Sırasında ve Sonrasında Eşlerin Birbirlerine Karşı Tutumu

1.7.1. Eşlerin Aldatma Sırasında Birbirlerine Karşı Tutumu

Effi , Crampas ile birlikte yaptıkları at gezintilerinde , Crampas'ın kendisine olan ilgisini fark eder . Bu durum kendisinde bir iç huzursuzluğu yaratır . Özellikle Noel günü bunu fazlasıyla hisseder ve bu Innstetten'in gözünden kaçmaz : “Çok buhranlısın .”(T.F.s.225) . Effi durumunu yansıtmayacak şekilde cevap verir , fakat Geert Effi'i ikilemde bırakacak yanıtı vermekte gecikmez . İkilemde kalır , çünkü içi kocasına karşı rahat değildir . Geert , Noel'den öncede eşini Crampas hakkında

uyardığı için , Effi kocasının bu davranışları karşısında endişelenir : “ (...) Innstetten’in böyle iki manalı bir şekilde söylemesinde bir kasıt bulunup bulunmadığını kendi kendine sordu .” (T.F.s.225 – 226) . Geert’in ise esasında karısının iç huzursuzluğuna sebep olan şey hakkında en ufak bir fikri yoktur . Sadece Crampas’ı önceden beri tanıdığı için , eşi ile aralarındaki sohbetlerin nasıl geçtiğini az çok tahmin eder ve bu konuda da eşine ufak uyarılarda bulunur , ama Effi’nin hakkında kötü düşünmez . Uvgala orman baş muhafızlığından dönerken de bu açıkça belli olur : “(...) ; kızak devrildiği takdirde yardım için de Crampas kadınların yanına binmeliydi ; (...) Crampas Innstetten’in bu mesajı ile (...) .” (T.F.s.244) .Eğer karısı hakkında en ufak bir şüphesi olsaydı ; Crampas’ı onların kızağına göndermez , kendi geçerdi .

Bu durum o gece tersine döner . Geert eve geldiklerinde bazı şeyleri sezinlediğini belli edercesine karısına her zamankinden farklı bakar : “ Effi’yi kızaktan indirdiği vakit keskin bakışlarıyla süzdüğü halde (...) .” (T.F.s.248) . O gecenin sabahında ise Innstetten sezinlediklerini söze döker . Geceyi sıkıntılı geçirdiğinden başlar : “Ben kendi hesabıma iyi uyudum diyemem .” (T.F.s.248) . Karısını konuşurmak için , rüyasında Effi ile Crampas’ı gördüğünü söyler . Rüneyı bir araç olarak kullanır . Effi ise eşini az çok tanıdığı için , lafi nereye getirmek istediğini anlar . Ayrıca eşinin imalarından kurtulmak için bir hatırlatmada bulunur : “Binbaşyı kendin gönderdiğini herhalde unutmuş olmalısın .”(T.F.s.248) . Bunun yanı sıra zamanında at gezintilerine izin vermiş olduğunu da ekler . Bu sözlerle kendisini işin içinden sıyırmaya çalışırken , sorumluluğu tamamen Geert’in üzerine yükler .

Bunları söyledikten sonra Effi susar ve eşini dinler . Baron karısının bu tavrı karşısında daha yumuşak davranmaya çalışır . İddiasını , Crampas’ı uzun zamandır tanımasına dayandırır : “O , patavatsız bir adamdır ; genç kadınlar hakkında patavatsızca fikirler besler . Kendisini eskiden beri tanırım .” (T.F.s.249) .

Effi kocasının sözlerinden sonra , Innstetten’in kendisini kıskandığını anlar . Effi’nin << beni yanlış tanıyorsun >> ifadesi ise , Geert’in karısına karşı güveninin eksikliğini gösterir. Geert’in verdiği cevapta da zaten bu açıkça hissedilir : “(...) ; fakat , metanet gösterebilmek senin işin değil .” (T.F.s.250) .Geert , karısının Crampas’ın ilgisine kayıtsız kalamayacağını iyi bilir , çünkü onu gerçek anlamda tanır .

Bu tartışma sırasında Gieshübler'den Effi'e bir not iletilir . Bunun üzerine Effi , Geert için bir kıskançlık sebebinin daha ortaya çıktığını söyleyince , Geert Gieshübler ile Crampas'ı kıyaslar : “(...) , onlar aynı kıratıda insanlar değildir ; (...) .” (T.F.s.250) .

Effi'nin Noel balosunda ihtiyar bir kadın olan bayan von Padden ile yaptığı sohbet dikkat çekicidir . Kadın insan nefsi üzerine konuşur ve Effi'nin içinde bulunduğu durumu daha önce kendisinin de başından geçtiğini ima eder . Effi'e mücadele etmesi gerektiğini öğütler , ama Effi bu konuda zorlandığını dile getirir : “Ah , hanımefendi ! Bu mücadele ekseriya epeyce güç oluyor .” (T.F.s.253) .

Baloda Crampas yanına yaklaşıncı tedirgin olur , çünkü eşiyle yaptığı tartışmadan sonra daha temkinli davranması gerektiğini anlar : “(...) binbaşı Crampas Effi'nin yanına gelerek sıhhati hakkında malumat rica etti . Genç kadının başına kan çıkmış gibi , yüzü kıpkırmızı olmuştu ; (...) .” (T.F.s.254) . Yüzünün kızarmasına bir diğer sebep de , Crampas'ın yanına geldiğinde yalnız olmayışıdır .

Kessin'de yeni yıla hızlı bir giriş yaşarlar . Effi ardı ardına kendisini memnun edecek birkaç olay yaşar , ama ne yazık ki bu kısa süreli olur ; kendini yine yalnızlık hissinden kurtaramaz : “ (...) ; kendisinin bir mahpus gibi olduğunu , bu vaziyetten kurtulamıyacağını hissediyordu .” (T.F.s.258) .

Effi karakteri gereği yapmacık davranamaz , ama son zamanlarda ilgisini çeken yasaklar onun doğal davranmasına engel olur . Vicdanının sesini dinleyince ise psikolojisi tamamen çöker : “ ... vicdanımdı ... Effi sen mahvoldun .” (T.F.s.258) . Bunu değiştirmek için de herhangi bir şey yapmaz . Hem vicdanen rahatsızlık duyup ürker , hem de aynı şekilde davranmaya devam eder : “ Bir gün olan , ertesi gün de aynı şeyin yapılmasını zaruri bir ihtiyaç haline getiriyordu .” (T.F.s.258) .

Innstetten eşinin iç huzursuzluğu bilmediğinden , daha doğrusu onun durumunu anlamlandıramadığından , doktora gitmesini tavsiye eder . Bu arada aile ziyaretleri yeniden gündeme gelir ve Effi bu ziyaretlere katılmak istemediği için , tedaviyi bahane olarak gösterir : “Ben gelmiyeceğim , Geert . Haftalardan beri yaptığım kür dolayısıyla beni mazur görmelisin.” (T.F.s.259) .Geert'i bu konuda ikna etmeyi başarır . Yalnız Geert bu ziyaretlere giderken yarı yola kadar kendisine arkadaşlık etme teklifinde bulunur . Sonra eve yürüyerek döneceğini , yürümesinin ve temiz hava almasının tedavi

gereği olduğunu ilave eder . Bu teklifi sunmasındaki asıl amaç ise Crampas ile buluşmasını kolaylaştırmaktır , yani kocasına yalan s3yler . Bu sayede eşi de şüphelenmeyecektir : “ Innstetten buna razı olmuştu ; 3ç g3n sonra kapının 3n3nde duran arabaya Effi kocasiyle beraber binerek ormanın k3şesine kadar ona arkadaşlık etti .”(T.F.s.260) .

Sadece eşi ziyaretlere gittiğinde değil , eşi evde olduğu zamanlarda da y3r3y3ře 3ıkışlarını , yani Crampas ile buluşmalarını aksatmaz : “ Kendisine tavsiye edilen gezintiyi yapamadığı g3n yoktu ; ekseriya 3đleden sonra Innstetten gazetelerine g3m3ld3đ3 vakit genç kadın bu gezintilere 3ıkıyordu .” (T.F.s.260) . Bu gezintileri bilerek eşinin meşgul olduğu zamanlara denk getirir , 33nk3 eşi başka şeylerle uğraşırken kendisini d3ř3nmeye fırsat bulamayacaktır . ř3phelenilmeye yol a3mamak i3in de Roswitha ile belli bir yerde buluşup eve birlikte d3nmek i3in s3zleşirler . Effi ilk zamanlar buna uymuşsa da , daha sonrakilerde Roswitha’yı bile şaşırtacak bi3imde davranır : “Nerede kaldın , Roswitha ; ben 3oktan d3nd3m” (T.F.s.261) .

Bu b3yle s3r3p giderken bir iş nedeniyle Crampas kısa s3reliğine Kessin’den ayrılır . Gittiği yerden kaymakama mektup yazar ve Effi’e saygılarını iletmeyi de ihmal etmez mektubunda . Geert bu durumdan rahatsız olur . Mektubu okurken eşinin hallerini g3zlemler . Fakat Effi kurnazca davranıp yanlış anlaşılmaya sebep olabilecek bir şey yapmaz . Eşinin hallerinde bir olağan3st3l3k g3rmeyen Innstetten rahatlar : “Innstetten’in keskin bakışı karısının 3st3nde dolaştı . Fakat bir şey g3remediği i3in ř3phesi tekrar yatıştı .” (T.F.s.262) .

Geert Berlin’e gideceğini s3yler ; gittiği zaman yalnız kalacağı i3in eşine korkmamasını tembihler : “Sakın korkma ... O artık bir daha gelmez ...Biliyorsun ya ! Yukarkinden bahsediyorum ...” (T.F.s.262) . Innstetten sekiz ya da dokuz g3n i3in evden ayrılacaktır ve genç , g3zel karısının uydurduğu hortlaktan korktuğunu bilir . Hortlağı hatırlatarak karısının bir yanlış yapmasını engellemek ister . Effi i3in ise artık bunun bir anlamı yoktur , 33nk3 Crampas sayesinde işin i3 y3z3n3 3đrenmiřtir : “Innstetten’in hortlakla ve karısının korkusu ile bir komedyaya oynadığını Crampas’ın ilk defa s3ylediği g3n3 hatırladı . Koca terbiyecisi !” (T.F.s.262) . Geert bu durumdan habersiz olduğu i3in , karısının 3zerinde yaratmak istediği etkiyi yaratamaz , ama Effi bir kocasının bu davranışı karşısında kendisinin de onunla bir komedyaya oynamaya hakkı

olduğunu düşünür : “Fakat onun hakkı yok mu idi ? Bu komedyaya yerinde değil miydi ?” (T.F.s.262) . Yalnız Effi’nin komedyadan kastı eşini aldatmasıdır ve bu komedyaya , Geert’in hortlak hikayesine göre daha ağır sonuçlar doğuracak niteliktedir . Oysa Geert’in hortlak uydurması sadece ve sadece Effi’nin korkmasına neden olmaktan başka sorun çıkarmaz .

Baron von Innstetten Berlin’den döner . O gün Effi için zaman bir türlü geçmek bilmez . Zamanın geçmemesi eşini özlediğinden kaynaklanmaz ; bekleyiş eşine karşı duyduğu suçluluk hissiden dolayı sıkıntılıdır : “(...) , Effi’nin gösterdiği samimiyete karışan bozuntusunu fark etmedi .” (T.F.s.272) . Innstetten’in Kessin’de bulunmadığı günlerde rahat olan Effi’nin keyfi kaçır kocası gelince . Geert ise Berlin’de bulunduğu süre içersinde karısını özlediğini belirtir : “(...) ; fakat bütün sevincimin içinde hep seni özledim .” (T.F.s.272) . Barona göre karısı artık çocukluktan çıkmış , olgun bir kadın olmuştur . Halbuki Effi’deki değişiklik Geert’in yorumladığı gibi olgunluk değil , kocasına karşı hissettiği vicdan rahatsızlığıdır .

Berlin’de Innstetten Effi’nin amcaoğlu ile karşılaşır . Birlikte oturup Effi’den bahsederler . Geert aralarında geçen konuşmayı Effi’e aktarırken , eşini sorgulama niyetindedir : “ Fakat Briest’in bunu çok ciddi söylediğini zannediyorum . Belki doğrusu da bu olurdu . Ne dersin , sen onunla yaşayamaz mıydın ?” (T.F.s.274) . Effi’nin amcasının oğlunun söyledikleri , Innstetten’in midelerini bulandırmıştır ; bu nedenle de Effi’nin bu konuyla ilgili ağzını arama gereği duyar . Amaç eşinin kendisinden evvel amcasının oğluna ilgisinin olup olmadığını öğrenmektir .Effi’nin böyle bir ilgisinin olmayışı rahat , tatmin ve ikna edici cevaplar vermesini sağlar .

Effi Berlin’e taşınacaklarını öğrenince birdenbire eski , canlı haline geri döner . Bunda eşiyile arasındaki amcaoğlu meselesinin çözüme kavuşmasının da payı vardır . İkisinin de yüzü güler : “ Innstetten canının sıkıntısını ve tehlikeli hislerini yenmişti ; Effi de büyük bir tehlikeden kurtulduğuna o kadar memnundu ki , (...) , hatta eski taşkın neşesini bile tekrar kazanmıştı .” (T.F.s.279) .

Berlin’e taşınma fikri Effi’i heyecanlandırır . Ev bulunması gerekliliği ortaya çıkınca da , Geert Effi’nin gitmesinin daha doğru olacağını söyler . Yalnız eşini hemen gönderme taraftarı değildir : “Fakat en daha dünden beri burdayım ; sana “yarın yola çık” diyemem ya ! Bu bana yakışmaz ; işime de gelmez . Ben sana tekrar kavuştuğum

için sevinip duruyorum .” (T.F.s.280) . Bunun üzerine Luise’den mektup gelir , her şeyi öğrenmiştir . Effi’nin Berlin’e gidişi hızlanır böylece .

Effi bilerek on dört gün geçmesine rağmen Berlin ‘de bir ev kiralamaz . İşi uzatmasındaki amaç , tayinine üç hafta bulunan Geert’in yanına Kessin’e gitmemektir . Bunu daha Kessin’de iken kararlaştırmıştır . Yalnız eşi işin uzadığını fark edince huzursuzlaşıp ve Effi’nin ev kiralama işini bir sonuca kavuşturup dönmesi için ısrarlarda bulunmaya başlayınca, Effi kendince , tekrar Kessin’e dönüp Crampas ile karşılaşmamak için eşini kandırmanın bir yolunu bulur : “(...) ; gene bir komedyaya oynuyarak hastalanmak mecburiyetinde idi .”(T.F.s.299)

Aradan birkaç gün geçer ve Innstetten yeni görev yeri olan Berlin’e gelir . Effi’e göre hayatlarında yeni bir sayfa açılır böylece . Eşiyle eskisine nazaran daha çok ilgilenir : “(...) , eskisinden daha iyi olmak , daha çok senin istediğin gibi yaşamak emelindeyim .” (T.F.s.310) . Innstetten ise eşinin çok kısa bir zamanda tüm işleri halletmesine şaşırır ve hayran olur . Üstelik her ikisi de mutludur ; özellikle de Geert karısının neşesini gözlemleyebilmektedir : “ Effi’nin daha taşkın neşeli ve şen olduğu gözünden kaçmadığı (...) ” (T.F.s.315) . Effi neşelidir , ama bu neşesi kendisini serbest istemesinden kaynaklanır ; yani Kessin’de sürekli burun buruna olduğu yaptığının ortaya çıkma tehlikesi Berlin’de yoktur . Yaptığı yanlış ve yaşadıkları zaman zaman aklına gelir ve bunların yarattığı olumsuz hislerden kendini kurtaramaz .

Effi ile Innstetten tatile çıkarlar . Genellikle olduğu gibi Effi eşinin tatile ilgili gerçekleştirmek istediklerini itiraz etmeden kabullenir : “ Effi , Innstetten tarafından bütün tasarlananları kabul etmişti ; (...) .” (T.F.s.320) .Uysal davranmasında ve itiraz etmemesinde yine suçluluk duygusu etkindir . Tatili biraz daha ekonomik hale getirmek amacıyla otelden ayrılıp , bir ev kiralamak niyetindedirler . Effi araştırma yapmak için çıktığında , kiralanabilecek evlerin ancak Crampas köyünde olduğunu öğrenir ve köyün isminden dolayı huzuru kaçır . Geert eşinin neşesinin kaçtığını fark edince , Effi buldukları yerde kalmak istemediğini açıklar : “Ev aramaktan artık büsbütün vazgeçelim ; burada kalamayacağım .” (T.F.s.324) .

Geçmişinin herhangi bir şekilde sürekli karşısına dikileceğini düşünür . Ne yaparsa yapsın, nereye giderse gitsin ihanetini ona hatırlatacak mutlaka bir şeyler olacaktır . Duyduğu rahatsızlığı dile getiremeyeceği için , istediğini kabul ettirmek adına eşinin

kendisine olan zaafını kullanır : “Burada bana sanki bütün hayatımda artık hiç gülmiyecekmişim ve şimdiye kadar hiç gülmemişim gibi geliyor ; halbuki gülmekten ne kadar hoşlandığımı bilirsin .” (T.F.s.325) . Bu sözlerin Geert üzerinde etki yaratacağını bilir . Innstetten ise bu sözlerin haklı tarafları olduğunu bildiği için eşinin isteğini kabul eder ve oradan ayrılırlar .

Tatil dönüşü Hohen – Cremmen’e uğrarlar . Geert , tatili bittiği için Effi’i ailesinin yanında bırakarak Berlin’e döner . Effi ailesinin yanında biraz daha kalmaktan memnundur , ama evlilik yıldönümlerinde mutlaka Berlin’de olma arzusu içersindedir . Son zamanlarda Effi’e en iyi gelen şey , eşinin ilgisini belli eden sözleridir ve o da bunun farkındadır :

“Innstetten , karısı için kaygısız bir şekilde kendisini hıyalara bırakabilmekten , hep hoş sözler işitmekten, ne kadar sevimli olduğunun kendisine tekrar edilmesinden daha güzel bir şey olmadığını biliyordu . Evet , Effi’ye her şeyden daha iyi gelen buydu ; (...)” (T.F.s.332) .

Yalnız Geert’in bu davranışları bile , Effi’nin kendisini tamamen iyi hissetmesini sağlayamaz . Hohen – Cremmen’den ayrılmadan önceki gece odasına erken çekilen Effi , yalnız kalınca kendisiyle bir iç hesaplaşmaya girer : “ Evet , kabahatim kalbimde . Fakat , kalbime ağırlık veriyor mu ? Hayır .” (T.F.s.335) . Girdiği iç hesaplaşma sonunda , ihanetinden pişmanlık duymadığı sonucuna varır . Onu rahatsız eden şey bir gün ihanetinin herkes tarafından öğrenileceği korkusu ve herkese yalan söylediği için duyduğu utançtır : “(...) : korku , öldürücü bir korku , kabahatimin nihayet bir gün meydana çıkabileceği korkusu . (...) Utanıyorum . (...) Ben sadece hep yalan söylemek ve aldatmak mecburiyetinde bulunduğumdan utanıyorum ; (...)” (T.F.s.335) .

Innstetten’in bir arkadaşı olan Wüllersdorf onları hemen hemen hiç yalnız bırakmaz , sürekli ziyaretlerine gelir . Bir araya geldikleri zaman Innstetten’in keyfi yerindeyse Kessin ve Kessin’lilerden konu açar . Bu sohbetlerin birisinde Geert , binbaşı Crampas’tan söz eder ve eşinin Crampas’ı ilgi çekici bulduğunu anlatır . Baronun bu sözleri bir türlü etkisinden kurtulamadığı anılarını yeniden hatırlatır Effi’e . Kayıtsız davranmaya çalışır : “(...) ; Effi de gülerken bahse karışmağa çalışıyor , fakat ancak büyük bir gayret sarfiyle bunda mauvaffak olabiliyordu ; (...)” (T.F.s.341) . Effi yaşadıklarını kolay kolay atlatamaz , ancak iki yıl sonra kendisini toparlamaya başlar ve

ihanetinin artık geçmişte kaldığını kabullenir : “O hadise bir zamanlar olmuştu ; fakat bu öyle uzaktı ki , sanki bir başka alemde geçmiş gibiydi . Her şey sis içinde bir hayal gibi gittikçe siliniyor , bir rüya halini alıyordu .”(T.F.s.342) .

Berlin’e taşınmalarının üzerinden altı yıl geçer ve bu altı yılda evliliklerinde olağanüstü bir olay yaşanmaz ; mutludurlar . Geçen bu altı yılın sonunda kızları Annie büyüdüğü için ikinci çocuk istemi gündeme gelir . Annie’nin doğumunun üzerinden uzun zaman geçmesine rağmen çocukları olmaz . Effi bu durumu pek önemsemez , ama eşi bir varisi olmasını arzulamaktadır ; çünkü soyunu devam ettirecek başka kimsesi yoktur : “Innstetten’in adını taşıyan yeğenleri olmadılarından , Innstetten sülalesi herhalde kuruyacaktı .” (T.F.s.342) . Sonunda Effi’nin tedavi olması kararlaştırılır ve tedavi için Berlin’den ayrılır . Innstetten karısına işleri nedeniyle eşlik edemez , ama Effi yinede yalnız olmayacaktır ; yanında hususi müşavirin karısı bayan Zvicker olacaktır .

1.7.2. Eşlerin Aldatma Belgelendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu

Effi gittiği yerden eşine yazdığı bir mektupta Bayan Zvicker ile arasındaki bir sohbeti eşine aktarır : “Zvicker bana “bu başka şeyleri” de anlatmak ister gibi göründü . Fakat ben bahsi değiştirdim ; çünkü biliyorum ki sen , haklı olarak , zamanımızdaki ahlaksızlıkların , kötü adetlerin bu gibi şeylerden ilerigeldiğini söylersin .” (T.F.s.347) . Effi’nin bu sözleri eşini biraz rahatsız eder . Eşini iyi tanıdığından kaynaklanır bu rahatsızlığı , çünkü onun kolaylıkla kandırılabilceğini , aklının karıştırılabileceğini bilir : “Zvicker , yanlış yollara sürüklenmeye meyli olan Effi için münasip bir kadın değildi ; (...)” (T.F.s.347) . Geert’in bu düşüncesi , eşine güveninin zayıf olduğunun göstergesi sayılır .

Effi’nin tedavi gördüğü kur dan dönmesine az kaldığı bir sırada kızı Annie başını yaralar . Evdekiler telaşlanır . Bir sargı bezi bulmak için Effi’nin kilitli tuttuğu dikiş masasının kilidini kırarlar ve içinde ne var ne yoksa dışarı çıkardıkları halde sargı bezini bulamazlar . Innstetten de o sırada eve gelir . Annie’nin yarası tehlikeli değildir , bu nedenle Geert doktor gelip gittikten sonra dikiş masasını toplamaya başlar ve eline kırmızı bir şeritle bağlanmış bir paket geçer : “Bu paket , mektuptan ziyade bir araya

toplanmış küçük pusulalardan ibaret gibiydi . (...) birkaç satır , daha doğrusu tek tük bir iki kelime gözüne ilişip geçti .” (T.F.s.355) . Merakı uyanan Innstetten yazıyı tanır . Yazı Crampas’a aittir . Odasına çekilen baron karısının kendisini Crampas ile aldattığını bu mektuplar sayesinde öğrenir .

Wüllersdorf Innstetten’in haberi üzerine eve gelir ve Innstetten ona durumu anlatıp , Crampas’ı kendi adına düelloya davet etmesini ister . Hem Innstetten , hem da Wüllersdorf aradan uzun yıllar geçtiği için buna gerek olup olmadığını tartışır : “Şüphesiz ki bir zaman aşımı nazariyesi vardır ; Fakat , bu nazariyeyi tatbik edebileceğimiz bir hadise karşısında mıyız , bilmiyorum .” (T.F.s.360) . Wüllersdorf Innstetten’in isteğini kabul eder , ama yine de bu düellonun gerekli olup olmadığı konusunda tereddütleri vardır . Innstetten’e de bunu sorar: “Birisinin , Crampas’ın veya karınızın ortadan kalkmasını icabettirecek derecede kendinizi incinmiş , hakaret görmüş , öfkelenmiş hissediyor musunuz ?” (T.F.s.360) . Geert buna tam tersi cevap verir ; kendisinin bu duygular nedeniyle değil , artık durumun en azından arkadaşı tarafından öğrenildiği için bunu yapmak zorunda olduğunu söyler . Eğer bu durumu Wüllersdorf’a anlatmasaydı bunu gerçekleştirmek zorunda olmayacağını da ekler :

“Evinize gittim , size bir pusla bıraktım , bu suretle ok yaydan fırlamış oldu . O andan itibaren, uğradığım felaketi ve daha ağırı da , şerefim üstündeki lekeyi az çok bilen birisi vardı ; burada konuştuğumuz ilk sözlerden sonra da aramızda bir sır kalmadı . İşte bu sırrı bilen birisi olduğu içindir ki , artık geri dönemem .” (T.F.s. 363) .

Bu sözlerden anlaşılacağı üzere Geert bu düelloyu eşini sevdiği için değil , eşinin ihanetinin bir kişi tarafından bile olsa öğrenilmiş olduğu için yapacaktır . Eğer bu ihanet hakkında bir anlık öfkesine yenilip arkadaşına tek kelime etmemiş olsaydı , bu durumu hazmedebilir , hatta evliliğine buna rağmen devam edebilirdi . Şüphesiz evlilikleri eskisi gibi olamaz , ama durum ortaya çıkmadığı için de sürdürülebilir olurdu . Arkadaşı bu sırrı saklayacağını söylese bile , onun gözünde de küçük düşeceğini düşünür : “ (...) sizin merhametinizi çeken bir insan oldum ve öyle kalacağım ; bu bile hoş bir şey değil ...” (T.F.s.364) . Geert düello kararını verirken ilk önce hislerinin ve öfkesinin etkisinde iken , arkadaşı ile tartıştıktan sonra bir anlamda toplumun bir üyesi olan arkadaşının , yani dolayısıyla da toplumun bakış açısının etkisindedir . Bu düelloyu

gerçekleştirmez ise arkadaşının ve dolaylı yoldan toplumun gözünde düşecek , onuru olmayan bir adam durumuna gelecektir .

Wüllersdorf Kessin'e gider ve arkadaşının isteği üzerine Crampas'ı onun adına düelloya davet eder . Ertesi gün Kessin'de düello yapılır ve Crampas düello sonunda hayatını kaybeder. Kaymakamlığını yaptığı Kessin'de de olay tabii ki duyulur . Berlin'e dönen Innstetten önce durumu amirine anlatır ve daha sonra evdeki hizmetçilere durumu izah etmeden artık Effi'nin eve gelmeyeceğini bildirir : “Hanım bir daha gelmeyecek .” (T.F.s.376). Kızı Annie'e de annesinin gelmeyeceğini yavaş yavaş anlatmalarını tembihler . Henüz küçük yaştaki kızını bu şekilde annesinden soğutma niyetindedir . Geert'e göre Effi ihanet ettiği için kızını görmemelidir .

Tedavi nedeniyle Ems'te bulunan Effi ise gelişen olaylardan habersiz , eşinin mektubunu bekler . Her gün mektup yazan Geert'in dört günden beri tek satır yazmamış olması da Effi'i endişelendirir . Aklına iyi şeyler gelmez : “Acaba Annie mi hasta ? Yoksa kendisi mi ?” (T.F.s.383) . Sabırsızlıkla postacıyı bekleyen Effi acı bir sürprizle karşılaşır . Gelen mektup Hohen – Cremmen'dendir , ama eli mektubu açmaya bir türlü varmaz . Mektubun kalın ve taahhütlü olması mektubu açmak için onun cesaretini kırar : “(...) , aldığı mektubu açmakta sebebini anlayamadığı bir ürkeklik duyarak parmaklarının arasında çeviriyordu . Mektup taahhütlüydü ; kalın bir zarfa konmuş , iki büyük mühürle mühürlenmişti .” (T.F.s.390) . Mektuptan paralar da çıkınca daha çok şaşırır . Mektubu okumaya başlayınca acı haberi öğrenir ve fenalaşır : “Fakat fazla devam edemedi ; satırlar gözlerinin önünden kayboldu , mektup elinden kaydı , yüzündeki bütün kan çekiliverdi .” (T.F.s.390) .

Sonunda korktuğu başına gelir ; yıllar önce yaptığı hata tüm çıplaklığıyla herkes tarafından öğrenilir ve önüne dikilir . Üstelik en yakınları , anne ve babası bile kendisini istemezler , ama ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için de ona maddi anlamda destek olmayı ihmal etmezler . Onu kabul etmemelerinin sebebi ise çevrelerine karşı kızlarının yapmış olduğu hatayı tasvip etmediklerini göstermektir : “(...) , yaptığını , çok sevdiğimiz biricik kızımızın yaptığı hatayı takbih ettiğimizi herkesin önünde bildirmek istiyoruz .” (T.F.s.393 - 394) . Effi annesinin bu sözleri karşısında sarsılır , çünkü bunu ailesinden ummamaktadır .

Kendi kendisine düşünen Effi , birbiri ardına yaşayacağı olayları az çok bilir . Öncelikle eşiyle boşanacaklardır , çünkü hatasının ortaya çıkmasından ve düellodan sonra evliliklerini sürdürmenin imkansız olduğu aşıkardır . Üstelik yaptığı hata nedeniyle kızının velayeti babasına verilecektir ; zaten anne ve babasının göndereceği maddi destekten başka geliri de yoktur , yani kızı Annie'nin masraflarını karşılayamayacağını bilir . En önemlisi de artık yalnız ve tek başına yaşamak zorunda kalmasıdır . Yıllar önce eşinin işleri nedeniyle yalnız kalan Effi , yalnızlığından şikayetçi olmuştur ; ama şimdi kendi hatası yüzünden , kendi kendisini yalnızlığa mahkum etmiştir .

Effi Berlin'de kendisini terk etmeyen Roswitha ile orta halli bir yaşam süremeye başlar . Aradan üç yıl geçer ve Effi bu geçen zaman zarfında rahatsızlanır . Artık hasta bir kadındır . Günlerini can sıkıntısı içersinde geçirir ve bu durum onu fazlasıyla üzer . Yaptığı hiçbir iş kendisini oyalamaz : “Effi ne yapacağını bilmiyordu . Okuyor , iş işliyor , iskambil falı açıyor, Chopin'den parçalar çalıyordu .” (T.F.s.408) . Can sıkıntısına bir çare bulur gibi olduğunda bile durumunun umutsuz olduğunun farkındadır : “(...) faydalı olabileceğim öyle bir derneğe girmek isterdim . Fakat bunu akla bile getirmek caiz değil ; oradaki hanımlar beni kabul etmez , isteseler de kabul edemezler . (...) Fakir çocuklara hususi ders bile veremem ...” (T.F.s.410) . Görüldüğü üzere Effi'nin dünya ile tüm iletişimini kesmiştir eşine olan ihaneti . O toplum , hatta ailesi tarafından bile dışlanan bir kadındır artık .

Effi kendisini oyalayacak şeyler üretir sürekli . Resim yapmaya başlar ve bunun için de ders alır . Bir gün resim dersinden dönerken kızı Annie ile karşılaşır . Kızını görünce heyecana kapılır ve ne yapacağını şaşırır : “(...) ; o kadar uzun zamandan beri özlemiş olmasına rağmen çocuğu ile karşılaşmak onu şimdi hakiki bir endişe içinde bırakıyordu . Ne yapmalıydı ?” (T.F.s.412) . Ne yapacağını kestiremediği için de kaçmayı tercih eder . Bu karşılaşmadan sonra bir anne olarak çocuğunu görme arzusu kuvvetlenir . Innstetten'e bu hususta yazmayı düşünür , ama yazmak için yüzü yoktur . Ona karşı suçlu olduğu kabul etse de , onun kendisine karşı çocuğunu gösterme bahsinde haksızlık ettiğini düşünür : “O haklıydı, yerden göğe kadar haklıydı ; fakat sonunda haksızlık etti .” (T.F.s.413) . Aynı zamanda Geert'e karşı öfkeli, çünkü

karısının yaptığı hatanın üzerinden uzun yıllar geçmiş olmasına rağmen her şeyi ortaya döküp , bir kişinin ölümüne sebep olmuştur .

Çocuğunu görme arzusunu gerçekleştirmek için Effi kendince bir çözüm yolu bulur . Bu konuda yardım etmesi için bakanın karısına gider . Yardım istemesinin sebebi ise Innstetten'in onayını almadan kızıyla görüşmenin yersiz olduğunu bilmesidir . Bakanın karısı Effi'e bu konuda yardımcı olmayı kabul eder , yalnız Innstetten'in prensiplerine sıkı sıkıya bağlılığı , bu yardımı sonuçsuz da bırakabileceğini düşündürür .Üstelik Innstetten'in davranışının normal olduğunu da vurgular : “Sizin kalbinize acı geleni , o doğru buluyor .” (T.F.s.417) .

Geert bakanın karısını kıramaz ve aklına yatmadığı halde Annie'nin annesiyle görüşmesine izin verir . Bakanın karısıyla yaptığı görüşmenin üzerinde iki gün geçtikten sonra Annie annesini ziyarete gelir . Çok uzun zamandır annesini görmeyen Annie , annesine soğuk ve çekingen davranır : “ (...) , annesine hala çekingen bir tavırla bakarak (...) . ” (T.F.s.419) . Effi ise kızının halini anlar ve elinden geldiğince onu rahatlatmaya çalışır . Yalnız Annie babası tarafından öyle bir tembihlenmiştir ki , Effi nasıl davranırsa davranırsın kızı sürekli aynı tepkileri verir . Bu tepkilere sinirlenen Effi kızını Roswitha ile onu bekleyen Johanna'nın yanına gönderir : “Roswitha , Annie'yi karşıki kiliseye götür . Johanna orada bekliyormuş .” (T.F.s.422) .

Effi kızının gidişinin ardından bir kere daha kendisiyle yüzleşir ve yaptığı hata nedeniyle maruz kaldığı davranışlara isyan eder . Özellikle de Innstetten'in cezalandırma şekli Effi'e ağır gelir . İsyanını Allah'a haykırışlarında dile getirir :

“ Çünkü , çocuğumla beni cezalandırmak isteyen sen değilsin , ulu Tanrım ! O , sadece Innstetten beni böyle cezalandırmak istiyor . (...) , onun yanında kendimi daima küçük gördüm ; fakat şimdi onun , evet onun küçük olduğunu biliyorum . Ve o küçük olduğu için böyle gaddar .” (T.F.s. 423).

Innstetten gerçekten de Effi'e ihanetinin bedelini ağır ödetir . Kızının annesinden soğuması için elinden geleni yaptığı açıkça bellidir ve bu bir anne için katlanılması zor bir durumdur . Kendince haklı sebepleri dahi olsa Geert'in bedel ödettirmek için kızını kullanması normal değildir . En nihayetinde o onun annesidir ve en az babası kadar kızının üzerinde hakka sahiptir .

Doktor Rummschüttel Effi'nin sağlığıyla ilgili bir mektup yazar Briest ailesine . Effi'nin annesi ile babası kızlarının daha fazla acı çekmesine ve yalnız kalmasına göz yumamazlar ve toplumu karşlarına almak pahasına Effi'i Hohen – Cremmen'e çağırırlar . Hohen – Cremmen'de bulunduğundan beri Effi eskiye oranla daha iyidir , ama hastalığı ilerlemeye devam etmektedir . Kızlarının hasta olduğunu bilen anne ve baba özellikle Annie ve Innstetten'den bahsetmemeye özen gösterirler . Effi ailesiyle barıştığı için kendini mutlu hisseder , hatta bu sayede canlanır ve ev işleriyle bile ilgilenecek kuvveti kendinde bulur . Üstelik iletişim kurduğu insanlar ailesi ve Roswitha ile de sınırlı kalmaz . Eskiden beri tanıdığı bazı insanlar da kendisine kucak açarlar . Effi'nin hastalığı gittikçe ilerler ve bu yüzden Effi temiz havaya fazlasıyla ihtiyaç duyar . Annesi ise Effi'nin hava almak için tek başına yaptığı gezintilerle ilgili endişelidir : “Bizim muhitten olan insanlar arasında emniyette sayılırsın ; fakat etrafta o kadar çok yabancı da dolaşıyor ki...” (T.F.s.438) . Annesini haklı bulan Effi , bu gezintilere çıkarken yanında Rollo'nun (Innstetten'in köpeği) olmasını ne kadar arzu ettiğinden Roswitha'a bahseder .

Hanımını çok seven Roswitha Effi'nin bu isteğini ondan habersiz Innstetten'e yazdığı bir mektupta dile getirir . Geert mektubu aldığı anda terfi etmiştir ; ama bunun mutluluğunu bile duyumsayamamaktadır . Bir zamanlar yüksek mevkie çok önem veren , hatta bu uğurda elinden geleni yapan ve bazı şeyleri tehlikeye atan Geert , artık bunlarla mutlu olamaz :

“(…) itibar ve şerefe , yüksek makamlardan gelecek iltifatlara çok kıymet vermekle beraber , daha doğrusu eskiden çok kıymet vermiş olmasına rağmen , parlak gösterişlerin büyük bir mana ifade etmeyeceğine ve “saadet” denilen şey , eğer hakikaten mevcutsa , onun bu gösterişlerden başka bir şey olduğuna tamamen kanaat getirmişti .” (T.F.s.440) .

Bunu anlamakta geç kalmıştır . Hayatını , mutluluğunu kendi elleriyle mahvetmiştir . Üstelik buna sebep olan karısının ihanetinin üzerinden uzun yıllar geçtikten sonra yapmıştır . Halbuki geçen süre karısının hatasını bağışlatacak kadar uzundur ve aslında o an için artık önemini yitirmiştir . Buna rağmen o duygularına değil , ama prensiplerine yenilmiş ve dönüşü olmayan bir yola girmiştir . Roswitha'nın mektubunun üzerine Wüllersdorf Innstetten'i terfisi nedeniyle kutlamak için ziyarete gelir . Innstetten her zamanki gibi mektuptan ona bahseder . Her ikisi de Roswitha'nın

insanlık bakımından kendilerinden üstün olduğunu kabullenirler . Karısını bedbahtlığa sürüklediği için Innstetten pişmanlık duyar . Pişmanlığını biraz olsun hafifletmek adına Rollo'yu Effi'e , yani Hohen – Cremmen'e gönderir. Effi buna çok sevinir .

Effi artık son günlerini yaşar . Ölmeden önce annesine Innstetten'in davranışlarını haklı bulduğunu ve ona kırgın olmadığını söyler . Hohen – Cremmen'e gelmeden önce Geert'e çocuğu nedeniyle kırgın olduğunu , ama son zamanlarda düşününce ona hak verdiğini söyler :

“(…) Innstetten'in beni en çok kıran hareketi , yani kendi çocuğunu bana karşı adeta vaziyet alır şekilde yetiştirmiş olması , bana ne kadar acı gelse ve bana ne kadar ıstırap verse gene söylemek lazım ki o bunda da haklıydı .” (T.F.s.455) .

Bu sözlerinin Innstetten'e iletilmesini ister , çünkü kocasını tanıdığı için , bu sözlerin onun içini biraz da rahatlatacağını bilir . Annesiyle görüştüktan sonra Effi ölür . Ölümünün üzerinden bir ay geçer ve annesiyle babası Effi'nin talihsizliklerinde kendi paylarının olup olmadığını tartışırlar . Acı gerçek ise Effi bu kadar acı çektikten sonra ortaya çıkar : “Acaba o evlendirilmek için daha çok genç değil miydi ?” (T.F.s.457) .

Özetlemek gerekirse erken yaşta evliliğe ikna edilen Effi , evliliğinde aradığını bulamamış ve hayatındaki eksikliği gidermek adına ağır sonuçlar doğuran yanlışlar yapmıştır . Bu yaptığı yanlışın , yani ihanetinin bedelini ise hayatıyla ödemiştir . Innstetten açısından değerlendirmek gerekirse ; mesleğindeki yükselme hırsı onun gözlerini adeta kör etmiş , bu uğurda ihmal ettiklerinin farkına varamamıştır . Bu hırs onun evliliğini tehlikelerden koruyamamıştır . Eşini işleri nedeniyle sürekli yalnız bırakır , hatta onu korkutur uydurduğu hortlak hikayesiyle . Ama eşini korkutmakla bile kontrol altında tutamaz , çünkü eşi ilgiye muhtaçtır . Nitekim bu sebeplerden dolayı da aldatılmaya mahkumdur . Bunu öğrendiğinde ise fevri hareket etmekle hayatını nasıl bir boşluğa sürüklediğini bilmeden , bütün ipleri koparır . Yıllar sonra ise hayatta mutluluğun sadece kariyerle elde edilemeyeceğini , mutlu olmak için bunun yeterli olmadığını farkına varır , ama çok geç kalır .

1.8. Aldatan Kadına Toplumun Bakış açısı

Effi çocuk denecek yaşta annesinin etkisiyle kendisinden yaşça büyük baron von Innstetten ile evlenir . İyi giden bir evlilikleri vardır , ama baron işleri ve yükselme hırsıyla karısını ihmal etmesi üzerine , evlilikleri sendelemeye başlar . Geert'in sahip olduğu vasıflar , Effi'e baştan cazip gelmişse de , zaman geçtikçe bunların bir evliliği yürütmek için yeterli olmadığını anlar . Eşine aşık değildir ve hayatındaki büyük eksiklik de aşktır . Aradığı aşkı binbaşı Crampas'da bulur ve kocasını aldatır . Bir kaymakam eşi olan Effi , Crampas ile buluşmalarında öncelikle Innstetten'in , sonra da çevresindekilerin dikkatlerini çekmemek için önlemler alır . Bu önlemlerden bir tanesi Roswitha'nın , gezintiye çıkan Effi'i kararlaştırdıkları yerden almasıdır . Fakat başlarda bu gerçekleşmişse de , daha sonrakilerde bu eve birlikte dönme meselesine uyulamamıştır . Nedeni ise açıktır ; Effi bilerek kararlaştırılan yerde Roswitha ile buluşmaz .

Bir gün yine gezintiden dönerken Roswitha ile Bay Kruse'nin şakalaştıklarına şahit olur . Kendisi süttten çıkmış ak kaşık misali Roswitha'ı bu konuda uyarır : “Kruse ile aranda hiçbir şey olamaz .” (T.F.s.268) . Effi yaptığı hatanın aynını bir başkasının yapmasını istemez . Ayrıca insanlar doğası gereği yaptığı bir yanlıştan rahatsızlıktan duyduğunda , adeta yapmamış ve kendisine çok tersmiş gibi hareket eder . Effi'nin Roswitha'ı uyarması da bu yönde bir davranıştır . Roswitha başından geçenleri anlatır ve sonunda “ (...) Allah sizi böyle bir felaketten muhafaza etsin .” (T.F.s.269) diye ekleyince , kendisini işlediği suçtan rahatsız hisseden Effi , gereğinden fazla fevri davranır : “Ne biçim konuşuyorsun ! Ben evli bir kadını . Böyle bir şey söylememelisin ; bu sözün çok münasebetsiz , hiç yerinde değil .” (T.F.s.270) .

Geert'in Berlin'e tayini çıkar ve Effi kendisinden önce yapılması gerekenleri yapmak amacıyla Berlin'e gider . Kessin'e de bir daha geri dönmez . Innstetten bir müddet daha Kessin'de kalır . Kessin'den ayrılmadan , Kessin'in asil aileleriyle vedalaşır ve özellikle ziyaret ettiği bayan von Padden'in Effi için söyledikleri dikkat çekicidir : “ Kar gibi beyaz küçük bir kuzu” (T.F.s.312) . Kessin'de bulunduğu süre içerisinde Effi kocasına ihanet etmiştir , ama bunu herkesten saklamayı başarmıştır . Bayan von Padden'in sözleri bunu kanıtlar niteliktedir .

Berlin’de Innstetten ailesi için sanki yeni bir sayfa açılır . Eskisine oranla daha huzurludurlar . Effi dönem dönem işlediği suçun ağırlığını yüreğinde hissetse de , iki yıl içersinde bu durumdan kurtulur . Evliliklerinde ikinci çocuk istemi gündeme geldiğinde , Effi tedavi amaçlı evden ayrılır . Effi evine dönmesine az kala ise kızları Annie bir kaza geçirir ve kafasını yaralar . Sargı bezi bulmak için Effi’nin kilitli tuttuğu dikiş masasının kilidi kırılınca , Effi’nin yıllardır ağırlığını hissettiği suçu meydana çıkar . Innstetten karısına Crampas tarafından yazılan kısa notları bulur ve okur . Bir anda düşünmeden hareket eder ve arkadaşı Wüllersdorf’a gider .

Wüllersdorf a giderek artık dönüşü olamayan bir yola girer . Bir cemiyet adamı olan Innstetten , durumu arkadaşına anlattığı için , düello hariç başka bir çözüm yolunun olmadığını bilir : “Altı saat önce , (...) , henüz ok yaydan fırlamamıştı ; şu veya bu yolu tercih edebilirdim , daha bir çıkar yol vardı . Artık bu kalmadı , şimdi bir çıkmazın içindeyim .” (T.F.s.363) . Kendi kendisine düşündüğünde bu durum karşısında herhangi bir öfke duymadığının , geçen zamanın bu tür hisleri ortadan kaldıracak kadar uzun olduğunun farkına varır . Eğer arkadaşına bir şey açıklamamış olsa idi ; karısının ihanetini başka bir yöntemle çözebilirdi . En azından karısı için daha az ağır sonuçlar doğuracak başka bir çözüm yolu üretilebilirdi . Ama Wüllersdorf bir birey olarak toplumu simgeleyen birisidir ve Innstetten , arkadaşı her ne kadar bunu kendi içinde saklamayı başarsa bile , olayın iç yüzünü tüm hatları ile bildiğinden , onun gözünde hep aldatılmış bir erkek olarak kalacaktır , yani Wüllersdorf onu küçümseyecektir . Wüllersdorf aracılığıyla aslında toplumun olaya yaklaşım tarzı hissettirilir . Innstetten karısını affeder de , olayı diğer insanlar öğrenirse , Innstetten onların gözünde onursuz , şerefsiz ve küçük biri gibi görülecektir . Düellodan hariç diğer tüm seçenekler bu yüzden geçerliliğini yitirir .

Wüllersdor Innstetten’den önce Kessin’e gider . Crampas’ı düelloya davet etmesiyle küçük bir yer olan Kessin’de haber yayılır ve tüm Kessin halkı olayı öğrenir . Ertesi gün Kessin’e gitmek üzere yola çıkan Geert , geminin kaptanının tavırlarından olayın duyulduğunu anlar : “Kaptan biraz mütereddit ve tutuktu ; herhalde bir gün evvel bütün meseleyi öğrenmiş olmalıydı .” (T.F.s.366) . Kessin’de Innstetten ile görüşmek için kimsenin gelememesiyle ilgili şaşkınlığını dile getiren Wüllersdorf’a Innstetten şu açıklamada bulunur : “(...) , hepsi çok terbiyelidir . (...) mütecessis vaziyetine

düşmekten sakınıyorlar .” (T.F.s.369) . Görüldüğü üzere insanlar olayın özel ve önemli olduğunun bilincindedirler ve bu nedenle de meseleye bulaşmak istemezler . Kessin’de özellik dikkat çeken başka bir husus Crampas’ın şahit olarak seçtiği arkadaşının olayı öğrendikten sonra verdiği tepkidir : “Hakkınız var , böyle olması lazım!” (T.F.s.369) . Verilen tepki yine toplumun yaklaşımını yansıtır . Bu demek oluyor ki , toplumca Innstetten tarafından bu meseleyi çözmenin tek yolu düellodur ; başka seçeneği yoktur .

Düellodan sonra Berlin’e dönen Geert evdeki herkesin az çok olaydan haberdar olduğunu düşünür , detayını da nasıl olsa bir şekilde öğreneceklerini düşünür . Nitekim olayın gazetelerde yayınlanmasıyla birlikte sadece evdeki hizmetçiler değil , herkes olayı öğrenir . Geert olanları anlatmak amacıyla bakanlığa gittiğinde de amiri tarafından yaptıkları onaylanır : “Bütün olanı tasvibetti (...) .” (T.F.s.376) . Innstetten herkese göre doğru hareket etmiştir , bunun tam tersi davranış sergilemiş olsa idi toplum tarafından onay alamayacak , hatta dışlanacaktır : “ (...) ; beyefendi hiçbir şey yapmamış olsaydı kibar insanlar onu “diskalifiye” ederlerdi .” (T.F.s.381) .

Effi cephesinde ise olay daha farklı gelişir . Annesinin mektubu aracılığıyla ihanetinin ortaya çıktığını ve gelişen olayları öğrenir . O sırada Ems’te bulunan Effi için beklenmedik bu sürprizle karşılaşması , yıllardır korktuklarını başına getirir . Annesi Effi’nin bundan sonra nasıl yaşayacağı ve nelerle karşılaşacağı hakkında bilgi verir . Bu bilgilerde toplumun bu sefer aldatan kadına yaklaşımı anlatılır . Effi her şeyden önce Hohen – Cremmen’e ailesinin yanına dönemez . Bunun başlıca iki sebebi vardır : Öncelikle Effi için Hohen – Cremmen gibi ufak bir yerde yaşamak büyük şehirde yaşamaktan daha zordur . Bu tip hatalar yapan insanlar için fark edilmemek adına büyük şehirde yaşamak daha uygundur : “ En iyi bir şekilde ancak Berlin’de yaşaman kabildir (büyük bir şehir böyle hallerde en müsait yerdir) ; orada , kendilerini normal hayattan mahrum eden birçok kimselerden biri de sen olursun .” (T.F.s.393) . Ayrıca anne babası kızlarının yaptığı hatayı bağışlamışçasına ona kucak açmaları , kendilerini toplumdan soyutlamak olduğu vurgulanır . Bu iki nedenden dolayı Effi baba ocağına dönemez , ama büyük şehirde yaşarken de dikkatli olması gerekmektedir , çünkü eğer fazlasıyla göze batacak şekilde yaşar ise toplumun tepkisini toplayacaktır :

“Münzevi bir hayat sürmen lazım ; bunu istemediğin takdirde her halde muhitinin seviyesinden aşağıya inmek mecburiyetinde kalırsın .” (T.F.s.393) .

Effi annesinin tavsiyesi üzerine Berlin’de mütevazı bir hayat sürmeye başlar . Onu terk etmeyen tek kişi sadık hizmetçisi Roswitha’dır . Zamanında Roswitha’yı sorgusuz sualsiz bebek bakımı için işe alıp , onu zor durumdan kurtardığı için hanımına içten bağlıdır ve onu yalnız bırakmaya tüm şartlara rağmen gönlü razı olmaz . Effi’nin tek üzüntüsü kendini bir türlü oyalayamamasıdır . Can sıkıntısını gidermek adına hayır kurumlarında konumu nedeniyle gönüllü görev almasının bile imkansız olduğunu söyler : “(...) , faydalı olabileceğim öyle bir derneğe girmek isterdim . Fakat , bunu akla bile getirmek caiz değil ; oradaki hanımlar beni kabul etmez , isteseler de kabul edemezler .” (T.F.s.410) . Bu ifadeden anlaşılacağı üzere toplumun dışlama politikası tıkr tıkr işlemektedir .

Bir gün resim dersinden dönerken Effi kızı Annie ile tesadüfen karşılaşır . Yıllardır eşi uygun görmediği için çocuğunu görmeyen Effi , kızını çok özlemiştir ve yardım için bakanın karısına başvurur . Bakanın karısı yardım edeceğini söylerken , Innstetten’in doğru davrandığını ima etmekten de geri kalmaz : “ Onun terbiye sisteminin çocuğu annesinden uzak tutmaktan ibaret olduğunu anlıyorum ; bu sistem hakkında bir fikir yürütemem . Belki , eşinizin hakkı vardır ; bu mütalaamı af buyurun hanımefendi .” (T.F.s.416) . Innstetten kişilik bakımından prensiplerine bağlı bir adamdır ve kızını her ne kadar annesi bile olsa , toplum tarafından hoşgörüle karşılanamayacak ihanet gibi bir suç işleyen bir kadınla görüşürmez . Bakanın karısının isteğini kıramadığı prensiplerini çiğneyip Annie’i annesiyle görüşmek üzere gönderen Geert , kızını tekrar görüşme hususunda da tembihler . Effi’nin kızıyla sürekli görüşeceklerini düşünmelerini istemez . Bunu Annie’nin annesine sürekli “eğer müsaade alabilirsem tabii” (T.F.s.421) demesinden anlayabiliyoruz .

Kızı ile görüşmenin olumsuz geçmesinden fazlasıyla etkilenen Effi’nin rahatsızlığı kötüye doğru ilerler . Doktor Rummschüttel’in Briest ailesine durumu bildiren mektubundan sonra , Effi’nin babası sonuç ne olursa olsun kızını yanına çağırmaya karar verir . Annesinin “ Kolay bir işe girişmiyoruz . Hayatımız bu andan itibaren başka türlü olacak .” (T.F.s.428) sözleri , Effi’nin Hohen – Cremmen’e geldikten sonra yaşanacak muhtemel durumları özetler niteliktedir . Yaptığı hata nedeniyle toplum

tarafından dışlanan Effi'e affederek kucak açmaları annesi ve babasının dış dünyaya kapılarını kapamak olacaktır bir nevi .

Effi'nin hastalığı gün geçtikçe kötüler . Son günlerini ailesinin yanında Hohen – Cremmen'de huzurlu geçirir . Acı son yaklaşmıştır artık . Ölümünden önce annesiyle yaptığı son görüşmede Innstetten'in yaptığı tüm davranışları haklı bulduğunu açık yüreklilikle ifade eder : “Onun her hususta doğru hareket ettiğini , hayatımın hemen en güzel günleri olan buradaki hastalık günlerimde anlamış bulunuyorum ; (...)” (T.F.s.455) .

Effi'nin ölümü üzerine anne babası kendilerini sorgularlar ve bu sorgulama sırasında tüm bunlara sebep olan gerçek gün yüzüne çıkar : “Acaba o evlendirilmek için daha çok genç değil miydi?” (T.F.s.457) . Bu son veri bize gösteriyor ki hayatta her şeyin belli bir zamanı olduğu gibi evliliğin de gerçekleştirilmesi için belli bir zamanı vardır . Henüz evliliğin ciddiyetini kavrayamayacak kadar genç bir yaşta kendi hür iradesi ile karar vermeyerek aile baskısı nedeniyle yapılan evlilikler sağlıklı olamıyor .

Kısacası veriler doğrultusunda elde edilen bilgilere göre Effi'nin genç yaşta evlendirilmesi , genç bayanı hata yapmaya , yani eşini aldatmaya sürükler . Evliliğinde aradığını bulamayışı , eşinin ihmalleri , ilgisizliği de etkindir . Toplum ise eşini ihmal eden , onunla ilgilenmeyen , ama mesleğinde yükselen ve prensipleri gereği düello yapan Innstetten'i yaptığıının doğruluğunu methederek yüceltir .Buna karşın toplum aldatan ve suçlu olan kadına kendini savunma hakkı tanımadan , nedenini , niçinini araştırmadan dışlar ve hayatla tüm bağlantılarını keser . Üstüne üstlük en doğal hakkı olan çocuğunu görme hakkını da elinden alır .

BÖLÜM 4

1. LEV NİKOLAI TOLSTOY / ANNA KARENİNA

1.1. Yazar Hakkında

Lev Nikolayeviç Tolstoy , 1828 yılında Yasnaya Polyana'da dünyaya gözlerini açar . Soylu bir ailenin oğlu olarak doğar , ama küçük yaşta hem annesini , hem de babasını kaybeder . 1843 yılında Kazan Üniversitesinde doğu dilleri okumaya başladıysa da , kısa süre sonra hukuk okumaya karar verir , ama hukuk eğitimini de yarıda bırakır . Doğduğu yere geri döner ve toprak işleriyle uğraşır . 23 yaşında orduya katılır . İlk eserlerini , ki bunlar otobiyografik nitelik taşırlar , askerliği sırasında yazar . Kırım Savaşı'ndan sonra askerlikten ayrılır ve Petersburg'a döner , fakat buradaki edebi akımların temsilcileriyle anlaşamayınca Avrupa seyahatine çıkar . Avrupa'daki eğitim kurumlarını inceler ve ülkesine , doğduğu yere dönerek, köylü çocukların eğitimiyle ilgilenmeye başlar . 1862'de evlenir ve bu evliliğinden 13 çocuğu olur . 15 yıl mutlu bir evlilik hayatı yaşar . Ünlü eserleri *Anna Karenina* ve *Savaş ve Barış*'ı bu sırada yazar . Yedi yılda tamamladığı *Savaş ve Barış* adlı romanı , 1877 yılında yayınlanan *Anna Karenina*'ya oranla daha iyimserdir . Ünlü bir yazar ve mutlu bir evliliği olmasına rağmen , hayatın anlamını ararken kendini bunalıma sürükler .

1900'den sonra din , ahlak , toplum ve sanatla ilgili eserler yazar . Görüşlerini yazdığı bazı makaleleri (*Dogmatik Teolojinin Eleştirisi* , *O Halde Ne Yapmalıyız ?* , *Tanrı'nın Hükümdarlığı Kendi İçimizdedir*) kilise tarafından eleştirilir ve Tolstoy aforoz edilir .

Ailesi ile anlaşamamaya başlar ve 1910 yılında kızı ve doktoruyla evi terk eder . Aradan birkaç gün geçtikten sonra ise hayata gözlerini yumar .

Tolstoy'un diğer ünlü eserleri : *Hacı Murat* (1911) , *Diriliş* (1899) , *İvan İlyiç'in Ölümü* (1886) , *Kreutzer Sonatı* (1891) .

1.2. Eserin İçeriği

Rus edebiyatı ve dünya klasikleri arasında yer alan Anna Karenina , nl Rus yazar Tolstoy'un ilk defa 1877 yılında yayınlanan bir romanıdır . Yazar bu eserinde mutsuz bir evliliği olan genç bir kadının , aşkı bir başka kiŐide bulmasıyla başına gelenleri anlatır . EŞini aldatması sonucu toplumun tabuları ile kendi istekleri arasında sıkıŐan genç kadının intiharla sonuçlanan yaşamı konu edilir . Eserde mutsuz evlilikle beraber sosyete yaşamının yanı sıra mutlu evlilik ve taŐra yaşamı da anlatılır . Yazar bu Şekilde iki yaşam tarzı arasında ki farklılığı gözler önüne serer.

Anna halasının etkisiyle genç yaşta Alexis Alexandrovitch ile evlendirilir . Alexis kendisinden yaşça da büyüktür stelik . Sekiz yıllık evlilikleri süresince Anna kocasını sevebilmek için çok çaba sarf eder , ama bunu bir türlü başaramaz . Bunu baŐaramamasında etken yine kocasıdır . Alexis eşi ile yeterince ilgilenmez , hatta ona karşı kmseyici bir tavır takınır . Kocasının bu davranışları , Anna'yı kocasına yaklaŐtırmak yerine , aksine uzaklaŐtırır . Tüm sevgisini oğluna veren Anna , bu Şartlar altında yaşamaya mecbur olduğunu düşünür . Onun artık mutlu olabilmek adına umudu yoktur .

Kardeşi Stiva'nın evliliğinde meydana gelen bir sorunu gidermek amacıyla Petersbourg'dan Moskova'ya giden Anna , orada tüm hayatının deđiŐeceeđinden habersizdir. Moskova'da kont Wronsky ile tanışır ve bu adamdan etkilenir . Kardeşinin problemini zme kavuŐturduktan sonra , Wronsky ile bir daha karşılaşmamak için alelacele Moskova'dan ayrılır . Fakat çok geçmeden kont Wronsky'nin de aynı trenle Petersbourg'a onun peşinden geldiğini anlar . Wronsky'de Anna'dan oldukça etkilenmiştir çünkü .

Kocasının mesleği gereği sürekli yüksek tabakadan insanlarla , yani sosyete gruplarıyla iletişimde bulunan Anna , Wronsky ile tanışmadan önce bu gruplarla pek sık görüşmez iken , Wronsky ile tanıştıktan sonra yoğun görüşmeler eğilimde bulunur . Ancak bu sayede etkilendiği adamı görebilmektedir ve bu nedenle her fırsatı değerlendirir . Wronsky ise her gördüğü toplantıda Anna'ya olan ilgisinden bahseder . Anna evli bir kadındır ve bu nedenle Wronsky'nin ilgisinden hem memnundur , hem de bu ilgi nedeniyle korkar .

Bir toplantıda Wronsky'nin karısına olan ilgisini fark eden Alexis , sosyete de erkeklerin kadınlara kur yapmalarının normal olduğunu kabullenmiş olmasına rağmen , bu durumdan rahatsızlık duyar . Anna ile bu konuyu görüşür ve eşine bu yakınlaşmanın doğuracağı sonuçları ima eder , ama geç kalır ; çünkü Anna gönlünü Wronsky'e kaptırmıştır bu konuşma yapıldığı sırada .

Anna ile Wronsky birbirlerine aşık olurlar ve yasak bir ilişki yaşamaya başlarlar . Bu aşktan her ikisi de mutludur , ama ne yazık ki bu mutlulukları gizli kalmak zorundadır . Wronsky , Anna'ya aşık olduğu için ondan uzak kalmamak adına mesleğindeki yükselme şansını bile geri teper . Anna ise evliliğini tehlikeye atarak , tüm tehlikeleri göze alarak bu ilişkiyi sürdürür. Doludizgin yaşadıkları bu aşk sonunda bir meyve verir ; Anna hamiledir . Wronsky'e bu haberi verdiğinde , umduğunun aksi bir tepki alır . Anna düşmüş bir kadın olduğu için , sevgilisinin bu durumu kabullenmeyeceğini sanır , çünkü kendisi bu psikoloji altındadır ve bu nedenle de ruh hali günden güne daha kötü bir hal alır . Oysa Wronsky'nin gözü Anna'dan başkasını görmez , ama Anna'nın içinde bulunduğu ruh halini de anlayışla karşılar . Wronsky baba olacağının haberini alınca , artık her şeyi Alexis'e anlatmaları gerektiğini savunur . Anna buna , başına gelebilecekleri bildiği için karşı çıkar . Wronsky'nin de katılacağı at yarışlarında Anna kocasını bile umursamadan Wronsky'e olan ilgisini tüm çıplaklığıyla belli eder . Wronsky'nin attan düşmesi sonucu endişelenen Anna , hislerini kontrol edemez ve böylelikle tüm gerçek ortaya çıkar . Alexis karısının davranışlarını gördükten sonra , şüphelerinin doğruluğunu anlar ve yine karısıyla konuşmak ister . Anna bu konuşmada kocasına yasak ilişki yaşadığını açıklar . Alexis bu konuşmadan sonra nasıl hareket etmesi gerektiğini düşünür ve yine beraber yaşamaya karar verir . Bu sayede hem dinen uygun davranmış olacak , hem de konumu nedeniyle itibarı sarsılmamış olacaktır . Bu kararını Anna'ya da iletir .

Dış görünüş itibariyle evlilikleri sürer . Ama Anna kocasını aldatmaya devam eder ve Alexis de bunun farkındadır . Hamileliği ve yaşadığı sıkıntılı günler nedeniyle psikolojisi iyice bozulan Anna , kıskançlığı ile Wronsky'i de huzursuz eder . Wronsky ile görüşmesini istemediği halde , Anna'nın görüşmeye devam etmesi , hatta bunu abartarak sevgilisini eve çağırması , Alexis için bardağı taşıran son nokta olur . Kapıda Wronsky ile karşılaşınca boşanma kararı alır Alexis ve avukata gider . Tam işlemleri

başlatacağı sırada Anna'nın ölüm döşeğinde olduğunu öğrenir . Anna doğum yapar ve ölümle sonuçlanan gebelik humması hastalığına yakalanır . Doktorlar ümidi keserler . Yaptığından pişmanlık duyan Anna , eşinin kendisini affetmesini ister . Alexis eşini ve sevgilisini affeder . Boşanmaktan da vazgeçer , üstelik şartlar ne olursa olsun Anna'dan ayrılmayacağını kibarca Wronsky'e anlatır . Alexis'in bu davranışı karşısında kendisini küçümsenmiş hisseden Wronsky intihar eder . Ölümden dönen Wronsky yaptığı için utanç verici olduğunu kavrayınca tayinini istettirir . Bu arada Anna bir şans eseri hastalıktan kurtulur ve hayata döner . Yine kocası ile aynı evde yaşamaya başlarlar , ama ne Anna , ne de Alexis bu durumdan hoşnuttur . Anna yaptığı için üzüntüsüyle eşine karşı korkak davranır , ondan çekinir . Alexis de eşinin bu duygularını hisseder ve nasıl davranacağını bilmediği için şaşkınlık içersindedir . Sonunda karısını serbest bırakır .

Anna serbest kalınca yeniden Wronsky ile birlikte olurlar ve Avrupa seyahatine çıkarlar . İtalya'da ufak bir kasabada ev kiralayan Anna ile Wronsky birlikte olmaktan mutludurlar , ama yine de tanıdık insanlarla karşılaşmaktan kaçınırlar ; çünkü Anna hala evli bir bayandır ve toplum nazarında hala yasak aşk yaşamaktadır . Wronsky mesleğinden ayrıлып Avrupa'ya gittiği için yapacak bir şeyi olmadığından can sıkıntısı yaşar ve bu onu farklı şeylerle ilgilenmeye iter . Bu yeni uğraşlarından hevesi geçince hem Anna , hem de Wronsky için Avrupa'daki yaşam çekilmez bir hal alır ve çift Rusya'ya geri döner .

Petersbourg'da zor günler bekler onları . Bunun farkında olan Wronsky durumu hafifletmek için çözümler üretir . Öncelikle çevrenin daha fazla tepkisini toplamamak için kaldıkları otelde ayrı odalarda kalırlar . Sonra Wronsky yengesinden toplumdan dışlanan ve yalnızlığa itilen Anna'yı yalnız bırakmaması için yardım ister , ama isteği reddedilir . Anna ise yaptığı yanlışın bedelini ağır öder . Kimseyle görüşemez ve hatta sokağa bile rahat çıkamaz . Tüm bunlar onu derinden etkilese bile onun aklında sadece çok özlediği oğlunu görmek vardır ve bu nedenle de bunları umursamaz görünür . Anna oğlunu görmek için Kontes Lidia'dan izin ister . Önce bu görüşme için izin vermeyi düşünen Alexis, sonra Kontes Lidia'nın etkisiyle bundan vazgeçer ve Anna'ya bu isteğinin gerçekleşmeyeceğini bildirirler . Duyduğu özlem o kadar kuvvetlidir ki , kendisine bunun için izin verilmemesine rağmen , o yine de oğlunu görmeye gider . Bu görüşmeden Wronsky'e bahsetmez . Anna , Wronsky ile yaşadığı aşktan pişmanlık

duymadığını ve toplumun kendisini dışlamış olmasına aldırış etmediğini göstermek için operaya gitmeye karar verir . Bu karara Wronsky her ne kadar karşı çıkıp onunla beraber gitmese de , yine de arkasından onu yalnız bırakmamak adına operaya gider . Wronsky neler olabileceğini tahmin ettiği için karşı çıkmıştır ve tahminlerinde yanılmaz . Anna operada hakarete uğrar . Bu hakarete uğramanın sorumluluğunu da , tıpkı yaşadığı diğer olumsuzlukların sorumluluğu gibi Wronsky'e yükler .

Yaşanan bu olaydan sonra taşraya Wronsky'nin malikanesine giderler . Wronsky burada bir hastane yaptırmaya başlar . Burada Anna da kendisini daha rahat hisseder . Yengesi Dolly'nin gelmesi üzerine mutluluğu katlanır . Dolly Anna'yı çok sevdiği için ziyaretine gider . Bu ziyaretten Wronsky yararlanmak ister , çünkü yengesinin Anna'nın üzerindeki etkisini bilir. Kendisi defalarca Anna ile boşanma konusunu konuşmaya çalışmışsa da , bir sonuç elde edememiştir . Anna'nın boşanmasını kızları Anna ve ileride doğacak diğer çocukları için istemektedir . Çocukları açısından rahatsız olduğu nokta ise onların resmiyette Karenin sayılmalarıdır . Bu konuyu Dolly'e açan Wronsky , Anna'yı ikna etmesi için ondan yardım talebinde bulunur . Dolly yardım etmeyi kabul eder ve Anna ile boşanma konusunu konuşur , ama Anna buna sıcak bakmaz . Her şeyden önce daha bir çok çocuk doğurarak çekiciliğini kaybetmek istemez , çünkü onun tek serveti güzelliğidir ve bu sayede sevgilisini elinde tutacağına inanır . Ayrıca doğacak çocukların kendilerinin yaptığı yanlışların bedelini ödemeye hayatları boyunca devam edecekleri düşüncesi onu boşanmaktan alıkoyar . Bu nedenlerden ötürü konuyu kapatır . Ama Anna'nın içinde bulunduğu durum nedeniyle Wronsky ile araları açılır . Sürekli tartışırlar ve Anna onun artık kendisini sevmediğini düşünmeye başlar . Tartışmaların Wronsky'i kendisinden uzaklaştırdığını anlayınca boşanmak için Alexis'e mektup yazar .

Moskova'ya giderler . Alexis'den beklenen cevap bir türlü gelmediği için Stiva Alexis ile görüşmeye karar verir , çünkü kardeşi için üzülmemektedir . Alexis'in Stiva'ya verdiği yanıt ise şaşırmasına sebep olur . Boşanıp boşanmaması gerektiğini bir falcıya danışacaktır . Alexis falcıya danıştıktan sonra bunun gerçekleşebilir olduğunu bildirir . Bu arada Wronsky ile Anna arasındaki anlaşmazlıklar devam eder . Bu anlaşmazlıklar genellikle Anna yüzünden meydana gelir . Wronsky'nin kendisini terk edeceğinden korkar . Onu fazlasıyla kıskanarak sıkboğaz eder ve bu Wronsky açısından katlanılamaz

bir hal alır . Özellikle de Wronsky'nin annesinin onu başka bir kadınla evlendirme niyeti Anna'nın kıskançlığını zirveye taşır . Sürekli aralarını düzeltmeye çalışsa bile , duyduğu kaybetme korkusunun yarattığı kıskançlık ve yaşadığı onca olumsuzlukların etkisiyle bunu başaramaz . En son girişimi olan Moskova'dan uzaklaşma fikri de yine kıskançlıktan doğan tartışma nedeniyle gerçekleşemez .

Anna bunalımdadır ve uzun süredir intiharı düşünmektedir . Nitekim Moskova'dan ayrılmak üzere iken Wronsky'nin annesine gitmesi üzerine bu intihar fikri Anna'nın kafasında daha bir netliğe kavuşur . Onun eve geç geleceğini bildirmesi üzerine Anna bir daha dönmek üzere evden çıkar , Önce ona gitmek niyetindedir . İndiği istasyonda onun yardımcılarının aynı istasyonda annesinin onunla evlendirmek için seçtiği bayanı karşıladıklarını öğrenince kendisini trenin altına atarak hayatına noktayı koyar . Böyle davranmakla Wronsky'i cezalandırmış olacağını da bilir üstelik .

Anna'nın ölümü eşini değil , ama Wronsky'i yıkar . Wronsky hayata küser . O sırada gündemde olan Osmanlı – Rus harbine gönüllü olarak katılır , bu sayede ölebileceğini umut eder . Alexis ise Wronsky ile Anna'nın kızını yanına alır . Anna'nın ölümü onun tüm sıkıntılarını ortadan kaldırmış olduğu için , Alexis rahatlar .

1.3. Kahramanların Tanıtımı

1.3.1. Anna Arcadieva Karenin

Çok güzel , yaşından genç gösteren bir bayandır . Sadeliği tercih eder genellikle . Çevresi tarafından hayat dolu bulunur . Sekiz yıldır Alexis Alexandrovitche ile evlidir ve bu evliliğinden Serge isiminde bir oğlu vardır . Oğluna aşırı bağlı ve düşkündür . Cesaretlidir . Yalan söylemekten ve ikiyüzlülükten hoşlanmaz .

1.3.2. Alexis Alexandrovitch Karenin

Bakanlıkta önemli görevdedir . Prensiplerine bağlı , soğukkanlı bir yapıya sahiptir . Doğru bildiklerinden kesinlikle taviz vermez . Tek zayıf noktası ağlayan bir kadın veya bir çocuk gördüğünde elinde olmadan sinirlenmesidir . Kendine güvenmesine rağmen

çekingen ve korkaktır ; kendisiyle bile yüzleşemez , kaçar . Bencildir . Görevi gereği sosyal bir adamdır ve bu nedenle de zamanı iyi kullanır . Çevresi tarafından namuslu , zeki , dindar ve ahlaklı bulunur . Çok tutucudur .

1.3.3. Kont Alexis Kirilovitch Wronsky

Soylu bir ailenin çocuğudur . Babasını hiç tanımamıştır . Güzel bir bayan olan annesi birçok gönül macerası yaşamıştır . Aile yaşamının ne demek olduğunu bilmez . Okul yılları başarılı geçer . Mesleği askerliktir . Dış görünüşü bakımından dikkat çekici bir tiptir . Akıllı , bilgili ve zengindir . Soğukkanlılığını hemen hemen hiçbir olay karşısında yitirmez . Düzensizlikten nefret eder . hırslı ve prensipli bir adamdır . Anna ile ilişkisinden önce başına buyruk bir yaşam sürer , ama Anna'yı tanıdıktan sonra durgunlaşır . Özel zevklerinden vazgeçemez . At yarışlarına meraklıdır . Kibardır .

1.3.4. Daria Alexandrovna Oblonsky

Stiva'nın karısı , Anna'nın yengesidir . 25 yaşında ve beş çocuk annesidir . Dokuz yıllık evliliği ve çocukları onu yıpratmış , güzelliğini kaybetmiştir . Kocasını tarafından başka kadınlarla aldatılır . İyi bir ev hanımıdır . Kocasını seven , ona bağlı olan bir kadındır . Varlıklıdır .

1.3.5. Stephane Arcadieitch Oblonsky

30 yaşında olan Stiva (isminin kısaltılması) Moskova mahkemelerinden birinin başkanıdır. Görüşleri hayata bakış açısına daha uygun düştüğü için Liberalleri tutar . Bilime , sanata , politikaya ilgisi yoktur . Yakışıklı ve çapkındır . Çapkınlığının sebebi karısını artık çekici bulmamasıdır , bu nedenle de karısına acır . Çevresi tarafından sempatik bulunur ve sevilir .

1.4. Eşlerin Evlenme Sebepleri

Eserde eşlerin birbirleriyle evlenme sebepleri açık bir şekilde belirtilmemiştir . Dikkat çeken bir diğer husus ise birbirlerini sevmeden evlenmiş olmalarıdır .

1.4.1. Anna'nın Evlenme Sebepleri

Anna halasının etkisiyle Alexis ile evlenmeye karar verir . Sadece kısıtlı bulunan ipuçlarından Anna'nın kendisinden 20 yaş büyük Alexis ile evlenmesine , Alexis'in mevkisinin sebep olabileceği anlaşılmaktadır . Çünkü bu sayede rahat yaşam şartları sürecektir ve bu her genç bayan için caziptir .

1.4.2. Alexis'in Evlenme Sebepleri

Alexis , Anna ile vali olduğu sırada , Anna'nın halası sayesinde tanışır . Aralarında bir elektriklenme meydana gelir : “Çok geçmeden Alexis ile Anna arasındaki bağlantı kuvvetlenmişti , (...) .” (L.N.T. c.2 , s.489) .²⁵ Bu bağın kuvvetlenmesinde Anna'nın güzelliğinin etkili olduğu söylenebilir .

1.5. Eşlerin Evlendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu

Anna evliliğinde mutlu bir kadın değildir . Dış görünüş itibarıyla her şeye sahip , genç ve güzeldir , ama yaşamdan zevk almaz . Onun için olağan olan balolara katılmak dahi onu eğlendiremez : “Benim için daha az ve daha fazla sıkıcı balolar vardır .” (L.N.T. c.1 , s.83) .

Anna evliliğindeki mutluluk eksikliğini farklı yönde telafi etmek ister . Bu telafi şekli topluma yararlı ya da kendini oyalayacak bir alanda olabileceken bunu gerçekleştiremez :

---

²⁵ Lev Nikolai Tolstoy'un Anna Karenina isimli eserinden yapılacak bundan sonraki alıntılar , alıntının ardında (L.N.T. cilt numarası , sayfa numarası) şeklinde belirtilecektir .

“(…) , hastalara bakıyordu , o da böyle bir iş yapmak isterdi... yahut Lady Mary ata binip herkesi şaşırtıyordu , o da bunları yapmak istiyordu . Ama böyle işlere girişmesi , bunları yapması olanaksızdı .” (L.N.T. c.1 , s.113) .

Bunları kocasının mesl eki konumu nedeniyle yapamaz , çünkü Alexis Alexandrovitche yapılan her şeyin dış dünya tarafından nasıl algılanacağına fazlasıyla önem veren bir adamdır .

Kocasının görevi gereği Petersbourg sosyetesinin üç ana grubunun üyeleriyle sürekli iletişim içersindedirler . Anna bu gruplardan birisini sevmediği halde , onlarla görüşmeye kocasının meslektaşları ve tanıdıkları olduğu için katlanır : “Ama bu insanlar Anna’nın pek hoşuna gitmiyordu .” (L.N.T. c.1 , s.138) .

1.6. Wronsky ile Anna’nın Birbirlerine Karşı Tutumu

Anna ile Wronsky ilk kez tren garında karşılaşırlar . Anna Petersbourg’dan Moskova’ya kardeşi Stiva’nın evliliğindeki problemi çözmek için gelir . Yolculuğu Wronsky’nin annesi ile aynı kompartımanda yapar .

Wronsky Anna’yı ilk gördüğü andan itibaren ona duyduğu hayranlığı saklayamaz : “Wronsky gözlerini ondan ayıramıyor (...) . ” (L.N.T. c.1 , s.72) . Wronsky’nin bu davranışına gülümseyerek cevap veren Anna , genç adamın bundan cesaret bulduğunu görünce hemen bundan vazgeçer .Daha ilk karşılaşmalarıdır , ama her ikisi de birbirinin etkisi altında kalmıştır . Garda bir işçinin trenin altında kalıp ezilmesi sonucu Anna ölen kişinin karısı için yardım yapılıp yapılamayacağını alelade sorar . Bunun üzerine Wronsky Anna’nın söylediklerini önemsediyini göstermek ister : “Gar şefliğine iki yüz ruble verdiniz . Bunun nasıl kullanılacağını lütfen bildirin efendim .” (L.N.T. c.1 , s.74) .Dul kalan kadına verilmek üzere bırakır Wronsky o parayı ve böylece Anna’nın gözüne girmeyi başarır .

Anna o gün kimseyle görüşmez , yengesiyle dertleşir ve kardeşinin evliliğindeki problemi halleder . Gece bir bahane yaratan Wronsky Oblonsky’lere uğrar . Anna gelenin o olduğunu anlayınca heyecanlanır : “Garip bir neşe ve korku yüreğini yoklar .” (L.N.T. c.1 , s.87) . Onu gördüğü için mutlu olmakla beraber ona karşı hissettikleri nedeniyle endişelidir , çünkü o evli bir kadındır .

Anna Moskova'da Bobristchiffler'in balosuna katılır . Tüm güzelliğiyle dikkatler üzerine çeker . Wronsky'nin kendisine yaklaştığını fark edince ondan kaçmak için daha önce reddettiği bir dans teklifini yeniden kabul eder : “(...) Konsunsky'nin kolunu hızla kavrayarak “Öyleyse dans edelim” dedi .” (L.N.T. c.1 , s.91) . Balonun sonuna doğru ise Anna ile Wronsky dans ederler ve Anna mutluluğunu gizleyemez : “Wronsky bir şeyler söylediği zaman , Anna'nın gözleri parlıyor ve dudakları mutluluğun etkisiyle yarım açılıyordu . Bu duygusunu saklamak istiyor ama yüzünden her şey okunuyordu .” (L.N.T. c.1 , s.92) . Wronsky de aynı hisleri duyumsamaktadır . İkisinin de ayakları bu mutluluktan dolayı yerden kesilir . O gece Anna , ertesi gün için Petersburg'a evine dönme kararı alır ve bunu da topluluk arasında konuşurken , sadece Wronsky'e hitap eder gibi söyler : “(...) Wronsky'ye dönerek “Yolculuktan önce dinlenmek gerek ...” dedi .” (L.N.T. c.1 , s.95) .

Anna Moskova'ya gelmeden önce Wronsky Dolly'nin kız kardeşi Kitty ile ilgilidir . Anna'nın gelmesiyle durum Kitty'nin aleyhine değişince , Anna kendini bu durumdan sorumlu hisseder ve bu iç huzursuzluğunu yengesine (Dolly'e) açtığında hislerinin aslında farklı yönde geliştiğini anlar : “Anna bu kelimeleri söylediği zaman ne kadar haksız olduğunu anlamıştı . Sadece kendinden kuşkulananmakla kalmıyor . Wronsky'nin hatırasından o kadar heyecanlanıyordu ki (...) .” (L.N.T. c.1 , s.111) .

Petersbourg'a dönmek üzere Anna trene bindiğinde büyük bir rahatlama hisseder . Sonra baloyu ve Wronsky'i düşünür ve hissettiklerinden korktuğu için kendi kendisini kandırmaya çalışır : “Bu subay ile benim aramda herhangi bir ilgi olabilir mi ? Herkese nasılsam onunla da öyleyim ” (L.N.T. c.1 , s.113) . Tren bir istasyonda durunca Anna hava almak için dışarı çıkar ve Wronsky ile karşılaşır . Anna sürekli bu adamın kendisi için herhangi bir önem arz etmediğini telkin etse de , onu görünce sevinir : “(...) şimdi onu görünce içi gururlu bir neşeyle dolmuştu .” (L.N.T. c.1 , s.115) . İçten içe Wronsky'nin neden orada bulunduğunu bilmesine rağmen yine de sorma gereği duyar . Wronsky ise çekinmeden sebebinin ona yakın olmak için olduğunu dile getirir : “Bulduğunuz yerde olmak için oraya gittiğimi biliyorsunuz . Başka türlü yapamam zaten .” (L.N.T. c.1 , s.115) . Aldığı cevaba memnun olur Anna , ama bunun kabul edilebilir olmadığını da bilir . Birbirlerine duygularını açıkça ifade etmekten kaçınırlar bile , görüldüğü üzere davranışları , mimikleri ve üstü kapalı geçen konuşmalarıyla

bunu belli ederler . Wronsky'nin bu sözlerine olumsuz yanıt veren Anna , onun bunları unutmaması gerektiğini söyler ; ama Wronsky ısrarcı davranır . Anna kaçarcasına vagona döner . Hem mutludur , hem de bu mutluluktan ürker .

O gece Wronsky için uzun geçer , uyuyamaz ; çünkü Anna'ya karşı beslediği tutkunun kuvveti kendisine garip bir haz verir . Sabah da karısını karşılamaya gelen Alexis Alexandrovitche'i görünce bencilce düşünür : “Anna'yı sevmek hakkının kendisinden başkasına verilmemiş olduğunu düşünüyordu .” (L.N.T. c.1 , s.118) . Anna'nın ve kocasının yanına gider ve kendilerini ziyaret etmek isteğini yüzüstüce belirten Wronsky'nin amacı , Petersburg garında bir kere daha Anna'yı görmek ve düşüncesinden vazgeçmeyeceğini , ısrarlarının devam edeceğini ona hissettirmektir . Moskova'ya gitmeden önce iletişim içersinde olduğu Petersburg'un en yüksek sosyete grubuyla pek görüşmeyen Anna , Moskova'dan döndüğünden beri bu gruba katılmaya başlar; çünkü bu şekilde Wronsky'e rastlar : “Bu çevrelerde Wronsky'i görüyor ve bundan heyecanlandırıcı bir şaşkınlık duyuyordu .” (L.N.T. c.1 , s.139) . Wronsky de tıpkı Anna gibi, onu görebileceği yerlerde bulunmaya çalışır . Bu rastlaşmalarda Wronsky Anna'ya karşı olan duygularından ters tepki almasına rağmen mütemadiyen bahseder , çünkü Anna'nın verdiği tepkiler mimikleri nedeniyle caydırıcı etki gösteremez : “(...) coşkunluk gülüşünde , gözlerinde gözüküyor , ne kadar çalışsa da onu saklamaya başarılı olamıyordu .” (L.N.T. c.1 , s.139) .

Anna kendisini Wronsky'nin hareketlerinden etkilenmediği yönünde iknaya çalışır ve buna kendisini inandırmayı başarır . Ama bir akşam öyle olmadığını anlar : “Ama bir akşam genç adamı göreceğini sandığı bir eve gittiği ve onu orada bulamadığı zaman , öyle bir üzüntüye kapıldı ki bu inancı kökünden sarsıldı .” (L.N.T. c.1 , s.139) . Bu ifadeden anlaşılacağı üzere Wronsky Anna'nın hayatının merkezi haline gelmiştir , ama bu durumu Anna bir türlü kabullenmek istemez .

Yine böyle bir toplantıda Anna , Wronsky'yi Kitty konusunda onursuzca hareket ettiği için suçlar . Karşılık olarak ise Wronsky kendisinin bu duruma neden olduğunu söyleyince Anna , ona peşini bırakması gerektiğini belirtir : “Beni söylediğiniz gibi seviyorsanız rahat bırakın (...) .” (L.N.T. c.1 , s.150) . Bu sözlerinin etkili olabilmesi için de ona olan sevgisini göstermesi için bu durumu şart koşar . Wronsky'nin aşk konusundaki ısrarlı tavırları sürmeye devam eder ve Anna bunu engellemesi gerektiğini

düşünerek <<arkadaş kalma>> teklifini yapar , ama bu teklifi kabul edilmez Wronsky tarafından : “(...) bizim arkadaş olamayacağımızı , ya insanların en mutluları ya da en bedbahtları olacağımızı düşünüyorum .” (L.N.T. c.1 , s.151) . Bu sözleri söyledikten sonra Anna’yı denemek amacıyla blöf yapar . Eğer Anna kendisini gerçekten istemiyorsa bir daha karşısına çıkmayacağını söyler . Anna ise bu sözler karşısında telaşlanır ve korkar : “Sizi kovmuyorum ...” (L.N.T. c.1 , s.151) .

Bir yılın sonunda nihayet birbirlerinin olurlar . Anna’nın düşlediği aşk gerçekleşir , ama aynı zamanda onu derinden sarsar : “Bir zamanlar o kadar gururlu olan bu baş şimdi yerlere kadar eğilmişti .” (L.N.T. c.1 , s.159) . Anna’nın başını önüne eğdiren , sahip olduğu ahlaki değerlerdir . Bu ilişki gizlenmeliydi ve Anna Wronsky’e bu ilişki yüzünden her şeyini kaybettiğini belirtir : “Her şey bitti , bundan sonra senden başka kimsem olmadığını unutma .” (L.N.T. c.1 , s.159) . Eğer bu ilişki herhangi bir şekilde gün yüzüne çıkarsa herkes tarafından dışlanacağını ve böyle bir durumda tek sığınacağı kişinin Wronsky’den başkası olamayacağını bilir . Wronsky fazlasıyla değer verdiği Anna’nın endişelerini yatıştırmaya çalışır , ama başarılı olamaz : “Yaşamım demek olan bir şeyi nasıl unutulabilirim? Bu mutluluğun bir anı için ...” (L.N.T. c.1 , s.159) . Artık Anna için hayatında yeni bir sayfa açılır . Yalnız bu sayfa mutluluk verdiği oranda psikolojisini de olumsuz yönde etkiler : “Her gece aynı rüyayı görmeye başlamıştı . Her ikisini de kocası gibi görüyordu .” (L.N.T. c.1 , s.160) .

Wronsky’nin Anna ile doludizgin yaşadığı özel yaşamı hariç , sosyal yaşamında herhangi bir değişiklik olmaz .Yaşadığı aşkın herkesin bilmesine rağmen , o bu konuda kimseyle tek kelime konuşmaz .Anna’ya o kadar bağlı ve tutkundur ki terfi bile kabul etmez ondan ayrılmamak adına : “(...) , sırf alayından ve Anna’nın yakınından ayrılmamak için daha yüksek bir mevki reddettiğini (...) .” (L.N.T. c.1 , s.182) .

Wronsky’nin ailesi Anna ile olan ilişkisine karışır ve bu durum Wronsky’nin canını sıkır . Ailesinin bunun bir macera olmadığını anlamamalarından dertlidir : “Bu aşk olmasa benim için ne zevk ne de acı olmayacağını kısacası yaşam diye bir şey olmayacağını onlara anlatmak olanaksız .” (L.N.T. c.1 , s.191) . Wronsky’nin canını sıkıkan sadece ailesi de değildir üstelik . Onun yapısına tamamen ters olan yalan söylemek de onu fazlasıyla rahatsız eder . Anna’nın evli olması onu mecburen yalan söylemeye iter : “Bir sürü yalan söylemek ve herkesten kaçarak yaşamak , Wronsky’nin

yaradılışına uymuyordu .” (L.N.T. cilt 1 , s . 192) . Anna ile yaşadığı ilişkinin onu yeterince zor ve alçaltıcı duruma soktuğu için Wronsky suçluluk hisseder . Atlara ve biniciliğe meraklı olan Wronsky yarışlara katılır . Yarışlara az zaman kala Alexis’in seyahatten dönmesi , Anna ile sık görüşmelerini engeller . Anna’ya duyduğu aşk öyle kuvvetlidir ki , gözü hiçbir şeyi görmez . Yazlıkta bulunan Anna’yı tehlikelere rağmen yarışlardan önce görmeye gider ve Anna’nın hallerinden bir şeylerin ters gittiğini sezinler . Anna hamiledir ve bunu Wronsky’ye söyleyip söylememe konusunda kararsızdır : “Söylediğimin önemini anlamazsa onu bağışlamam . Böyle bir sınava sürüklemektense ona bunu söylememek daha doğru olur ” (L.N.T. c.1 , s.195) . Anna , Wronsky’nin hamile olmasını yeterince ciddiye almayacağını düşünür ve eğer durum böyle de olursa ona güvenin sarsılacağını bilir , ama ısrarlara dayanamayıp söyler . Aldığı haber Wronsky’yi şoka sokar , ama hemen kendisini toparlar ve artık harekete geçilmesi gerektiğini söyler : “Kocanızı bırakıp , hayatlarımızı birleştirerek .” (L.N.T. c.1 , s.195) . Bu sözler karşısında Anna şaşırır , çünkü varsayımları çürümüştür . Şimdi de kesin kararlar almaya çalışması hoşuna gitmez . Wronsky kocasına anlatıp , onu terk etmesi konusunda ısrar edince , kocasının neler yapabileceğini tahmin eder ve bu hususta ona bilgi vermek ihtiyacını duyar : “(...) bana böyle bir rezaleti kabul edemeyeceğini ve boşanmamıza yanaşmayacağını söyleyecek .” (L.N.T. c.1 , s.197) . Kocasını aldattığını anlattığında , kocası boşanmaya yanaşmaz ise kaçmaları gerektiği sonucuna varırlar , ama Anna Wronsky’nin <<metresi>> konumuna geleceği için bunu da kabullenmez . Anna hem hamiledir , hem de kafası her yönden karışıktır . Wronsky’nin ciddiyeti bile kendisini şaşırtır . Üstelik onun sunduğu çözüm yollarını da reddeder .

Anna yarışlara kocası yerine Betsy ile gider ve tüm yarışlar süresince gözlerini Wronsky’den ayırmaz . Wronsky atıyla birlikte bir kaza geçirir . Bu durum karşısında Anna kocası yakınında bulunmasına rağmen telaşlanır ve endişelenir . Endişelenen Anna ne kocasından , ne de çevresinden göz yaşlarının saklama gereği hissetmeyince kocası ona eve dönme teklifinde bulunur . Eve dönerken , dayanamayıp kocasına ihanetini anlatır . Oysa Wronsky’nin kocasına anlatması konusundaki ısrarlarını reddetmişti . Yarışların yapıldığı günün gecesi Wronsky ile görüşmesine rağmen , ona bir şey söylemez . Söylememesinin sebebi ise duyduğu utançtır : “Peki söylemek

istediğim halde niçin Wronsky'e bir şey çitlatmadım” Bu sorunun yanıtını sanki yüzünün kızarmasıyla veriyordu .” (L.N.T. c.1 , s.272) . Kocasına anlattığı için içi rahatlayan Anna'nın kafası hayli karışıktır . Ani bir kararla oradan uzaklaşmak ister , ama kocasının mektubu elini ayağını bağlar . Bunun üzerine Wronsky ile konuşma gereği hisseder .

Wronsky Anna'nın hamile olduğunu öğrendiğinde , ona kocasını terk etmesi konusunda baskı yapmıştır , ama daha sonra Anna'ya yaptığı ısrarları düşününce doğru yapıp yapmadığı konusunda ikilem yaşar : “Onu kocasını terk etmeye sürüklemek , yaşamını benimki ile birleştirmesini sağlamak demektir . Buna hazır mıyım ?” (L.N.T. c.1 , s.289) . Anna Wronsky için alçalmış bir kadından ziyade , namuslu bir kadındır . Hatta onu bu konuma getiren kendisi olduğu için suçluluk bile duyar . Anna onun hayatının anlamıdır , ama para ve görevi nedeniyle onun da tıpkı Anna gibi eli ayağı bağlıdır . Anna ile hayatlarını birleştirmek için yeterli maddi olanağı olsa bile , Wronsky'nin duyduğu mevkii hırsı arkadaşı Serpuhovsky'nin yaptığı tekliften sonra aklının karışmasına neden olur : “(...) senin gibi adamlar başkalarına gereklidir .” (L.N.T. c.1 , s.293) .

Anna'nın notunu alan Wronsky onunla buluşmaya gider . Anna kocasına her şeyi anlattığını söyleyince , Wronsky onun bunu yapmasını destekler : “Evet haklısın . Bu iyi oldu.” (L.N.T. c.1 , s.297) . Anna'yı haklı bulduğunu ifade etmesi , Anna için yeterli gelmez . Kafası karışık olduğu için Wronsky'nin söylediklerinin samimiyetinden emin olamaz : “Sıkılmış ve hoşlanmamış görünüyordu .” (L.N.T. c.1 , s.298) . Oysa Wronsky Anna'ya gerçekten bağlıdır ve bu bağlılık onu Anna'ya karşı samimiyetten kesinlikle uzaklaştırmaz . Wronsky , Alexis'in yazdıklarının gerçekleşmesinin imkansızlığından bahsederek , eğer boşanmayı kabul etmezse Anna'nın onu terk etmesi gerektiğini dile getirir . Anna oğlunu bırakmayacağını söyleyince ise Wronsky'nin verdiği yanıtlar , onun daha önce hissettiğini doğrular : “Anna'nın düşündüğü başına gelmişti . Her şey eskisi gibi devam edecekti .” (L.N.T. c.1 , s.300) . Burada <<eskisi gibi>> den kasıt , hayatlarında herhangi bir değişiklik olmayacağıdır .

Anna çaresizce evine döner . Karı – koca aynı evi paylaşmalarına rağmen , ayrı hayatlar yaşarlar . Alexis Anna'dan Wronsky'i görmemesi isteğinde bulunur , ama Anna bu isteğe boyun eğmez . Hamileliği nedeniyle de gergin olan Anna , umursamazca

Wronsky’i eve bile çağırma cesaretini gösterir . Anna’ya güvenip eve giden Wronsky ise kapıda Alexis ile karşılaşınca huzursuz olur : “Ne kötü bir karşılaşma” (L.N.T. c.1 , s.329) . Anna ise bu durumu önemsemez bile . Onun kafasına taktığı kendince daha önemli bir problemi vardır : “Bana senin Atina maceranı anlattı .” (L.N.T. c.1 , s.330) . İfadeden de anlaşılacağı üzere Anna’nın problemi kıskançlığıdır . Wronsky’nin hayatına dair her şeyi bilir , ama yine de kıskançlık duygularına engel olamaz . Wronsky ise bu duygudan olumsuz etkilenir : “Anna’nın son zamanlarda gittikçe sıklaşan kıskançlık buhranları onu korkutmaya başlamıştı. Böyle zamanlarda ona karşı duyduğu sevgi azalıyordu .” (L.N.T. c.1 , s.331) . Wronsky’nin olumsuz etkilenişi onun Anna’dan soğumasına yol açar . Wronsky Anna’ya her şeyi anlattığı için , kendisini kıskanmasının yersiz olduğunu düşünür ve Anna’nın davranışlarına alınır .

Anna ile Wronsky tesadüfen aynı rüyayı görürler . Wronsky rüyasını anlamlandıramazken , Anna gördüğü rüyayı kötüye işaret olarak yorumlar : “Benim öleceğim . Rüya gördüm .” (L.N.T. c.1 , s.334) . Gördüğü rüya Anna’ya göre öleceğini gösterir ve bu durumdan endişeleneceği yerde , yaşadığı hayattan kurtulacağı için sevinir . Wronsky ise Anna’nın anlattıkları doğrultusunda kendi rüyasını hatırlar ve ürker , çünkü benzer rüya görmelerine şaşırır : “Wronsky de kendi rüyasını hatırlayıp korku duymuştu .” (L.N.T. c.1 , s.335) .

Alexis Wronsky ile evlerinin kapısında karşılaştıktan sonra boşanmak için harekete geçer . Kocasının şehir dışında bulunduğu bir sırada Anna doğum yapar ve öleceği yönünde yorumladığı rüya geçek olur ; çünkü Anna doğum sonrası ölümle sonuçlanan <<gebelik humması>> adı verilen bir hastalığa yakalanır . Ölmesi beklenen Anna kocasına telgraf çeker ve gelmesini söyler . Hastalığı boyunca Wronsky Anna’yı yalnız bırakmaz , ama Alexis gelince olaylar tersine döner . Anna kocasından kendisini ve Wronsky’i affetmesini ister . Alexis her ikisini de affettikten sonra Wronsky’e artık gerek olmadıkça evlerine gelmemesini söylediğinde , Wronsky kendisini aşağılanmış hisseder ve Anna’yı sonsuza kadar kaybettiğini düşünür : “Küçümsemiş , bir yana atılmış bir insan gibiydi .” (L.N.T. c.2 , s.396) . Karısını ve hatta kendisini affetmekle Alexis’in kişilik olarak kendisinden daha üstün olduğunu kabullenir . Yaşadığı moral çöküntüsü , onun bu hisleri kaldıramamasına sebep olur ve intihar eder ; ama ölmez . Bu olay üzerine başka şehre tayinini çıkarttırır . Anna’yı son bir kez görmek ister . Anna bu

teklifi reddeder . Anna'yı kaybetmiş olmanın acısı henüz hafiflememiş olduğu için , ret cevabına sevinir : “Çok iyi oldu . Biraz gücüm kalmıştı bunu da o konuşmada kaybedecektim . İyi ki benimle konuşmak istemedi .” (L.N.T. c.2 , s.416) . Ret cevabını aldığıın ertesi günü Alexis'in boşanmaya rıza gösterdiğini öğrenince , Anna'ya duyduğu aşkla ret cevabı almış olduğunu unutarak doğru Anna'ya gider . Anna Wronsky'i görünce birden kendine gelir ve kafasının karışıklığını yenerek kararlar almaya başlar : “Böyle olması gerekir ... Yaşadığımız sürece böyle olmalı . Buna inandım artık .” (L.N.T. c.2 , s.417) . Wronsky mutluluktan uçar . İtalya'ya gidip evli bir çift gibi yaşamaya karar verirler . Anna'nın boşanmayı kabul etmeyeceğini söylemesi bile mutluluklarını bozamaz . Wronsky atamayı kabul etmez ve mesleğinden istifâ eder .

Bu kararın üzerinden bir ay geçtikten sonra Wronsky ile Anna Avrupa'ya seyahate çıkarlar. Yanlarında sadece kızları vardır . Anna çok sevdiği oğlunu babasıyla bırakır . Üç ay sonra İtalya'nın küçük bir kasabasında ev kiralarlar . Avrupa'da hayatları renksizdir . Sadece arada tanıdık birileriyle karşılaşmak hayatlarına renk katar , her ne kadar tanınmak Wronsky için bazen rahatsızlık verici olsa da : “Wronsky tanıdık birisiyle karşılaşmanın verdiği sıkıntı ile (...) .” (L.N.T. c.2 , s.442) .Tanıdıkları ile karşılaşmak sıkıntı verici olmasına karşın , yeni tanıştıkları insanlar onların ilişkilerini normal karşılarlar : “(...) karşılarındakinin hareket tarzını kabul ettiklerini ve doğru bulduklarını bile söylüyorlardı .” (L.N.T. c.2 , s.444) . Anna da tıpkı Wronsky gibi tanıdık birisiyle karşılaşmaktan tedirgin olur .

İlk zamanlar Anna için zor geçer . Alexis'e haksızlık yaptığı düşüncesi onu kendisini cezalandırma isteğine sürükler , ama çok geçmeden hissettiklerinin o yönde olmadığını anlar. Wronsky ile mutludur , yalnız kendisini ona yetersiz bulur ve bu yüzden endişelenir : “onun yanında kendisini önemsiz bir insan olarak görüyor , ama bunu ona açıklamaktan çekiniyordu .” (L.N.T. c.2 , s.447) .

Anna'nın mutluluğuna karşın , Wronsky için durum can sıkıcı olmaya başlar . Önceleri Anna ile yaşadığı ilişkinin mutluluğuna varan Wronsky , daha sonraları bu mutluluğun kendisini doyurmadığını fark eder : “ İsteklerini gerçekleştirmiş olmasının kendisine beklediği mutluluğun binde birini bile vermemiş olduğunu görmüştü .” (L.N.T. c.2 , s.448) . Artık çalışmadığı için sahip olduğu boş vakitleri

değerlendirmekte zorlanır . Bu vakitleri doldurmak için uğraşlar arar : “(...) önce politikaya , sonra yeni kitaplara ve en sonunda da resim yapmaya meraklandı .” (L.N.T. c.2 , s.448) . Resme merak sarınca Anna'nın bir resmini bile yapar ve daha sonra İtalya'da bulunan bir Rus ressamın varlığından haberleri olunca , Wronsky'nin ilgi alanına uygunluğu nedeniyle ressamı ziyarete giderler . Hatta ressama Anna'nın bir portresini yapması için teklifte bulunurlar . Ressam resmi yapmaya başlayınca Wronsky kendisinin yaptığından memnun kalmaz , yani ressamın yaptığı portrenin yanında kendisinin yaptığını basit bulur , ama bunu açıkça dile getirmeden resim yapmayı bırakır . Uğraşını kaybeden Wronsky yeniden can sıkıntısı hissetmeye başlar ve bu Anna'ya da yansır . En sonunda Rusya'ya dönme kararı alırlar .

Petersbourg'a döndüklerinde Wronsky için değil , ama Anna için üzücü günler başlar . Wronsky bunun farkındadır ve Anna için elinden geldiğince durumu hafifletme girişimlerinde bulunur . Böyle davranmasına sebep , Anna'ya duyduğu aşkın yanı sıra onu karısı gibi benimsemiş olmasıdır ve bu düşüncesini ailesine de açıklar :

“Wronsky , Anna ile aralarındaki ilişkiye bir evlilik gibi baktığını , boşanma gerçekleşince onunla evleneceğini ama o zamana kadar da Anna'yı karısı gibi gördüğünü söyledi ve kardeşinden bunarlı annesine bildirmesini istedi .” (L.N.T. c.2 , s . 508) .

Wronsky bununla da kalmayıp yengesi Varya'dan Anna'ya yardımcı olmasını ister , ama yengesinin “Hayır , onu düştüğü yerden kaldıramam .” (L.N.T. c.2 , s . 511) cevabını alır . Yengesi kendince haklı sebepler öne sürmesine rağmen Wronsky aldığı cevap karşısında yıkılır .

Anna ise Wronsky'nin duyarlılığına karşın , içinde bulunduğu ve toplumca kınanan duruma kayıtsız davranır . Onun için sadece kendi problemleri önem taşır . Halbuki Wronsky de onun problemleriyle uğraşmaktadır , ama Anna bunu görmezden gelir . Anna için birinci derecede önemli olan problemi oğlunu görmemesidir . Anna'nın durumundan kaynaklanan problemlere duyarsız davranışları ise Wronsky için bir başka sıkıntıdır :

“Wronsky'i çok üzen dış çatışmalara karşı anlayış gösterecek ince ruhlu olduğuna göre bunlara kendisi de üzülecek yerde ancak kendi dertlerini belli etmeye çalışır , başka hiçbir şeye aldırılmaz görünüyordu .” (L.N.T. c. 2 , s . 511) .

Petersbourg'a döndüklerinden beri Anna'nın davranışları tamamen değişir . Oğlunu görmek istemesine ret cevabı alınca , kendisine haksızlık edildiği düşüncesiyle öfkelenir ve bu cevaba aldırılmayarak oğlunu görmeye gider . Bu ziyaretten ise Wronsky'e bahsetmez . Üstelik Wronsky'nin artık kendisini sevmediğini düşünür : “Ya Wronsky onu sevmiyorsa?” (L.N.T. c.2 , s . 520) . Bu düşüncesini haklı çıkaracak kendince sebepler de bulur . Toplumdan dışlanmış olmasına rağmen , kendini zorla kabul ettirmek çabasına da giren Anna , bunu gerçekleştirmek için operaya gitme kararı alınca Wronsky'nin tepkisiyle karşılaşır : “Niye gidemeyeceğinizi siz de biliyorsunuz ?” (L.N.T. c.2 , s . 524) . Wronsky Anna'nın orada yaşayabileceklerini az çok tahmin ettiği için , gitmesini istemez . Gitmekte kararlı olan Anna'yı sözlerine kulak asmadığı için yalnız gönderir , ama sonra onun yalnız gitmesini içine sindiremez ve arkasından o da gider . Nitekim Wronsky'nin tahmin ettiği olur ve Anna hakarete uğrar : “Bayan Karenina'ya hakaret etmiş .” (L.N.T. c.2 , s . 529) . Anna ise bu durumdan Wronsky'i sorumlu tutar : “ Bu duruma düşmemi önlemeliydin . Beni sevmiş olsaydım böyle davranmazdın .” (L.N.T. c. 2 , s . 531) . Oysa Wronsky onun üzülmemesi için onu engellemeye çalışmıştır , çünkü Anna onun için değerlidir .

Yaşanan bu tatsız olaydan sonra Petersbourg'dan ayrılıp Wronsky'nin malikanesine giderler . Wronsky kendisini oyalamak amacıyla bir hastane yaptırmaya başlar . Orada daha mutludur Anna , ama Wronsky için aynı şeyi söylemek mümkün değildir . Wronsky içindeki sıkıntısını ise Anna'nın yengesi ziyarete geldiğinde , sadece onunla paylaşabilir , çünkü Anna ile sıkıntılı olduğu konuyu Anna'nın tepkileri nedeniyle konuşamaz : “Bundan Anna'ya söz etmek istedim ama sinirlendi . Anlamak istemiyor , (...) .” (L.N.T. c.2 , s . 611) . Wronsky'nin sıkıntısı Anna'nın resmi olarak boşanmamış olmasından kaynaklanır . Bu nedenle kızları kendisinin değil Alexis'in çocuğu olarak görülür ve Wronsky bu durumdan rahatsızdır . İleride bir varisinin olamayacağı düşüncesindedir bu yüzden : “ Ne benim ismimi taşıyacak , ne de benim varisim olacak . (...) , ne kadar çocuğumuz olursa olsun aramızda bir bağ olmayacak . Hepsi Karenin sayılacak (...) .” (L.N.T. c.2 , s . 611) . Dolly'e bu düşüncelerini dile getirdikten sonra , ondan bu konuyla ilgili Anna ile konuşması hususunda yardım ister . Anna'yı çok sevdiği ve onu kınamadığını göstermek için gelen Dolly'nin omuzlarına böylelikle büyük bir sorumluluk biner .

Dolly aynı gece Anna ile bu konuda konuşmaya çalışır . Ona Wronsky'nin düşüncelerini aktarır . Wronsky'nin çocuğuna soyadını verememekten ve ileride olacak çocukları için endişelendiğini kendi cümleleriyle dile getirir . Anna ise yeniden bir çocuk doğurmayacağını ve bunun sebebini açık yüreklilikle ifade eder : “Ben onun karısı değilim . Beni sevdiği sürece yanında tutar . Onun sevgisini kaybetmemem gerek . Bunu nasıl sağlayabilirim , (...) .” (L.N.T. c.2 , s . 624) .Üstelik boşansa bile çok düşkün olduğu oğlunun kendisine verilmeyeceğini bildiğini ve diğer olan veya olabilecek çocuklarına içinde bulunduğu durum nedeniyle haksızlık edeceği düşüncesinde olduğunu da söyler . Boşanmanın kendisine yarar sağlayacağına inanmadığı için konuyu kapatır . Dolly'nin yanından ayrıldıktan sonra Anna sinirlerini yatıştırmak amacıyla morfin alır ve Wronsky'e gergin olduğunu belli etmemek için yatak odasına geç gider . Anlaşılacağı üzere Anna Wronsky'nin iddia ettiği gibi bu konuyu önemsemezlik etmez . Boşanma konusunu en az Wronsky kadar düşünür , ama sonucun çaresizliğini bildiği için içinden herhangi bir çaba harcamak gelmez .

Uzun süre malikanede görünüş itibariyle mükemmel bir hayat yaşarlar , ama işin içyüzü bambaşkadır . Özellikle de yanlarında bulunan misafirler gittikten sonra , yaşadıkları hayatın dayanılmazlığını daha çok fark ederler . Anna kendisini tamamen okumaya verir . Okuduğu konular genellikle Wronsky'nin ilgi alanlarına dairdir . Bunu Wronsky'nin kendisine olan sevgisini , hayranlığını kaybetmemek adına yapar . Wronsky ise Anna'nın bu çabasını hem takdir eder , hem de bu çabaların kendisini boğduğunu düşünür : “Zaman geçtikçe ve Wronsky , Anna'nın bu çabaları içinde kımıldayamaz hale geldiğini görünce onlardan kaçmak için olmasa bile özgürlüğünü hissedebilmek için isyan etmeyi arzular gibi olmuştu .” (L.N.T. c.2 , s . 630) . Bir erkek olarak özgür davranmak ister , ama Anna onu kaybetmemek adına, onu fazlasıyla sıkboğaz eder .

Wronsky Anna'nın sıkıcı davranışlarından biraz olsun yakasını sıyrabilmek için sosyal ilişkiler kurmaya çalışır . Kasninsky eyaletinde yapılan seçimlere katılır . Bu seçimler nedeniyle bir süre ayrı kalırlar . Bu ayrılık Anna'yı düşünmeye sevk eder . Wronsky'nin kendisini sevmediği düşüncesi Anna'yı hırçınlaştırır . Ayrı kaldıkları süre içerisinde Anna , bu hırçınlığın Wronsky'i kendisinden uzaklaştırdığını fark eder : “(...) , Anna her ayrılışlarında aynı kavgaların tekrar edilmiş olmasının Wronsky'i

kendisine bağlayacak yerde soğuttuğunu anlamış (...) .” (L.N.T. c.2 , s . 652) . Anna'nın bütün derdi bir gün terk edilmekten korkmasıdır . Ona göre bunu engellemenin iki yolu vardır . Güzelliği , çekiciliği ve boşanması. Dolly kendisine boşanma konusunu açtığında buna karşı çıkan Anna , Wronsky'i kendisine bağlamak için bunu ciddi ciddi düşünmeye başlar : “(...) başvuracağı başka bir çare daha vardı. Bu da boşanmak ve Wronsky ile evlenmekti . Bunu düşünmeye başladı .” (L.N.T. c.2 , s . 652) . Terk edilmek korkusunun Wronsky'i sıkboğaz ettiğinin farkındadır , ama farklı davranmak da elinden gelmez . Üstelik bu korkuyu aklından koalamak , yoğunlaşıp fazla düşünmemek için ilaç kullanır (morfin) .

Wronsky , Anna'nın kızlarının hasta olduğunu bildirdiği mektubu okuyunca eve döner . Anna , Wronsky'nin kızının hastalığına inanmayıp , şüphelendiğini sezdiğini belirtince , Wronsky “(...) haksızlık ediyorsun” (L.N.T. c.2 , s . 655) diyerek savunmaya geçer . Anna için mesleğini ve tüm alışkanlıklarını bir kenara iten , yani yaşamını tamamen değiştiren Wronsky , Anna'nın bunları bildiği halde bu şekilde davranmasına içerlediğini belli eder . Bunun üzerine Anna boşanma konusundaki fikrini iletir : “Ona mektup yazacağım . Böyle yaşamaya devam edemeyeceğimi anlıyorum ... .” (L.N.T. c.2 , s .655 - 656) .

Birlikte Moskova'ya dönerler . Üç aydan beri Moskova'da bulunmalarına rağmen , Anna sadece ve sadece Dolly ile görüşür . Moskova'ya gelmeden önce kocasına boşanma isteğini belirten bir mektup yazar , ama Alexis herhangi bir cevap vermez . Zaman geçirmek için Anna kendisine uğraşlar edinir . Bir çocuk kitabı yazmaya ve bir kız çocuğunun eğitimiyle ilgilenmeye başlar : “Anna Arcadievnaya şu İngiliz çocuğunun öğrenimi için harcadığı enerjinin (...) .” (L.N.T. c.2 , s.687) . Tüm uğraşlarına rağmen Wronsky'nin kendisini sevmediğini düşünmekten kendini alıkoyamaz . Bu nedenle o kadar tedirgindir ki , kendine kendini ispatlama çabasına girer : “Öteki erkekleri bu kadar etkilediğim halde , Wronsky bana neden böyle soğuk davranıyor !” (L.N.T. c.2 , s .692) . Görüldüğü üzere kendi kendine hala güzel , hala etkileyici olduğunu kanıtlamak için diğer erkekleri kullanır , ama Wronsky'nin neden uzaklaştığı sorusunu kendisine sormayı hiç düşünmez .

Kavgaları sürekli Anna çıkarır . Özellikle düşmüş bir kadın olarak , kendisinin hiçbir şeye hakkı olmadığını , buna karşın Wronsky'nin özgür bir erkek olarak tüm

haklara sahip olduğunu kavgalarda ima etmesi , Wronsky'nin kendisine acımasına sebep olur : “Anna'nın umutsuzluğunu görüp üzülmüştü .” (L.N.T. c.2 , s.694) . Anna'nın gözyaşlarına dayanamayan Wronsky , bu üzüntüsünü belli etmekten çekinmez . Anna ile Wronsky arasındaki anlaşmazlıkların temelinde içinde buldukları durumun üzerlerinde yarattığı etki yatar . Anna'nın Wronsky'i kıskanması ise buna eklenir : “(...) demek başka kadınlarla ilgileniyordu . Anna bu yüzden kıskançlığa başlamıştı .” (L.N.T. c.2 , s.726) . Oysa Wronsky'nin ilgilendiği başka bir kadın yoktur , bu sadece Anna tarafından varsayılan bir durumdur . Anna yaşadığı her olumsuzluktan Wronsky'i sorumlu tutar . Dolayısıyla Anna'nın düşünceleri psikolojisini bozar ve olur olmadık bir nedenden sürekli tartışma , kavga ortamı doğar : “Aralarındaki anlaşmazlığın böylesine önemsiz bir şeyden çıkmış olması inanılır şey değildi (...) .” (L.N.T. c.2 , s.726) . Olaylara duygusal açıdan değil de , mantıklı yaklaştığında ise Wronsky'e haksızlık ettiğini kabullenir .

Barışı sağlamak için Moskova'dan ayrılıp köye gitme düşüncesini Wronsky'e açtığında aldığı cevap sonucu geliştirdiği düşünce Anna'yı yeniden hırçınlaştırır : “(...) , öbür gün anneme gideceğim .” (L.N.T. c.2 , s.729) . Anna , Wronsky'nin annesinin , oğlunu Prenses Sorakin ile evlendirme isteğinde olduğunu bildiğinden barışçı tavırları hemen değişir . Wronsky'i namussuzluk , yalancılık ile suçlayınca , Wronsky'nin verdiği “Her şeyin bir sınırı var!” (L.N.T. c.2 , s.731) yanıtı , Anna'nın kafasındaki kendisini sevmediği şüphesini doğrular .

Anna odadan ayrılıp yalnız kaldığında yeniden düşüncelere dalar . Yalnız bu düşünceler barışmak için değil , ipleri koparmak içindir . Wronsky'den ayrılmayı planlarken aklına ölmek gelir : “Ölmek istiyordu . Evet her şeyi ölüm çözümlenebilecekti .” (L.N.T. c.2 , s.731) . Tam bu düşüncelerdeyken Wronsky gelir . Wronsky'nin gözyaşlarını fark eden Anna , bu düşüncelerini terk eder . Böylelikle barışırlar , lakin bu barış uzun sürmez . Moskova'dan ayrılmak için hazırlıklara başlanır , ama Wronsky'nin hem annesine gidecek olması , hem de Stiva'dan gelen telgrafı Anna'dan saklaması , yine gergin bir ortamın doğmasına neden olur . Bunun üzerine Wronsky'nin uzun zamandır değindiği başka çocuk sahibi olma istemi yeniden gündeme gelince yeni bir tartışma zemini oluşur , çünkü Anna bu istemi kendine göre çıkarımlar üretir : “Çocuk sorunu ne zaman açılrsa Anna sinirlenir , tedirgin olurdu .

Wronsky'nin çocuk sevgisini yanlış yorumlar , onun kendi güzelliğini yeterli bulmadığı için çocuk istediğini düşünürdü .” (L.N.T. c.2 , s.734) . Wronsky her ne kadar kendisini yanlış anladığını anlatmaya çalışsa bile , Anna onun sözlerine kulak asmaz . İlişkilerinde birbirlerine olan güven duyguları zayıflamıştır artık . Tartışma yeniden Anna'nın kıskançlığına gelince , Anna Wronsky'nin annesi için saygısızca sözler sarf eder . Üstelik artık barışamayacakları kanaatine de varır : “Barışmalarının imkansız olduğunu anlatmak istiyordu . “ (L.N.T. c.2 , s.735) . Wronsky ise Anna'nın kontrolsüz davranışları karşısında artık pes eder , çünkü ne yaptıysa Anna'nın davranışları düzelmemiştir : “ Suç bende değil (...) . Acı çekmek istiyorsa çeksin .” (L.N.T. c.2 , s.736) .

Bu son tartışmaları diğerlerine göre daha uzun sürer ve Anna başının ağrıdığını söylemesine rağmen sevgilisinin eve geldiğinde kendini görmeye gelmezse , aralarındaki her şeyin bitmiş olacağına karar verir . Nitekim Wronsky onu görmeye gitmez , ama bu Anna'nın sandığı sebepten değil , onu rahat bırakıp dinlenmesini sağlamak içindir . Bu iyi niyetli davranış Anna'ya yeniden ölmeyi düşündürür : “Ölüm , gözünün önünde bütün açıklığıyla beliriyordu . Wronsky'nin kalbini yeniden kazandıracak ve ona gereken cezayı verecek tek araç ölümdü .” (L.N.T. c.2 , s.737) . Bu ifade Anna'nın psikolojisinin tamamen çöktüğünü gösterir , çünkü kendi yaşamı pahasına intiharı Wronsky'nin acı çekmesi için bir <<araç>> olarak kullanacaktır . Bunları yalnızken düşünen Anna , kendisiyle bir başına kalmaktan korkar ve soluğu Wronsky'nin yanında alır . Wronsky'nin uyduğunu görünce , ilaç alarak uykuya dalar ve kızına hamileyken gördüğü rüyanın aynısını görür . Ertesi gün aralarında geçeni unutmak ister ve barışmak için Wronsky'nin yanına gideceği sırada , Wronsky'e Bayan Sorakin'in ir paket getirdiğini görür . Bunun üzerine düşündükleri yeniden canlanır beyinde . Wronsky'e ters tepkide bulununca , Wronsky “ Bu durum dayanılamayacak bir hal aldı ...” (L.N.T. c.2 , s.739) diye isyan eder . Bu isyan karşısında Anna onu tehdit eder . Wronsky evden ayrılınca bu sefer gerçekten her şeyin bittiğini düşünür .

Anna buna izin vermek niyetinde değildir . Ona bir mektup yazar ve umutsuzca beklemeye başlar : “Onbeş dakika sonra gelecek , onbeş dakika sonra ! “ (L.N.T. c.2 , s.741) . Sınırları iyice gergin olduğu için dışarı çıkar . Yolda yeniden

düşüncelere dalar ve ölümden başka çare göremez : “Ölümü eskisi gibi bunca açıklığı ve korkunçluğu içinde görmüyor , hatta kaçınılmaz bir şey olduğunu da düşünüyordu .” (L.N.T. c.2 , s.743) . Dolly’e gider . Dolly ile boşanma konusunu konuşurlar ve Anna artık bunu umursamadığını ifade eder . Dolly ise her şeyin düzeleceğine dair onu teselli etmeye çalışır . Dolly’e çok güvendiği halde Wronsky ile aralarının açık olduğunu anlatmaz . Anna ruh halinin biraz olsun düzeleceğini umut ederek Dolly’i ziyaret eder , ama durum tam aksi gelişir . Eve döner VE Wronsky’nin geç geleceğini öğrenir . İntikam hissi duyar . Wronsky’den intikam almak için önce onun yanına , yani annesinin evine gitmeye karar verir . Üstelik artık geri de dönmeyecektir : “ Bir daha geri dönememek azmindeydi .” (L.N.T. c.2 , s.749) . Yolda ilişkilerini gözden geçirir ve Wronsky’nin hevesinin geçtiği kanaatine varır . Bununla da yetinmeyip kendisiyle yüzleşir : “Ben onun beni durmadan sevmesini isteyen bir metres olarak kaldıkça davranışları karşısında öfkelenmeye ve onun da canını sıkmaya mahkumum .” (L.N.T. c.2 , s.750) . Her ne kadar Wronsky kendisini karısı gibi benimsemiş , onu her şeyin üstünde tutmuş olursa olsun , o kendisini onun metresi gibi hissetmekten kendini kurtaramaz . Bunda toplum nedeniyle yaşadığı bunalım etkilidir . İçinde bulunduğu ruh halini tüm çıplaklığıyla görür . İstasyona geldiğinde ise Wronsky ile karşılaşacaklarını düşünür ve farkında olmadan bu karşılaşmadan ürker .

İlk istasyonda trenden iner Anna . Orada bulunan bir hamala Wronsky’nin oraya gelip gelmediğini sorar ve aldığı “ Biraz önce buradaydı adamları . Prenses Sorakin ve kızını karşılamak için gelmişler .” (L.N.T. c.2 , s.755) cevabı onu hazin sona yaklaştırır . Anna için bu hayatına son verme kararı aldırın cümledir ve kendisini trenin altına atarak intihar eder . Yaşadıkları ve girdiği bunalım onu intihar etmeye sürüklemiştir .

Anna’nın ölümünün üzerinden iki ay geçer . O sırada Rusya ve Osmanlı Devleti savaş halindedir ve yapacak başka hiçbir şeyi kalmayan Wronsky , gönüllü olarak savaşa gider : “(...) ünlü kont Wronsky de bu trenle gidiyor .” (L.N.T. c.2 , s.760) . Anna’nın ölümünden sonra içine kapanır . Ailesi bile bu içe kapanıklık halinden endişe duyarak onu yalnız bırakamazlar . Bu ölüm onu kızını Karenin’e verecek kadar derinden sarsar . Acısı tazeyken kızını vermeyi kabul eder , ama sonraları buna pişman

olur : “Önceleri , oğlum her şeyi kabul ediyordu . Ama şimdi öz çocuğunu bir yabancıya verdiği için üzülüyor .” (L.N.T. c.2 , s.766) .

Wronsky'nin annesinin yönlendirmesiyle onunla konuşmaya giden bir tanıdıklarına , Wronsky'nin söylediği sözler ise dikkat çekicidir : “İyi ki hayatımı verecek bir şey buldum . Çünkü hayatımdan sadece bıkkınlık duymuyorum , aynı zamanda nefret de ediyorum .” (L.N.T. c.2 , s.768) . Wronsky yaşamla tüm bağlarını kopardığını ve umutsuz olduğunu belli eder böylelikle . Kurduğu yanlış ilişkinin doğurduğu acı sonuçlar onun kendi hayatından nefret ettirir . Savaşa gitmeyi bir çözüm olarak görür , çünkü savaşta ölme ihtimali vardır

1.7. Aldatma Sırasında ve Sonrasında Eşlerin Birbirlerine Karşı Tutumu

1.7.1. Eşlerin Aldatma Sırasında Birbirlerine Karşı Tutumu

Anna Moskova'dan Petersbourg'a döndüğü vakit , Wronsky ile yaşadıklarının etkisiyle kocasında daha önce görüp de fark etmediği olumsuzluklar dikkatini çeker : “Bu soğuk yüzü görür görmez , “Tanrım kulaklarını neden bu kadar uzun” diye düşündü .” (L.N.T. c.1 , s.116) .Üstelik bununla da kalmayıp kocasına karşı riyakar davrandığını düşünerek canı sıkılır . Kocasını ise onu gördüğüne memnun olduğunu belirtir , ama karısının soğukluğu karşısında alınır : “Benim duygularıma demek böyle yanıt veriyorsun...” (L.N.T. c.1 , s.117) . Bu sitem üzerine Wronsky yanlarına gelir ve kendini belli eder , fakat bu durum Alexis'in hoşuna gitmez . Onu umursamadığını göstermek niyetiyle karısıyla konuşmaya başlar ve eşine duyduğu sevgiyi anlatmaya çalışır . Anna ise kocasının bu sözlerini önemsemeyen şekilde cevap verir : “Sevgiden o kadar çok söz ediyorsun ki , değerini bilemiyorum onun” (L.N.T. c.1 , s.119) .

Alexis Alexandrovitche bakanlıktaki görevi nedeniyle sosyal bir adamdır . Mensubu oldukları sosyetenin önemli şahsiyetlerinden birisi olan Kontes Lydie hayırseverlik işleriyle fazlasıyla ilgilidir ve Alexis'in yakın dostlarından . Anna'yı karşılamak için evde bulunan Kontes bu işlerden bahsedince Anna , bu tür işlerin kendisine artık saçma geldiğini anlar : “Bütün bunlara eskiden boyun eğiyordum , şimdi neden sinirleniyorum acaba ?” (L.N.T. c.1 , s.121) .Kocasının yüzünden hayırseverlik işlerine ilgi gösteren

Anna , şimdi bunları <<gülünç>> bulur . Wronsky’i tanımadan önce bu tür aktiviteler onun hayatındaki boşluğu doldurmak ve onu oyalamak için varolan uğraşlar arasındaydı , ama Wronsky’yi tanıyınca bu uğraşların kendisi için anlamsızlığı ortaya çıkar .

Wronsky ile aralarında geçeni kocasına anlatmayı düşünen Anna , sonra bundan vazgeçer; çünkü daha öncede buna benzer bir durumla karşı karşıya kalmıştır ve kocasına bunu anlatmıştır . Kocasını ise bunun normal olduğunu vurgulamıştır : “(...) , bunu kocasına anlatınca , Anna gibi bir kadının bu çeşit olaylarla karşılaşmasının tabii olduğunu , (...) .” (L.N.T. c.1 , s.121 – 122) . Alexis karısına belki değer verir , ama sosyete de genç ve güzel kadınlar etrafında her zaman böyle kur yapan erkeklerin bulunacağını da bilir . Bu nedenle de karısına yaklaşmaya çalışan bir erkeği kıskanmak şöyle dursun , önemsemez bile .

Petersbourg’daki normal hayatına geri dönen Anna olanları eskisi kadar düşünmez . Kocasını ise olanlardan habersiz karısının dönüşüne duyduğu sevinci belli etmeye çalışır : “Yalnızlığım sona erdi sonunda . Tek başına yemek yemek ne kadar sıkıcı anlayamazsın” (L.N.T. c.1 , s.122) . O akşam odalarına çekildiklerinde Anna Moskova’da olanları Wronsky’ye değinmeden anlatır . Oblonsky’nin eşini aldatmasını kocası hoş karşılamaz ve bu huyu karısı tarafından takdir edilir : “Bu sözleri ile akrabalığımı bile , verdiği hükümlerin doğruluğunu etkilemeyeceğini göstermek istiyordu . Kocasında beğendiği yanlardan birisi de buydu .” (L.N.T. c.1 , s.123) . Alexis’in doğrularından taviz vermez hiç kimse için .

Alexis Alexandrovitche yatmadan önce mutlaka okuyan bir adamdır . Genelde de zaten yoğundur . Pek nadir evde bulunur . O okurken karısıyla ilgilenemeyeceği için , onun canının sıkılacağını düşünür : “Demek bu akşam bir yere gitmek istemedin . Yazık canın sıkılacak .” (L.N.T. c.1 , s.124) . Alexis evde de sürekli meşguldür ve bu nedenle de karısı bazen onsuz dışarı çıkar ve bu sosyete toplantılarına katılır . Ama evde kaldığında da zaten kocasının işlerinin olduğunu bildiğinden , onu yalnız bırakmasına alışmıştır .

Moskova’dan döndüğünden beri içindeki huzursuzluğu dindirmeye çalışan Anna , kocasının iyi yönlerini düşünür : “Bu adam kendi alanında iyi , namuslu ve ilgi çekici bir insan” (L.N.T. c.1 , s.124) . Böylelikle kocasının kendisine hoş görünmesini

sağlar , halbuki kocasını öyle görmez . Düşüncelerini bu yönde sürdürerek kocasını Wronsky'e tercih ettiği için kendine haklı sebepler üretir . Kendisini kandırır .

Anna sosyal statüsü gereği Petersbourg sosyetesinin üç önemli grubunun üyeleriyle görüşür . Nitekim artık bu gruplar bile ona farklı görünmeye başlar : “Kendisinin de bu insanların da ikiyüzlü davrandığını düşünüyordu .” (L.N.T. c.1 , s.138) .

Bir sosyete toplantısına sonradan katılan Alexis , Anna ile Wronsky'nin derin bir sohbe daldıklarını görür , fakat ilgisizce davranır . Eve yalnız dönen Alexis için karısının yanında bir erkeği görmesi doğaldı , ama çevrenin ilgisini çeken bu yakınlık konusunda karısını uyardırmayı düşünür . Kıskançlık gibi bir davranışı karısının hak etmediğini bildiği için Karenin karısını kıskanmaz : “Böyle bir duygunun karısına karşı bir hakaret olacağını düşünürdü .” (L.N.T. c.1 , s.153) . Sonra birdenbire karısının bir gün bir başkasını sevebilme fikrine kapılır . Bu fikir karısını kıskanmayan bir adamın güvensizliğini gösterir . Karısının bir başkasını sevebileceği düşüncesi onun kendi içinde çelişkiye düşmesine neden olur . Bir taraftan bu konuyu karısıyla konuşmak ister , diğer taraftan da bunun yersiz olduğu kanısına varır : “Ne oldu sanki ? Onunla konuşması kötü mü ? Sosyete kadınları bu çeşit konuşmalar yaparlar .” (L.N.T. c.1 , s.153) . Yaşadığı bu çelişki bir anda bir şüpheye dönüşür : “ Herkes şaşırdığına göre bunda bir bit yeniği olmalı .” (L.N.T. c.1 , s.154) . Karısının psikolojisini analiz etmeye çalışır , ama işlerinin önemini bahane ederek bunu düşünmek istemez ve en sonunda da karısıyla konuşmaya karar verir . Konuşacağı şeyleri de dört ana başlık altında söylemeyi tasarlar : “Kendisine şunları açıklamalıyım : 1- Başkalarının düşüncelerinin önemi . 2- Evliliğin dini anlamı . 3- Çocuğunun başına gelebilecek felaketler . 4- Kendi başına gelebilecek felaketler .” (L.N.T. c.1 , s.154) . Konuların sıralanışına dikkat edilecek olursa Anna son plana itilmiş , dış dünyanın böyle bir yakınlaşmaya vereceği tepkiler ise ön plana alınmıştır . Alexis için çevresi ve düşünceleri karısından daha önemlidir.

Anna eve gelince Alexis onunla konuşmaya çalışır . Anna ise konunun ne olduğunu tahmin ettiği için , kocasının söylediklerini anlamıyormuş gibi davranır , ama Alexis onu tanıdığından bunu fark eder : “Öyle neşeli ve saf bir şekilde bakıyordu ki , onu tanımayan birisi olsaydı , sesinde ve tavrında bir yapaylık olduğunu anlayamazdı . Ama kocası onu tanıyordu...” (L.N.T. c.1 , s.155) . Karısına yaptığı açıklamalarda her ne

kadar onu kıskanmadığını belirtse de , onu kaybetme korkusu taşıdığı belli olur . Eşine Wronsky ile yakınlaşması sonucunda ne gibi olumsuzluklar yaşayabileceği konusunda uyarılarda bulunurken sevgisini de hissettirmeye çalışır , ama Anna buna inanmaz : “Acaba bunun ne demek olduğunu biliyor mu?Sevebilir mi? Aşktan söz edildiğini duymamış olsaydı böyle bir şey olduğundan haberi bile olmazdı .” (L.N.T. c.1 , s.157) . Anna’nın sergilediği tavırlar nedeniyle yanılmış olabileceği aklına gelen Alexis , eğer yanılıyorsa diye karısından af dilemeyi de ihmal etmez .

Bu konuşmanın gerçekleştiği gecedен sonra evlilik hayatları tıpkı Anna’nın tavırları gibi değişir . Evliliklerindeki değişiklik dışarıdan gözlemlendiğinde gözle görülebilir nitelikte değildir . Anna’nın yapmacık ve yalanlarla dolu davranışları ise o gecedен itibaren artarak devam eder . Alexis ise bu konuda ne kadar düşünürse düşünsün kendisini zayıf hisseder : “Alexis , bu konuda tamamen güçsüzdü .” (L.N.T. c.1 , s.158) . Alexis aralarındaki sorunu çözmeye çalışsa dahi , karısının hareketleri bunu engeller . Bu şekilde bir yıl geçirirler.

Wronsky konusunda karısıyla yüzleşmekten korktuğu için ona soğuk davranır . Ruhunda barındırdığı kuşkulara rağmen karısını başkalarına karşı korumaktan da geri kalmaz : “Alexis Karenin karısının her türlü kuşkudan uzak bir kadın olduğunu söyleyerek kontesin sözünü kesmişti .” (L.N.T. c.1 , s.206) .Böyle davranarak bir anlamda kendi onurunu da kurtarır . Alexis işlerinin yoğunluğundan karısını ve oğlunu yazlık eve gönderir . Kendisi de fırsat buldukça yanlarına uğrar . At yarışlarının yapılacağı gün de eskisine nazaran daha soğuk davrandığı karısını ziyarete gelir . Karısını ziyaret etmesinin asıl sebebi ise , evin gereksinimlerini karşılayabilmesi için ona para bırakmaktır . Yalnız bu ziyaretlerde bile eşiyle baş başa kalmaktan kaçınır : “(...) , karısıyla karşılaştığı zaman üçüncü bir şahsın yanında bulunmasını sağlayacak biçimde hareket ediyordu .” (L.N.T. c.1 , s.208) . Anna için ise kocasının gelmesi korku yaratır . Aralarında sürekli samimiyetten uzak yapay konuşmalar geçer ve Anna gerçekte öyle hissetmediği halde kocasıyla ilgilenir görünür : “Sağlığın nasıl ?” (L.N.T. c.1 , s.209) .Hatta kendisinin bile yalan söylemesinden kocasını sorumlu tutar : “Her şeyi biliyor ama yine de sakın sakın konuşuyor . Wronsky’i öldürse hakkında daha iyi düşünürdüm . Ama onun yaptığı görünüşü kurtarmak .” (L.N.T. c.1 , s.211) . Alexis Anna’ya göre evliliklerinin dış dünyaya iyi yansımaları sağlamak adına hem kendisi

yalan söyler , hem de her şeyi bildiği halde yüzleşmeyerek onun ikiyüzlü davranmasına neden olur.

Yarışlara ayrı ayrı giderler , ama Alexis yarışlarla ilgilenmeyip karısını adeta göz hapsinde tutar . Karısının da tıpkı kendisi gibi yarışlarla ilgilenmediği kanısına varır . O karısını , karısı ise Wronsky'yi izler : “Seyrettiği insandan başka dünyada hiçbir şeye önem vermediği belliydi.” (L.N.T. c.1 , s.213) . Anna kocasının kendisini izlediğinin farkındadır , ama bunu önemsemez . Wronsky attan düştüğünde ise aşırı tepki verir . Kocasının gözünden Anna'nın hareketleri kaçmaz ve ona gitmeyi teklif eder , ama Anna ilk önce kabul etmez . Wronsky'nin geçirdiği kaza sonucu yaralanmış olabileceği düşüncesi Anna'yı hareketlerini kontrol etmekte başarısız kılar . Alexis ise bunu fark eder ve çevrenin dikkatini toplamamak adına onun önüne geçer :

“Alexis Alexandrovitch onun sadece ağladığını fark etmekle kalmadı. Hıçkırıklarını da tutamadığını gördü . Önüne geçerek başkalarının Anna'nın ağladığını görmelerini engellemek istedi .” (L.N.T. c.1 , s.215) .

Kocasının üçüncü kez eve gitme teklifini Anna çaresizce kabul eder . Eve dönerken Alexis konuşmaktan özellikle kaçındığı konuyu açar . Karısına yarışta sergilediği tavrın yanlış olduğunu ve çevrenin bu davranışları nasıl anlamlandıracağı konusunda düşüncelerini söyleyince , Anna dayanamaz ve gerçeği anlatır : “Onu seviyorum , metresiyim . Sizden hoşlanmıyorum , tiksiniyorum , korkuyorum . Bana ne isterseniz yapın .” (L.N.T. c.1 , s.217) . Sadece gerçeği açıklama kalmaz , kocasına hissettikleri hakkında da sert sözler söyler ve kocası ne yaparsa yapsın bu hissettiklerinin değişmeyeceğini de ekler. Alexis duyduklarına pek şaşırmas , çünkü her ne kadar aksinin olabileceği umudunu taşısa bile , şüphelerinde haklı olduğunun bilincindedir uzun zamandır . Sadece Anna'yı hala karısı olduğu için onun onurunu koruması gerektiğini hatırlatır : “Dış görünüşün uygun olmasını istiyorum . Şerefimi koruyacak önlemleri alıp , bunlardan seni haberdar edinceye kadar .” (L.N.T. c.1 , s.217) .

1.7.2. Eşlerin Aldatma Belgelendikten Sonra Birbirlerine Karşı Tutumu

Tüm gerçeği öğrendikten sonra Petersburg'a dönen Alexis , yolda kendisini yiyip bitiren şüphelerden kurtulduğu için rahatlamış hisseder . Sekiz yıllık evliliği paylaştığı ve oğlunun annesi olan kadına duyduğu öfkeyi yenemez : “Kaybolmuş şerefsiz dinsiz bir kadındır bu .” (L.N.T. c.1 , s.265) .Sekiz yıl önce yaptığı evliliğin yanlış olduğu ve bu yüzden suçlu olmadığı kanaatine varır . Dikkat çeken ise bencilce davranmasıdır . Ne karısını , ne de oğlunu düşünür . Onun için önemli olan sadece kendisidir : “Anna'nın başına gelecek olanları düşünmediği gibi oğlunun başına geleceklerle de ilgilenmemeye başlamıştı . Onun için önemli olan şey içine batmış olduğu çirkeften lekelenmeden çıkabilmektir .” (L.N.T. c.1 , s.265) .Bu durumdan zarar almadan kurtulmanın yollarını tek tek gözden geçirir . Düello her ne kadar toplum tarafından çözümleyici olarak kabul edilse de , bu fikir ona pek yakın gelmez , çünkü korkar . Üstelik suçsuz olduğu halde kendisi ölebilir ve o bunu hak etmediğini düşünür : “Peki ben yaralanır ya da ölürsem ? Bu daha olası zaten o zaman ne olacak ? Hiçbir suçu olmayan bir insan , yani ben kurban edilmiş olmayacak mıyım?” (L.N.T. c.1 , s.266) .Korkusu yüzünden düellodan vazgeçince bir diğer olasılık olan boşanmayı gözden geçirir . Kendisini yenilmiş konumuna getireceği için cazip gelmeyen boşanma fikri , karısını da cezalandırmayacaktır . Karısının ceza alması için mahkemeye sunacağı delillerin ise düşmanlarının işine yarayacaktır :

“Delilleri bulsa bile bunları açığa vurmak karısından çok kendisi için zararlı olacaktı . Kendisi hakkında kötü şeyler düşüneceklerdi . Düşmanları da bu fırsattan yararlanarak onun durumunu sarsmaya çalışacaklardı .” (L.N.T. c.1 , s.267) .

Tüm bunların yanı sıra karısının bu olaydan kesinlikle kazançlı çıkmasını istemez . Ayrı yaşamayı da düşünen Alexis , bunun da çözümleyici olmadığına kanaat getirir . En sonunda Wronsky ile ilişkiyi kesmesi şartıyla karısıyla aynı evde yaşamaya karar verir . Bu karar hem kendisine hiçbir şekilde zararlı olmaz, hem de Anna'nın acı çekmesini sağlar : “Açıkça söyleyemediği halde , karısının bu işlemiş olduğu yanlışlık yüzünden üzüntü çekmesini istiyordu .” (L.N.T. c.1 , s.267) . Dinen de verdiği kararın uygunluğunun farkına varır . Böylelikle hem Anna'ya , hem de kendisine bir şans daha

vermiş olur . Anna'ya kendisini düzeltmesi için , kendisine de içindeki umudun yok olmaması için şans tanır : “Zaman geçince eski bağlarımız yeniden kurulabilir .” (L.N.T. c.1 , s.268) .

Bu kararı yazlıktan Petersbourg'a dönerken alır Alexis ve Petersbourg'a vardığında da ilk işi karısına mektupla kararını bildirmek olur . Mektupta kararının uygulanması için emrivaki ifadelerde bulunmaktan da kaçınmaz : “İsteklerime uygun hareket etmenize çok önem verdiğimi unutmayın .” (L.N.T. c.1 , s.269) .Vermiş olduğu karar Alexis'i bir nebze de olsa rahatlatır ve o işlerine yeniden eğilme fırsatı bulur .

Anna ise kocasına her şeyi anlattıktan sonra yine eskisi gibi yalansız , riyasız davranabileceği için mutlu olur . Yalnız yine de ihanetinin utancını duyumsamaktan kurtulamaz : “Onursuzluğunu bütün derinliği ile duyuyordu .” (L.N.T. c.1 , s.272) . Kocasına anlatması için ısrar eden Wronsky' e bile bu sebepten tek kelime etmez . Eşinin ihaneti öğrendikten sonra harekete geçmiş olabileceği ve ihaneti gün yüzüne çıkınca sevgilisinin kendisinden uzaklaşacağı düşünceleri Anna'nın aklına tek tutunacak dalı olan oğlunu alıp kaçma fikrini getirir . Seyahat hazırlıklarına başladığı sırada eşinin mektubu gelir . Mektubu defalarca okuyan Anna sekiz yıllık evliliğini kendine göre değerlendirmeye başlar : “Onu sevmek için elimden geleni yapmadım mı? (...) Ama bir an geldi kendimi aldatmaya devam edemedim .” (L.N.T. c.1 , s.277) . Eşiyle sevmeden evlenmiş ve onu sevmek için çabalaşmıştır , ama kocasını basit ve değersiz bir adam olarak algıladığından bunda başarılı olamaz . Okuduğu mektuptan kocasının kendisini oğlu ile tehdit etmeye çalıştığını da anlar : “Sizin ve oğlunuzun başına gelecekleri düşünmelisiniz”(…) Bu sözü beni korkutmak için söylemiş olmalı (...) benim çocuğuma karşı duyduğum duygudan kuşkulandırmaktadır .” (L.N.T. c.1 , s.277) . Ruh hali tamamen alt üst , kafası fazlasıyla karışık olan Anna , yapması gerekenler konusunda sağlıklı kararlar veremeyeceğinin farkına varır ve seyahati iptal eder . Önce Wronsky ile konuşması gerektiğine inanır .

Anna kocasının yazdıklarına itaat eder ve Petersbourg'a evine döner . Alexis onu ilk gördüğünde , ona acıdığını fark eder . Anna kocasının konuşmaktan kaçındığını anlayınca , konuya kendisi girer ve eşine durumunda herhangi bir değişiklik yapmayacağını , yani Wronsky ile ilişkisini noktalamayacağını açıkça dile getirir . Alexis ise verdiği karardan dönmeyeceğini öfkeli bir şekilde anlatır : “Onunla

buluşmamanızı istiyorum kısaca .” (L.N.T. c.1 , s.303) . Alexis’in kararı uygulanır ; karı – koca aynı evde yaşamayı sürdürürler , ama Anna da söylediğini yapar . Wronsky ile buluşmaya devam eder . Alexis buluştuklarından haberdardır , ama içinde hala yerini koruyan bir umut vardır : “ (...) , bu tutkunun da bütün tutkular gibi bir gün geçeceğini ve bu işten ismi kirlenmeden çıkacağına inanıyordu .” (L.N.T. c.1 , s.326) . Anna’nın da tıpkı Alexis gibi , durumunun kendi istekleri doğrultusunda düzeleceği hususunda inançları bulunur .

Anna hamile olduğu için kocasının Wronsky ile buluşmamaları konusundaki isteklerini göz ardı edecek kadar gergindir . Üstelik kocasını hiçe sayarak Wronsky’i evlerine çağırarak kadar ileri gider . Ama Anna’nın psikolojisi o kadar bozuktur ki , tehlikelere rağmen eve çağırdığı Wronsky’e bile bağırır : “(...) Bir saat ... iki saat can çekişerek seni bekliyorum . Hayır yapmamalıyım . Seninle kavga etmemeliyim .” (L.N.T. c.1 , s.329) . Wronsky eve geldiğinde Alexis ile kapıda karşılaşırlar . Anna ile bu durumu konuştuklarında ise Anna kocasının davranışını insafsızca yargılar : “Onun yerinde olsam , kendim gibi bir kadını şimdiye kadar kaç kere öldürmüştüm (...) Evet insan değil bir makinedir o ..” (L.N.T. c.1 , s.333) . Bu ifadeden anlaşılacağı üzere Anna kocasını değil , aslında kocasının davranışlarının ardına sığınarak kendisini yargılar , ama bunun farkında değildir .

Alexis ise Wronsky ile karşılaşmalarından sonra , onun eve gelemsine öfkelenip , boşanmak için harekete geçer . Bu kararı kolay vermez , ama aldığı kararı uygulamaya geçmekte de gecikmez . Mahkemeye delil olarak sunmak üzere karısının mektuplarını zorla alır : “Anna’nın elini itip , en önemli kağıtlarını içine koyduğunu bildiği küçük çantayı yakaladı. Anna çantayı almak istedi . Alexis onu kaba bir şekilde itti .” (L.N.T. c.1 , s.336) . Anna ile tartışırlar ve Alexis karısına karşı sitemkar ve ağır konuşur : “Peki kocanızın ekmeğini yerken çocuğunuzu ve ekmeğini yediğiniz adamı aşığınız için bırakmak basit bir hareket değil mi ?” (L.N.T. c.1 , s.337) . Bu tartışmada Alexis ilk defa çektiği acıları dile getirince , Anna kendisini onun yerine koymaya çalışır : “(...) onun ne duyduğunu anlamaya çalışmış ve ona acımıştı .” (L.N.T. c.1 , s.338) . Alexis karısına açıkça boşanmak ve oğlunu ona bırakmamak niyetinde olduğunu belirterek avukata gider . Avukatla yaptığı görüşme sonucu kararsız kalır ve kesin fikrini kendisine iletteceğini söyler . Kararsızlığının nedeni ise Alexis’in

dini inançlarıdır : “Ama avukatın önerdiği durum şekli din bakımından uygun düşmüyordu .” (L.N.T. c.1 , s.342) . Avukatla görüştüktan sonra işleri nedeniyle Moskova’ya gider ve orada Anna’nın kardeşi Stiva ile karşılaşır . Stiva kendisini evlerindeki toplantıya davet etmek için otele gittiğinde Alexis neden toplantıya katılmak istemediğini açıklar : “Aramızdaki bağlar ortadan kalkmak üzere olduğunu ve kalkması gerektiği için sizin evinizde yemek yiyemeyeceğimi anlatmak istemiştim .” (L.N.T. c.1 , s.352) . Stiva eniştesine kesin kararını vermeden Dolly ile bir kez bu konuda konuşması gerektiğine onu ikna etmeye çalışır . Zoraki bir şekilde toplantıya katılan Alexis , karısının ihanetini sezinleyen diğer konukların iğneli sözleriyle karşı karşıya kalır : “Karısı için . Bir erkek gibi hareket etti . Adamı çağırıp öldürmüş .” (L.N.T. c.1 , s.366) . Bu iğnelemeler özellikle de Alexis’in kaçındığı düello bahsinde yapılıır ve rahatsız olduğu için bu konudaki fikirlerini yansıtıcı yanıtlar vermez .

Dolly ile Alexis Anna ve ihaneti hakkında konuşurlar . Alexis her şeyi anlatır Dolly’ye , ama Anna’ya duyduğu sevgi nedeniyle Dolly duyduklarına inanamaz : “Anna ve günah ... Bu iki şeyi birbirine yaklaştıramıyorum . İnanamıyorum buna .” (L.N.T. c.1 , s.367) . Alexis bir çıkmazdadır . Karısı ile ilgili şüphelerinin doğrulanması , onu başka şüphelere sürükler ve bunu Dolly ile konuşurken açıkça dile getirir : “Oğlumdan nefret ediyor ve onun benim çocuğum olmadığını düşünüyorum , (...) .” (L.N.T. c.1 , s.369) . Dolly Alexis’i Anna’yı bağışlaması konusunda ikna etmeye çalışır , çünkü eğer boşanırlarsa Anna’nın hayatının mahvolacağını bilir : “Onu mahvetmemelisiniz .” (L.N.T. c.1 , s.369) . Hatta dindar olduğunu bildiği için Alexis’i bu konuda iknaya çalışırken dini inançları bile kullanmaktan çekinmez . Alexis ise artık bu konuda kararını değiştirmeyeceğini ifade eder : “Evet kesin olarak karar verdim . Benim için yapacak başka bir şey yoktur .” (L.N.T. c.1 , s.368) .

Alexis’in boşanma kararı karısından gelen telgrafla ertelenir . Doğum yapan Anna <<gebelik humması>> diye adlandırılan ve yüksek ihtimalle ölümle sonuçlanan bir hastalığa yakalanır . Karısının telgrafta yazdıklarına inanamaz ve bunun bir oyun olduğunu düşünür : “Bunun bir düzen olduğundan hiç şüphe yoktu , ilk bakışta anlaşılıyordu bu .” (L.N.T. c.2 , s.390) . Bunun aksini de aklına getiren Alexis , Petersburg’a gidip gerçeği öğrenmeye karar verir ve Anna’nın söylemediğini anlar .

Karısını kendini bilmez bire halde görür . Anna ise sadece ölmeden önce kocası tarafından affedilmeyi diler , çünkü öleceğini bilir : “Ben unutacağım , o affedecek .” (L.N.T. c.2 , s.392) . Bu sözleri Alexis’in orada bulunduğunu bilmeden dile getirdiği için kocası onun sözlerinin içtenliğine inanır . Alexis Anna’nın yanına yaklaştığında ise , Anna yaptığı hatanın pişmanlığını dile getirir . Karısının bu sözleri Alexis’i üzeceği yerde , onu mutlu eder , çünkü birini bağışlamanın yüceliğini duyumsar : “İçi bağışlama duygusuyla dolmuştu .” (L.N.T. c.2 , s.394) . Anna kocasının sadece kendisini değil , orada bulunan Wronsky’i de affetmesini sağlar . Lakin bunu yaparken kocasını yüceltip , Wronsky’i yerer : “Ellerini çek . Ona bak ! O bir azizdir .” (L.N.T. c.2 , s.394) . Alexis Wronsky’i de tıpkı karısını bağışladığı gibi bağışlar . Anna bir ara doktorları umutlandırmış olsa bile , hastalığından kurtulamaz . Bu sırada Wronsky nasıl olduğunu öğrenmek için sürekli Kareninler’e gelir . Wronsky’i affeden Alexis , ona şartlar ne olursa olsun Anna’yı bırakmayacağını açıkça anlatır : “Beni çamura bulayabilir , herkesin gözünde en gülünç durumlara düşürebilirsiniz . Ne yaparsanız yapıp onu bırakmayacağım .” (L.N.T. c.2 , s.395) . Bu şartlar altında da onun eskisi kadar evlerine gelmesinin uygun olmayacağını da belirtir .

Alexis karısını ve aşığını affetmiş olmaktan mutludur . Bu sayede bütün üzüntülerini unuttur . Çektiği acıları ardında bırakınca psikolojisi düzelen Alexis , başka sorumluluklarına zaman ayırmaya başlar : “Oğluya eskisinden daha fazla ilgileniyordu . Yeni doğan bebek için yalnız acıma değil , sevgi de duyuyordu .” (L.N.T. c.2 , s.399) . Anna ile Wronsky’nin bebeğine acıması Anna’nın yakalandığı hastalıktan kurtulamayıp öleceği düşüncesinden kaynaklanır . Bu düşüncesinde yanıldığını da çok geçmeden anlar . Anna yaşama geri döner . Anna için de durum farksızdır . Öleceğini düşündüğü için kocasının affına sığınır , ama bu gerçekleşmeyince de kocasına karşı ürkek , çekingen davranır : “(...)Anna’nın kendisinden korkmaya başladığını , yüzüne doğrudan doğruya bakamayacak kadar çekingen bir şekilde davrandığını (...)” (L.N.T. c.2 , s.400) . Alexis bunun farkında olmasına rağmen karısının üstüne pek düşmez .

Anna’nın hastalığı sırasında Alexis ile yaptığı görüşmeden fazlasıyla etkilenen Wronsky intihara teşebbüs eder , ama ölmez ; ölümden kıl payı kurtulur .Yaptığının duyulması sonucu Wronsky’nin bir arkadaşı onun başka bir şehre tayinini ister . Prenses

Tverskoy (Betsy) bunu bildirmek için Anna'ya gelir ve en azından vedalaşmaları konusunda onu ikna etmeye çalışır . Anna ise bunu reddeder . Alexis bu konuşmaya kulak misafiri olur ve bunu fark eden Anna telaşlanır : “Kocasını görünce ne yapacağını bilemedi .” (L.N.T. c.2 , s.402) . Alexis ise bir şey duymamış gibi hareket eder , ama Anna kocasının her şeyi duyduğunu bildiği için açık davranır “Sizden hiçbir şey saklamak istemiyorum .” (L.N.T. c.2 , s.403) diyerek , kocasının yanında Wronsky ile görüşmek istemediğini yineler . Karısının bu hareketi karşısında Alexis sevinir : “Bana güvendiğiniz için teşekkür ederim (...) Kararınız beni memnun etti .” (L.N.T. c.2 , s.404) . Bu ifadeden karısının asabiyetini anlar ve bu durum karşısında kendi içinde yaşadıklarını analiz etmeye çalışır : “Başkalarının düşündükleri, karısının kendisinden nefret edişi , ruhsal durumuna karşı çıkan ve onu sürükleyen hayat gücü o gün her zamankinden daha açık bir şekilde görünmüşlerdi ona .” (L.N.T. c.2 , s.406) .

Anna'nın içinde bulunduğu durumu bir çözüme kavuşturmak amacıyla kardeşini ziyaret eden Stephane , ona moral vermeye çalışır : “Hayata küsmemelisin . Bunun zor olduğunu biliyorum ama ...” (L.N.T. c.2 , s . 408) . Anna kardeşine kocasına karşı olan hislerinden ve yaşadığı umutsuzluktan söz edince , Oblonsky eniştesi ile görüşüp , onu boşanmaya ikna etmeye karar verir . Alexis'in yanına gider . Tam konuşmaya başlayacağı sırada , eniştesi ona kendisinin de benzer düşüncelerde olduğunu gösteren bir mektup uzatır ve okumasını söyler . Alexis'in karısına yazdığı mektupta , Anna'ya onu rahatlatmak için ne yapabileceğini sorar : “Size huzur verecek olan şeyin ne olduğunu bana lütfen söyleyin . İsteğinize uyacak , ona göre davranacağım .” (L.N.T. c.2 , s . 411) . Stiva eniştesinin içinde yaşadıklarını mektubu okuyunca anlar ve en az kardeşine üzüldüğü kadar eniştesine de üzülür , ama yine de ona boşanmaktan başka çaresinin olmadığını belirtir . Önceleri sadece kendi prestijini ön planda tutan Alexis , Stiva'nın <<boşanma>> sözleri karşısında oğlunun ve eşinin boşanmadan nasıl etkileneceğini düşünür . Oğlunu annesine <<üvey evlat>> geçeceği için vermek istemez . Oğluluyla ilgili düşüncesi bu yöndedir , ama Anna için fikir yürüttüğünde durum bambaşka bir boyut alır : “Evlendikten bir iki yıl sonra bu adam onu atacak . Ya da başka bir bağlantı kurmak zorunda kalacak .” (L.N.T. c.2 , s . 413) . Görüldüğü üzere Anna'nın iyileşmesinden sonra evlilikleri hem Alexis, hem de Anna için çekilmez ,

hatta katlanılması zor bir hal alır . Üstelik her ikisinin de kafası oldukça karışıktır . Bir karar alınması gerekmektedir , ama bu kararı almak için içinde bulunulan şartlar uygun değildir .

Alexis bu görüşmeden sonra karısını azat eder etmesine , ama çevresindeki tüm insanların gözünde ondan beklenilenin tersini yaptığı için küçük düştüğünün de bilincindedir : “ (...), şimdi herkesin küçük gördüğü ve alay ettiği bir insan haline gelmişti .” (L.N.T. c.2 , s.487) .Yaşadığı her şey Alexis’in tüm kadınlara karşı nefret beslemesine sebep olur . Tek samimi olduğu Kontes Lidia İvanovna ile bile iletişimini aksatır . Kontes ise buna izin vermez ve Alexis’e dostça yaklaşarak kendisini hatırlatınca , Alexis ona içini döker . Kontes kendisine ev işlerinde yardımcı olabileceği teklifini o sıralar Petersburg’da yayılan <<mistik cereyan>>ın (L.N.T. c.2 , s.490) etkisiyle sunar ve Alexis de bu teklifi kendisini çaresiz hissettiği için kabul eder . İşlere hemen girişen Kontes , Alexis’in yükünü hafifletir . Oğlu Seryoza ile ilgili problemi de , annesinin öldüğü söylenerek çözüme kavuşturulur . Böylelikle Alexis oğlunun soru dolu bakışlarından kurtulmuş olur . Ama işin iç yüzü Alexis’in düşündüğü gibi değildir . Kontes bir din kardeşine yardım eder gibi görünmesine rağmen , bu yardımın altında başka sebep vardır . Alexis’e aşiktir ve bu yardım sayesinde hem ona daha yakın olur , hem de onun gözünün önünde olduğu için onu etkileyeceği düşüncesi hakimdir .

Anna ile Wronsky’nin Petersburg’a geldiklerini duyan Kontes , Anna’nın Alexis ile karşılaşmalarını da engellemek ister . Oysa Anna kocasına kendisini hatırlatmak niyetinde değildir . Kontes’in düşüncelerinden habersiz oğlunu görmek için izin ister : “Alexis’in yerine size başvurmamın sebebi bu iyi kalpli insana kendimi yeniden hatırlatmamak ve acı çektirmemek için . (...)Seryoza’nın bana gelmesine izin verebilir misiniz?”(L.N.T. c.2 , s.494) . Kontes , Alexis’e Anna’nın isteğinden söz edince , Alexis her şeyi zaten affetmiş olduğu için , eşini oğlunu görmesinden mahrum etmeyeceğini söyler : “(...); onu çocuğuna karşı duyduğu sevgiden yoksun bırakmam .” (L.N.T. c.2 , s.501) . Bu düşüncesinden , Kontes’in Seryoza annesini ölü bildiği için bu durumdan olumsuz etkileneceğini söylemesi üzerine vazgeçer .

Karısının kendisini aldatması ve terk etmesi sonucu , Alexis için her şeyin üstünde tuttuğu mesleğinde artık bir ilerleme söz konusu değildir . İşin kötü yanı ise kendisinin bunu fark etmeyerek çalışmalarına devam etmesidir : “Onun her söylediğini ve teklif

ettiğini sanki eskiden beri bilinen ve işe yaramayan bir şey gibi görüyorlardı .” (L.N.T. c.2 , s.497) .

Anna çocuğunu görmek istemesine ret cevabı alır , ama buna aldırmayarak oğlunun doğum gününde onu görmeye gider . Hizmetçilerin tüm yardımlarına rağmen kocasına yakalanır . Yine de davranışından bir anne olarak pişmanlık duymaz : “Kocasına baktığı zaman gözlerinde , oğlunu elinden almış olan bu adama karşı duyduğu nefret ve kıskançlık kendisini belli etmişti .” (L.N.T. c.2 , s.519) .

Anna kocasıyla bu şekilde karşı karşıya geldikten sonra sevgilisi ile Petersburg’dan ayrılır. Wronsky’nin sahip olduğu malikanede yaşarlar uzun süre . Wronsky Anna’yı bir türlü boşanması için ikna edemez . Zaman geçtikçe Anna’nın içine çöreklenen terk edilme endişesi , Anna’yı Alexis’e boşanma ile ilgili mektup yazmaya sevk eder . Mektubu yazdıktan sonra ise Wronsky ile Moskova’ya gider . Anna üç aydır Moskova’dadır , ama eşinden mektubuna herhangi bir cevap almaz . Kız kardeşinin durumuna içten üzülen Stiva bu işi bir çözüme kavuşturabileceğine inanarak Alexis’e gider . Stiva boşanma için Alexis’i ikna etmeye çalışır ,ama Alexis umursamaz davranır : “Anna Arcadievnâ’nın hayatı beni ilgilendirmez .” (L.N.T. c.2 , s.711) . Böyle davranmasına sebep olarak ise Anna’nın kendisine oğlunu yanına alırsa , boşanmanın olmayacağına dair sunduğu teklif doğrultusunda verdiği sözü gösterir ve bir dindar olarak verdiği sözü bozmanın doğru olup olmadığına karar veremediğini açıklar : “Mümkün olan her şeyi yapacağıma söz verdim . Ama şimdi söz verdiklerimin yapılmasının mümkün olup olmadığını düşünüyorum .” (L.N.T. c.2 , s.712) . Stiva’nın ısrarlarına dayanamayınca ise tekrar düşünceğini , ama bunun için danışması gerektiğini belirtir .

Stiva , Betsy ile görüştüğünde Alexis ile arasında geçen konuşmadan bahsedince , korkunç bir gerçeği öğrenir : “Ünlü falcı Landu’yu biliyor musunuz ? Delinin biridir . Ama kardeşinizin geleceği onun elindedir .” (L.N.T. c.2 , s.718) . Betsy’nin belirttiği gibi Anna ile Alexis arasındaki boşanmanın gerçekleşmesi gerektiği ya da gerekmediği Alexis tarafından bir falcıya danışılacaktır ; yani Anna’nın kaderini bir falcının kehanetleri belirleyecektir . Hatta Kontes Lidia’nın fazlasıyla etkisinde bulunan Alexis , bu etki nedeniyle tüm yaşantısını ,evindeki işleri bile Landu’ya danışarak yürütmeye başlamıştır : “ Alexis Alexandrovitch’in evinde her şey bu adama danışılarak

yapılıyor .” (L.N.T. c.2 , s.719) . Nitekim Betsy haklı çıkar . Alexis bu konuyu Landu’ya danışır ve Stiva’ya boşanacağı konusunda bir mektup yazar .

Alexis , Anna’nın toplum tarafından nasıl bir tepki aldığını ve bu nedenle neler yaşadığını az çok bilir . Anna’nın yaşadığı her şey onun psikolojisini o denli kötü etkilemiştir ki sonunda intihar ederek hayatına bir son verir ve tüm yaşanmışlıklara bir nokta koyar . Karısının ölümüne Alexis pek üzülmez . Boşanmamış oldukları için Anna’nın kızı resmen kendi çocuğu sayıldığı için onu kendi yanına alır . Wronsky da hayata küsmüş olduğu için buna karşı çıkmaz : “Kız çocuğunu aldı . (...)Kocası için Anna’nın ölümü bütün güçlükleri ortadan kaldırmış oldu elbet .” (L.N.T. c.2 , s.766) .

1.8. Aldatan Kadına Toplumun Bakış Açısı

Genç yaşta halasının etkisiyle kendisinden yaşça büyük ve şimdi de bakanlıkta önemli bir göreve sahip Alexis ile evlenir . Kocasının statüsü gereği sürekli yüksek tabakadan ve sosyeteden insanlarla iletişim içersindedir . Mesleği Alexis’in faal ve sosyal olmasını gerekli kılar ve Anna da bu duruma ister istemez ayak uydurmak zorunda kalır . Her ne kadar toplantılara ve davetlere katılmak Anna için sıkıcı olsa bile buna katlanmak zorundadır : “Benim için daha az ve daha fazla sıkıcı balolar vardır .” (L.N.T. c.1 , s.83) .

Karenin ailesi Petersburg’da yaşarlar . Herkesçe normal bir evlilikleri vardır . Ancak onları çok iyi tanıyan insanlar bazı olumsuzlukları fark edebilirler , ki bunu fark eden kişilerden birisi de Anna’nın yengesi Dolly’dır : “(...), Kareninler’in , Petersburg’daki ev yaşamları onun pek hoşuna gitmemiştir . Yalancı ve yapmacık bir şey bulmuştu bu yaşamda .” (L.N.T. c.1 , s.76) . Evliliklerinin iç yüzü aslında görüldüğü gibi değildir . Anna evliliğinde aradığı sevgiyi bulamamıştır ve bu mutsuzluğu da beraberinde getirir . Kocasını sevmek ve mutlu olmak için çabalar , ama kocasının işleri ve yoğunluğu nedeniyle yalnız kalmasının yanı sıra kendisine takındığı olumsuz davranışları bu sevginin doğmasını engellemiştir : “Beni her an aşağıladığını ve bundan hoşlandığını kimse bilmiyor , (...) Onu sevmek için elimden geleni yapmadım mı?” (L.N.T. c.1 , s.277) . Anna kocasını sevmeyi başaramayınca , kaderine

boyun eğer ve tüm sevgisini kendini adarcasına oğluna verir . Taa ki kardeşi Stiva'nın evliliğindeki problemi çözmek amacıyla Moskova'ya gidene kadar . Moskova'ya gittiğinde Kont Wronsky ile karşılaşınca , Anna'nın hayatı tamamıyla değişime uğrar .

İlk karşılaşmalarından itibaren Anna için tehlike çanları çalmaya başlar , çünkü konttan fazlasıyla etkilenir . Üstelik bu karşılıksız da değildir . Bunu fark eden Anna Petersbourg'a çabuk döner . Yalnız umduğu gibi Wronsky'den kurtulamaz , çünkü Wronsky onun peşinden Petersbourg'a gelir .

Anna Petersbourg'da üç sosyete grubunun toplantılarına katılır genellikle . Bu üç sosyete grubuyla iletişimde olmasının temel nedeni kocasının statüsüdür . Anna bu gruplara sadece mecbur olduğu için katılır . Moskova'dan döndüğünden beri ise daha önce pek sık görüşmediği insanlarla sadece Wronsky ile karşılaşmak için görüşmeye başlar : “ (...), en yüksek sosyetenin insanlarıyla düşüp kalkıyordu . Bu çevrelerde , Wronsky'i görüyor ve bundan heyecanlandırıcı bir şaşkınlık duyuyordu .” (L.N.T. c.1 , s.139) . Anna'nın bu davranışları ise çevresinin gözünden kaçmaz ve hemen hakkında dedikodular yapılmaya başlanır : “Moskova'dan döndükten sonra Anna çok değişti .”(L.N.T. c.1 , s.146) . Çevresi Anna'nın davranışlarındaki değişikliğin Wronsky nedeniyle olduğunun da farkındadır . Üstelik bu konuyu kendi aralarında konuşurken kendilerince yorumlar yapmaktan da geri durmazlar : “(...)gölgesi olan kadınların sonu pek iyi olmaz .”(L.N.T. c.1 , s.146) . Bu ifadeye göre , bu grup Anna'nın sonunu çoktan çizmiştir . Anna eninde sonunda kötü olacaktır . Bu grup toplumun ufak , ama etkileyici bir tabakasıdır ve bu grubun görüşleri toplumun Anna'yı nasıl gördüğünü gözler önüne serer. Yapılan yorumlar bu şekilde olumsuzlukları teşkil ederken , grupta Anna'yı seven insanlar da yok değildir , ki bu kişiler onun hakkında böyle şeylerin konuşulmasını da istemezler : “Çok tatlı ve iyi bir insandır o . Herkes peşinden geliyorsa onun suçu mu bu ?” (L.N.T. c.1 , s.146) . Alexis'e göre sosyete toplantılarında genç ve güzel bayanlara erkekler tarafından kur yapılması doğaldır . Anna daha önce de toplantılarda bu tür kur yapan erkeklerle karşı karşıya kalmıştır , ama Alexis Wronsky'nin karısına yaklaşım tarzında bir başkalık sezer : “Herkes şaşırıldığına göre bunda bir bit yeniği olmalı .” (L.N.T. c.1 , s.154) . Bu bakış açısı toplantıda bulunan insanların tepkilerinden kaynaklanır . Alexis için önemli olan çevrenin olayları nasıl yorumlayacağıdır ; bu yüzden karısıyla konuşmaya karar

verir , ki bu tür konuşmayı daha önce hiç yapmamıştır , çünkü karısını kıskanmayan bir adamdır ; ona göre eşini kıskanması, eşine bir hakaret olacaktır : “Kıskançlığın aşağılık bir duygu olduğunu düşündüğümü ve kendimi buna bırakmadığımı bilirsin .” (L.N.T. c.1, s.156) . Karısıyla konuşurken de sürekli toplumun bakış açısının kendisi için ön planda olduğundan ve böyle bir durum var ise , eşinin başına gelebileceklerden bahseder : “Başkalarının hareketlerine verecekleri anlamları düşünmen için seni uyarmak istiyorum . Bu akşam kont Wronsky ile baş başa konuşman , herkesin dikkatini üzerine çekti .” (L.N.T. c.1 , s.156) .

Anna’daki değişiklik çevre tarafından olumsuz nitelendirilirken , Wronsky açısından durum tamamen zıt yöndedir : “Bu insanlar , bir genç kıızı , yada evli olmayan bir kadını seven bir erkeği gülünç nitelendirebilirlerdi . Ama evli bir kadını seven ve onu baştan çıkarmak için tehlikeye atılan bir adamı gülünç bulamazlardı .” (L.N.T. c.1, s.140) . Fark edildiği üzere Wronsky’nin <<evli bir bayanı baştan çıkarması>> çevresi tarafından kınanmaz . Davranışın kendisi aslında değerler aykırıdır , ama o , normal davranıyormuş gibi destek görür , yargılanmaz . Aynı çevre ise Anna’nın evliliğinde her şeye sahip , mutlu bir kadının davranışlarının değişmesini hoş karşılamaz .

Aldatma gerçekleşikten sonra Anna , ilk önce kendisini ahlaki değerleri nedeniyle , daha sonra ise yaptığı toplum tarafından nasıl değerlendirileceğini bilmesi nedeniyle <<düşmüş bir kadın>> olarak görür ve bu elinde olmadan hareketlerine yansır : “(...)Anna başını eğiyordu . Bir zamanlar o kadar gururlu olan bu baş şimdi yerlere kadar eğilmişti .” (L.N.T. c.1, s.159) . Anna bir taraftan aşkının mutluluğunu yaşarken , diğer taraftan da yaptığından tiksinti ve korku duyar , çünkü o kuvvetli bağlarla bir başka adama bağlıdır , yani evlidir . Bu nedenle de yaşadıkları aşk kendilerini ne kadar mutlu etse de gizli kalmak zorundadır : “Arkadaşlarına aşk macerasından bir tek kelime bile çıtlatmıyordu .” (L.N.T. c.1 , s.181) . Onların bu gizli tutma çabaları ne yazık ki sonuçsuz kalır . Şehirdeki herkes Anna ile Wronsky’nin aralarındaki aşktan haberdardır . Zamanında Anna’yı kıskanan kadınlar için , Anna’nın düştüğü durum bir mutluluk kaynağı bile olur : “Anna’nın namusluluğundan her an söz edilmesini kıskanan genç kadınların çoğu , işlerin bu yola dökülmesinden memnun olmuşlardı .” (L.N.T. c.1 , s.181) . Buna karşın bu aşkı bilen Wronsky’nin arkadaşları

ise özentî içersine girerler , hatta annesi bile bu ilişkiye karşı çıkmaz : “(...)yaşlı anası oğlunun Anna ile olan ilişkisini öğrenince sevinmişti . Genç bir insan için en yararlı şeyin , yüksek sosyete de geçirilen bir aşk macerası olduğunu düşünüyordu .” (L.N.T. c.1 , s.182) . Bu ifade bir bayan olan Wronsky’nin annesinin , evli bir kadın ve anne olarak Anna’nın düştüğü durumu değil , oğlunun bu ilişkiden elde edeceği çıkarları düşündüğünü gösterir . Halbuki kendisini onun yerine koysa ya da Anna onun kızı olsa böyle düşünmeyecektir . Oysa oğludur Anna’nın bu pozisyona düşmesine sebep , ama o olaya bu açıdan yaklaşmaz ve anne içgüdüsüyle hareket eder .

Wronsky ise yaşadığı mutluluğun etkisiyle hiç de öyle düşünmez ve aldığı terfi sadece Anna’dan uzaklaşmamak adına kabul etmez . Anna’ya o denli aşıktır ki , Anna’ya bir söz gelmemesi için , Anna’dan daha temkinli davranır : “Ona doğru koşmak istiyordu ama görecekler diye korkuyordu . Çevresine şöyle bir göz attı .” (L.N.T. c.1 , s.194) . Oysa toplum tarafından onun değil , Anna’nın yaşadığı ilişki kınanır .

Wronsky’nin ilişkilerini gizlemek adına temkinli davranışlarını Anna gösteremez . Özellikle de kendilerini tanıyan birçok insanın bulunduğu at yarışlarında Anna , Wronsky’nin attan düşmesi üzerine , telaşlanır ve o sırada gelişen endişe duygularını insanlardan , hatta kocasından bile saklama gereği duymaz : “Wronsky düşüp de haykırınca pek dikkati çekmemişti ama sonradan Anna’nın yüzüne olağanüstü bir değişiklik geldi . Yaptığı hareketler her şeyi açığa vurdu .” (L.N.T. c.1 , s.214) .

Anna’dan şüphelenen Alexis için de bu davranışlar şüphelerini doğrular niteliktedir . Zaten yarışlardan ayrıldıktan sonra Anna her şeyi kocasına açıklar . Alexis öğrendikten sonra evliliğinin bu şekilde sarsılmasını değil , kendi itibarını düşünür : “Onun için önemli olan şey içine batmış olduğu bir çirkeften lekelenmeden çıkabilmektir .” (L.N.T. c.1 , s.265) . Sakin bir şekilde düşünmeye çalışır . Bu durum karşısında yapılabilecekleri düşünür . İçinde yaşadıkları toplumun , karısının ihanetini öğrenince , bir koca olarak karısının aşığıyla düello etmesini beklediğini bilir . Düello fikrinden korktuğu için kendince bir savunma mekanizması geliştiren Alexis , bunu ilkel olarak nitelendirir : “İçinde yaşadığımız toplum o kadar geri ki hala birtakım adamlar düellonun gerekli olduğunu sanıyorlar ,(...) .” (L.N.T. c.1 , s.266) . Boşanmayı uygun bulmaz , çünkü boşanırsa kendisine haksızlık eden karısını bu şekilde ödüllendireceğini

düşünür . Ayrıca mesleki kariyeri de bu şekilde zarar görecektir ona göre . Her şeyi bilmesine rağmen yine de birlikte yaşamaları gerektiği kanaatine varır . Böylelikle hem kendisi herhangi bir zarara uğramayacaktır , hem de bir dindar olarak dine uygun hareket etmiş olacaktır : “Kocasını aldatan kadına düzelmesi için izin veriyor , (...) .” (L.N.T. c.1 , s.268) .

Alexis bu kararı alırken , Anna kocasının öğrenmesinden sonra başına gelebilecekleri düşünür . Kocasının resmi makamlara durumu anlatması sonucu evden atılacağını bilir : “Sanki her an resmi memurlar gelecek , onu evden kovup yaptığı yanlışlığı herkese anlatacaklar sanıyordum .” (L.N.T. c.1 , s.272) . Bu düşünceler Anna’nın düştüğü durumu daha net bir şekilde gözler önüne serer . Yaşayabilecekleri gözünde canlanınca kaçmaya karar verir , ama kocasının mektubu engeller . Durum ne olursa olsun daima suçlu bir kadın olarak kalacağını ve bundan hiçbir zaman kurtulamayacağını anlar : “ (...) , suçlu ve her an yakalanması olasılığı olan bir kadın olarak yaşayacaktı .” (L.N.T. c.1 , s.278) .

Wronsky , Anna’nın hamile olduğunu öğrendikten sonra bir karar vermesi gerektiğini bilir . Vereceği kararı düşünürken Anna’nın kocasına her şeyi açıkladığından habersizdir . Anna için hiçbir vakit kötü düşünmez ve hatta onun hakkında kimsenin ileri geri konuşmasına da gelemmez : “Anna ona kalbini vermiş olan namuslu bir kadındı . Ona gerçek karısıymış gibi saygı duyuyor ve hakkında en küçük bir gevezeliğe de katlanamıyordu .” (L.N.T. c.1 , s.289) . Böyle davranması kendisini bu durumdan sorumlu tutmasından kaynaklanır .

Anna ile Alexis aynı çatı altında , evliliklerini görünüşte sürdürmeye çalışırlar . Alexis , Anna’dan Wronsky ile görüşmemesini ister , ama Anna bu isteğe boyun eğmez ve o kadar ileri gider ki , Wronsky’i kendi evine çağırır . Alexis ile Wronsky’nin kapıda karşılaşmaları üzerine , Alexis boşanmaya karar verir ve avukata gider . İsmine zarar göreceğinden de endişelidir aynı zamanda . Avukatın sunduğu çözüm yollarını dinler , ama karar veremez ; çünkü çözüm yolu yine dine aykırıdır : “Ama avukatın önerdiği durum şekli din bakımından pek uygun düşmüyordu .”(L.N.T. c.1 , s.342) . Karısının kendisini aldatması Alexis’i mesleğinde de etkiler , çünkü uğradığı ihaneti herkes öğrenmiştir : “(...) karısını kendisini aldattığının herkes tarafından bilinmesi sonucu olarak Alexis Alexandrovitch’in durumu çok kötüleşmişti .” (L.N.T. c.1 , s.344) . Bir

iş nedeniyle Moskova'da bulunan Alexis , Stiva ve Dolly ile karşılaşır . Stiva'ya durumu anlatır , ama o ille de Dolly ile bu konuyu görüşmesi gerektiğine ikna eder ve evindeki bir toplantıya çağırır Alexis'i .Bu toplantıda Alexis karısının ihanetini bilenler tarafından iğnelemelere maruz kalır : “Karısı için . Bir erkek gibi hareket etti . Adamı çağırıp öldürmüş .” (L.N.T. c.1 , s.366) . Her ne kadar Alexis bu iğnelemeleri anlamıyormuş gibi görünüp tepkisiz kalsa da , bu ifade toplumun ondan beklentisini yansıtır . Hatta karısının aşığını düelloya çağırmadığı için toplum nazarında <<erkek>> gibi hareket etmemiş sayıldığı da belli edilir . Alexis , Stiva'nın tavsiyesine uyar ve karısının yaptığı yanlış Dolly'e anlatır . Dolly ise duyduklarına inanmadığı halde Alexis'i , Anna'yı düşünerek boşanmaktan vazgeçirmeye çalışır : “Boşanmak korkunç bir şey . Kimsenin karısı olmayacak . Mahvolmuş bir kadın olacak .” (L.N.T. c.1, s.368) . Dolly'nin bu sözleri , Anna'nın bir daha kilise tarafından onaylanacak bir evlilik yapamayacağını dile getirir , çünkü boşandığı kocası hayattayken ikinci bir evliliği dinen gerçekleştiremez . Zaten Dolly de Alexis'i boşanma fikrinden caydırmak için dini kullanır .

Alexis , Anna'dan ölmek üzere olduğuna dair bir telgraf alır . Bunun bir <<düzen>> olduğunu düşünse bile , yine de karısını görmeye gider . Karısı ölüm döşegindedir ve yaptığından pişmanlık duyduğu için kocasının kendisini affetmesini ister : “Bir tek isteğim var ... Beni affet evet hemen affet ...” (L.N.T. c.2 , s.393) . Eşini ve eşinin aşığını affeden Alexis , durum ne olursa olsun Anna'yı bırakmayacağını Wronsky'e anlatır ve koşullar gereği onun evlerinde bulunmasının doğru olmayacağını izah eder . Wronsky bu sözler karşısında kendisini küçülmüş , aşağılanmış hisseder . Bu duygular onun intihar etmesine sebep olur , ama şans eseri kurtulur . Wronsky kendine geldiğinde ise küçük düşmüş olma hissiyle yanlış hareket ettiğinin bilincine varır . İnsanların bunu öğrenmesinden de çekinir : “Varya , ben kaza ile yaralandım . Herkese bunu böyle söylemelisin . Çok gülünç bir duruma düştüm .” (L.N.T. c.2 , s.415) . İntihar etmesi insanlara durumunu yansıtacağı için utanır .

Anna hayata yeniden döndüğünde , Alexis onun huzursuz , korkak tavırlarını fark eder ve onu serbest bırakır . Anna boşanmak istemez . Serbestliğini kazanınca Wronsky ile yeniden birlikte olurlar ve Avrupa'ya giderler . Rusya dışında kendilerini tanımayan insanlar arasında mutludurlar , ama yine de bir tanıdıkla karşılaşma olasılığı onları

tedirgin eder : “Ruslarla karşılaşmamak için büyük bir çaba harcıyorlar , bunu da başarıyorlardı .” (L.N.T. c.2 , s.447) .

Alexis açısından da durum pek farklı değildir . Karısı gittikten sonra insanların kendisine eskisine nazaran değiştiğini hisseder :

“(…) , uşaklarının , gelen adamın ve karşılaştığı herkesin yüzünde gördüğü küçümseme , alaya artık katlanamayacağını anladı . (...) Küçümseme utanç verici ve iğrenç bir durumda bulunmasından ileri geliyordu .” (L.N.T. c.2 , s.488) .

Avrupa’dan Rusya’ya (Petersburg’a) döndüklerinde Anna ile Wronsky’i iyi günler beklemez . Anna’nın ihaneti herkesçe bilindiğinden , toplum Anna’yı dışlar . Wronsky ise bu dışlanmayı Anna’nın iyiliği için bir çözüme kavuşturmak , en azından çekilir hale getirmek ister . Öncelikle daha fazla tepki toplamamak adına otelde ayrı odalarda kalırlar . Wronsky’nin toplumdan dışlanmış olması gibi bir sorunu yoktur , ama o karısı gibi benimsediği Anna’nın da en azından iletişimde buldukları yakın çevrelerinde rahat etmesini sağlama çabasıdır . Bunun için yengesi Varya’dan yardım ister . Yengesi ise bazı makul sebepler öne sürerek bu yardımı gerçekleştiremeyeceğini açıklar : “Benim yetişkin kızlarım var . Kocam yüzünden sosyetenin içinde yaşamam gerekiyor (...) Hayır , onu düştüğü yerden kaldıramam .” (L.N.T. c.2 , s.510 - 511) . Eğer Anna’yı bağrına basarsa toplumun tepkisini toplayacağını bildiği için bunu reddeder . Wronsky ile Anna’nın ilişkilerini başında beri bilen Betsy bile öncekinden farklı davranır onlara : “Ama eskisi gibi hareket etmiyordu .”(L.N.T. c.2 , s.509) . Wronsky , Anna’yı düşünerek bu girişimlerde bulunur , ama Anna ona bu konuda yardımcı olmaz . Zaten dışlanmış olmasının etkisiyle oldukça asabileşen Anna , bu duruma meydan okurcasına hareket eder . Özellikle de ne ile karşılaşacağını bildiği halde tüm sosyetenin bulunacağı operaya gitmesiyle bunu göstermek ister . Nitekim beklenen olur ve Anna operada hakarete uğrar : “ Bayan Karenina’ya hakaret etmiş . (...), bayan Kartasof rezalet çıkarmış . Kocam onun yüksek sesle terbiye dışı bir söz söylemiş olduğunu anlattı .” (L.N.T. c.2 , s.529) . Anna başına gelenlerden ise Wronsky’i sorumlu tutar . Halbuki Wronsky kendisini bu konuda uyarmış , gitmemesini söylemiştir .

Bu tatsız olaydan sonra Petersburg'dan ayrılıp Wronsky'nin taşrada bulunan malikanesine giderler . Anna'nın yengesi Dolly onları ziyaret eder . Wronsky Dolly'nin Anna üzerindeki etkisini bildiğinden , Dolly'e boşanması için Anna'yı ikna etmesini rica , hatta ısrar eder . Bu ısrarlarının temel sebebi ise kızı Anna ile doğacak diğer çocuklarıdır : “Hepsi Karenin sayılacak onları düşününce benim tüylerimi ürpertiyor .” (L.N.T. c.2 , s.611) . Wronsky'nin yaklaşımına karşın Anna , başka çocuk istemez ; çünkü kendisinin geçmişi çocuklarının hayatından silinmeyecektir : “Doğumları dolayısıyla , annelerinden , babalarından utanç duymak zorunda kalacaklar .” (L.N.T. c.2 , s.624) .

Anna en sonunda Wronsky'i kaybetmemek için kocasına boşanma isteğini bildiren bir mektup yazar . Moskova'da <<evli bir çift>> gibi yaşamaya başlayan Anna ile Wronsky , Karenin'in cevabını beklerler , ama Alexis herhangi bir cevap vermeyince Stiva yine her zamanki gibi araya girer . Anna'nın ruh hali ise yaşadıklarının etkisiyle tamamen kötüleşmiştir , ki bu yakın çevresinin gözünden kaçmaz : “Anna üç aydan beri Moskova'da olduğu halde Dolly'den başka kimseyle görüşmüyor . Sokağa çıkamıyor .” (L.N.T. c.2 , s.683) . Anna için buhranlı günler başlar . Wronsky ile ilişkisi nedeniyle toplumdan dışlanmasının yanı sıra , özgürlüğü de kısıtlanır . Kötü olan psikolojisi de Wronsky'e olumsuz yansır . Wronsky'nin kendisine oranla daha özgür hareket ettiğinin bilincinde olan Anna , onu her bağlamda sıkboğaz eder . Wronsky'i sıkboğaz etmesi , kıskançlık buhranları , kendisinin özgürlüğünün oldukça kısıtlanmış olması Anna'yı ruhi bunalıma sürükler . Artık hiç tanımadığı insanların bile kendisi hakkında konuştuklarını düşünür : “Bana sanki korkunç ve acayip bir yaratıkmişim gibi baktılar . Böyle hararetli bir şekilde acaba ne konuşuyorlar .” (L.N.T. c.2 , s.747) .

Anna'yı bunalıma sürükleyen tüm yaşanmışlıklar artık onun için katlanılmaz bir hal alır ve bunun etkisiyle intiharı düşünmeye başlar . Zaten bu düşüncesi bile psikolojisinin ne denli olumsuz etkilendiğinin göstergesidir . İntihar etmesinin her şeyden sorumlu tuttuğu sevgilisi için de bir ceza olacağı kanaatine varır : “Wronsky'i cezalandırmaktan başka bir şey düşünmüyordu . (...) Sonra bu durumda Wronsky'nin ne kadar acı çekeceğini düşünüp memnun oldu .” (L.N.T. c.2 , s.737 - 738) . Wronsky ile aralarında uzun süredir devam eden anlaşmazlıklar ona hem ondan ayrılmayı , hem de ölümüyle onu cezalandırmayı düşündürür . Anna kendi durumunu tamamen umutsuz

görür : “Tanrım , nereye gideceğim ben ? “(L.N.T. c.2 , s.755) . Wronsky’nin tüm iyi niyetine , sevgisine , onun için çabalamalarına karşın , o artık aralarında herhangi bir bağ kalmadığını varsayar ve bu yönde tüm umudunu yitirir . Umutsuzluğu , onu intihara sürükler . Kendisini trenin altına atar ve ölür. Wronsky , Anna’nın ölümüyle yıkılırken , Alexis pek fazla etkilenmez : “Kocası için Anna’nın ölümü bütün güçlükleri ortadan kaldırmış oldu elbet .” (L.N.T. c.2 , s.766) .

Özetlemek gerekirse evliliği ve kocasının statüsü gereği toplumda saygın bir yeri olan ve toplum tarafından << iyi ve namuslu >> olarak nitelendirilen Anna , aradığı aşkı ve mutluluğu yakalayınca aynı toplum tarafından dışlanır ve yalnızlığa itilir . Aldatan kadın olarak tüm sosyal özgürlükleri toplumun değer yargılarının baskısıyla kısıtlanır . Buna karşın onun aşığı pozisyonundaki Wronsky için durum Anna’nın ki kadar vahim değildir . Bir erkek olduğu için toplum ona kapılarını kapamaz , ki Anna’nın kocasını aldatmasında en az Anna kadar suçludur . Burada toplumun kadını ikinci plana iterken , evli bir bayanı baştan çıkaran ve onu felaketlere sürükleyen erkeği ön planda tuttuğu göze çarpar , yani çifte standart uygular . Toplum , baskıları sonucu bir insanın hayatına mal olabileceğini aklına bile getirmez , ki aynı toplum zaten kadının aldatmanın altında yatan nedenleri de sorgulamaz .

BÖLÜM 5

1. ESERLERİN KARŞILAŞTIRILMASI

1.1. Benzer Yönlerinin Karşılaştırılması

Her üç eserde de gerek eşlerin birbirleriyle evlenme sebepleri ve birbirlerine karşı tutumları, gerekse sevgililerin birbirlerine karşı tutumları arasında benzerlikler bulunmaktadır.

Bu eserler ayrı ayrı kendi kültürleri içersinde usta yazarlar tarafından kaleme alınmış birer klasik olarak kabul edilmektedirler .

Klasik olan bu eserler genç yaşta çeşitli sebeplerle kendilerinden yaşça büyük olan erkeklerle evlenip , evliliklerinde aşk yoksunluğu yaşayan kadınların , kocalarını aldatmaları sonucu başlarına gelen olayları ve hazin sonlarını konu edinirler .

1.1.1. Bayan Eşler

Effi , Anna ile Bihter Arasındaki Benzerlikler

Aşk – Memnu , Anna Karenina ve Effi Briest de evlenen genç bayanlar aynı sebepleri göz önünde bulundurarak evliliklerini gerçekleştirirler . Bu sebepler Aşk – 1 Memnu’da ve Effi Briest’te açıkça belirtilir . Anna Karenina’da ise okuyucu bu sebeplere kendi çıkarımlarıyla ulaşır . Daha iyi yaşam şartları , eşleri olacak erkeklerin konumları onları bu evlilikleri gerçekleştirmeye iten nedenlerdir :

“İşte , işte , bütün o çılgıncasına sevilip de alınmamış şeyler , işte onlar ihtiyarının [*isteğinin*] önünde en küçük bir emeline münkad [*boyun eğme*] ve amade bekliyor, (...) .” (Aşk-1 Memnu, s. 48) .

“(…)mevki ve karakter sahibi bir adam (...)herkesin kırk yaşında nail olabildiği bir mevkie yirmi yaşında erişebilirsin .” (Effi Briest , s. 20) .

Effi ile Anna evliliklerine kendi iradeleriyle değil , başkalarının etkileri sonucu karar verirler . Effi bu bağlamda annesinin etkisinde kalırken , Anna halasının isteği üzerine Alexis ile evlenir:

“(…) ; şimdi kendisinin yerine kızı geçmişti .” (Effi Briest , s. 21) .

“Taşrada vali olduğu sırada Anna'nın orada bulunan halası , genç kızı Alexis ile tanıştırmıştı .” (Anna Karenina , s. 489) .

Her üç kadın da eşlerini sevemez . Effi İle Bihter onlara aşık olmayıp , onları herkesi sevdikleri gibi severler . Anna ise eşine karşı bu sevgiyi bile besleyemez :

“Niçin onu sevmiyeyim ? Hulda'yı seviyorum , Berta'yı seviyorum , Herta'yı da seviyorum (….)nazımı çeken herkesi severim . Geert de pekala benim nazımı çekecek .” (Effi Briest , s. 45) .

Anna ile Effi'nin eşlerinin meslekleri sosyal olmalarını gerektirir . Bu nedenle Effi de , Anna da sürekli toplantılara katılmak zorundadırlar . Bu toplantılar her ikisi için de sıkıcıdır üstelik :

“Çok şükür sonuncusuydu ; (….)” (Effi Briest , s. 98) .

“Benim için daha az ve daha fazla sıkıcı balolar vardır .” (Anna Karenina , s. 83) .

Eşlerin birbirlerine karşı tutumları bu şekilde benzerlikler gösterirken , kadınların tıpkı evlenme sebeplerinde olduğu gibi eşlerini aldatma sebepleri de benzerlikler taşır . Anna'da , Effi'de , Bihter'de evliliklerinde umdukları aşkı bulamamışlardır ve eşleri kendilerini çeşitli sebeplerle ihmal etmektedirler . Bu eksiklikler onları buldukları aşkın yakasına yapışmalarına neden olur . Anna ile Effi'nin sevgililerinin iletişim kurdukları insanlar olmaları bir başka benzerliktir . Binbaşı Crampas Kessin'de görevlidir ve Baron ile geçmişe dayalı bir arkadaşlıkları vardır . Kont Wronsky de Anna'nın mensup olduğu sosyete gruplarıyla iletişindedir .

Üç bayanda sevgilileri olacak erkeklerden etkilenmelerine rağmen , onlarla dost , arkadaş olma isteğindedirler . Özellikle Bihter ile Anna bu konuda birebir benzerlik gösterirler :

“Yine sizinle eskisi gibi sadece bir dost olurduk ; (...) .” (Aşk-ı Memnu , s .269) .

“(...) , birer arkadaş olalım ve bundan söz etmeyelim bir daha .” (Anna Karenina , s. 151) .

Effi ise bu bağlamda Binbaşı Crampas ile bir arkadaş olarak at gezintilerine çıkar . O binbaşından böyle bir talepte bulunmaz , çünkü eşinin arkadaşı olması dolayısıyla onun da arkadaşıdır .

Anna , Bihter ve Effi eşlerini aldatırlar . Hepsi aradıkları aşkı buldukları için tehlikeleri göze almaktan kaçınmaz . Üstelik Bihter bu konuda daha cesaretli ve gözü kara davranır :

“Bihter buna cesaret etmekle her şeyi tehlikeye koymuş oluyordu . Odasında gayubeti [*bulunmayışı*] hissolanabilir , yahut gecenin vakitsiz bir hengamında [*anında*] bir tesadüfle her şey meydana çımış olurdu .” (Aşk-ı Memnu , s. 275) .

Anna ile Bihter sevgililerine o denli bağlıdırlar ki , gözleri onlardan başka bir şey görmez . Sevgililerini kıskanmaları , onları kaybetme endişeleri ve bu endişelerin yarattığı yalnız kalma korkuları , sevgililerini sıkboğaz etmelerine neden olur :

“Anna'nın son zamanlarda gittikçe sıklaşan kıskançlık buhranları onu korkutmaya başlamıştı .” Anna Karenina , s. 331) .

“Nihayet bu kadın en küçük muhtariyetlerine [*özerkliklerine*] müdahale eden sevdasıyla can sıkacak bir şey oluyordu .” (Aşk-ı Memnu , s. 355)

Eşlerini aldatan bu kadınlar , ihanetin kabullenilir bir şey olmadığını farkındadırlar . Yaşadıkları yasak aşk kendilerini hem mutlu eder , hem de psikolojilerini olumsuz etkiler :

“Her şey bitti , bundan sonra senden başka kimsem olmadığını (...) .” (Anna Karenina , s.159) .

“Bu başka bir şeydi ... vicdanımdı ... Effi sen mahvoldun .” (Effi Briest , s. 287) .

1.1.2. Bay Eşler

Innstetten, Alexis ile Adnan Arasındaki Benzerlikler

Bayanlar arasında benzerlikler olduğu gibi onlarla evlenen erkekler arasında da benzerlikler mevcuttur , ki bu erkekler kişilik bakımından birbirlerinden farklı yapılara sahiptirler . Evlenmek için Effi’i , Anna’yı ve Bihter’i seçen erkekler açısından da durum birbirinin aynıdır . Erkekler de eş olarak seçtikleri kadınların güzellikleri nedeniyle onlarla evlenmek istemektedirler .

Her üç eserde de erkekler , yani Geert , Adnan ve Alexis eşlerine iyi davranırlar . Geert eşinin beklentilerini karşılamak doğrultusunda hareket eder :

“Benim gibi zavallı , küçük bir insanı ne kadar çok şımartıyorsun !” (Effi Briest , s . 72) .

Adnan karısıyla o denli ilgilidir ki , ona bir çocuğa gösterilen ilgiye eşdeğer bir ilgi gösterir :

“Fakat bu çılgınlık ! Çırlıçılak , pencereye karşı , (...) .” (Aşk-ı Memnu , s. 201) .

Alexis ise karısına olan ilgisini belli etmek için ayrı bir çaba göstermez ; o , sadece bunu , konuşmalar arasında ufak mesajlarla fark ettirir :

“Seni görmek için deli oluyordum .” (Anna Karenina , s. 116) .

Buna karşın eşlerini ihmal de ederler . Anna Karenina ve Effi Briest eserlerinde , meslekleri ve yükselme hırsı nedeniyle ihmal söz konusu iken , Aşk-ı Memnu’da ihmal yetersizlik olarak konu edilir ; Bihter eşinin kendisine yetmediğini soğuk davranışlarıyla belli eder :

“(...) , vücudunu verip de asıl kadınlığının hararetini [sıcaklığını] vermeyerek , (...) .” (Aşk-ı Memnu , s. 365) .

Geert , Adnan ve Alexis eşlerinin davranışlarını yorumladıklarında , onların tavırlarındaki farklılığı sezinlerler . Eşlerinin hareketlerinin değişmesi onların şüphelenmelerine yol açar , hatta bu şüphelerini belli bile ederler :

“Evet , bundan söz edip belli bir tutum almak , ne düşündüğümü açıklamak zorundayım .” (Anna Karenina , s. 153) .

“Innsetzen’in keskin bakışı karısının üstünde dolaştı . Fakat bir şey göremediği için şüphesi tekrar yatıştı .” (Effi Briest , s. 262) .

“Kaç kereler bir emare [*ipucu*] bulabilmek , genç kadının geçmiş hayatında şüphe verecek bir nokta keşfetmek için onu mahir istintaklar [*ustaca sorgular*] içinde söyletmiş idi .” (Aşk-ı Memnu , s. 367) .

1.1.3. Üçüncü Şahıslar (Bay)

Crampas, Wronsky ile Behlül Arasındaki Benzerlikler

Bayanların sevgilileri konumundaki erkekler ise birbirlerinden ayrı karakter ve ayrı meziyetlere sahip olmalarına rağmen benzerlikler taşırlar . Binbaşı Crampas , Kont Wronsky ve Behlül eşlerini aldatan bayanların sundukları arkadaşlıkla yetinmezler , onlar daha fazlasını isterler . Kont Wronsky ile Behlül bu konuda ısrarcı bile davranırlar :

“(…) , şu halde bahtiyar olmak için ne mani vardı ? Bugün bahtiyar olduktan sonra sevişmemeye , bu saadeti kendi ellerimizle öldürmeye sebebiyet verecek ne olabilir ?” (Aşk-ı Memnu , s. 269) .

“(…) , bizim arkadaş olamayacağımızı , ya insanların en mutluları ya da en bedbahtları olacağımızı düşünüyorum .” (Anna Karenina , s. 151) .

Onlar bu şekilde davranarak istediklerini elde edeceklerinin farkındadırlar , çünkü her biri geçmişte birçok bayanla kısa süreli aşk maceraları yaşamıştır , yani bu konuda deneyimlidirler . Bayanlara karşı nasıl hareket etmeleri gerektiğini bilirler . Örneğin Behlül ile Binbaşı Crampas bir süre onlardan uzak kalmalarının , isteklerini elde etmek için gerekli olduğunun bilincindedirler :

“(…) ; fakat kayıtsız kalmanızı asla affedemezler ve o zaman o ilk sukuttan sonra onlar sizi takip eder .” (Aşk-ı Memnu , s. 259) .

“Tecrübeleri sayesinde , sevgi işlerinde çok iyi bildiği “tabii gelişmenin” seyrini bozmayacak derecede zeki ve kadınları tanıyan bir adamdı .” (Effi Briest , s. 219 - 220) .

Anna ve Bihter’in sıkboğaz edici bu davranışları sevgililerini etkiler . Bu davranışlar karşısında gerek Wronsky , gerekse Behlül onlara karşı bir soğukluk hissederler . Hatta dönem dönem onlara besledikleri saygıyı da kaybederler :

“Erkekler bir kadını sevebilmek için ona hürmet edebilmelidirler ; (...) .” (Aşk-ı Memnu ,s. 345) .

“(…) , şu anda ona karşı duyduğu saygısı azalırken , (...) .” (Anna Karenina , s. 525) .

Görüldüğü üzere her üç eserin paralellik gösteren yönleri bu şekilde karşımıza . Usta yazarların her biri ayrı kültürlere mensup olmalarına rağmen , konuyu işleme tarzları arasında benzerlikler bulunur . Sadece ufak tefek farklılıklar göze çarpar .

1.2. Farklı Yönlerinin Karşılaştırılması

Benzer yönleri olduğu kadar , farklı yönleri de vardır bu eserlerin . Farklılıklar yine eşlerin birbirlerine karşı tutumlarında , sevgililerin birbirlerine karşı tutumlarında , olay örüntüsünde ve kişiliklerde belirir .

Aşk-ı Memnu diğer eserlere göre daha dar bir çevrede geçer . Olay tamamıyla yalının içersinde cereyan eder . Romanın kahramanları genellikle aileden kimseler ya da evdeki hizmetkarlardır . Buna karşın Effi Briest ve Anna Karenina daha geniş çevrede geçen romanlardır . Üstelik kişiler sadece aile ve hizmetkarlarla sınırlı değildir ; kahramanlarla hiçbir bağı bulunmayan , yabancı insanlar da konunun içersine dahil edilir bu romanlarda .

1.2.1. Bayan Eşler

Effi, Anna ile Bihter Arasındaki Farklılıklar

Her ne kadar yaşadıkları paralellikler gösterse de eşlerini aldatan kadınlar başlarından geçen olaylar ve Anna ile Effi evliliklerine karar verirken bir başkasının

etkisinde kalırken , Bihter kendi iradesiyle , hatta annesini karşısına alarak evliliğini gerçekleştirir :

“Ne vakitten beri kızlar annelerine karşı izdivaç hakkında serbest lakırdı söylemeye başladılar ?” (Aşk-ı Memnu , s. 56) .

Bihter’in evlendiği Adnan Bey , Anna’nın ve Effi’nin eşleri gibi faal ve sosyal bir adam değildir . Bu nedenle de Anna ve Effi gibi kocası yüzünden sıkıcı toplantılara iştirak etmek zorunda kalmaz . Ayrıca Anna’nın ve Effi’nin eşleri gibi faal olmadığı için , Adnan Bey Bihter’i ihmal de etmez .

Her üç erkeğin eş seçiminde , bayanların güzellikleri etkilidir . Adnan Bey bu etkinin yanı sıra diğerlerinden farklı bir sebeple daha bu evliliği gerçekleştirir . Bu sebep ilk evliliğinden olan iki çocuğunun bir gün evden ayrılacakları düşüncesidir . Çocukları evden ayırdıklarında yalnız kalmamak adına ikinci kez evlenmek ister :

“Bülent zaten mektebe gidecekti . Nihal birkaç sene sonra gelin olacaktı . Çocuklarının rabitaları kendisinden yavaş yavaş çözülecek , (...) , evet , yapayalnız kalacaktı .” (Aşk-ı Memnu , s. 62) .

Anna ile Effi’nin evliliklerinden kendi öz çocukları olurken , Bihter , Adnan Bey’in ilk evliliğinden olan çocuklarına annelik yapar . Üstelik bu onu sevindirir :

“Mini mini bir anne ! Yirmi iki yaşında iken bir genç kızın annesi olmak !...Oh ! Sahih , ablamın hakkı var : Yumuk yumuk gözleriyle bir bakıyor ki...” (Aşk-ı Memnu , s . 44) .

Effi Briest ve Aşk-ı Memnu romanlarında ana karakter olan bayanların aileleri hakkında verilere rastlanırken , Anna Karenina’da Anna’nın ailesi hakkında pek bir veri yer almaz . Sadece yengesi Dolly , kardeşi Stiva ve yeğenlerinden bahsedilir . Anne ve babasıyla ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamaz .

Effi , Anna ile Bihter’e nazaran daha toy bir karakter olarak yansıtılmıştır . Bunu özellikle Effi’nin eşine karşı kendisini sürekli eksik ve küçük görmesinden ve ona karşı temkinli yaklaşmasından anlayabiliyoruz :

“(...) herhalde sana çok çocuk gibi geliyorum , yahut hiç değilse beni çok saf buluyorsun , değil mi?” (Effi Briest , s. 121) .

Anna ile Bihter , Effi gibi eşleri tarafından kontrol altında tutulmak amacıyla korkutulmazlarda üstelik . Ama Geert evde bulunmadığı zamanlarda genç ve güzel karısını uydurduğu hortlak hikayesiyle kontrol altında tutmaya çalışır , zaten Effi de korkutulmaya müsaittir :

“Vazifesi icabı kazada araba ile sık sık etrafı dolaşmaya çıkar ; o zaman ev yalnız , kimsesiz kalır . Fakat böyle bir hortlak , günahkarların başına inecek kılıcıyla bekliyen bir melek gibidir ...” (Effi Briest , s. 201) .

1.2.2. Bay Eşler

Innstetten, Alexis ile Adnan Arasındaki Farklılıklar

Anna eşine , onu aldattığını kendisi söyler . Alexis karısının ihanetini öğrenince önce aynı evde yaşamaya devam etmeleri gerektiğini düşünür , ama sonra karısının onun isteklerine boyun eğmeyişi boşanmaya karar vermesine neden olur . Anna'nın hastalığından sonra ise onu serbest bırakır . Ama Anna'nın ruhsal bunalımları başlar ve Anna bunlarla baş edemeyip sonunda intihar eder . Effi'nin ihaneti ise Binbaşı Crampas'ın mektuplarının bir tesadüf eseri Innstetten'in eline geçmesiyle ortaya çıkar . Effi , Anna ve Bihter gibi intihar etmez , yeterince acı çekerek kendi eceliyle ölür :

“Ölüme karşı bu kadar sakin misin , Effi'ciğim ?” (Effi Briest , s. 453) .

Kocaların uğradıkları ihanete tepkileri de birbirinden ayrılır . Adnan'ın bu konuda yapabilecek bir şeyi yoktur , çünkü karısı ihanetinin sonuçlarına katlanmak yerine ölümü seçmiştir . Bu nedenle Adnan ihanetini öğrenince herhangi bir çözüm yolu aramak zorunda da kalmaz . Peki karısı intihar etmeseydi ne olabilirdi sorusu burada akla geliyor . Eğer Bihter intihar etmeyip zorluklara göğüs germe cesaretini kendisinde bulsa idi , Adnan Bey eşini boşayacak , ona herhangi bir maddi yardımda bulunmayacak ve böylece eşini cezalandıracaktır . Diğer eserlerdeki erkek eşler gibi kendi öz yeğeni Behlül'ü öldürme olasılığı da yüksektir ; üstelik sadece Behlül'ü değil , eşi Bihter'i de öldürmesi olasıdır . Geert ise karısının ihanetini yedi yıl sonra

öğrendiğinde eşini boşar ve fevri davranarak Binbaşı Crampas'ı düelloya çağırır ve onu öldürür :

“İlk önce birisini benim adıma düelloya davet etmenizi , ...” (Effi Briest , s. 358) .

Alexis ise karısının kendi ağzından öğrenir uğradığı ihaneti . Bu konuyu çözüme kavuşturacak bütün ihtimalleri gözden geçirir . Düello ve boşanma fikirlerine pek sıcak bakmaz . Ama sonraları karısının hareketlerine öfkelenince boşanma kararı alır . Anna'nın hastalığı üzerine bu kararı uygulayamaz . Karısı iyileşince ise onu azat eder , ama boşanma hiçbir vakit gerçekleşmez .

Alexis ile Adnan evlilik hayatlarını düşündüklerinde , evliliklerinin baştan bir hata olduğunu düşünürler , buna karşın Geert eşinin ihanetinin üstünden çok uzun zaman geçtikten sonra öğrendiğinde fevri davranmış olduğunu ve hayatının mutluluğunu bu fevri davranışla mahvettiğini düşünür :

“(...) , hayatta bir saadet olduğunu , kendisinin de tattığı bu saadetin artık elinden gittiğini ve onu bir daha eline geçiremeyeceğini acı acı hissetti .” (Effi Briest , s. 440) .

Yukarıda yer alan verilerden de anlaşılacağı üzere her üç eserin konuyu işleme ve yansıtma bakımından ne kadar benzerlikleri var ise , bir o kadar da farklılıkları vardır . Bu farklılıkların meydana gelmesinde , diğer nedenlerin yanı sıra , toplumların olaya bakış açılarındaki farklılıkların , kültürel yapı farklılığının payı da önemlidir .

1.2.3. Üçüncü Şahıslar (Bay)

Crampas, Wronsky ile Behlül Arasındaki Farklılıklar

Üç eserin ana karakterleri olan Bihter , Anna ve Effi seçtikleri sevgililer bakımından da farklılıklar gösterirler . Effi evli ve hatta çocukları olan Binbaşı Crampas ile yasak aşk yaşarken , Wronsky bekar bir erkek olarak Anna'nın karşısına çıkar . Behlül ise Bihter ile yaşadığı aşkın başında bekar iken , sonraları Bihter'in üvey kızı Nihal ile evlenmeye kalkışır .

Behlül ile Bihter aşkında tehlikeli olan bir başka husus daha vardır . Behlül Adnan Bey'in yeğenidir , yani Bihter Behlül'ün yengesi konumundadır :

“Bahsederim ki yenge , sofradan kalkar kalkmaz uyuyacaksınız .” (Aşk-ı Memnu , s. 196) .

Bu farklılıkların yanı sıra , bu sevgililer bayanlar da davranış şekillerinde de ayrılırlar birbirlerinden . Örneğin Wronsky Anna'ya olan tüm davranışlarında samimi iken , Behlül ilişkiden sıkılmaya başlayıp da eski uçarı hayatını özleyince Bihter'e yalan söyler :

“Yaşamım demek olan bir şeyi nasıl unutabilirim ?” (Anna Karenina , s. 159) .

Crampas ise evli olması nedeniyle Effi'e hiçbir vakit fazla umut vermez . Bunu Effi'e yazdığı mektuplardan anlıyoruz :

“...Gidelim , kaçalım diye yazıyorsun . Bu , imkansız . Karımı yüzüstü , hem de ihtiyaç içinde bırakmam ; olmaz . Meseleyi ciddiye almamaya mecburuz ; (...).” (Effi Briest , s. 357) .

Effi ile Crampas'ın mektuplaştığı gibi , Anna ile Wronsky de mektuplaşırlar ; ama Bihter ile Behlül aynı evde yaşadıkları için böyle bir haberleşme sistemine ihtiyaç duymazlar .

Anna ile Bihter sevgililerini ölesiye kıskanırlarken , Effi binbaşığı kıskanmaz ; çünkü zaten başından beri onun evli olduğunu bilmektedir . Binbaşı Crampas'ın hayatında ikinci kadın olmayı kabul ederek bu ilişkiye başlar . Bu nedenle de onu hiçbir vakit kıskanmaz .

Aldatmanın ortaya çıkmasıyla ve çözüm yollarıyla ilgili de farklılıklar söz konusudur . Bihter'in kocasına olan ihaneti başkalarının anlattıklarıyla ortaya çıkar . Bihter ihaneti ortaya çıkınca başına gelebilecekleri düşünür ve bunlara katlanamayacağına inandığı için intihar ederek hayatına son verir :

“Onu , sahil , kendisini öldürmek maksadıyla mı gidip almıştı ?” (Aşk-ı Memnu , s. 509) .

1.3. Aldatan Kadına Toplumun Bakış Açısının Karşılaştırılması

1.3.1. Sosyal Yaşamda Aile Yapısı ve Aldatma

aldatmak (-i) 1. Beklenmedik bir davranışla yanıltılmak : *Düşmanı aldatıp zayıf bıraktığı yerden saldırdılar* . 2. Karşısındakinin dikkatsizliğinden , ilgisizliğinden , gereği gibi uyanık olmayışından yararlanarak onun zararına kazanç sağlamak : *Ladeste onu aldatım* . 3. Birine verilen sözü tutmamak , yalan söylemek : *Arkadaş bizi aldattı , toplantıya gelmedi* . 4. Bir şeyin görünürdeki durumu , o şeyin niteliği bakımından yanlış bir kanı vermek : *Bu elmanın rengi insanı aldatıyor* . 5. Ayartmak , kötü yola sürüklemek , baştan çıkarmak , iğfal etmek . 6. (Karı veya koca) Eşine sadakatsizlik etmek , ihanet etmek . 7. Oyalamak , avutmak .²⁶

Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'ne göre aldatmak kelimesi birçok anlam ifade etmektedir . Aldatma kelimesi hangi anlamıyla kullanılırsa kullanılsın , her anlamı bir negatifliği belirtmektedir . İncelenen eserler doğrultusunda aldatma kelimesinin altıncı anlamı üzerinde durulmaktadır . Her anlamında olduğu gibi altıncı anlamında da bir negatiflik söz konusudur . Dolayısıyla hangi toplumda , toplumun hangi tabakasında , hangi yüzyılda olursa olsun eşlerden birinin diğerini aldatması tasvip edilecek bir durum değildir .

İncelenen eserlerin her biri ayrı bir toplum ve kültürün yapıtları olduğu için , işledikleri aldatma motifi her ne kadar ortak bile olsa ; toplum ve kültür etkisiyle işleniş ve okuyucuya yansıtılması birbirinden farklılıklar arz eder .

1.3.1.1. Anadolu'da Aile Yapısı , Toplum ve Aldatmaya Karşı Tepkiler (19 . Yüzyıldan Günümüze)

Aile kurumu ilk kurulan Türk devletlerinden bu yana her dönem önemini korumuştur . Osmanlı döneminde de durum farklı değildir . Osmanlı Devleti'nin bir imparatorluk olması nedeniyle hakimiyet sürdüğü topraklarda çeşitli milletlerin varlığı söz konusudur . Fakat her ne kadar topraklarında barındırdığı milletler çeşitlilik arz etse de , kurulan veya varlığını sürdüren aileler yapı itibarıyla benzerlik göstermektedir . Bunun başlıca nedeni ise ailenin toplumun mihenk taşı olmasıdır .

²⁶ Türk Dil Kurumu , *Türkçe Sözlük 1 / A - J* , Türk Dil Kurumu Yayınları : 549 , Türk Tarih Kurumu Basımevi , Ankara , 1988 , s . 48 .

19. yüzyılda resmi nikah yoktur , ama bir gelenek olan dini nikah , yani imam nikahı evliliği resmileştirir . Bu Müslümanlar için geçerli olduğu kadar , gayrimüslimler için de geçerlidir . Ataerkil aile yapısı görülmektedir ; ailenin reisi erkektir . İlber Ortaylı'nın *Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek* isimli yapıtında kadının erkekten sonra geldiği , yani ikinci planda olduğu belirtilmektedir .²⁷

Yaygın bir görüş olan kadının evinden dışarı çıkmaması tam anlamıyla olmasa bile yanlış bir görüştür ; çünkü İstanbul'da yaşayan kadınlar çarşıya , pazara çıkmaktadırlar . Yalnız imparatorluğun sınırları içersinde bulunan bir başka şehirde durum kadınlar için aynı değildir . İstanbul'da kadınlar çarşıya , pazara giderken bir başka doğu şehirde kadınlar evden dışarı çıkmazlar . Durum böyle olmasına rağmen İslam dininin etkisiyle kadınlar birer köle değil , aksine ailenin temel direği olarak görülmektedir .

Nasıl ki evlenirken dini hükümler geçerli ise , evlilik sürecinde ve boşanmada da dini hükümlere göre hareket edilmektedir . Bu durum padişah Abdülmecit döneminde ilan edilen Tanzimat Fermanı (3 Kasım 1839) ile değişime uğramaya başlamıştır . Tanzimat Fermanı'nın ilanı bir anlamda devletin batıyı örnek alarak modernleşme çabasıdır . Böylelikle iki hatta üç kuşağın bir arada yaşadığı geniş aile anlayışı yerini çekirdek aile anlayışına terk etmeye başlamıştır . Her şeyden önemlisi kız çocuklarının eğitimine verilen önem artmıştır . Eğitim alan kızlar yarınların kadını olarak kamusal alanlarda kendilerine yer edineceklerdir böylece .

Aile kurumu her dönemde önemini koruduğu için ailenin dağılması da önemlidir . Bireyler toplumun değer yargıları ve gelenekleri sayesinde bir evliliği sürdürmede nasıl davranılması gerektiğini bilirler . Evliliği gerçekleştiren bireylerden birinin bu değer yargı ve gelenekler doğrultusunda hareket etmemesi tepki toplar . Nitekim aldatma da tepki toplayacak yanlış bir harekettir ve hiçbir dönemde toplum tarafından hoş görülmemiştir . Sadece erkeğin eşini aldatması geçiştirilirken , kadının kocasını aldatması ağır sonuçlar doğurur . Ailenin temel direği olarak görülen kadın her şeyden önce bir eş ve bir anne olarak namuslu olmak zorundadır . Toplum bunun dışında hareket eden kadını kabullenmez , hatta dışlar . Kocasını aldatan kadına toplumun hiçbir kesiminde iyi gözle bakılmaz . Kadının ihanetinin altında yatan nedenler araştırılmadan hüküm verilir . Genelde bu yargısız infaz aile içersinde yapılır . Erkeğin

---

²⁷ Ortaylı , İlber , *Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek* , Timaş Yayınları , 4. Baskı , 2006 , İstanbul , s. 37 .

şerefini korumak istemesi bu durumun kimse tarafından duyulmadan halledilmesini gerektirmektedir . Eğer duyulmuş ise sonuçlar daha ağır olacaktır . Çok ender durumlarda da eşler boşanmak için başvuruda bulunurlar ve ayrılırlar .

Kadın ise ihanetinin başkaları tarafından öğrenildikten sonra kendisini nelerin beklediğini bilmektedir . Yaşadığı toplum ona dayanılması güç tepkilerde bulunacak , ona kendini savunma hakkı tanımayacaktır .

Osman Devleti yerini laik Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne bıraktıktan sonra gerçekleştirilen inkılaplar doğrultusunda ailede kadına 1926 yılında kabul edilen medeni kanun ile söz hakkı tanınmıştır . Bu kanun tüm Türk toplumu için geçerli olsa bile büyük şehir ve kırsal kesim arasında ki farkı ortadan kaldıramamıştır . Büyük şehirlerde çiftler haklarının farkındadırlar ve ona göre hareket etmektedirler . Aldatan kadına bile büyük şehirlerde daha farklı yaklaşılmaktadır . Buna karşın herhangi bir doğu ilinde aldatan kadın eşi tarafından ölümlerle cezalandırılabilir .

1.3.1.2. Almanya'da Aile Yapısı , Toplum ve Aldatmaya Karşı Tepkiler (19 . yüzyıldan günümüze)

16 . yüzyılda Alman toplumu ortaçağda hakim olan geleneksel yaşamı devam ettirmektedir . Ancak 17 . yüzyıldan Protestanlığın etkisiyle her alanda , özellikle de sanat ve kültür alanlarında gelişmeler olur . 18 . yüzyılda ise aydınlanmaya verilen önemle Almanya ilerleme sağlamaya başlar . 18 . yüzyılın sonlarında gerçekleşen Fransız Devrimi ve Amerika'da baş gösteren bağımsızlık hareketleri Alman birliğinin oluşmasını etkiler . Böylelikle Prusya Krallığı'ndan bütünleştirici bir Alman birliği oluşur ve bu gelişme beraberinde toplumun ve devletin her alanda modernleşmesini de getirir . Bu modernleşme toplumun tüm kurumlarına da yansır .

Sosyal kurumlardan birisi olan aile Almanya için her dönem önemli olmuştur ; çünkü aile toplumun öncelikli sosyal grubudur . 19 . yüzyılda geleneksel aile yapısı göze çarpar . Evlenmeye karar veren bireyler dini hükümler doğrultusunda bir yuva kurarlar . Baba evin geçimini sağlayan rolü üstlenirken ; anne , ev hanımı ve çocuklarının terbiyesinden sorumlu olan kişidir . Kız ve erkek çocukların eğitimine aynı

dercede önem verilmez . Çoğunlukla birkaç kuşağın bir arada yaşadığı geniş aile tipi gözlenmektedir ve aile bireyleri arasında güçlü duygusal bağlar bulunmaktadır .

Her toplumda olduğu gibi Alman toplumunun da sahip olduğu değer yargıları vardır ve bu değer yargıları toplumun her kurumunda ve her tabakasında geçerlidir . Aile kurumunun kurulmasında olduğu gibi dağılmasında da bu değer yargıları etkilidir . Özellikle evli olan çiftlerden birisi bir diğerini aldattığı takdirde , aldatan taraf toplum tarafından tepkilerle karşı karşıya kalır ; çünkü aile sosyal bir kurum olması nedeniyle toplumun sürekliliğini sağlayacaktır . 19 . yüzyılda eşini aldatan bir kadına hiçbir toplumda olmadığı gibi Alman toplumunda da hoşgörü ile yaklaşılmaz . Özellikle kocası öğrendiğinde şerefini ve sosyal statüsünü korumak amacıyla karısının aşığını düelloya çağırır ve bu düello toplum tarafından doğal olarak karşılandığı için hiçbir ceza ile burun buruna gelmez ; hatta takdir edilir . Eğer bu şekilde hareket etmez ise toplum tarafından kınanır . Buna karşın kadın çok ağır cezalandırmalara çarptırılır . Her şeyden önce toplum tarafından yalnızlığa terk edilir . Toplumun hiçbir kesimi ile iletişimi kalmaz . Eşi tarafından boşanır ve herhangi bir hakka sahip olamaz bu durumda . Örneğin bir anne olarak çocuğunu görme hakkı bile elinden kocası tarafından alınır . Eğer kocası izin verirse kadın çocuğunu görür . Kadın ailesi tarafından bile dışlanır . Bunun temel sebebi yine toplumun tepkisini toplamamaktır ; çünkü eğer ailesi kocasını aldatmasına rağmen kızını bağrına basarsa toplumun tepkisiyle karşılaşacaktır .

Büyük şehirlerde aldatan kadının yaşamı daha kolay olur . Kalabalık da fazla dikkat çekmeden yaşayabilir . Ama aynı durum daha küçük yerleşim birimlerinde söz konusu değildir .

Aile , her sosyal kurum gibi dinamik bir yapıya sahip olduğundan zamanla değişime uğramıştır . Özellikle kadının ekonomik özgürlüğünü kazanmasıyla beraber , aile yapısı geniş aileden çekirdek aile yapısına dönüşmüştür . Çocuklar eşitlik kavramıyla aynı eğitimi almaya başlamışlardır . Evlilikte de eşler aynı haklara sahiptirler . Eski zamana nazaran eşler birlikte karar vererek yollarını ayırabilirler . Durum aldatan kadın açısından da yumuşama göstermiştir . Zamanımızda aldatan kadına toplum olağanüstü

bir tepkide bulunmaz ; çünkü günümüz Almanya’ında evli olmayıp evlilik hayatı süren bireyler çoğunluktadır .²⁸

1.3.1.3. Rusya’da Aile Yapısı , Toplum ve Aldatmaya Karşı Tepkiler (19 . yüzyıldan günümüze)

17 . yüzyılın sonlarından itibaren Rusya “Batılılaşma” eğilimi gösteren devletlerdendir . Çar olmadığı halde Avrupa’yı gezmeye giden Büyük Petro’nun batılılaşma sürecindeki payı büyüktür . Avrupa’ya giderek yenilikleri , gelişmeleri yerinde görmüş ve ülkesinin bu sayede ilerlemesini sağlamıştır . Rusya’nın Hıristiyan bir devlet olması batılılaşmak için yapılan reformları da kolaylaştırmıştır ; çünkü örnek aldığı ülkeler yine Hıristiyan devletleridir . Toplum oalarak da batılı olma fikri kısa sürede benimsenmiştir . Reformlar birçok alanda gerçekleştirilmiş ve toplumun her kesimini etkilemiştir .

18. ve 19. yüzyıl Rusya’da bu reformları gerçekleştirme çabaları içerisinde geçmiştir . Bu reformlar bir toplumsal kurum olan aileyi de etkisi altında bırakmıştır . Hıristiyan bir toplum olan Rusya , Ortodoks mezhebi kaidelerine göre yaşarlar . Evliliği oluşturmak için de yine bu mezhebin kurallarına göre hareket edilir . Kilisede dini bir törenle evlenen çiftler boşanamazlar ; çünkü boşanıp bir başkasıyla hayatını birleştiren taraf , diğerini aldatmış , yani zina etmiş sayılır . Ataerkil aile yapısı görülmektedir . Evin erkeği para kazanır , karısı ise ev işleriyle ve çocuk bakımıyla ilgilenir . Rus toplumunun orta tabakasının bir üst düzeyinde ise kadın kocasının sosyal statüsü gereği , onu en iyi şekilde temsil etmek durumundadır ; yani sadece ev içerisinde değil , evin dışında da görevleri bulunmaktadır .

Eşlerden birisi bir diğerini aldatırsa çoğunlukla dini hükümlere göre hareket edilir . Aldatan taraf erkek ise çok fazla bir tepki ve yaptırımla karşılaşmaz . Karısı genelde görmezlikten gelir ; çünkü evin geçimini ve yaşam standartlarını kendisine sağlayan kocasıdır . Buna karşın aldatan taraf kadın ise toplumun hangi kesiminde olduğuna bağlı olarak farklı tepkilere maruz kalır . Alt ve orta tabakada bu tepkiler sert iken orta

---

²⁸Ayrıntılı bilgi için bkz. İşte Almanya 07.01.2007 (Çevrimiçi)
<http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/tr/toplum/main-content-08/aile.html>

tabakanın üstünden itibaren bu tepkiler gittikçe hafifler ve hatta en üst tabakada kadının kocasını aldatma eylemine herhangi bir tepkide bulunulmaz . Orta tabakanın üst katmanlarında aldatan kadın kendi sosyal çevresi tarafından dedikodularla anılır ; ama yadırganmaz . Çünkü bu tabakada insanların birbirlerine kur yapmaları doğaldır ve eğer aldatma eylemi açıklanamaz , ispatlanamaz ise kimse bir tepkide de bulunamaz . Ancak kadının ihaneti gün ışığına çıktıktan sonra kadına tepkiler ağırlaşır . Toplum kadını soyutlar ; ama yaşam alanını daraltmaz . Yalnız aldatan taraf kadın ise eşi , varsa eğer çocuğunu göstermeyebilir ; yani annelik hakkı elinden alınmış olur kadının .

Eşi tarafından aldatılan erkek açısından durum daha farklıdır . Erkek karısını boşayabilir , fakat dini inançlardan dolayı eşine bir şans daha verebilir . Eğer boşanmaya karar verir ise de karısının hayatını bir çıkmaza sokar ; çünkü karısını boşasa dahi , kadın kocası ölmedikçe yeniden evlenemez . Ayrıca namusunu , onurunu kurtarmak adına karısının sevgilisini düelloda öldürmelidir ; ancak bu sayede toplumda yeniden saygı kazanacaktır .

Rusya tarih boyunca coğrafya olarak geniş bir alanı kapsamakta ve içinde farklı inanış ve ırklardan milletler barındırmaktadır . Gerek coğrafi büyüklük , gerek kültürel farklılık ve gerekse sınıfsal farklılık nedeniyle aldatmaya bakış açısında değişkenlikler gösterir . Değişen dünya ile beraber Rusya'daki aile yapısı da değişime uğramıştır . Günümüzde modernleşen dünya ile birlikte devletlerin hukuk sistemleri de değişmiş , kadın ve erkeğin eşit haklara sahip olduğu düşüncesi geçerlilik kazanmıştır . Kadının toplumdaki rolü artmış , her şeyden önemlisi ekonomik özgürlüğünü kazanmıştır . Boşanmak eskiye oranla daha kolay hale gelmiş ve hatta boşanma oranları artış göstermiştir .²⁹ Ayrıca ülkelerinde yaşadıkları maddi olumsuzluklar nedeniyle Rus kadınların birçoğu yabancı erkeklerle evlenerek dış ülkelere göç etmektedirler .

---

²⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Diyalog Avrasya Web Sitesi 05.01.2007 (Çevrimiçi)
<http://www.da.com.tr/dergi/indextr.cfm?menuno=32&textno=118>

1.3.2. Aldatan Kadına Toplumun Bakış Açısındaki Benzerlikler

İncelediğimiz her üç eserde konu , konunun işleniş tarzı , karakterler ve hatta kahramanların sonları arasında paralellikler mevcuttur . Tabii olan , üç eserin birbirinden ayrıldığı noktaların da bulunmasıdır . Aldatan kadına toplumun yaklaşımı da eserler de benzerlikler göstermektedir , ki her üç eserde farklı kültürlerin ürünüdür .

Eserlerin ana kahramanları Effi , Anna ve Bihter eşlerini aldattıkları için sürekli kendi içlerinde bir huzursuzluk hissederler . Bunun yanı sıra içinde yaşadıkları toplumun yaptıkları yanlışları nasıl değerlendireceklerini ve kendilerini nelerin beklediğini az çok bilirler .

Aşk-ı Memnu'da toplumun ihanete bakış açısı genellikle Bihter'in düşüncelerinde , tahminlerinde belirtilmektedir . Ayrıca bu bakış açısını yansıtan veriler evde bulunan hizmetçiler aracılığıyla da okuyucuya iletilmektedir . Buna sebep Bihter'in ihaneti ortaya çıkar çıkmaz intihar etmesidir . Bihter'in intiharı bu verilerin kısıtlı olmasının da sebebidir aynı zamanda . Anna ve Effi eşlerini aldatmalarını Bihter'e göre daha ağır öderler bu bağlamda , çünkü onlar yaptıklarının sonuçlarına katlanmayı seçerler . Yalnız Bihter'in tasavvurları ile Effi ve Anna'nın birebir yaşadıkları arasında benzerlikler bulunmaktadır .

Bihter eşine olan ihanetinin ortaya çıkmasıyla kendisinin evden atılacağını düşünmesi , tıpkı Anna'nın eşine her şeyi açıklaması üzerine olabilecekleri tasavvur etmesiyle hemen hemen aynıdır :

“(...) mülevves bir alüfte zilletiyle [*kirli bir fahişe alçalmasıyla*] atılacaktı (...) .”
(Aşk-ı Memnu , s.505 - 506) .

“Sanki her an resmi memurlar gelecek , onu evden kovup (...) .” (Anna Karenina , s. 272) .

Bihter ile Behlül arasındaki aşk , Adnan Bey'in sağladığı ekonomik şartların yok olmaması için ve kızının Adnan Bey ile evlenip , Adnan Bey'i elinden aldığı için ona kin duyması nedeniyle , Bihter'in annesi Firdevs Hanım tarafından bozulmaya çalışılır . Aynı davranışı oğlu Wronsky'nin yaşadığı aşk nedeniyle geleceğini tehlikede gören , Wronsky'nin annesi tarafından da gerçekleştirilir . Firdevs Hanım ile Wronsky'nin annesi araya başka kızları koyarak bunu yapmaya çalışırlar ; yani Fidevs Hanım

Behlül'ün aklına Nihal'i sokarken , Wronsky'nin annesi oğlunun aklına Prenses Sorakin'i sokar :

“İtiraf ediniz ki bu izdivacı bir parça da , hatta tamamıyla , o münasebeti bildiğiniz için icat ettiniz .” (Aşk-ı Memnu , s . 485) .

“Annenin sana ne gibi bir eş seçtiğinden bana ne ?” (Anna Karenina , s. 734) .

Ayrıca Bihter'in ve Anna'nın düştüğü pozisyon nedeniyle mutlu olanlar da vardır . Bir anne olarak kızının düştüğü durum kendisini üzecek yerde , tam aksine mutlu olur Firdevs Hanım . Anna'yı bir zamanlar namuslu olduğu için kıskanan kadınlar ise Anna'nın ihanetini öğrenince namussuz olduğu için mutluluk duyarlar :

“Firdevs Hanım'ın dudaklarında bir tezyif [*alay etme*] ve istihkar [*hor görme*] handesi belirliyordu , (...).” (Aşk-ı Memnu , s. 485) .

“Anna'nın namusluluğundan her an söz edilmesini kıskanan genç kadınların çoğu , işlerin bu yola dökülmesinden memnun olmuşlardı .” (Anna Karenina , s. 181) .

Bunun yanı sıra Bihter ve Anna insanların kendilerine olan yaklaşım tarzlarında da hem fikirdirler . Bihter , Beşir'in kendisine önceye nazaran daha başka baktığını düşünürken , Anna dışarıda hiç tanımadığı adamların kendisine bir garip baktığını ve hatta kendisi hakkında konuştukları varsayımını üretir :

“Beşir'in dehlizden çıktığını , merdivenleri yavaş yavaş tırmandığını gördü . Öyle zannetti ki geçerken derin ve vahşi bir lezzetle ona bakıyor .” (Aşk-ı Memnu , s. 507) .

“Bana sanki korkunç ve acayip bir yaratıkmişim gibi baktılar . Böyle hararetle bir şekilde acaba ne konuşuyorlar .” (Anna Karenina , s. 747) .

Bihter ile Effi arasında ihanetleri nedeniyle kızarma açısından bir benzerlik vardır . Bihter ihanetinin ağırlığını yüreğinde hissettiği için , başkaları bir aldatmadan bahsettiklerinde ister istemez yaptığının ağırlığıyla kızaracaktır . Effi ise Kessin'de katıldığı bir toplantıda Bayan Padden'in kendisine anlattıklarının etkisiyle kızarır :

“Filanın , kocasına bir hıyanetinden bahsedilirken o kızarıp gözlerini indirmeyecek miydi ?” (Aşk-ı Memnu , s. 257) .

“Genç kadının başına kan çıkmış gibi , yüzü kıpkırmızı olmuştu ; (...).” (Effi Briest , s. 254) .

Anna ile Effi arasında da buna benzer bir paralellik söz konusudur . Bayan Padden'in Innstetten'e karısı için söyledikleri ile Anna hakkında sosyete gruplarındaki nitelendirme hemen hemen birbirinin aynısıdır :

“Kar gibi beyaz küçük bir kuzu .” (Effi Briest , s. 312) .

“Anna'nın namusluluğundan her an söz edilmesini (...).” (Anna Karenina , s .181) .

Ayrıca Effi ile Anna arasındaki benzerlikler bu kadarla da sınırlı değildir . Effi'nin ihaneti ortaya çıkınca , annesi tarafından büyük şehirde yaşamasının gerekliliği kendisine iletilmiştir . Anna için ise durum bundan farklı değildir . O da kocası kendisini serbest bıraktıktan sonra Wronsky ile birlikte Rusya'dan ayrılır . Effi'nin büyük şehirde yaşamasını gerektiren sebep ile Anna'nın Rusya'dan ayrılmasını gerektiren sebep göze batmamaktır . Tanışık olan bir ortamdan , tanıdık olmayan yeni bir ortama kaçma , kalabalıklar arasında dikkat çekmeden yaşayabilme olasılığı elde etmek için bu şekilde davranırlar :

“En iyi şekilde ancak Berlin'de yaşamak kabildir (büyük şehir böyle hallerde en müsait yerdir) ; (...).” (Effi Briest , s. 393) .

Her üç eserde de aldatılan eşler arasında benzerlikler sınırlıdır . Özellikle Aşk-ı Memnu'da aldatılan taraf olarak Adnan Bey'in diğer iki eserdeki aldatılan erkeklerle pek fazla bir benzerlik taşımadığı anlaşılmaktadır . Bunun nedeni ise eşinin ihanetinin öğrenilmesi sonucu intihar etmesidir . Tek benzerlik Anna ile Bihter'in eşlerinin öğrenmesi sonucu kendilerine nasıl davranacaklarını , kendi kendilerine tasavvur ettiklerinde ; Alexis ile Adnan eşlerine olası davranış şekillerinde bir benzerlik belirlemektedir :

“(...) mülevves bir alüfte zilletiyle [*kirli bir fahişe alçalmasıyla*] atılacaktı (...) .” (Aşk-ı Memnu , s. 505 - 506) .

Bihter'in kocasının kendisini evden atacağı düşüncesi Anna'nın düşüncesiyle birebir örtüşür . Anna'da kendisini resmi memurların gelip evden atacaklarını düşünür ; evden atıracak kişi ise kocası Alexis'dir .

1.3.3. Aldatan Kadına Toplumun Bakış Açısındaki Farklılıklar

Eserlerde yansıtılan farklılıklar , değişik kültürlerin eserleri olmasından kaynaklanır . Olayın gerçekleştiği toplumsal tabaka her ne kadar benzerlik gösterse bile (orta tabakanın bir üst düzeyi) toplumların kültürel yapıları , değer yargıları birbirinden farklı özelliklerle karşımıza çıkarlar .

Farklı kültürel ortamlarda yaşayan ve eserlerin ana kahramanı olma özelliği gösteren Effi, Anna ve Bihter'in yaşadıkları arasında farklılıklar mevcuttur . Bihter aldatmanın ortaya çıkmasıyla beraber hemen intihar eder , bu yüzden de diğer bayan kahramanlar ile arasında farklılığı yansıtan veriler sınırlıdır . Bihter'in ihanetine aile ünü nedeniyle toplumun olağan tepkisinden daha fazla tepki göstereceği düşüncesi vardır . Diğer bayan kahramanlarda toplumun bakış açısını etkileyecek böyle bir ailevi ün bulunmamaktadır . Bihter bu durumu aşağılayıcı bulduğu için Adnan Bey ile evlenerek bu durumdan kurtulmaya çalışmıştır . Şimdi yeniden evlenmeden önceki hayatına dönmeyi de istemez ; çünkü ihaneti herkes tarafından öğrenildikten sonra neler ile karşılaşacağını annesinin yaşamından bilmektedir :

“Firdevs Hanım'ın kızı değil miydi ?” (Aşk-ı Memnu , s. 506) .

Gerek Türk toplumunda , gerekse Rus toplum yapısında evli bir kadının ihaneti hoş karşılanmamaktadır . Bu durumu hem Bihter , hem de Anna gayet net bir şekilde bilmektedirler . Bihter seziyecek , anlaşılacak endişesiyle evindeki hizmetçilerden bu sebeple uzak dururken ; Anna iletişimde bulunduğu sosyete gruplarının Wronsky ile arasındaki yakınlaşmasını sezinlediklerini bildiği halde , bu grupların toplantılarına katılmaktan geri durmaz :

“(…) ; en yüksek sosyetenin insanlarıyla düşüp kalkıyordu . Bu çevrelerde , Wronsky'i görüyor ve (...)” (Anna Karenina , s. 139) .

Bihter'in düşüncelerinden anlaşılacağı üzere Türk toplumunda kocasına olan ihaneti öğrenildikten sonra , sürekli üçüncü şahıslar tarafından rahatsız edilecektir . Nasıl olsa o hem bu konuda ünlü Firdevs Hanım'ın kızıdır , hem de eşini aldatan bir kadındır . Bu

iki sebep onu rahatsız etmeleri için bu üçüncü şahısları haklı çıkarmaya yeterlidir . Buna karşın Effi ile Anna ihanetlerini bedellerini toplumca kesilen cezaya rağmen , hiçbir kimse tarafından Bihter'in uğrayacağı rahatsızlığa maruz kalmazlar :

“O zaman , Bihter için Firdevs Hanım'ın hayatı başlayacaktı . Etraftan kendisine gülümseyerek bakmak için salahiyet [yetki] bulan gözler açılacak , yalının şehnişinine mektuplar atılacak (...)” (Aşk-ı Memnu , s. 505 - 506) .

Bihter'in bu tarz rahatsız edilmesine diğer bayan kahramanlarda rastlanmaz , ama Anna farklı bir şekilde hakarete uğrar :

“Bayan Karenina'ya hakaret etmiş . (...) , bayan Kartasof rezalet çıkarmış .” (Anna Karenina , s. 529) .

Alexis ile Geert düello etmeyi düşünürler . Her ikisinin de yaşadığı toplum onlardan bu davranışı beklemektedirler . Alexis düello etmekten korktuğu ve kendisinin suçlu olmadığına kanaat getirdiği için bu fikirden vazgeçer . Oysa Geert arkadaşı Wüllersdorf'a karısının ihanetinden bahsettiği için düelloyu gerçekleştirmek zorunda olduğunu düşünür :

“Altı saat önce , (...) , henüz ok yandan fırlamamıştı ; şu veya bu yolu tercih edebilirdim , daha bir çıkar yol vardı . Artık bu kalmadı , (...) .” (Effi Briest , s. 363) .

Buna karşın Innstetten'in toplumca doğru davranmış olduğu eserde yansıtılırken , Alexis için durum farklıdır . O toplumun kendisinden beklediği davranışı gerçekleştirmediği için toplumun bireyleri tarafından küçük görülür :

“(...) , uşaklarının , gelen adamın ve karşılaştığı herkesin yüzünde gördüğü küçümseme , alaya (...).” (Anna Karenina , s. 488) .

Bu sebeple parlak bir geleceği olan Alexis'in işleri de bozular . Buna karşın Innstetten düello yapıp şerefini kurtardığı için , daha doğrusu toplumun kurallarına uygun davrandığı için amirinden onay alır :

“Bütün olanı tasvib etti (...).” (Effi Briest , s. 376) .

Üstelik Innstetten karısının ihanetini öğrendikten sonra eşinin annesine mektup yazarak durumu açıklar ve evdeki hizmetçilere de evin hanımının artık gelmeyeceğini bildirir . Ama Alexis karısının açıklamasına rağmen , dış görünüşü kurtarmak amacıyla karısıyla aynı evde yaşaması gerektiğine inanır :

“Zaman geçince eski bağlarımız yeniden kurulabilir .” (Anna Karenina, s.268) .

Eserlerin ana kahramanları olan bayanları baştan çıkararak , eşlerini aldatmalarına sebep olan Wronsky , Behlül ve Binbaşı Crampas arasında da farklılıklar bulunmaktadır .

Her şeyden önce binbaşı Crampas , Effi’i baştan çıkarmasını canı ile öder . Buna karşın Behlül olaydan sıyrılmak için kaçmayı tercih ederken , Wronsky gerçek anlamda bağlandığı Anna ile birlikte tüm zorluklara göğüs gerer :

“Ona gerçek karısıymış gibi saygı duyuyor ve hakkında en küçük bir dokundurmada bulunmadığı gibi en küçük bir gevezeliğe de katlanamıyordu .” (Anna Karenina , s. 289) .

Ayrıca diğerlerinden farklı olarak Wronsky evli bir bayanı baştan çıkarıp , yasak bir aşk yaşadığı için toplum tarafından takdir edilir . Bu durum Wronsky’nin çevresi aracılığıyla yansıtılır :

“Bu insanlar , bir genç kıızı , ya da evli olmayan bir kadını seven bir erkeği gülünç nitelendirebilirlerdi . Ama evli bir kadını seven ve onu baştan çıkarmak için tehlikeye atılan bir adamı gülünç bulamazlardı .” (Anna Karenina , s .140) .

SONUÇ

Aldatma günümüzde birçok anlamda ve alanda karşımıza çıkmaktadır . Kavram olarak bir kimsenin doğrudan ya da dolaylı olarak bir başka kimseyi kandırması , yalan söylemesi veya olan bir şeyi bir başka şekliyle göstermesi olarak yorumlanabilir . Örneğin sınavda başarılı olabilmek adına sınavda kopya çeken bir öğrenci , bunu fark etmeyen bir öğretmeni aldatabilir . Bir din adamı cemaati , dini kuralları kendine göre yorumlayarak ve cemaati de buna inandırarak aldatabilir . Bir şirket ürettiği ürünle ilgili tüketicilere ürünle ilgili gerçeğe dayanmayan bilgiler vererek haksız kazanç sağlayabilir . Bir eş eşini çeşitli sebeplerle bir başka kimseye aldatabilir . Verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere aldatma birbirinden farklı bağlamlarda bir insanın ya da kuruluşun bir başkasını kandırmasıdır . Olmayan bir şeyi varmış gibi göstermesidir .

Bizim konumuz açısından aldatma , evlilik içi gerçekleşen aldatmadır . Bunun temelinde yatan bir çok sebep bulunabilir . Öncelikle evliliğin gelişim sürecine bakmak gerekmektedir , aldatmanın sebeplerini anlayabilmek için . Bir evlilik ailevi baskı sonucu , evlenecek kişinin fikri alınmadan gerçekleşebilir . Özellikle Türkiye'nin kırsal kesiminde , ailenin baskısı nedeniyle evlendirilen birçok kız vardır . Bu kızlar töre , beşik kertmesi ya da berdel usulü ası altında belki hiç tanımadıkları , hiç sevmedikleri , yüzünü bile görmedikleri kişilerle evlendirilirler :

“Diyarbakır’ın Çınar İlçesinin Alatosun beldesine bağlı Sırmkesen Köyü’nde oturan Gümüş ve Taş aileleri arasında , ‘berdel’ usulüyle kız alınıp verilir .”³⁰

Evleneceği kişinin toplumdaki saygınlığı / statüsü nedeniyle , bundan çıkar sağlamak amacıyla da evlilik oluşabilir . Evlenmeye karar verirken karşı tarafın gelir düzeyi , bu kararı vermede etkili olabilir . Evlilik bu anlamda bir çıkar anlaşması gibi görülebilir :

---

³⁰ Asiltürk , Ayça , “Bir töre cinayeti daha !” , *Popüler Psikiyatri* , ed. Mustafa Güveli , sy . 34 , İstanbul , 2006 , s . 8 .

“Evlilik maddi çıkarlara dayalı bir olaydır . Başarılı veya başarısız olması içindeki sevgiyi etkiler . Sevgi ise maddi çıkarların ötesinde bir olaydır , ancak maddi çıkarların etkisiyle dalgalanmalar yaşar .”³¹

Birbirini seven iki insan da evlenebilirler . Bunlar bir evliliği gerçekleştirmek için kimilerince yeterli sebeplerdir . Tabii bu sebepleri genişletmek , bu listeyi uzatmak olasıdır .

Evliliği oluşturmada yeterli görülen sebepler zaman geçtikçe , bu sebepleri göz önünde bulunduran taraf için geçerliliğini yitirebilmektedir ; çünkü evliliği yürütebilmek için evliliği gerçekleştirmeye yeterli görülen sebep veya sebepler artık kendisini tatmin edememektedir . Eğer evlilik aile baskısı , töre , berdel gibi nedenlerle gerçekleşmiş ise zaten evlendirilen kişinin evlenmek için bireysel sebepleri yoktur . Bu nedenle evliliğinden tatmin beklemesi de düşünülemez . Buna karşın evlenmeye özgür iradesiyle karar veren birey , yeterli gördüğü sebebin ya da sebeplerin (iyi yaşam şartları , karşı tarafın toplumsal statüsü sayesinde elde edeceği çıkarlar ...) aslında başlı başına yeterli olmadığını farkına varır ve hayatında bazı eksikliklerin varlığı gün yüzüne çıkmaya başlar . Bu eksiklikleri gidermek için yöntemler aramaya başlar ister istemez ; çünkü evlenmeye sebep gördüğü şey kendisini mutlu etmemiştir . Dolayısıyla evliliği süresince mutluluk açısından tatmin olamayan taraf , mutluluğu bir başka yerde , bir başka kimsede aramaya başlar . Başkı yerde arar derken , evliliğindeki doyumsuzluk hissini farklı uğraşlarla ilgilenerak bastırmaya çalışır . Örneğin kurslara katılmaya başlar , sosyal aktivitelerde bulunur , yardım derneklerine üye olur ve en sık rsatlananı da kendisini çocuğuna adar . Nitekim bir başka kimsede bulunan mutluluk sonunda aldatmaya neden olur . Mutlu olmayan kişi mutluluğu yakaladığına inandığında aldatma kaçınılmaz olur . Tabii ille aldatma gerçekleşecek diye bir kaide de yok . Mutlu olmasalar bile bu benim kaderimdir katlanacağım diyen kişiler de yok değildir . Ama bu kimseler mutluluğu başkalarında arayan insanların varlığını da

---

³¹ Orjinal metin : “*Die Eheschliessung ist ein ökonomisches Ereignis , dessen Erfolg und Effizienz von der Liebe bedroht wird . Die Liebe hingegen ist ein ausser – ökonomisches Ereignis , das in der staendigen Gefahr schwebt , in den Bereich der harten Wirklichkeit von Geld und Geschaeft zu geraten .*” Çevirisi tarafımdan metnin aslına uygun olarak yapılmıştır .

Peter von Matt , *Liebesverrat ; Die Treulosen in der Literatur* , Deutscher Taschenbuch Verlag GmbH & Co. KG , München , 6 . Auflage ,2004 , s. 67 .

ortadan kaldırmamaktadır . Eşlerden birinin diğerini aldatmasının sebebi evlilikde aranılanın bulunamayışı değildir her zaman . Bir kimse , ki genelde erkek oluyor bu , çapkın yaradılışa sahip olabilir . Bu kendisinin bir zaafıdır . Arkadaş çevresinin etkisinde kalanlar da eşini aladatabilirler ; bu günümüz Türk toplumunda erkekler arasında “kaçamak yapmak” diye adlandırılır . Bu anlık olabileceği gibi , sürekli hala de getirilebilir . Ayrıca pek sık rastlanmasa da örneğin eşiyle kavga eden , eşine kızan kişi de intikam amaçlı karşı tarafı aladatabilir . Mutluluk arayışı hariç aldatma sebepleri genellikle erkeklerin aldatma sebepleridir ; ama mutluluk arayışı hem erkeğin , hem de kadının aldatmasına neden teşkil edebilir . Bir erkeğin karısına yaklaşımı karısının mutluluğunu oldukça etkiler . Eğer erkek karısına sevgi ve şefkatle yaklaşırsa kadın bununla yetinecektir . Ancak Doğan Cüceloğlu'nun dediği gibi erkek egemen toplumlarda erkekler eşlerine sevgi ve şefkatle yaklaşmak yerine bir meta gibi yaklaşmaktadırlar :

“Erkek egemen toplumun bir kısım erkek bireyleri kadına , “Sen sadece cinsel bir zevk aracısın ve ben istediğim zaman emrimde olmak durumundasın ...” diyor . Bu , çok onur kırıcı ve toplumun çok çok önemli bir çıkmazı bence .”³²

Aldatan taraf ister kadın , ister erkek olsun , yaptıkları davranışın yanlışlığının , tepki toplayacağıının bilincinde oldukları için çok dikkatli hareket ederler . Türkiye’de ünlü bir avukat olan Yağız Ali Dağlı'nın , 8 Ekim 2006 tarihli Posta gazetesinin Pazar Postası ekinde yer alan röportajında , kadınların aldatırken daha temkinli davrandıklarını ifade eder .³³

Aldatmanın sebepleri olduğu gibi , doğurduğu sonuçlar da mevcuttur . her şeyden önce taraflar arasında güvenin yitirilmesine yol açar . Güvenin yitirilmesi birlikte yaşamayı olanaksız hale getirir . Güven ortamının bozulduğu bir aile yaşamı da düşünülemez . Bunlara rağmen evliliği sürdürmeye çalışanlar arasında doğal olarak hiçbir bağ kalmaz , bu da evliliğin sadece ve sadece kağıt üzerinde kaldığının göstergesidir . Taraflardan her biri kendi yaşamını diğerine bağlı olmadan sürdürmeye çalışır . Bu bir olasılık teşkil ederken , diğer bir olasılık ise aile yaşamının ya da

---

³² Cüceloğlu , Doğan , *Bir Kadın Bir Ses* , Remzi Kitabevi , İstanbul , 2006 , s . 119 .

³³ Kabahasanoğlu , Betül , “En zor davaların avukatı Yağız Ali Dağlı : Aldatan kadınsa hiç iz bırakmıyor !” , *Posta Gazatesi / Pazar Postası* , ed. Rifat Ababay , sy. 158 , İstanbul , 2006 , ss. 8-9 , s. 9 .

evliliğin dağılmasıdır . Ki bu aldatmanın doğal sonucudur . Eşler ister birlikte yaşasınlar , ister ayrılınsınlar her iki şekilde de evlilik yaşamı son bulmuş demektir . Bunun yanı sıra aldatma var olan ahlaki değerlere de zarar vermektedir . Aldatan kişilerin varlığı toplumun tepkisini toplayacaktır . Toplumdan dışlanacak , yaptığıının bedeli toplumsal değer yargıları nedeniyle aldatana ağır ödetilecektir . Ayrıca bir başka zararlı sonucu da , evliliğinde tatmin olamayan bir başka kimseye veya kimselere örnek oluşturabilecektir . Bu durumda toplumda aldatanların oranı yükselecek , bu yükselme de ahlaki değerlerin bozulmasına etkili bir şekilde zemin hazırlayacaktır . Bazı toplumlar önlem olarak hukuki yollara başvururken , bazı toplumlar da “güçlü olan kazanır” yöntemiyle , çoğunlukla kadının aleyhine uygulamalarda bulunur . Bu uygulamalar genellikle de kaba kuvvet , şiddet ağırlıklı olur . Ancak kadının da bir insan olduğu unutulmamalı ve her ne kadar eşini aldatarak toplumun gözünde yanlış davranmış olsa bile şiddete maruz kalmamalıdır . Yasalar kadınlara yönelik şiddeti önleyici şekilde düzenlenmelidir bu yüzden .

İncelediğimiz eserlerde de durum yukarıda sıralananlardan farklı yansıtılmamıştır . Edebi eserlerin kurmaca olduğu da göz ardı edilmemelidir . Gerçek dünyadan kesitler , örnekler içerse bile , gerçeğin birebir aynısı değildir . Bu çalışma bağlamında ele alınan eserler Almanya , Rusya ve Türkiye'nin 19. yüzyıl yaşam koşullarından kesitler içermektedir . Aile ve birey ilişkileri orta tabakanın bir üst düzeyindeki insanlar arasında resmedilmiştir . Sadece tek Aşk-ı Memnu eserinin ana kahramanı Bihter , alt tabakadan üst tabakaya çıkma çabası içersindedir . İncelediğimiz eserlerde eşlerini aldatanlar , ihaneti tamamıyla bireysel sebeplerle gerçekleştirmişlerdir . Bu ihanete sebep olan etkenler erkeklerin eşlerini ihmal etmeleri , aradaki yaş farkının doğurduğu tatminsizlikler , sevmeden evliliği gerçekleştirme , eşine aşık olamama şeklinde sıralanabilmektedir . Bu sebepler eşlerini aldatan her üç bayan için de geçerlidir . Evliliklerini daha iyi yaşam şartları elde edebilmek , evleneceği kişinin statüsünden yarar sağlamak ve sınıf atlamak gibi toplumsal nedenlerle gerçekleştiren bayanlar bireysel tatminsizlikleri nedeniyle eşlerini aldatırlar . Görüldüğü üzere evlenme sebepleri ile bireysel sebepler örtüşmediğinde aldatma kaçınılmaz olur .

Aldatma farklı kültürel ortamlarda yansıtıldığı için , toplumların olaya yaklaşım tarzlarında da farklılıklar kendini göstermektedir . Her kültürün aldatma olayına

yaklaşımı farklı olduğu gibi , bunu tolere etme düzeyi de birbirinden farklıdır . Türkiye’de tolere hemen hemen hiç söz konusu değilken Almanya’da bu tolere düzeyi Türkiye’ye göre biraz daha esnektir . Türkiye’de aldatan kadına neredeyse yaşam şansı tanınmaması , yani yaşam alanının fazlasıyla daraltılması söz konusudur . Buna karşın Almanya’da aldatan kadın tamamen toplumdan dışlansa bile Türkiye’deki aldatan kadınla arasında yaşam alanı açısından farklılık vardır . Almanya’da aldatan kadına ailesi dahil herkes sırt çevirir . Kendi çocuğunu görmesine izin verilmez . Buna karşın büyük şehirde mütevazı bir hayat sürdürdüğü sürece kimse tarafından rahatsız da edilmez . Ama Türkiye’de aldatan kadın kendi başına bir hayat kuramaz , çünkü sürekli taciz edilecektir . Bu tacizler de onun hayatını çekilmez kılacaktır . Bu nedenle Türkiye’deki kadın ölümden başka çare göremeyip intihar etmeyi tek çıkar yol olarak görecektir . Almanya ve Türkiye’de durum böyle iken Rusya’da daha farklıdır . Rus toplumu diğer iki topluma oranla olaya daha toleranslı yaklaşabilmektedir . Her şeyden önce hala evli olan bir bayanın sevgilisi ile birlikte yaşamasına kendilerini rahatsız etmedikleri sürece göz yumabilmektedirler . Hatta aldatan kadın meydan okurcasına toplantılara katılma cesareti gösterebilmektedir , her ne kadar bu toplantılar da tepki toplama , hakarete uğrama olasılığı bulunsu bile . Özellikle yüksek tabaka insanları arasında evli dahi olsa bir bayanın başka erkeklerin kur yapmalarına maruz kalması doğal karşılanmaktadır . Bu kur yapma Türk ve Alman toplumlarında doğal karşılanmamaktadır . Rus toplumunda yüksek tabakada evli bir bayanın sevgilisinin olması bilinmesine rağmen , bu durum itiraf edilmedikçe , açıklanmadıkça kimse tarafından tepki ile karşılanmaz . Aynı durum diğer iki toplumda ise hemen engellenir ya da tepki toplar .

Özetlemek gerekirse kurmaca olan edebi eserler aracılığıyla yansıtılan aldatma olayı ve aldatmayı gerçekleştiren bayanların yaşadıkları her bir eserin ait olduğu kültürel bağlamın kesitlerini içerir . Evlenme sebepleri ile aldatma sebepleri her ne kadar benzerlik gösterse bile , toplumların yaklaşım tarzları sahip oldukları kültürel değerler nedeniyle farklılıklar içermektedir . Amaç yeni aldatan kadınlar yaratmak değildir elbet , ama aldatan kadını da toplumdan dışlamadan önce , altında yatan sebepleri göz ardı etmemek gerektiğini hatırlatmaktır .

KAYNAKÇA

Ana Britannica ; 12. Cilt ; Ana Yayıncılık A.Ş. ; İstanbul , 1993 .

Aytaç, Gürsel ; Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi ; Gündoğan Yayınları ; Ankara ,
Birinci Baskı,1997 .

Aytaç , Gürsel ; Yeni Alman Edebiyat Tarihi ; Multilingual ; İstanbul , 2002 .

Bek , Kemal ; Anlatıdan Eleştiriye ; Donkişot Yayınları ; İstanbul , 2005 .

Bek , Kemal ; Metin İncelemeleriyle Sözlü Yazın Dönemi'nden Tanzimat Dönemi'ne
Eski Türk Yazını Donkişot Yayınları , İstanbul , 2004 .

Corbineau – Hoffmann , Angelika ; Einführung in die Komparatistik ; Erich Schmidt
Verlag GmbH & Co . ; Berlin , 2 . Auflage , 2004 .

Cüceloğlu , Doğan ; Bir Kadın Bir Ses ; Remzi Kitabevi ; İstanbul , 2006 .

Enginün , İnci ; Mukayeseli Edebiyat ; Dergah Yayınları ; İstanbul , 2. Baskı , 1999 .

Fontane , Theodor ; Effi Birest ; Alman Klasikler : 62 ; M.E.B. Yayınları , y . y . , ts .

Gögüs , B . ; Oğuzkan , F . ; ÖnerToy , O . ; Ünlü , M . ; Koçak , S . ; Yazın Terimleri
Sözlüğü ; Dil Derneği Yayınları No : 8 ; Ankara , 1998 .

Göktürk , Akşit ; Okuma Uğraşı , İnkılap Kitabevi ; İstanbul , 3 . Baskı , 1988 .

Kaplan , Mehmet ; Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2 ; Dergah Yayınları ;
İstanbul , 4. Baskı , 1999 .

Kudat , Celal ; Deutsche Literatur , Arbeit mit Texten und Textausschnitten , vom
Mittelalter bis zum Naturalismus ; Alfa Akademi Basım Yayım Dağıtım Ltd .
Şti . ; Bursa , 1. Baskı , 2004 .

Maren – Grisebach , Manon ; çev . Arif Ünal ; Edebiyat Biliminin Yöntemleri ; Atatürk
Kültür Merkezi Yayını , Sayı : 99 ; Ankara , 1995 .

Moran , Berna ; Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış 1 ; İletişim Yayınları ; İstanbul ,
15. Baskı , 2003 .

Okay , Orhan ; Batılılaşma Devri Türk Edebiyatı ; Dergah Yayınları ; İstanbul , 2005 .

Ortaylı , İlber ; Osmanlı'yı Yeniden Keşfetmek ; Timaş Yayınları ; İstanbul ,
4. Baskı , 2006 .

Özdemir , Emin ; Yazınsal Türler ; Bilgi Yayınevi ; Ankara , 4 . Basım , 1999 .

Özdemir , Emin ; Eleştirel Okuma ; Bilgi Yayınevi ; Ankara , 5. Basım , 2002 .

Peter von Matt ; Liebesverrat ; Die Treulosen in der Literatur ; Deutscher Taschenbuch
Verlag GmbH & Co . KG ; München , 6 . Auflage , 2004 .

Tolstoy , Lev Nikolai ; Anna Karenina 1 / 2 ; Morpa Kültür Yayınları ; İstanbul , 2000 .

Uşaklıgil , Halit Ziya ; Aşk-ı Memnu ; Özgür Yayınları ; İstanbul , 3 . Basım , 2003 .

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Kar%C5%9F%C4%B1la%C5%9Ft%C4%B1rmal%C4%9F>
(12.12 .2006 Çevrimiçi)

<http://www.tatsachen-ueber-deutschland.de/tr/toplum/main-content-08/aile.html>
(07.01.2007 Çevrimiçi)

<http://www.da.com.tr/dergi/indextr.cfm?menuno=32&textno=118>
(05.01.2007 Çevrimiçi)

Özgeçmiş

10 Nisan 1979 immenstadat / Almanya doğumluyum . 1985 yılında Almanya’da Grund – und Hauptschule Blaichach okulunda ilköğrenimime başladım . 1990’da 5. sınıfı bitirdikten sonra ailemle birlikte Türkiye’ye kesin dönüş yaptım . 1990 – 1996 İzmir Yunus Emre Anadolu Lisesi’nde ortaöğrenimimi tamamladım .

1997 yılında öğrenci seçme ve yerleştirme sınavını kazanarak Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde Almanca Öğretmenliği eğitimi alarak 2002 yılında bölümümden derece ile mezun oldum . 2003 – 2004 öğretim yılında aynı üniversite ve aynı bölümde yüksek lisans öğrenimime başladım .

2005 – 2006 öğretim yılında İZMİR İrfan Nadir İlköğretim Okulu’nda bir yıl ücretli öğretmenlik yaptım .

Sevinç EĞİLMEZ

